

FRANTIŠEK LADISLAV ČELAKOVSKÝ

SLOVANSKÉ NÁRODNÍ PÍSNĚ

Příteli svému váženému a milému, Václavovi Hankovi, představenému knihovny národního Českého Museum, členu učených společností, Varšavské, Krakovské a vilenské obětuje vydavatel

OBSAH

Předmluva

DÍL PRVNÍ

Knih první – České, moravské, valašské a slovenské písně

I. - České písně

II. - Moravské a valašské písně

III. - Slovenské písně

Knih druhá – Ruské, maloruské, srbské a vindické písně

I. - Ruské písně

II. - Maloruské dumky

III. - Srbské písně

IV. - Vindické písně

V. - Vindická píseň

Přídavek

(Písň přiležitostně, zlomky písni a pohádky)

Ještě tuto některé přiležitostné a skrovnější písň, pohádky vůbec v užívání, zlomky písni, které vydavateli celé známy nejsou, položiti, nebude od místa: snad takto celé písň zase v paměti některých zpěváků oživnou, snad mnohou zúplniti budoucně bude možno. K tomu ještě přidáno několik veršů z té nebo oné písň, která v celosti docela pro tuto sbírku hoditi se nemohla. Forsan et haec olim meminisse juvabit.

I. - Písň přiležitostné

II. - Zlomky písni a některé krátké

III. - Pohádky

DÍL DRUHÝ

Příteli svému váženému a milému, Kazimírovi Brodzińskému, profesorovi krasovědy a literatury polské, spolu tajemníku při Universitátu Varšavském obětuje vydavatel

Poezye ludu tem są dla terażniejszego poety, czem dawne kroniki dla myślących historyków.
Fam. Warsz. 1820

Kniha první – Zpěv český, moravský a slovenský

I. - Zpěv český

II. - Zpěv moravský

III. - Zpěv slovenský

Kniha druhá – Zpěv polský, ruský, maloruský, srbský, dalmatýnský, volharský, vindický, starovendický, litavský

I. - Zpěv polský

II. - Zpěv ruský

III. - Zpěv maloruský

IV. - Zpěv srbský

V. - Zpěv dalmatský

VI. - Zpěv volharský

VII. - Zpěv o sedání

VIII. - Veselá svatba

DÍL TŘETÍ

Příteli svému váženému a milému, Vukovi Stefanoviči Karadžiči, filosofie doktoru, členu mnohých učených společností obětuje vydavatel

Gdi je Slavenka, tu je pėsna.

Kniha první – Zpěv český, moravský a slovenský

I. - Zpěv český

Kratší písně a zlomky

II. - Zpěv moravský

III. - Zpěv slovenský

Kniha druhá – Zpěv polský, ruský, maloruský, srbský, dalmatský, volharský, vindický

I. - Zpěv polský

II. - Zpěv ruský

III. - Zpěv maloruský

IV. - Zpěv srbský

V. - Zpěv dalmatský

VI. - Zpěv volharský

VII. - Zpěv vindický

Dodatky k Slovanským národním písním

I. - Zpěv ruský

II. - Zpěv maloruský

III. - Zpěv srbský

IV. - Zpěv chorvátský

V. - Zpěv dolnolužický

Litevské národní písně

Předmluva

Již před několika lety, přítel můj, Kamarýt, a já prstonárodní naše písňe shledávati, (ačkoli na začátku jenom k vlastnímu svému potěšení) za oukol jsme sobě uložili; a jakkoli předsevzetí toto zprvu nemálo nám lahodilo, a my, kde jen jsme se jaké písňe dopíditi mohli, dohromady sháněli s radostí velikou; nicméně, dílem -jak se to vůbec v mladosti děje, anaž nesoustavuje jedno podnikání vedlé druhého; nýbrž jedno druhým zahání - dílem, pravím, jiná zaneprázdnění nám toto z hlavy vypudila; dílem také samochtíce jsme je poodložili, slyšíce, jak toho času samými ouřady písňe národní se sbírají, a jak jiní, způsobilejší k tomu tu samu práci sobě oblibují. Očekávajíce tedy do dneška, ještě toho žádné vyplnění nevidíme, aniž kde slyšeti, aby se jaké vydání národních písni chystalo. Vzpomenuv tedy opět vydavatel na ty libé sny, v nichž se mu tato milostná, ovšem krásná, beze všeho líčení a šnoření ve své prostotě krásná národní Musa jevívala; konečně, co v přátelských papírech zaznamenáno leželo, tuto vytáhl, a v obecnost uvádí. Dobrotivostí P. Hanky sebrání to, podáním jak svých nasklizených, tak také z větší sbírky P. Šafaříka vytažených slovenských písni se rozhojnilo. Snad někdo touto sbírkou povzbuzen, úplnější a dokonalejší nás brzo obdaruje, snad z této bude moci některou píseň do svých přehostiti; anebo i já sám, bude-li mně štěstí v tom přátí, někdy načatou tuto práci dál povedu, naděje se v milovníky národního básnictví, že mi v podniknutí tomto, kdyby se jim některé z lepších našich nebo jinoslovanských písni doslechnouti neb do rukou dostati mělo, nápomocni budou, jejichžto pomoc s vděčností a poděkováním přijmu. Totéž platí i se strany hudbiček a nápěv, které spolu i s pojednáním o národním básnictví přítomně přidati se nemohly.

Nebude nikomu protivno, že vydavatel tuto vlastně pro naše národní písňe ustanovenou prvotní sbírku několika jinoslovanskými rozmnožil. Ještě jednou tuto zvolám, což jsem již mnohdykrát činival, kochaje se v národním básnictví: „Není nad zdařilou národní báseň!“ - V této jen vidíme v živém tvaru básnickém ducha lidského;¹ v těchto jen zřejmě vytknutý ráz národnosti; a kde národnost k světoobčanství čili k světoběžnictví se blíží, tam nelze najíti národní uměny.

V nynějším národním básnictví, jak dalece nám známo, Slovan zpěvný bez pochyby nejpěknější věnec sobě na hlavu položití může. Mnozí pokladové toho druhu již na světlo vyneseni, mnozí se hledají, kdesi ještě v nepatrných místech a ustech dřímající; ale věčná

¹ Rozuměti, v zdařilejších, čistě národních písniích, ne v kterékoli krámářské.

škoda těch, kteří se již času pod kosu dostávají. Každý slovanský národ měl by svých obhajovati, a, čeho ještě k dostižení, udržeti. Ať vidíme, mnoho-li již na ten řad učiněno; tedy: 1. Rusové z toho ohledu nejvíce učinili; jejich starobylé básně (Drevnija stichotvorenija), jejich přesenníky atd. mnoho krásného nám poskytují. Škoda, že se ještě pilněji a obšírneji nehledá, a že jejich básníci tak malý zisk z toho dobývají umějí, berouce sobě francouzské spisovatele za vzor. 2. Mezi Srby Vuk Stefanovič (Narodna Srbska Pěšnarica u Vienni 1814 a 1815) sobě velké zásluhy získal, sebrav a sbíraje posavad písně svého národu. 3. Čechové, Polané posud méně toho sobě všímali. Mnohem pozornosti hodnější jsou písně Slovanů v Uhřích bydlících. - A což vy, Zákrkonoští, vy na tučných březích Dravy a Savy, a jinde bydlící Slované! což vy mlčkem tam vzděláváte svých rolí? bez zpěvu honíte stáda svá? bez písně vedete živnušku svou? Nepochybně by se i u vás dobývatí dalo, ale není, kdož by dobýval.

A což bychom my s tím se vším dělali? - Když by každý z jmenovaných národů a každé nářečí s takovou zásobou se zásobilo; když by se našly ruce, které by toho užívati uměly, a z těchto přesenníků to nejvýbornější vybraly, která nářečí nám zatemnělejší, z těch písně přeložily (však s připojením vždy původních; nebo národní báseň, neřku-li z jiného nářečí, tím méně z jiného jazyku věrně vytvořiti se dá; poněvadž každý jazyk a každé nářečí svého vlastního idiomu užívá, v kterém velký díl i samé básnické krásy spočívá, a který se tím samým, i tím nejschopnějším pérem vytknouti nedá); kdyby z toho potom nám se ouplná kniha podala, a jí se pilně užívalo: zajisté bychom zase veliký krok tam učinili, odkud nás věkové oddalovali; k národnosti, tak pěkně nás jindy šlechtívající, a jiné některé národy posud šlechtící; zajisté by mnohé nebásnické všeobecnůstky přestaly, a Musa nám se zase v své nelíčené kráse zjevovala. Což ovšem ještě všecko za zlatými vrchy, i samé to želání v snářské chvíli pochyceno. Zde přiložených několik jinoslovanských písní se vydavateli prozatím získati dostalo, jejichž přeložení, dílem svobodnější, dílem věrnější, ovšem tuze postupuje původním; aniž jsou to ty nejlepší, které by se vybrati daly.

V Praze dne 6. července 1822.

I.

České písně

1.

Náš kohoutek kokrhá, kokrhá,
bude brzy ráno;
můj Honzíček vzpomíná, vzpomíná
na mne, panímámo.
Ach, kyž dítě moje!
kyž je možná tobě
hubičku dáti.

Panímámo, vstávejte, vstávejte,
pantáta vás volá;
snídaníčko přistrojte, přistrojte,
bude u nás svatba.
Já se budu vdávat,
musím taky vstávat
brzy raničko.

Můj Honzíček jede k nám, jede k nám
támhle od háječku,
věru, já ho dobře znám, dobře znám
na bílém koníčku.
Pospěš hezky brzy,
moje potěšení,
rada tě vidím.

Jsem tomu ráda, ráda jsem,
srdce ve mně skáče,
můj oumysl potěšen, potěšen,
že budu mít chlapce:
nebudu se více bát,

abych měla ostat
zsiřelou děvečkou.

2.

Když jsem já šel skrz černý les,
žaly tam panenky oves;
já jsem se jich počal ptáti:
je-li tu má milá taky?

„Ach není, není, umřela,
včera tejden funus měla.“

Okažte mi tu cestičku,
kady nesli mou holčičku.

„Cestička je povědoma,
rozmarínkou propletena.“

Okažte mi kostelíček,
kde leží můj andělíček.

Dvakrát jsem hřbitov obešel,
nový hrob jsem tam nenašel;
po třetí hřbitov obcházím,
teprv nový hrob nacházím.

„Kdo to chodí po mém hrobě,
že nedá mrtvým pokoje?

Šlape travičku zelenou,
sráží rosičku studenou?“

Jsi-li to ty, moje milá,
kterás ráda dary brala?

„Jestli jsem já dary brala,
já jsem je s sebou nevzala.

Jdi jen domů k panímámě,
ona ti dary okáže:

prstýnek hod'te do moře,
ať já nemám více hoře;
šáteček hod'te do vody,
ať mne má hlava nebolí.“

3.

Přes ty pusté lesy,
potěšení moje,
vzdálené jsi, vzdálené.
Pukejte se, skály,
rovnej se, oudolí,
lesy se položte;
ať já se podívám,
ať já ji uhlídám,
kde je potěšení mé.

4.

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
kterak já je přivítám?
„Vlasatýho: Jdi tam zas!
pana Víta: Vítám vás!
a mladýho, vědomýho
pána: Líbám vás!“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
kamž je posadíme?
„Vlasatýho u kamen,
pana Víta za stolem,

a mladýho, vědomýho
pána do sesle.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
jakéž ubrusy jim dáme?
„Vlasatýmu konopnej,
panu Vítu plátěnej,
a mladýmu, vědomýmu
pánu kmentovej.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
jakéž jim talíře dáme?
„Vlasatýmu dřevěnej,
panu Vítu hrčenej,
a mladýmu, vědomýmu
pánu stříbrnej.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
jaképak jim lžíce dáme?
„Vlasatýmu dřevěnou,
panu Vítu cejnovou,
a mladýmu, vědomýmu
pánu stříbrnou.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
jaképak jim maso dáme?
„Vlasatýmu skopový,
panu Vítu hovězí,

a mladýmu, vědomýmu
pánu zvěřinu.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
co jim píti dáme?
„Vlasatýmu pivíčko,
panu Vítu viničko,
a mladýmu, vědomýmu
pánu malvazír.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
kam je položíme?
„Vlasatýho u kamen,
pana Víta za stolem,
a mladýho, vědomýho
pána do lože.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
čímž je odějeme?
„Vlasatýho oklepí,
pana Víta otepí,
a mladýho, vědomýho
pána peřinou.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
kdy je probudíme?
„Vlasatýho k svítání,
pana Víta k snídání,

a mladýho, vědomýho
pána k obědu.“

Hejdum, hejdum, matko má,
přijdou hosti k nám:
hejdum, hejdum, matko má,
jaké dílo pak jim dáme?
„Vlasatýmu hnůj kydat,
panu Vítu louč sekat,
a mladýmu, vědomýmu
pánu - namlouvat.“

5.

V Kralohradě na zahradě
kvete krásná růžička,
pokropila krásnou růží
po dvě noci rosička.

V Kralohradě na zahradě
u té krásné růžičky
vylejvala má panenka
po dvě noci slzičky.

V Kralohradě na zahradě
spolu jsme se loučili,
u té krásné růže jsme se
posledně políbili.

6.

Kdybys měla, má panenka, sto ovec,
a já jenom za kloboukem jalovec,
nebudeš má,
není možná,
ani ti to, má panenka, Pán Bůh nedá.

Kdybys měla, má panenko, sto dvorů,
a já jenom otrhanou stodolu,
nebudeš má,
není možná,
ani ti to, má panenko, Pán Bůh nedá.

Kdybys měla, má panenko, dukáty,
a já jenom záplatový kalhoty,
nebudeš má,
není možná,
ani ti to, má panenko, Pán Bůh nedá.

Kdybys měla, má panenko, vinici,
a já jenom za chalupou pšenici,
nebudeš má,
není možná,
ani ti to, má panenko, Pán Bůh nedá.

Kdybys měla, má panenko, půl světa,
a já pásal u sedláka hřibata,
nebudeš má,
není možná,
ani ti to, má panenko, Pán Bůh nedá.

7.

Když jsem já ty koně pásal,
přišla na mne dřímota,
dřímó-dřímó-dřímotinka,
koně mi šli do žita.

Přišel na mne sedlák šelma,
toho žita hospodář:
„Co ty tady, šelmo, děláš,
že ty koně v žitě máš?“

Co? já nejsem žádná šelma,
ani žádný nezdvořák;

kdyby mi to jinej řekl,
tomu bych se podíval.

Sedm let jsem u vás sloužil,
a nic jsem vám neukrad,
jen jedinou homolinku,
a pro tu jsem s půdy spad.

Sedm let jsem u vás sloužil,
a nic jsem vám neztratil,
jen jediný zákolníček,
a ten jsem vám zaplatil.

Sedm let jsem u vás sloužil,
žádný na mne nic neví:
jenom vaše Bětolinka,
a ta na mne nepoví.

Kdyby na mne pověděla,
povědítí nemůže;
neb mne sama vodívala
do zahrádky na růže.

8.

Když jsem šel skrz dubový les,
přepadla mne dřímota:
a za hlavou mně do rána
rozmarina vykvetla.

Pořezal jsem všecky pruty
dohromady spletené;
ty jsem pustil po vodičce,
po vodičce studené.

Ta, která ji lovit bude,
rozmarínu zelenou,
jistě ta má milá bude
za vodičkou studenou.

Šly ráno k řece panenky,
do věder nabíraly,
a pruty k nim z rozmaríny
k samej lávce plynuly.

Tw mlynářovic Liduška
po nich se nahýbala,
a nešťastná holubinka
do vodičky upadla.

Zvoní, zvoní trojí hrany,
co to asi znamená?
Povězte, milí ptáčekové,
snad to není má milá?

„Tvou milou, tvý potěšení
do rakve ti skládají,
čtyři muži v černém rouše
do hrobu pokládají“

Ach můj Bože znejmilejší!
tys mi vzal mou nevěstu! -
Povězte, milí ptáčekové,
k jejímu hrobu cestu.

„Za vrchem tam v kostelíčku
zpívají v kůru kněží;
pět kroků za kostelíčkem
v hrobě tvá milá leží.“

Budu plakat a se soužit,
na ten tmavý hrob sednu,
a pro tebe, má panenko,
těžké hoře ponesu.

Těžké já ponesu hoře,
až mne smrt vysvobodí,
a z rozmaríny věneček
na můj příkrov položí.

9.

Krásné děvčátko šlo smutně,
vzdychajíc plakalo.

Ach, já nešťastné stvoření!
kam mne moje zlé důmnění,
ach, kam mne přivedlo.

Tys byl vši cti, chvály hoden,
milence rozmilý!

já jsem tě stále zkoumala,
a nikdy nic neseznala,
co k podvodu se chýlí.

V tvém srdci jsem vše viděla
tak jako v zrcadle,
a přec tě stále tejrala,
i tvou věrností zhrdala,
ach, nyní běda mně.

Nejprvnější jarní kvítky,
by časně vykvetly,
s pilností sázel, zalíval,
rozkvetlé mi hned nosíval,
zavázané pentlí.

Ovoce to nejkrásnější
jak nejprv uzrálo:
jahod, višní, i hruštiček
přines' mi plný košíček,
až se srdce smálo.

Když vzpomínám na tu chvíli,
jenž byla poslední:
jako by mně srdce svázał,
když se mne posledně tázal
v hoři a slzení:

„Miluješ mne, neb jen trápíš,
táži se posledně;
mluv teď zrovna, tak jak míníš,
víc živého neuvidíš,
jenž miloval věrně.“

Vtom mou ruku silně stiskl,
přitlačil na srdce,
pak své oči k zemi spustil,
několik slzí vypustil,
nepromluvil více.

Na ta pronikavá slova
já se jen zasmála,
řkouc: Tomu já mohu věřit,
pro koho ale chceš umřít,
toho bych znát přála.

„Odstup tedy pryč ode mne,
nevděčné stvoření!“
To promluvil, odešel pryč,
již jsem ho nespatriła víc,
to bylo poslední.

Od té chvíle srdce moje
kvílelo víc a víc:
čekajíc vždy myslila jsem,
že mne tak zastrašil žertem;
ont' jest navždycky pryč.

Celý rok jsem se trápila,
po něm doptávala:
z jinších, jenž ke mně chodili,
nebyl mně víc žádný milý,
stále jsem plakala.

Až druhý rok zvěděla jsem,
že v klášteře bydlí,

přijmut jsa za zahradníka,
vede život poustenníka,
nad falší mou kvílí.

Já jsem si hned umínila
tam za ním putovat:
jak jsem k fortně přistoupila,
dychtivě jsem zazvonila
chtíc se na něj tázat.

Jak fortnýř dvěře otevřel,
hned jsem ho žádala:
Prosím, kde bydlí zahradník,
můj dobrý, věrný milovník,
jej jsem se tázala.

Mé dítě! ten zde víc není,
pravím pravdu tobě:
byl snad tvou láskou raněný,
a skrz tebe utrápený,
on již leží v hrobě.

Pohleď tamto na okénko,
hned proti zahradě:
tam bydlel, po tobě toužil,
tam bydlel, až se usoužil,
můžeš věřit vpravdě.

Ach běda, tak jsi pohřbený,
ženichu můj milý!
Bože! a já jsem tím vinna,
já jsem tvé smrti příčina,
kýž umru v tu chvíli.

Co jest platno tvé vzdychání,
raděj se pomodli;
žalost se do srdce vráží,

daremňe pláč oči kazí,
a celé tělo mdlí.

Kdo mně za zlé muž pokládat
mou velikou lítost?
neb on byl mé potěšem,
které víc na světě není,
proměnil vše v žalost.

Co jest tobě všecko platné,
když jsi již chybila,
déšť, rosa nic nespomůže,
když zvadla ta pěkná růže,
kterou jsi zlomila.

Já budu stále naříkat -
ach, plakati musím;
neb pro tak ctnostného muže
každé děvče plakat může,
což já nejvíc zkusím.

Tak tě již více oko mé
nespatří do smrti!
Již ležíš v studeném hrobě,
nemohu pomoci sobě,
vždy musím kvíleti.

Spíte, vy modravé oči,
i tváře růžové;
usta, jenž se usmívaly,
když jsme spolu mluvivali,
ach, kde jsou ti dnové?

Když jsem já tebou zhrdala,
tys slzel po straně:
nyní poznávám svůj rozum,
že jsi pokrm zeměplazům,
že jest ten hřích na mně.

Milé děvče, pozdě pykáš,
již to nenapravíš,
raděj se zas domů navrať,
tu křivdu modlitbou odplat',
tak se mu odměníš.

10.

Adámku náš,
copak děláš,
na louce ti pasou,
ty jsi mezi chasou,
ty nic nedbáš!

Adámku můj,
v slibu mi stůj,
co jsi mně sliboval,
když jsi mne miloval,
že budeš můj!

Andulko má,
není možná,
jen počkej do jara,
až bude fiala,
pak budeš má.

11.

Jak jsou tu cestičku
od toho lesičku,
jak jsou tu cestičku
poslové vyšlapali;
nosíce psanička
od mýho Honzíčka,
nosíce psanička
od milýho.

Jak jsou se od rána
až zas do večera,
jak jsou se od rána
větříčky unavily;
nosíce hubičky
od chladné vodičky,
nosíce hubičky
od milýho.

Jak jsou se kláskové
od hory zelené,
jak jsou se kláskové
po polích pohybali:
„Má zlatá panenka,
(sobě jsou šeptali),
má zlatá panenka,
jak tě mám rád.“

12.

Na tej louce zeleny
pasou se tam jeleni,
pase je tam mysliveček
v kamizolce zelené.

Holka žala na mezi,
její milý k ní běží,
jestli mu hubičku nedá,
že jí nůši porazí.

Počkej na mne, Janečku,
až si nažnu travičku;
až já si nažnu travičku,
potom ti dám hubičku.

Sedli na mez u Žita,
přišla na ně dřímota, -

Sedlák jede z vorání:
Co to žito zvalený?
To jsme my je s mým Janečkem
včera večír zváleli.

13.

Za vodou, za vodou, za vodičkou,
hrála tam má milá s holubičkou;
hrála tam má milá s černým orlem:
ožeň se, Honzíčku, s Pánem Bohem!

Já se ti ožením, ani nezvíš,
ty mně mí ohlášky nezapovíš,
když jsem tě nedostal za ženušku,
tak si tě vyvolím za družičku.

Abys mně naposled posloužila,
věneček na hlavu položila.
„To se ti, Honzíčku, nemůže stát,
pro lítost bych ti ho nemohla dát.

Pro pláč do kostela ani vejít,
ó lásko klamavá, musíš umřít!“
Já budu milovat, co budu chtít,
ty bys milovala, nebudeš smít.

Pročpak bych nesměla milovat víc,
vždyť je jich ve světě mnoho tisíc,
tvá nevěrnost mně nic neuškodí,
že jsi mě ošidil, tobě škodí.

Nevěřte, panenky, mládencům nic,
nevěrnost panuje u nich nejvíc.
Z lásky sobe posměch dělávají,
s pannou jako s míčem zahrávají.

14.

Bylatě stezička šlapaná,
šla tady panenka, plakala.

Šel tady miláček, stejskal si,
dohonil svou milou, vejskal si.

„Přijď ty k nám, můj milej, v neděli,
já ti dám věneček zelený.

Můj milý v neděli nepřišel,
zelený věneček opršel:

Opršel věneček, opadal,
že mne můj miláček oklamal.“

15.

Překrásné hvězdičky,
jak jste vy maličky,
jak jste vy mně svítivaly
ty noci celičky.

Jedna z nich nejvíce,
to byla denice,
ta mně vzdycky svítivala
k mej zlatej panence.

Měsíčku v oblacích,
jak jseš ty vysoko,
jak je má drahá panenka
ode mne daleko.

Vzdycky mně říkával
můj milej tatíček,
že mně bude dobře chutnat
komisní chlebíček.

Často mi říkala
má zlatá matička,

že mně někdy bude dobrá
z koleje vodička.

Vzdycky mně říkával
můj milý bratříček,
že mně bude pěkně svědčit
ten vraný koníček.

Taky mně říkala
má zlatá sestřička,
že mně bude pěkně státi
po straně šavlička.

Vzdycky mně říkali
mé milé přátelé,
když přijdu před nepřítele,
že on mě zabije.

Do pole potáhnu, -
na krvavém poli
ještě si jednou vzpomenu
na panenku moji.

Ten svět je široko,
rodiče daleko,
dřív než oni zvědí o mně,
červíčky snědí mne.

Kopali hrobeček
v tom zeleném hájku,
ještě tam jednou pozdravte
mou zlatou panenku.

Ach, měj se tu dobře,
moje potěšení,
nekvil, nenaříkej pro mne,
raděj se pomodli.

16.

Pásla má milá koničky,
pásla má milá koně,
jen vzdycky po záhoničku,
jen vzdycky po záhoně.

Když je ku konci dopásla,
obrátila je zase,
že ona je pást nebude,
necht' si je pase kdo chce.

Na jednom poli pšenička,
na druhým poli žito:
kohopak je ti, má milá,
koho nejvíce líto?

Ach, toho je mi nejlítějc,
který ode mne jede,
neb on se za mne nestyděl,
chodíval za mnou ve dne.

Ještě si jednou zavejsknu
za tím Dvořákouc lesem,
aby věděla má milá,
aby věděla, kde jsem.

17.

Časně ráno po neděli
česal Heřman koně vraný,
přišla k němu jeho matka,
přinesla mu čtyry jabka:
„Kam pojedíš, Heřman mladý,
pěkné koně máš sedlany?“
Pojedu já pro svou milou,
pro Dorničku roztomilou.
„Nejed', Heřman, nejed' pro ni,

pošlem pro ni koně vrany.“
To bych ani neudělal,
neb jsem sobě lidí nazval,
abych nyní doma zůstal.
„Bodejž Heřman hlavu srazil,
víc se domů nenavrátil.“
Jeli, jeli, přece jeli,
na citeru, housle hráli,
a troubili, bubnovali.
Když přijeli na louku,
tam pod tu lípu zelenou,
koníček zlámal nožičku,
Heřmánek srazil hlavičku.
Dlouho stáli, rozmlouvali,
a muziky přece hrály.
Počali se ho vyptávat,
mají-li jeti pro ni?
Jeďte si mně přece pro ni,
pro mé zlaté potěšení.
Nebude-li mně samému,
bude bratru nejmladšímu.
Jeli, jeli, zase jeli,
na citeru, housle hráli,
troubili a bubnovali.
Když jsou přijeli nahoru
k Novosedlickému dvoru:
„Jdi ty, Dorničko, otvírat,
svoje svatebčany vítat.“
Dornička otevřela,
a hned se ulekala:
„Vítáme vás, svatebčani,
kdepak jste ženicha nechali?“
Ženich je nám doma zůstal,
svatebčanům stoly chystal.

„U kolik svateb jsem byla,
nikde jsem to neviděla,
aby ženich doma zůstal,
svatebčanům stoly chystal.“
Matička jim ji nechtěla dáti,
až budou ženicha míti.
Jen vy nám ji přece dejte,
a Dorničce nezbraňujte.
Matička ji vystrojila,
co slušného, šaty dala,
ji z domu vyprovodila;
a smutně sobě naříkala.
Jeli, jeli, přece jeli,
na citeru, housle hráli,
troubili a bubnovali.
Když jsou přijeli na louku,
tam pod tu lípu zelenou,
Dornička se z vozu nahnula,
krev červenou uhlídala:
„Ach, to je krev mého Heřmana.“
Ach, to není krev člověčí,
ach, to je krev zvířecí;
zabil Heřman tučnou lani,
aby uctil svatebčany.
Jeli, jeli, pořád jeli,
na citeru, housle hráli,
a troubili, bubnovali.
Když jsou přijeli nahoru
do Heřmanového dvoru:
Jděte, matičko, k vítání
této nešťastné nevěsty.
„Vítám tě, nešťastná nevěsto,
kýžs byla hlavu srazila,
nežs mého syna poznala.“

Jdi ty, bratříčku, k vítání
této nešťastné švagrovky.
Jdi ty, sestřičko, k vítání
této nešťastné švagrovky:
„Vítáme tě, švagrova má,
abys v roce syna měla!“
Matička jí za zlé měla,
že je jí tak přivítala.
„Copak vy mi za zlé máte,
a však vy mne taky vdáte.“
Když bylo vejpůl večeri,
začali hranu zvoniti, -
Dornička se hned ulekla:
Ach, komuž to hranu zvoní?
jistě mému Heřmanovi!“
Heřmánek v komoře leží,
že ho jeho hlava bolí.
Umřelotě pacholátko,
a to malé nemluvňátko.
Dornička se hned ulekla,
a brzo pravdu poznala,
v okamžení dokonala.
Potom je pochovali,
do jednoho hrobu dali.
Kdo okolo toho chrámu jdete,
tak se každěj pomodlete.
Tu leží Heřman s Dorničkou
jako bratr se sestřičkou.

18.

(Městská polonárodní.)
Smutno, teskno na vše strany,
kam se koli obrátím;

potěšení jsem zbavena,
bolestí srdce trápím.
Kam se děla kratochvíle?
kam se děla má radost?
potěšení jsem zbavena,
následuje mne žalost.
Ó kým mohu ptáčkem býti,
jen se na tě podívat!
ó kým mohu tam letěti,
radost srdci udělat!
Není možná, to nemůž být,
musím se tak trápati,
tebe, radost má jediná,
musím zbavena býti.

Kam se koliv jen obrátím,
všudy jdeš mi před oči;
po tobě se, můj Karlíčku,
upřímná mysl točí;
ty jsi sám ten jediný,
tak hluboce v srdci mém,
aby jiných tisíc bylo,
ty jen přec nepůjdeš ven.

Ach kým jsem tě nepoznala,
kým nevkročila k tobě;
aneb nikdy nespátřila,
nebylo by líto mně.
Když tě mám zbavena býti,
raděj volím umřítí,
nežli se tak, ve dne v noci,
ustavičně soužiti.

Slyším smutné naříkání
přes hory, černé lesy;
slyším, slyším smutné lkání,

srdce z toho se děsí!
Má roztomilá Marínko,
ty si na mne stěžuješ?
milovníka v celým světě
věrnějšího nenajdeš.

Ale sama víš, Marínko,
že jináč nemohlo být,
že naše si věrné srdce
musely se rozejít.

Však ty mně vždy drahá budeš,
a v mém srdci zůstaneš,
doufej v Boha, nenaříkej,
zase štěstí dostaneš.

Nevzpomínej tuze na mne,
nepřidávej bolesti,
trápíš-li ty tvoje srdce,
já mnoho musím snést.

Měj naději, že tvá žalost
v radost se ti obrátí,
zas ti potěšení přijde,
blaženost se navrátí.

19.

Stála hruška v širém poli vysoká,
pod ní pěkná bílá růže rozkvetá.

Natrhej ty, má panenko, ty růže,
nastrkej je Honzíčkovi do lože.

Až on bude na těch růžích líbě spát,
on ti bude, má panenko, děkovat.

Děkuju ti, má panenko, děkuju,
před tebou já svůj klobouček smekuju.

Nesmekej ho, můj Honzíčku, přede mnou,
jak oni tě naši páni odvedou.

Prala plinky u studánky, plakala,
kýž jsem tě, mé potěšení, neznala.

Žala trávu, suchopárnou metlici,
přišli na ni dva mládenci, myslivci.

Srp jí vzali, polámali: Jdi domů,
berou tobě potěšení na vojnu.

Necht' si berou, necht' odvedou, já nedbám:
já za jedno potěšení deset mám.

20.

Za lesíčkem růže
smutně dokvetá;
má panenka stůně,
žalostně vzdychá.

Když ta růže vykvetala,
má panenka putovala
se mnou do světa.

Putovala se mnou
v jedlovém lese,
tam utrhla pěknou
kytku v pasece;
tu mně dala za klobouček,
kdy jsme sedli na palouček
k studené řece.

Putovala se mnou
přes tři potoky,
jeden byl u kraje
hezky hluboký;
pomáčela si sukničku,

sušila ji na sluníčku,
a to z pokuty,

Putovala se mnou
až do Moravy;
tu mně darovala
věneček s hlavy;
tu jsme spolu tancovali,
až jsme oba potrhali
věneček drahý.

Tu jsme tancovali,
to na popelec,
muziky nám hrály
ještě na konec;
hrála taky Nemođenka,
že nenajde má panenka
více svůj věnec.

21.

Náš rychtář má pěkné koně,
dal bych tisíc zlatých za ně,
jsou tak pěkně srovnány,
drží hlavy jak panny.

Přál bych ti je, bratře, věru,
já bych radš měl jeho dceru,
nožičky má jak srnka,
oči černé jak trnka.

Když se přistrojí v neděli,
hned se od všech jiných dělí:
chod má hezký, pěkný hlas,
já jsem ji potkal dnes zas.

Všecko by se mně líbilo,
kdyby jen to možné bylo

dříve dobře vyzkoumat,
zdaž ji rychtář myslí vdát.

Blázne, co se nad tím trápíš,
zdalipak již o tom nevíš,
kterápak chce sedláka?
Každá raděj vojáka.

Kdybych věděl, že to půjde,
a ona mou žinkou bude,
dnes bych se na vojnu dal,
zejtra za manželku vzal.

Kdybych já byl na tvém místě,
postaral bych se zajistě,
když je sem i tam cesta,
vzal bych si holku z města.

Nu, tys mně dal pěknou radu,
abych ti měl říci pravdu:
s jednou vadou v vesnici,
někdy v městě s tisíci.

Já jsem mnohokrát v městě byl,
vždycky se nad tím podivil,
jak jsou děvčata smělá:
každá by mne hned chtěla.

Nemluv mně již o městských víc,
já jen chci přec rychtářovic;
když to štěstí potká mne,
dám ti darmo ty koně.

Bratře, budu všecko hanět,
jen tobě stále nadhánět;
když ty mně dáš koníčky,
budu tě chválit vždycky.

Svět, bled'oučký, svět, měsíčku,
na ten panskej, hezkej dvůr;
nemysli si, má panenko,
že já budu tvůj.

Jinl zrní vybírali,
a já abych plévy bral,
to bych já byl velký blázen,
abych si tě vzal.

Když jsem já k vám chodívával,
tys plakávala,
panímáma mne vítala,
ty jsi nechtěla.

Nyničko by si vítala,
již nemáš koho;
tenkrát já si osedlávám
koně vraného.

Támhle stojí kůň můj vraný,
na něm pěkný bílý plášť,
co ty tomu, má Nanyňko,
co ty tomu teď říkáš?

Co bych tomu smutná řekla,
vždyť jsem tím sama vinna,
vždyť jsem já ten vojenský stav
sama ti způsobila.

23.

Teče voda od Tábora
kolem okolo Rychnova;
všecky lávky pobrala,
jen jedinkou nechala.

Po které Vojtíšek chodil,
Nanyňku za ruku vodil;

utrh jabka, utrh dvě,
pustil on je po vodě.

Plyň, jablíčko, kam ty ráčíš,
jenom ať se nepomáčíš,
a já plynu po dolu,
k mej Nanynce do domu.

Jak jen k oknu připlynulo,
na Nanynku zavolalo:
Má Nanynko, vyjdiž ven,
milý stojí před domem.

Pročpak bych já ven chodila,
když já nejsem jeho milá,
a on není z růže květ,
aby on mně kazil svět.

Já jsem panna ještě mladá,
já nemám žádného ráda,
jen jednoho milého,
to Vojtíška samého.

Chodějí k nám hezký hoši,
však mne žádný přec netěší;
netěší, ach netěší,
jenom můj znejmilejší.

24.

Již sluníčko zašlo
za to černé mračno;
co je tobě, milá,
co je tobě zašlo?

Zašlotě mně tohle
potěšení moje;
abych se vdávala,
na tě nečekala.

V tom našem sádečku
jest mnoho modráčků;
žala tam má milá
zelenou travičku.

Když je ji nažala,
sedla na cestičku;
já tě budu vískat,
můj zlatej holečku.

Kolik jest mu vlásků
na hlavě přebrala,
tolik jest slziček
z svých očí vylila.

Vytáh' šátek z kapsy,
utírá čelíčko:

Proč pláčeš, naříkáš,
má zlatá holčičko?

Kterak nemám plakat,
a sobě naříkat,
když mne [má pásnička]
nemůže obměstnat.

Vzal ji za ručičku,
ved ji ku krámečku;
já ti koupím pentlí,
nastav si sukničku.

Já bych nastavila,
jen kdybych co měla,
jen kdybych já tebe
byla nepoznala.

Vy veleský chlapci,
kde jste včera pásli,

já ztratila pentle,
kterej jste je našli?

My jsme je nenašli,
my jsme je viděli,
červené pentličky
po vodě plynuly.

Šifaři, šifaři,
na šify sedejte,
červené pentličky
po vodě chytejte.

Šifaři, šifaři
na šify sedali
červené pentličky
po vodě chytali.

Kdybys měla, milá,
čtyřdvacet koní,
červené pentličky
vice nedohoní.

Kdyby měla milá
koní na tisíce,
červené pentličky
nedohoní více.

Sedla na lodičku,
zaplakala tuze,
že více pentliček
dohonit nemůže.

25.

Skřivánek ač malý pták,
nikdy nezahálí;
ve dne v noci pracuje,
Pána Boha chválí.

Dělejme my taky tak
jako ten skřivánek,
v jedné ruce panenku,
v druhé ruce žbánek.

26.

Putovalo děvče
z Prahy do Moravy,
mělo černé oči
celé uplakané.

Putovalo přece
od potoka k řece,
převez, převozníčku,
mne švarnou divčičku.

Nechci, nepřevezu;
ty má milá nejsi,
snad jsi zabloudila,
nevíš dále cesty.

Když jsi mne viděla,
blázna opilého,
měla jsi se vyhnout
do pole širého.

Když jsi mne viděla
ouzkou cestou jíti,
měla jsi se vyhnout
do žlutého kvítí.

Když jsi mne viděla
ouzkou cestou jíti,
měla jsi se vyhnout,
kde slunce nesvítí.

Já se vyhybala,
nic platno nebylo,
kvítí ani slunce
nic mi nespomohlo.

Když jsi mne viděla
hořké pivo píti,
neměla jsi za mnou
do spilky choditi.

Kařezala klasů,
přivázala k pasu:
Ach, kým jsem neznala
sladovnickou chasu.

27.

Když jsem šel od milý,
byltě již den bílý,
kukačka na dubu zakukala;
kukačka kukala,
má milá plakala,
že je si Janečka rozhněvala.

Janečku můj milej,
proto se nehněvej,
že jsem já za tebou nevyšla ven;
proto se nehněvej,
příčiny nehledej,
jestli se ti líbím, jen si mne vem.

Panenko, počkej ty
za našima vraty,
až já si seberu moje šaty;
půjdeme do světa,
kde růže vykvetá,
a tam se budeme milovati.

Po půlnoci, dřív než kohout
hodinu ranní zpíval,
šla tam z hrobu Margareta,
kde Vilím odpočíval.

Studené ruce na prsech
křížem složeny měla,
a z rozmaríny před sebou
zvadlou kytku držela.

Řkouc: Vilíme, spíš neb nespíš,
Bůh nás oba požehnej,
jak tebe v svatebním loži,
tak mne v té rouše černej.

Noc hroby své otevřela,
mrtvé stíny propouští,
navštívíti, jenž proti nám
provinili, připouští.

Ty pak nestrachuj se mne nic,
ty se nemáš čeho bát;
neb jsem v světě neuměla
nežli tebe milovat.

Ačkoli žes nezachoval,
cos sliboval plniti;
ty jsi tak snadno mne mohl
pro jinší opustiti.

Říkávals, mé modré oči
nade všecko jiné být,
a často jsi je přinutil
žalostivé slzy lít.

Přisahals, že jsou mé tváře
krásným růžím podobné:

učinils je, jak jsou nyní,
vpadlé a smrti rovné.

Chtěls srdce mé, a pro tebe
vypuknout jsi je nechal,
nebo jsi je každé chvíle
nevěrností svou lákal.

Již obličej mám škaredý,
tváře nejsou červené,
oči kalné, pysky bledé,
vší krásy jsou zbavené.

Červ je můj host, jenž mne žere;
rubáš oděv svatební,
noc tmavá - z níž k vykoupení
dřív než při soudu není.

Pod', pohledni a polituj,
kam mne smrt položila,
jak hluboko v tmavém hrobě
moje kosti složila.

Tam v suchém písku vsazený,
jako uvadlá tráva,
pamětný kvítek žíznivý
slzy tvé očekává.

Věku mého kvítek krásný
v popel se musil změnit,
to pro tebe, můj Vilíme,
žes mne mohl opustit.

Přeju já však přece tobě,
tvá milá Margareta,
bys byl šťastný, jdu od tebe
 pryč, ach na mnohá léta.

29.

Hořela lípa, hořela,
pod ní má milá ležela,
až na ni jiskry padaly,
její černé oči plakaly.

Neplačte, oči mé milé,
buďte jen vzdycky veselé,
v mladosti, v světu veselém
nebuďte v truchlení žádném.

Měj mě, můj milý, měj mě rád,
koupím já tobě vinohrad;
ty budeš vorat a já žít,
budem se spolu dobře mít.

Když se budem milovati,
Pán Bůh nám všechno chce dáti,
zač ho jen prosit budeme,
to všechno my dostaneme.

30.

Měl jsem já Nanyнку, již nemám nic,
dal jsem jí hubiček kolik tisíc.

Jinší ji loudili,
mně ji odloudili,
kteří ji mimo mne milovali.

Šel bych si stěžovat, nemám komu,
vím, že tě, mé dítě, nedostanu.

Půjdu mezi lesy,
budu volat: Kde jsi?

Ach, kdes má Nanyńko znejmilejší?

Jestli já tě, dítě, nedostanu,
zajdu já za hory, tam ostanu:

jestli ten slib zrušíš,
mne oklamat míníš,
odpovídat na to těžce musíš.

Zavěj, ty větříčku, v pravou stranu,
že já mou Nanyňku pozdravuju:
žádné veselosti,
jen samé tesknosti
trpěti musím v té samotnosti.

31.

Poslechněte mne, mládenci,
kteří s láskou hrajete,
2 mnohých ušlechtilých panen
šašky sobě děláte.

Pod zámluvou upřímnosti
klam a lest obmejšlíte,
a jak bohatší najdete,
chudobnou opustíte.

Nevybírej, nepřebereš!
starodávní přísloví,
jsi-li bohatý pro sebe,
nešid' panny chudobny;
hledej sobě v světě rovnou,
chudobné nech v pokoji:
jak se stává vybíráčkům,
tuto píseň poslechni.

Jeden zhejralý mládenec
ve světě sem tam běhal,
chudobné vzdy zavrhoval,
bohaté panny hledal;
každé chvíle kratochvíle
rozličné provozoval;

v své mysli jest byl veselý,
neštěstí se nenadál.

Šel svou cestou, zpíval sobě, -
ejhle! tu smrt zdaleka
v krásném krumplovaném rouše
proti němu pospíchá,
řkouc: „Mládenče! buď veselý!
znám, jaký oumysl máš,
tvá mysl jest oženění,
bohaté sobě hledáš.

Já jsem ta, kterou ty hledáš,
ve všem se ti vyrovnám,
na cti i velkém bohatství,
všeho všudy hojnost mám.
Jestliže mne zamiluješ,
zlata, stříbra dám dosti,
že je nebudeš moct unést,
než musíš je dát vezti.“

Hola, hola! již jest dobře,
tuť mne štěstí potkává,
snad nějakým pánem budu,
toť jest dobrá novina.
Nevím, nevím, jak mám dělat,
nic se mně to nelíbí,
ona drobet přišeplává,
snad nemá v hubě zuby.

Smrt pozvedla drahé flory,
na mládence pohlédla.
Ach, nastojte! ty jsi pak smrt,
ach, běda mně, přeběda!
Radš uteču pryč od tebe,
nechci, nechci, nechej mne!

nemáš oči ani uši,
beznosá, var ode mne.

„Copak si mne tak ošklivíš,
mám šaty dosti drahé,
zlatem, stříbrem krumplované,
mnohem dražší nežli tvé.
Ještě, chceš-li, vezmu dražší,
pěkně se ti přistrojím;
čerstvá jsem dost, já i třebas
v letu ptáka dohoním.“

Smrt mládence uchytila,
chtěci ho objímati:
Var ode mne, nechtěj se mne
nikterak dotýkati.

Jsi ošklivá, mrcho stará,
máš i hlavu oblezlou;
samé kosti, sotva se ti
v hromadě držet mohou.

Z pěkných hradů bereš krále,
knížata i hrabata,
krásným slečinkám, spanilým,
ukracuješ života;
ani tomu pastýřovi
života nedaruješ,
z chalupy ho ven vyvlečeš
a do jámy uvrhneš.

„Pravdus mi tenkrát pověděl,
mládenče roztomilý!
budu na tě laskavější,
krásně že jsi hněvivý.
Nehněvej se, moje srdce!
s hněvem nic nezpůsobíš,

jak ty můj být přece musíš,
proč se daremně zlobíš?“

32.

Pásla Hanačka páva
mezi horami sama.

Jeli tam tudy páni:

„Pojed', Hanačko, s námi.“

Jakpak bych s vámi jela,
kampak bych páva dala?

Nejsem já cestě zvyklá,
špalíček se mně viklá.

Zůstanu raděj doma,
nestane se mně škoda.

Jděte si jenom sami;
však já nepůjdu s vámi.

33.

Ještě se tam ta pšenička v poli nemetá:
počkej na mne, má panenka, ještě tři léta.

„Proč bych já na tě čekala, když ty máš jinou,
od ní nosíš za kloboukem pentli červenou.“

Nosíval jsem, víc nebudu, pentli červenou,
chodíval jsem, víc nebudu, cestou kamennou.

Počkej na mne, má panenka, ještě tři léta,
zatím se tam ta pšenička v poli vymetá.

34.

Husička divoká letěla z vysoka,
vypila nám vodu z našeho potoka.

Tu čistou vypila, tu kalnou nechala:
co jsem už, holečku, pro tebe vystála.

Co jsem už vystála, co ještě vystojím!
krom tebe, holečku, o jiné nestojím.

Já bych se vdávala, naši mi nedají,
že bych se dostala, kde chleba nemají.

Kde chleba nemají, koláče nepečou,
seno nedělají, votavu nesečou.

Kde chleba nemají, votavu nesečou,
ještě mě k posledu za vlasy vyvlečou.

35.

Ach já nešťastný!
co jsem já doved,
že jsem tak hezké
děvčátko zaved.

Nyní já se bojím!
kterak já obstojím
před Pánem Bohem.

Kdyby mně byl dal
zlatý tatíček,
dokud jsem já byl
malý chlapeček,
lístek a slabikář,
abych já nebyl lhář
hezkých děvčátek.

Kdyby mne byla
moje maminka,
dokud jsem byla
malá panenka,
do kláštera dala,

abych nepoznala
mého hošíčka.

36.

Ty zdejší hodinky ztemna bijou,
že odtud mládenci pryč odejdou;
nechoďte jen brzy zrána,
já svážu šátečky, půjdu s váma.

Ti zdejší mládenci z vysoka jdou,
chudobných děvčátek si nevšimnou;
bohatá panenka srdce trápí,
chudobná děvečka nic neplatí.

Zelenej jalovec nedozrává,
že mne tu můj milej zanechává,
zanechává a nevezme,
však on upřímnější nenalezne.

37.

Panímámo, co dělá má milá,
já ji přišel navštívit;
tři léta minuly, co jsem ji neviděl,
rád bych s ní chtěl promluvit.

Naše dcera na hřbitově leží,
tam je její postýlka:
více si nemysli, můj zlatý holečku,
že bude tvá manželka.

Ukažte mi do hřbitova dvéře,
ať se na ni podívám:
ať já mou milenku, krásnou holubinku
ještě jednou uhlídám.

Vstaň, mé srdce, vstaň z svého hrobu ven,
promluv ke mně slovíčko.

„Já bych promluvila, kdyby možná bylo,
mám zemdlené srdíčko.“

Přenešťastní takoví rodiče,
kteří dětem bránějí:
oni jim zbraňují, vůle jim nedají,
do hrobu je uvádí.

Přenešťastné ty písecké luka,
po kterých jsem chodíval,
když jsem svou panenku, krásnou holubinku,
za ručičku vodíval.

Přenešťastná ta písecká brána,
přenešťastná silnice;
ty jsi mně nepřála, milovat nedala,
co těšilo mé srdce.

38.

Za tím naším dvorem
vyrostly dva duby,
ty jsou pěkné zelené;
mezi nimi roste
černooké děvče,
až vyroste, bude mé.

Ach můj synu mladý,
poslechni mé rady,
zanech toho ženění;
oženíš se jednou,
tvářičky ti zblednou,
krása se ti promění.

39.

Měsíček svítí,
já bych měl jíti

za mou nejmilejší,
jakpak se má.

Ach, má se, má se -
jen vzdycky pláče,
že mne již do smrti
neuhlídá.

Měsíček zašel,
a já přeci šel,
aby mně mou milou
neodvedli.

Holoubku, houkej,
větříčku, foukej,
aby mně mou milou
neodvedli.

40.

Panímámo, hezkou dceru máte,
ale že ji doma nemíváte.

Kdybyste ji doma mívávali,
my bychom vám za ní chodívali.

Naše dcera nikdá doma není,
ona pleje pšeničku na poli.

Když pšeničku z kougole vyplela,
kompanie husarů přijela.

Vítáme vás, páni husarové!
viděli jste potěšení moje?

Viděli jsme, ale zabitého,
nedaleko hlava vedlé něho.

Já ji nerubal ani nesekal,
sekaltě ji jeden pruský husar.

Měla jsem milého s černýma očima,
já bych byla pro něj do vody skočila.

Do vody, do vody, kde se kolem točí;
ach škoda, přeškoda jeho černých očí.

Do vody, do vody, do té prohlubničky,
kde můj milej napájíval své koníčky.

41.

Která je panenka stydlivá,
zdaleka se chlapcům vyhýbá;

když se jim vyhnout nemůže,
začervená se jak růže.

Jsi-li mládeneček poctivej,
taky se panenkám vyhýbej;

když se k tobě děvče otočí,
stáhni si klobouček na oči.

42.

Jedna hodina
s půlnoci byla,
když mne má milá
vyprovodila
přes ten zelený háj:
„Jdi tedy, milý, sám,
jdi s Pánem Bohem!“

Není na nebi
tolik hvězdiček,
co mně má milá
dala hubiček,
není a nebude,
co svět světem bude,
tolik hvězdiček.

Není na zemi
tolik klášterů,
co mně má milá
dala noclehů;
není a nebude,
co svět světem bude,
tolik klášterů.

43.

Ach holka, holka,
černé oči máš;
a já se tě bojím,
že mne oklamáš.

Kdybych já měla
ještě černější,
neoklamu tebe,
můj znejmilejší!

Vrána na dubě
žaludky klube,
a to sám Bůh ví,
čí holka bude.

Čípak by byla,
když mně slíbila
za tím naším domem,
pod zeleným stromem,
holka rozmilá.

Pomaširujem,
maširuj se mnou,
a já tobě koupím
sukni zelenou.

Sukni zelenou,
ne tuze dlouhou,

aby ty jsi mohla
taky jít se mnou.

Pomaširujem
přes hory doly,
a lesové budou
naše komory.

44.

Když jsem plaval přes moře,
vyletěl tam slaviček;
pustil on mně ceduličku,
a to za můj klobouček.

Já tu svůj klobouček s hlavy vzal,
do té ceduličky jsem se podíval;
ach, tu jsem od mé panenky
pozdravení uhlídal.

Ach, tenkrát jsem opuštěný
jak zahradník v zahradě,
když on růžičku štěpuje,
ona mu v ruce vadne.

Já taky jednu růžičku
měl jsem v mojem srdéčku,
až pak jsem ji přeci ztratil,
tu mou drahou perličku.

45.

Loučení, loučení,
což jest to těžká věc,
[: když se musí rozloučiti:]
s panenkou mládenec.

Když jsme se loučili
pod zeleným stromem,

vzdycky jsem ti říkávala,
že ta láska není stálá,
že svoji nebudem.

Když já půjdu lesem,
budu plakat hlasem;
dám si klobouček na stranu,
na panenku zapomenu,
budu přece vesel.

46.

Kdes, holubičko, bloudila,
že jsi své peříčko,
zlatá holubičko!
zmokřila?

„Zabloudila jsem přes moře,
abych tam viděla,
co holoubek dělá
na zelené hoře.“

47.

Až já odtud pryč pojedu
přes ten zelený háj,
ohlídnu se na vše strany,
kde jsem já bejval.
Tam, kde jsem já bejvával,
hezké holky miloval;
nyní musím maširovat,
nechat milování.

Můj koníček osedlaný
pode mnou si skáče,
tamhle stojí má panenka,
nařiká sobě a pláče.

Neplač, holka, nenaříkej,
není ti to platno nic,
bys plakala, naříkala,
já juž odtud táhnu pryč.

Má šavlička ocelová
po straně se blejská;
tamhle jede můj kamarád,
vesele sobě vejská.
Pojeď, bratře, kamaráde,
poď, pojedem do pole,
tam se spolu postavíme
před zlého nepřítele.

Až já odtud pryč pojedu,
bude pro mne velký pláč,
budou pro mne holky plakat,
ty, které jsem míval rád.

A já taky plakat budu,
až odtud pryč pojedu,
holky, které jsem miloval,
víc milovat nebudu.

48.

Když jsem já šel od své nejmilejší,
byl měsíček vysoko;
podívej se, má zlatá panenko,
jak jsem od tě daleko.

Když jsem já byl na patery hony,
ještě za mnou volala:
Škoda tebe, můj zlatej Jeníčku,
že jsem tě rozhněvala.

Rozhněvala jsem tě jenom jednou,
víc tě hněvat nebudu,

škoda tebe, moje potěšení,
že tebe nedostanu.

49.

Můj zlatej Honzíčku,
pod' se mnou trošíčku,
můj zlatej Honzíčku,
pod' se mnou k nám.
Půjdem do zahrady,
tam jsou hrušky zraly;
můj zlatej Honzíčku,
pod' se mnou k nám.

Můj zlatej Honzíčku,
pod' se mnou trošíčku,
můj zlatej Honzíčku,
pod' se mnou k nám.
Můj věnec zelený,
na hlavě strojený,
můj zlatej Honzíčku,
já ti ho dám.

Mé milé panenky,
milé spoludružky,
já se vám teď pěkně
všem poroučím;
já se vdávat budu,
víc pannou nebudu,
již jsem si Honzíčka namluvila,
zelený věneček jsem mu dala.

50.

Vsadila jsem záhy dosti
pěknou růži k své libosti;

ach, růžička opadává,
můj milej k nám nechodívá.

„Proč bych já k vám chodíval,
tobě se šiditi dával;
mé lásce a upřímnosti
splácela jsi nevěrností.

Nemysli, žes ty jediná,
žes mému srdci souzena;
vždyť je děvčat všude dosti
jak zrníček na jalovci.

Tři léta jsem k vám chodíval,
tobě jsem dary nosíval,
třetí rok dozrál jalovec,
vzala taky láska konec.“

51.

Má zlatá stezičko uzoučká,
což jest mi líto tebe:
když já si na tebe vzpomenu,
bolí mě srdce v těle.

A já tou stezičkou nepůjdu,
kterou jsem chodívala;
pase tam můj milej koníčky,
já bych ho zarmoutila.

Vy milý, rozmily pole,
což jste mně milý byly;
když jste mne potěšit měly,
vy jste mne zarmoutily.

52. Božena

(V. Hanky)

Věj, větříčku zlatý,
prosoušej mé šaty,
věj, větříčku zlatý,
od východu věj!

Snad tam od východní strany
přijede koníček vraný;
věj, větříčku zlatý,
od východu věj!

Na koníčku mládeneček
přijede pro můj věneček;
věj, větříčku zlatý,
od východu věj!

Řekne: Divko modrooká,
nesedávej u potoka,
divčino modrooká,
nesedávej tam!

Přijde na tě velká voda,
byla by tě velmi škoda;
divčino modrooká,
nesedávej tam!

Věj, větříčku zlatý,
prosoušej mé šaty,
věj, větříčku zlatý,
od východu věj!

53. Žalost

(V. Hanky)

Listí opadalo,
Krkonoš se bělá,
ach, co moje drahá
u Šumavy dělá!

Ostavila mne zde
v rozvinutém máji,
vblahověří, že s ní
zapoletím k ráji.

Dujte, bujní větvi,
přes hory a skalé,
zavívejte k ní to
listí opadalé.

Viz na každém lístku,
co jich před ni padne,
viz ta smutná slova:
Něžné srdce vadne!

54. PRSTÝNEK

(J. V. Kamarýta)

Švární ženci žito žali,
já jsem klásky sbírala;
a můj nejdražší prstýnek,
nevím, za kterým jsem ztratila.

Ach, co bych já za to dala,
kdybych jenom zvěděla,
kdo můj zlatý prstýnek má,
u maminky bych ho udala.

Za večera jetelíček
na žitništi zasili;
až dozraje medulinka,
zrána přijdou, by ji kosili.

To se půjdu podívati,
kdo má zlatý prstýnek,
jestli mi ho zase vrátí,
nebo dá-li mi ho za vínek.

55. Oklamany miláček

(M. Z. Poláka)

Sil jsem proso na souvrati, nebudu ho žíti;
děvče krásné miloval jsem, nebudu ho míti.
Síti, nežíti, milovati, nevzíti!
Sil jsem, nežal jsem, miloval jsem, nevzal jsem!
Tam nad mlejnem, pod jesenem, na vysoké stráni
slíbila mi má panenka věčné milování.
Věnec uvitý, prsten skvostně vyrytý
od ní dostal jsem, přece děvče nevzal jsem.
Ustům jako z máku kvítí hubinky jsem dával;
v tílku jako labuť bílém s větříčkem jsem hrával.
Láskou zplesal jsem, kudy šel jsem, vzdychal jsem;
v noci nespál jsem, přece děvče nevzal jsem.
Ráno, dřív než zvoník cinkal časně na klekání,
šel jsem, abych ptačí slyšel ranní radování,
Šel jsem za lesem, ale ach! co spatřil jsem,
nad tím ztrnul jsem, více děvče nechtěl jsem.
V roklince, tam v střemchách hustých děvče s jiným stálo,
on ji líbal, tlačil, vinul, děvče se jen smálo.
Já pak zvolal jsem: Darmo v noci nespál jsem,
sil jsem, nežal jsem, miloval jsem, nevzal jsem!

56. JABLÍČKA

(M. D. Rettigové)

Stojí jabloň v šírém poli
na trávníčku zeleném,
ba zeleném.
Ach, proč mne tak srdce bolí
v šněrování červeném,
ach, červeném?

Květla jabloň krásně bíle,
vonným květem červeně,
ba červeně.

Ó přešťastná kratochvile!
pokyň na mne líbezně,
ó, líbezně.

Byla jabka na jabloni
malounko jen červená,
jen červená.

„Kvetly růže v tváři vonny -“
vzdechla jsem si ubohá,
ach, ubohá!

Pod jabloní na trávníku
pásala jsem kozičky,
své kozičky.
Blízko sekal hoch můj viku,
leskly se mu očičky,
ach, očičky.

Červi jabloň provrtali,
zažloutala travička,
ach, travička;
trochu jsme si poplakali
pro ta krásná jablíčka,
ach, jablíčka.

II.

Moravské a valašské písně

1.

Půjdemy tam k tisovému lesu,
uhlédnem tam, jak děvečku vezú;

jak ju vezú v kovaném vozíku,
a Janíček na vraném koníku.

Pod Janíčkem vraný koník skáče,
a děvečka přežalostně pláče.

„Ja, neplač ty, má milá děvečko,
ať nezbledne tvé červené líčko.“

„Ja, proč by mi mé líčko zbledalo?
ono ješče chlapca nepoznalo.“

„Pohleď, milá, na tu suchou jedlu:
jak se ona rozzeleňá, tož si já tě vezmu!“

„Já sem vzdycky pohlídala, dneska ba i včera;
jedla suchá, nic sa nezelená.“

2.

U Maríny na dolině,
tam koníčky postavíme.

Má Maríno, nalej vína,
však my ti je zaplatíma.

Dva nalila, tři napsala,
tak synečka oklamala.

3.

Hezký Janek z lesa jede,
malované dřevko veze.

Veze on jen nevezúce,
vyvrátil je samocht'úce.

Veze on je po rynečku,
vidí pannu v okenečku.

Daj mně, Bože, daj mně ten dar,
abych s tou pannou večerál.

4.

Proč krušinka v struze stojí,
lebo se snad sucha bojí?

„Bojím já sa sucha tého
jak panenka chlapca zlého.“

Kdyby si sa chlapca bála,
veru bys se nevdávala!

5.

Letěl sokol, zaletěl,
až na Krakov doletěl.

Nad Krakovem zazpíval,
až se Krakov rozlíhal.

Ty krakovské děvčata
ony nic nedělajú,
sokola poslúchajú.

6.

Věru, má milenko, já se chcu ženiti,
keď já si chcu tebe za ženušku vzíti;
keď musíš býti má, věru musíš býti má,
trebas by ty nechcela.

„Já se urobím v bílou holubicu,
poletím do lesů, tobia preč uteču;
prec tvoja nebudu, věru tvoja nebudu,
ani jednu hodinu.“

A já mám doma takovou flinticu,
půjdu do lesů, trelím holubicu;
keď musíš býti má, věru musíš býti má,
trebas by ty nechcela.

„Keď já se urobím ve zlatou rybicu,
skočím do vody, tobia preč uteču;
prec tvoja nebudu, věru tvoja nebudu,
ani jednu hodinu.“

Keď já mám doma takovou udicu,
hodím ju do vody, chytím tu rybicu;
prec musíš býti má, věru musíš býti má,
trebas by ty nechcela.

„A já se urobím v zajoučka rychlého,
vběhnu do pola, do pola širého;
prec tvoja nebudu, věru tvoja nebudu,
ani jednu hodinu.“

Já mám v mé dědině takového psúčka,
pošlu ho do pola, chytí mi zajúčka;
prec musíš býti má, věru musíš býti má,
trebas by ty nechcela.

III.

Slovenské písně

1.

Skála, milá skála, proč se nepřukala?
když sem se já s milým rozloučiti měla.

Rozluč mna, Bože muoj! s tímto světem marným,
máš-li mna rozloučit' s mým šuhajkem švárným.

Bože muoj! Otče muoj! prečo mna tak tresceš,
co mna těšivalo, toho mi dát' nēchceš.

Svitaj, Bože, svitaj, aby skor mrkalo,
aby mého věku brzy ubývalo.

Zazpívaj, slavičku, v zeleném háječku,
urob polehčení mojemu srdéčku.

To moje srdéčko ve mně jako kámen,
něpotěší je víc na tom světě žádn.

Pojdem zaň, pojdem zaň, trebas ho nělubím,
otcovi, materi po vuoli urobím.

Otcovi, materi po vuoli se stane,
ale mé srdéčko plakat' nepřestane.

2.

Hora zelená, cesta kamenná,
s kým se já těšit' mám?

Těšila by se so svojím otcom,
ale ho já němám.

A muoj je otec zelený dubec,
pri mori stojací:

more pribudlo, otca mi vzalo,
jaj Bože, Bože muoj!

Hora zelená, cesta kamenná,
s kým se já těšit' mám?

Těšila by se so svojú matkú,
ale ju já němám.

Moja je matka rajská zahrádka,
pri mori stojací:

more pribudlo, matku mi vzalo,
jaj Bože, Bože muoj!

Hora zelená, cesta kamenná,
s kým se já těšit' mám?

Těšila by se so svojím bratom,
ale ho já němám.

A muoj je bračok zelený hrabčok,
pri mori stojací:

more pribudlo, brata mi vzalo,
jaj Bože, Bože muoj!

Hora zelená, cesta kamenná,
s kým se já těšit' mám?

Těšila by se so svojú sestrú,
ale ju já němám.

Moja je sestra zelená brešta,
pri mori stojací:

more pribudlo, sestru mi vzalo,
jaj Bože, Bože muoj!

Hora zelená, cesta kamenná,
s kým se já těšit' mám?

Těšila by se so svojím milým,
ale ho já němám!

A muoj je milý na mori hnilý,
pri mori stojací:

more pribudlo, milýho [mi] vzalo,
jaj Bože, Bože muoj!

3.

Lětala mi lastověnka, lětala,
že se ona nebe, zeme
krídelečky týkala!

Ač tě já chytím za ruku, za ruku,
něpustím tě, sivá
holubička, od rukú!

Ač tě já chytím za obé, za obé,
něpustím tě, sivá
holubička, od sebe!

Hrajte, trubači, vesele, vesele!
pokud já mám muoj zelený
věnok na hlave!

šla do komory, plakala,
svuoj zelený věnok
a zlatý prstěnok
skládala.

Dvanáct trubačov trúbilo,
eště k tomu čtvero
pacholat slúžilo.

4.

Chcev se Janik ženit',
matka mu nědala,
sestra mu kázala,
tak mu vinšovala:
„Že by hlávku zlomiv.“

Ked' oni ta išli
pres širokě mosty,
koník se mu potkov,
Janík hlávku vytkov.

Vo dva rady stáli,
tak se shovárali:
„Čo jej máme povedati?“

Ked' oni ta prišli,
hned se jich zpytala:
„Kděže muoj premilý,
so mnou sobášeny?“

Tam sme ho nahali
stoly prikryvati,
starších privítati.

Ked' oni ta prišli,
hned se jich zpytala:
„Kde je muoj premilý,
so mnou sobášeny?“

Páni němeškali,
hned jich ukládali,
tak jej prikázali:
aby se ho nětkla
do pravej polnoci.

Ona němeškala,
hned se ho týkala,
hore vyskočila,
mezi nich bežala.

„Páni moji drahý!
čo jste urobili?
že jste živu pannu
s mrtvým uložili?“

Vo dva rady stáli,
tak se shovárali:
Čo jej máme dáti?
či čepčok bělený,
či věnok zelený?

„Nězaslúžila som
čepca bělenýho,
já som zaslúžila
věnka zelenýho.“

5.

Kvitne růža, kvitne,
veť aj moja bude!
prijde taký šuhaj,
čo ju trhať bude.

Daj me, matko moja,
keď ti me pytajú!
keď růžička kvitne,
vtedy ju trhajú.

Růža som já, růža,
počim němám muža;
až budem mat' muža,
spadne so mne růža.

Květok som já, květok,
počim němám dětok;
až budem mat' dětky,
spadnú ze mně květky.

Keby som ti, milý,
len klobúk viděla;
dosti som vesela,
veselšá bych bola.

Já som sa nazdala,
že pole horelo,
ono se milýmu
líčko červenělo.

Já som sa nazdala,
že se pole blýská,
ono to muoj milý
na píšťale píská.

Prijdi, milý, prijdi!
neverím tě dočkat';
zažádalo se mi
tvoje líčko boskat'.

Prijdi, milý, prijdi!
ani něodkládaj;
tomu mojmu serdci
polehčení hledaj!

Spala by já, spala,
nevyspala som se;
prišov mi muoj milý,
něnazdala som se.

Žáden něví, co je láska,
kdo jí nězkusil,
něšel bych já k mojej milej,
kdybych němusil;
ale já ta musím jít',
moju milú navštívit',
její líčko i hubičku
musím polubit'.

Kdybych mohl ptáčkem býti,
ta bych zaletěl;
kde prebývá moja milá,
ta bych poseděl;
zeptal bych se jak se má,
či je zdráva či chorá.
či mne ona tak miluje,
jako ju i já.

Já milujem. to jest jisté,
tajit' němuožem;
svoju lásku ve dne v noci
skrotit' němuožem.
Vzdy premejším o tobe
ve dne v noci já sobe,
ó bych mohl čím najskorej
býti pri tobe

Milá, milá, ty jsi život,
ty jsi z růže květ,
ty jsi svedla i podvedla
muoj mládenský věk.
Vrkala jsi s holuby,
odletělas do škody,

mojím líčkám i očičkám
k politování.

7.

Široký jarčok, bystrá vodička,
napoj mi, milá, mojho konička.
„Ver ho něnapojím,
lebo se ho bojím,
že som maličká.

Tvuoj koník vraný, ostrokovaný,
pokopav by me podkovičkami;
já by něnarostla,
za muž by něpošla
mezi horami.

8.

V širom poli hruška stojí,
na poli se zelená;
pod něj stojí moja milá
velmi uplakaná.

„Čože pláčeš, čo narėkáš,
moja frajerečka?
vezmi ručník a utri si
tvoje sivé očka.“

„Na čo by si utěrala,
eště plakat' budem,
to pre tvoje falešnosti,
že tvoja něbudem.“

„Ač něbudeš moja milá,
budeš bračokova;
predci budeš v mojem rodě,
frajerečka moja.

9.

Močí děvče konope
v bělenom rubáči:
šuhaj se mu prizerá,
že má černě oči.

Keby černě očička
v kráme predávali,
veru by si kupila
mojmu frajerovi.

10.

Když sem plela len,
něvěděla sem,
čo mně moje srdce bolí;
že mně muoj milej vypoví,
něvěděla sem.

Když sem plela mák -
škoda nastokrát,
škoda toho milování,
že nětrvá do skonání,
škoda nastokrát!

Až ty půjdeš k nám,
něpricházej sám,
pojmi sobě kamaráda,
čož já budem tomu ráda,
nepricházej sám!

V zeleném háji,
ta tě čekají,
něchodívej, muoj synu,
zabijú tě pro milú,
ta tě nechají.

„Zabijú-li mna,
něznám pre koho?
Zabijú mna pre mú milú;
frajerečku roztomilú,
v srdci uprímnú.

Pre vernú lásku
mám-li prekážku,
něopustím ťa,
ty mého serdca perlička,
zlatý obrázku.

11.

Musíš, milá, zabývať!
něbudem k vám chodívať;
zarostly mi chodníčky
zelenými trávničky.

Pred vánoci v ten týden,
chodívals k nám každý den;
ale včil k nám něchodíš,
snad se mamičky bojíš?

Mamičky se něbojím,
leč o tebe něstojím!

12.

Chlapci sa žeňa,
len já ně;
čo budem robiť,
beda mně!

Každý se svojú
ženičkou;
a já něborák
s knižčičkou.

13.

Pri d'armotskom mostě,
tam trávička roste;
trávička zelená,
povýše kolena.

Kto ju kosiť bude,
to muoj milý bude;
kosí ju Janíček,
sivý holubíček.

Kto ju hrabať bude,
to má milá bude;
hrabe ju Anička,
sivá holubička.

14.

Žalo děvče, žalo trávu,
nědaleko Temešváru:
keď nažala, poviazala,
na Šuhajka zavolala:

„Šuhaj! šuhaj z druhé strany!
pod' mi dvíhat batoh trávy!“
„Nech ti dvíhá otec, máti,
něchceli tě za mne dáti.

Eště tě len kolíbali,
už tě za mne slubovali:
eště si len húskey pásala,
už jsi v mojom serdci rasla.“

15.

Keď komára ženili,
ferduňk vína vypili,

priletěl k nim slavíček,
nalial jim on žejdlíček.

Tak sa oni napili,
že komára zabili.

Komár leží v komore,
muška pláče na dvore.

„Něplač, muška, nič ti je,
veď ti komár odžije.“

„Horko jeho odžití,
keď je na smrt zabitý.“

Sádla z něho vybrali,
za sto zlatých predali:
a kožtičky za meru,
na moj pravdu a veru.

I.

Ruské písně

1. Oči nejvinnější

Kolem zahrady mladinká chodím,
kolem zelených sadů se procházím,
slavičích písní horlivě poslouchám;
krásně po sadech slavík pěje píseň,
pěje chvilkou a zas přizpěvuje,
s mým bédováním věrně souhlasuje,
souhlasuje s mým životem nešťastným.
Nekladu však viny já nebohé děvče
ani na tatínka, ani na matinku,
ani na bratra, jasného sokola,
ani na sestřičku, na labuť bělounkou:
ale vinu kladu já nebohé děvče

jen na svůj osud, osud přežalostný,
kladu vinu na své jenom oči jasné.
Ach! vy oči, oči, modrojasné oči!
kam jste vy hleděly, že jste se přehlídly,
kam jste vy patřily, že jste propatřily;
manžela po vůli jste mi nevybraly,
nevybraly jste jej podlé mého srdce.

2. Zarmoucený holoubek a mládenec

Ach! což ty, holoubku,
tak nevesel sedíš,
tak nevesel sedíš,
a bez vší radosti?
„Jakpak mně holoubku
má být do radosti,
má být do radosti
a do veselosti?
Za večera u mne
holubička byla,
holubička byla,
se mnou poseděla,
se mnou poseděla,
a proso klovala;
a proso klovala;
zrána holubička
zabita ležela,
zabita ležela,
ranou zastřelena,
ranou zastřelena,
ranou zahubena.
Zhubil holubičku
hraběcí myslivec,
hraběcí myslivec

z hraběcího dvora,
z hraběcího dvora
z ručnice zastřelil.“

Ach! což ty, mládenče,
tak nevesel sedíš,
tak nevesel sedíš,
a bez vší radosti?

„Jakpak mně mládenci
má být do radosti,
má být do radosti
a do veselosti? -

Za večera u mne
má panenka byla,
má panenka byla,
se mnou poseděla,
se mnou poseděla,
med a víno pila,
med a víno pila,
mně přislíbvala,
ruku na to dala,
má že jenom bude;
a nyní milenku
za muž provdávají,
za muž provdávají,
a s ním zasnubují.

Ach! to mne nesouží,
že ji provdávají,
že ji provdávají,
s mužem zasnubují.

Ach! jen to mne souží,
že nablízku žije,
že nablízku žije,
že dvůr vedlé dvoru,

že dvůr vedlé dvoru,
že plot vedlé plotu,
že plot vedlé plotu;
bránka její na dvůr;
po dvoře že chodí,
jako labuť pluje,
jako labuť pluje,
srdce mé sužuje.“

3. Příčina smutku

Ach, po louce, louce, louce zelené
chodil sem tam mládenec, měl oči sklopené,
truchlil, že nenašel svou milou pannu,
zaplakal, svěsil hlavičku na pravou stranu.
Uviděla ze světnice, z křivého okýnka
uviděla smutného rozmilá matinka:
„Synu můj, ty synáčku, synu, dítě milé,
proč chodíš tak nevesel, proč tak zasmušile?
Zdaliž já jsem příkoří tobě učinila,
příkoří učinila, tebe zarmoutila?“
„Zarmoutila, matinko, mne cizí krajina,
cizí mne krajina, za řekou dědina.
V dědině tam dvorec, ve dvorci panenka,
u vdovy tam panenka, jmenuje se Hanenka,
ta mne zarmoutila,
hoře učinila,
od ní přišla suchota
do mého života,
ta smutek nasypala do mých jasných očí.“

4. Kdy na milého zapomene

Pod mrakem krásné slunéčko, pod mrakem,
nevidět krásného slunéčka pod mrakem;

smutno, smutno, krásné děvče, tesklivo,
ubožátku, ach, na světě žádného,
ni tatínka, ni matinky příbuzné,
ani sestry, holubičky bělounké.

„Smutné srdce, krásné děvče tesklivé!
což nemůžeš zlému hoři odolat,
nemůžeš na milence zapomenout,
ani ve dne, ani noční hodinou,
ani zjitra, ani září večerní?“

V tesklivosti krásné děvče odpoví:

„Tenkrát zapomenu milého,
až se moje rychlé nohy podlomí,
až mně moje bílé ruce odpadnou,
až se prstí moje oči zasypou,
zakryjí se bílá ňadra deskami.“

5. Nevěrník

Řeko, hluboká ty řeko!
tys unesla na vlnách svých
mládence mně předobrého,
milovníka mně milého,
mého srdce potěšení.
Za husté a temné lesy,
za vysoké, příkré hory
zakrývalo se sluníčko,
kdy s milým jsem se loučila. -
Horké linuly se slzy
mně ubožátku po lících.
Lásce jsem to přičítala,
lásce věrné k rozmilému,
jej prosíc v poslední chvíli:
„Přijed' zas, ty moje slunéčko,
navrať se, ty moje krásné -

vrat' se ke mně, ty světlý měsíčku,
nezapomínej na ubohou;
v tobě silnou naději kladu,
nenechávej mne žít v žalosti -
ach, což já budu, až ty odejdeš?
Nahlídejte se, moje očka,
hled' s radostí, ty bídné srdce,
na svoje milé potěšení.
Sbohem, sbohem, můj miláčku!
vzpomeň si často na bědující.“

Milý mne pojal za bílé ruce,
přítisknul mne k vroucnému srdci,
silným hlasem odpověděl:
„Slyš mne, slyš mne, dívčino krásná!
a nežalostni, ty bílá labuti! -
Brzo milý tvůj navrátí se.“
„Ach, mé srdéčko to předzvíдалo,
že jsme se loučili naposledy!“

Tak plakala hořem dívka,
tak se soužila pro nevěrného,
jehož milovala z celé duše.
Milý ji opustil a oklamal,
bohatou sobě vybral nevěstu,
a zapomněl na milovnici.
Přišla k dívce ta zlá pověst,
padlo jí na srdce velké hoře,
v duši zoufalost přišla mračná;
ona tu přišla na břeh Volhy.
Pozdní večer již se přichýlil,
nesvítily se hvězdy pošmurné,
bledý měsíc jedva prohlídal
skrz povlaky šerých oblaků;
ze zálesí hustohustého

jedva šeřil na vodu ěernou;
po horách řuměl sosnový bor;
vlny jeěice se obrážely
o příkrý svůj skalnatý břeh;
jak by se příroda umluvila
s těžkými úzkostmi jejími,
a s bědováním její duře.
Hlucho nářky se roznášely,
a pro řumot ostrých větrů
jedva slyšet bylo slova její:
„Vy vlny řičné, velebystré!
vy se hrňte k mému milému;
neste jemu pověst tuto,
neste návěřtí radostné,
jak jsem dlouho oplakávala,
dlouho nevěrnost svého milého,
a zlý nyní život dokonala;
necht' on spokojeně nyní řije!“ -
Rozstouply se ěerné vody,
zakypěly jaré vlny,
srovnaly se jak kdy jindy,
skryvře neřťastnou ve hloubi.

6. Příkaz otci od vdávající se dcery

Smutně labuť na poli křičela,
a nevěsta v komůrce plakala:
„Naprav sám Bůh rodného mi otce,
ře mne mladou v cizí kraj provdává;
beze mne tu zůstane zahrádka,
zvadnou všecky kvítky na zahrádce,
i ěervené, i bílé květinky,
i můj pěkný sázený modráěek.
Přikážu rodnému svému otci:

Přivstaň si, tatínku, každé ráno,
často všechny květiny zalívej,
zrána je zalívej i zvečera,
krop je mými slzami horkými.“

7. Sen najevě

Noc celou já mladinká nespala,
od večerní až do jitřní záře;
nebránili mně komárové usnout,
ale silně potloukalo srdce moje:
čekala jsem k sobě rozmilého,
nemohouc se jeho noc celou dočkati.
Na udnění usnula já mladinká;
sotva usau, ve snu vidím milého;
jako by byl milý do světlice vstoupil,
k dřevěné postýlce mé přistoupil,
jak by bavlněné opony byl rozhrnul,
a mne začal líbati a kochati.
Vtom se ze snu já mladinká probudím,
z radosti a velikého veselí,
probudivši se na bílý den hledím,
hledím, vidím - vedlé milého ležím. -
Tenkrát se mně neklamavý sniček zdál,
sen se vyjevil, a milý u mne byl.

8. Vyloučenec

Rozhněvav se otec na synáčka,
velel jemu s očí odejítí,
do cizích krajin se odebrati,
do cizích nepovědomých vlastí.
Starší sestra koně mu vyvedla,
prostřední mu sedlo dolů snesla,
a nejmladší bičec podávala,
bičec podávajíc zaplakala,

plačíc takto k němu promluvila:
„Ach bratře, bratříčku spolurodný,
kdy se, milý, zase domů vrátíš?“
„Sestro, má sestřičko spolurodná!
u tatínka na zeleném sadu
ještě stojí tam ta suchá jabloň;
až se bude suchá jabloň pučet,
a bělounkým květem osněžovat,
tenkrát, sestřičko, se domů vrátím;
pohněvav se s otcem - otcem rodným,
opuštěn zůstanu dobrý jinoch.
Nemám ještě k sobě společníka,
není ještě milého mi druha,
není ještě věrného mi sluhy.
Buď tedy kuň dobrý - můj společník,
buď mým milým druhem - napnutý luk,
moji sluhové - kalené střely,
kam jich ssílám, tam sám nechodívám.“

9. Roztoužená

Ach, jak smutno mně a ouzko
roku letošního;
a mnohem ještě smutněji
za dne mně dnešního.
Jídlem, pitím bych povrhla,
na milého hledíc;
nespala bych, nedřímala,
na radě s ním sedíc.
O to bychom se s milencem
věrně poradili,
jak bychom se milující
věky protrávili.
ó, bych mohla jen jeden rok
žlt s tebou, milouneký,

zdál by se mně ten celý rok
jako den krat'ounký.

„Chtěl i já bych s tebou žítí,
má ty nejmilejší!
jsou nám ale nepříznivi
sousedé vedlejší.

Na nás neustále hledí,
na nás pozor mají,
a tatínka a matinku
na nás pošívají.“

Za svitání jsem se mladá
ze sna probudila,
a za šera jsem milého
ven vyprovodila.

Na práhu stojíc bělounkým
kroužila jsem šátkem,
aby ještě můj miláček
navrátil se zpátkem.

102

Navrať se, ty moje srdce,
důvěro má, vrať se;
nechceš-li se navrátiti,
aspoň ohledni se.

Slyšela jsem, má potěcho,
že se chceš ženiti,
až pojeděš pod věnečkem,
přijď se rozloučiti.

Zármutek a hoře vypud'
z mého ven srdéčka;
zapleť zármutek do hřívý
dobrého koníčka.

Zármutek a hoře rozsyp
po šírém políčku;
ať se promění mé hoře
v zelenou travičku.

V zele-zelenou travičku,
v růžové kvítečky:
všecky kvítky jsou růžové,
jeden nade všecky.

Jeden kvítek nade všecky
přec je červenější;
ač mně mnozí hoši milí,
jeden však milejší;
jeden nade všecky hochy,
to můj znejmilejší.

10. Komu věnec sluší

(Píseň tato při hrách národních v užívání.)

Stojí v poli mladá lípa,
pod tou lípou bílý stánek,
a v tom stánku stojí stolek,
za tím stolkem hezké děvče
z kvítků věnec uvíjelo,
kteréž v sadě natrhalo.
Kdož bude věneček nosit?
„Bude starý věnec nosit.“
Aj, starci věnec nesluší,
mne mladinkou nedostane.

Stojí v poli mladá lípa,
pod tou lípou bílý stánek,
a v tom stánku stojí stolek,
za tím stolkem hezké děvče
z kvítků věnec uvíjelo,

kteréž v sadě natrhalo.
Kdož bude věneček nosit?
„Bude mladý věnec nosit.“
Aj, mládenci věnec sluší,
ten mne dostane mladinkou.

11. Lehký způsob s milým se shledati

Po ulici mládeneček,
po široké holoubeček
často přechážíval.
Na Liduščino okénko,
na Liduščino okénko
po každé pohlídal.
„Spíš-li, ty drahá Liduško,
spíš-li, rozmilá Liduško,
čili ještě nespíš?“
„Já nespím, nespím, můj milý,
nespím, holoubku rozmilý,
bez spaní ležím.
Já tebe, ty má naděje,
tebe jen, ty můj zlatoušku,
na mysli nosím.
Nosím tebe jen na mysli,
a na rozumu přemítám,
ty můj předrahý!
Jak bych tebe naučila,
tebe, milý, vyučila
ke mně choditi?
Po ulici nechodívej,
po ulici nechodívej;
ale uličkou.

Po silnici nechodívej,
po pěšince nechodívej;
ale zahradou.

Na stupničky nenastupuj,
ani krokem nepřistupuj;
sokolem lítej.

Am nahlas nemluvívej,
znamení slovy nedávej;
slavíkem svistej;
abych jenom já jediná,
tvá děvčina roztomilá,
porozuměla.

Abych z děvčího sboru
samotinká ke dvoru
se vykrádala.

Já se vymluvím družkám,
já řeknu holubinkám:
Hlava mne bolí.

Vymluvím se matince,
řeknu - řeknu matince:
V kříži mne bolí.

A tatínkovi řeknu,
jemu já se vymluvím:
Všecko mne bolí.

K rozmilému pospíším,
k srdci jeho doskočím,
jak ryba zdráva.

U milého chvíli zkrátím,
od milého se navrátím
zase veselá.

12. Nehezký sen

Ach vy větrové, větrové bujní,
vy bujní větrové podzimní!
vějte vy jednou tam na tu stranu,
tam na tu stranu, na východní;
doneste k miláčkoví mému psaníčko,
a v něm zprávu smutnou, neradostnou.
Jak večerem mně mladé dívce
na chvílku usnuvší mnoho se zdálo,
jak nehezký sen mně se ukázal:
jako by mně byl mladé dívce
na pravé ruce na malíčku
rozesmeknul se můj drahý prstýnek,
z něho vypadnul drahý kamínek,
rozplétával se můj rusý rulík,
z něho se vyplétala růžová pentle;
růžová pentlice jaroslavská,
podarovánka od mého milého,
mého zlatouška, dobrého mládence.

13. Oklamaná

Lítala ubohá v oudolí samička,
roztrušujíc sivá pírka po oudolí,
bystrý po doubravě vítr je rozvíval,
v pustinách slabounký hlásek se rozlíhal:
„Nesvolávej ptáčat, ubohá samičko,
nesvolávej bídných darmo rozeňátek;
zlý myslivec ubil z rozkoše malinkých,
rozcucháno leží pod dubem tvé hnízdo.“
Děšť a bouře v noci podzimní se honí,
po polích nešťastná dívčina se brodí,
samotná s hořem svým a se svou žalostí,

rvě si černé vlasy s hlavy ubožátko,
v nádra se bělounká nelítostně tluče:
„Zmiz a pojdi, krásu, zhoubkyně ty moje I
Oněm, srdce něžné, oněm jako kámen,
otevři se, matko syrá země, hrobem!
Nelze chmelu růsti v poušti bez podpory,
nelze kvítkům kvésti pod sluncem podzimním,
a mně bez trýzniče nelze žít milého.
Nehaňte, nesud'te mne, dobří lidičky;
já neklesla z viny, ale z upřímnosti,
an jsem nemyslila, že je v lásce šalba,
nevěděla, že se na foch může plakat -
an jsem v jeho slzách četla slib srdečný.
Pro něho jsem otce, matku opustila,
přátelům, domovu pro něj výhost dala;
pro svou bídu za ním letěla v cizí kraj,
pro svou hanbu hory, doly proběhala;
jako by se doma ženichů nenašlo,
jako by tam v městě lepší byla láska,
jako by jen kvetla za horami radost,
anebo cizí zem teplejší dala hrob.
Mluv, ty zrádce! komu mám před oči stoupit?
kdo zde se mnou slovo laskavé promluví?
komu opuštěná mám si postěžovat?
kdo mne zavrženou z milosti pochová.“

14. Vrabc a mládenec se navnadili

V temném lese, v zálesí,
zdělal jsem tam políčko,
zasil jsem naň semenec,
zrodily se konopě,
tenké, dlouhé, vláknaté.
Navnadil se vrabeček

do konopí lítati,
semeneček klovati,
až jen vrabce polapím,
ostříhám mu křídla, péra,
nebude víc lítati,
semeneček klovati.

Navnadil se mládenec
k mé Mařence choditi,
mou Mařenku kochati;
však já hocha polapím,
ruce, nohy přebiju,
nebude víc choditi,
drahé dárky nositi,
mou Mařenku kochati.

15. I v hrobě láska

Kdy jsi, řeřabinko pokadeřavělá,
kdy jsi vzešla, kdy jsi vyrostla,
kdy zakvétala, a kdy vypsěla?
„Jarem jsem vzešla, letem vyrostla,
na jitře kvetla, v poledni dozrála.“
Pod tebou to tam, pod řeřabinkou
nekvete máček, nehoří oheň,
ale hoří tam srdce mládenecké,
hoří po milé, po krásné dívce.
Hoj vy větrové, větrové teplí,
přestaňte váti, nejste k platnosti;
procítněte, vy větrové bujní,
od strany povstaňte tam od severní,
v půl rozpolte vlhkou zemi-matku,
roztrhněte hrobovou rakev,
ven mne vypusťte rozloučit se,
a poslední pozdravení vzdát.

16. Provdanou matinka navštívila

Provdala mne v dálný kraj matinka,
slibovala ke mně často přijížděti,
často přijížděti, mne navštěvovati.
První prošel rok, matinka nejde,
druhý prošel rok, zlatinká nejde,
třetí dochází, matinka přichází.
Již mne nemohla matinka poznati:
„Co to za babu, co to za stařenu!“
„Ach, jáť nejsem baba, aniž stařena,
ale jsem, matinko, tvoje milé dítě.“
„Kamžpak se podělo tvoje bílé tělo?
kampak se poděly růžové tvářičky?“
„Bílé mé tělo -- na hedvábném biči,
červené tváře - na pravé pěsti;
bičem udeří, těla odubývá,
v tváře udeří, červenost pomíjí.“

17. Píseň vězně

Co tak šumíš, zelená doubravo,
co mně nedáš o tom přemejšleti,
jak mně vzejtra bude se staviti
před soud strašlivý samého cara?
Tu mne bude car se vyptávati:
„Povéziž mné, ty jonáku, selský synku,
s kým jsi kradl, a s kým jsi loupežil?
mnoho-li při tobě bylo společníků?“
Povím já ti, pravoslavny care!
povím čistou a zevrubnou pravdu,
že u mne bývalo čtvero společníků:
první můj společník temná noc byla,
druhý můj společník ocelový nůž,
třetí to společník můj dobrý koník,

a čtvrtý společník tuhý luk,
moji vysílanci kalené střely.
Odpoví mi na to pravoslavný car:
„Dobře, synku! ty selský jonáku!
žes tak hezky krad a hezky odpovídal,
za to já chci tebe podarovat
vprostřed pole staveníčkem vysokým
o dvou sloupech, a o jednom trámu.“

18. Bědování vězně

Blízko zelené doubravy
protekala bystrá řeka,
podrývající kolmé břehy,
podmlývající žlutý písek,
vymlývající sypký písek,
a křoví s sebou zanášející;
na jednom křoví slavíček
truchlivou písničku pěje:
„Nikde nemožno hnízdo splétat,
z něho vyvodit mladých dítek.“

Stěžuje sobě i dobrý mládenec,
zavřen v tmavém pláče žaláři,
vzpomínaje na kraj otcovský:
„Nepřijdu já nebohý více
do krajiny mé otcovské,
neuvidím otce a matku,
neshledám se s rodinou svou,
nepomiluji mladé ženy,
nepokolíbám malých dítek;
ach, mně dobrému mládenci
souzeno hlavičku složit
v hanebném temném žaláři.“

19. Vzdychnutí milý uslyšel

Mimo sadu mého zeleného,
mimo pokojíku vysokého,
a okolo mého okénečka
táhne se tu široká cestička,
moskovská a petrohradská silnice.
Málem po té široké cestičce
rozmilého byla bych prominula,
jen se mně zakmitly rusé vlasy.
Hlasem volám, můj milý neslyší,
rouškou kynu, můj milý nevidí,
těžce vzdechnu, to milý uslyšel.
Zprostřed pole milenec se vrátil,
dojeda až k samému okénku:
„Měj se dobře,“ dí, „drahá milenko,
hůř-li tobě bude, na mne si vzpomeneš,
líp-li bude, na mne zapomeneš.“

20. Jak bez milého

Můj drahoušku, krásné mé slunéčko!
jasný sokolíku, orle zlatokřídly!
celý dlouhý tejden jsem tě neviděla;
tejden tomu, co mne hoře navštívilo;
zrovna sedm dní, co radost uprchnula,
co se proměnila v zármutek srdečný!
Nepoznáš, milý, víc dívčinu milou svou,
ana vadne jako bez deštíku tráva,
schne co v letním parnu kvíteček bez rosy!
Pust se jí zdá býti svět ten bez milého,
bez něho ji více družky nepotěší,
netěší ji plesy, hry a chorovody,
vyšly jsou jí z mysli, vyšly z obyčeje;
slzičky hrnou se jen z očí nevolně,

bez tebe pro krásné dny nemívá oko.
Tvojích jsem šlépějí po polích hledala,
semotam se pískem sypkým probráděla,
zdali bych s holoubkem svým se nepotkala,
zda bych uviděla svůj světlý měsíček;
v chladivém jsem borku na tebe houkala,
a těžkým vzdycháním tebe přizývala;
jediní ptáčkové mně odpovídali,
jediní ptáčkové se mnou bědovali.
Bez útočiště tu stála děvčina tvá,
bez útěchy tlouklo ohnivé v ní srdce.
„Přijď, ty má radůstko, potěšení moje!
vstup do světničky, kde nešťastná žije,
shledaje se brzo, brzo s utrápenou.
Delší nežli rok mně bez tebe každý den,
při tobě rok letí jako vlašťovička.
Bez tebe žít marné vše mé namáhání!
Jak z jara sluníčkem řeky se roztanou,
tak shledáním milý smutek se mne sejme;
jak se stromu listí větry opadává,
jako krásné léto před bujnými prchá,
tak já od zármutku nešťastnice umru;
mne zem pod studenou zármutek ukryje,
bez naděje, bez tebe, ty můj miláčku!“

21. Tonutí

Náramní větrové duli,
vlhká země povzdychala,
rozkolébal se moře,
an na moři tone - moucha.
Křičela jak na vidličkách
v poslední hodině smrti:
„Ach! jak bídne za své beru,

záhubě se nevyderu.“
Sjížděli se tu plavcové,
dlouhonosí komárové;
přijížděli ovadové,
srdnatí bohatýrové;
přiletěli Tatarové,
chrousti, slavní bojarové.
Mouchu zdvihati začínali,
jeden k druhému volali:
„Jedni pilně vytahujte,
druzí lodí napravujte!“
Co zatím zdvihali mušku,
veleslavnou paní bžušku,
ona valem se zalila,
věčná smrt ji zachvátila.
Posléze ji vychvátili,
a na koráb položili.
Po siném moři jedouce,
tázali se kněžny, řkouce:
„Pověz, milá naše máti,
kde tě máme pochovati?“
Tělo bezdušné mlčelo,
plavcům takto v rozum vjelo:
Nuž! v rakev ji položíme,
zármutek náš odložíme.
A tak ji v rakev vložili,
po siném moři pustili;
potom hořce zaplakali,
a pryč se odebírali.

22. Nešťastně provdaná

Ach, kdyby kvítkům mrazy neškodily,
i zimou by kvítky rozkvetaly:

och, kdyby mne hoře nesoužilo,
to bych po ničem já netoužila;
neseděla bych tu podepřená,
nehleděla do širého pole.
I já svého otce přemlouvala,
i já zlatinkému domlouvala:
„Nevdávej mne, otče, za muže,
nevdávej mne, jemuž nejsem rovna,
na velké se statky neohlížej,
nepohlídej na vysoké domy;
nebudu žít s domem - s člověkem jen,
nebudu s bohatstvím - ale s mužem.“
Šla jsem po síni, po nové síni,
ohrnula kožich sobolový,
aby můj kožíšek nevyšuměl,
aby nevyzvonily záponky,
co jsem řekla, a test můj neslyšel,
nepověděl to zas svému synu,
svému synu, mému manželovi.

23. Zazděná

Roznesla se o mně děvčině zlá pověst,
že jsem otce svého pohanila,
že jsem rodnou matku zneuctila,
chodíc sama k svému rozmilému.
Ach! za to na mne rozlítíl se otec,
rozhněvala se rodná matinka;
připravil mi za to otec žalář,
vystavený bez dvéří a okének.
Jala jsem se svého otce prositi:
Vylom mně, můj otče, tři okýnka,
jedno okno do širého pole,
druhé do zelené zahrady,

ach! a třetí okno tam na siné moře.
Vstanu za rána se svého lůžka,
pohlédnu já švárné děvče v širé pole,
ničeho tam smutná nezahlédnu;
pohlédnu já švárné děvče v zelený sad,
vstříc mi ze sadu žalostně ptactvo pěje,
pohlédnu já švárné děvče na siné moře,
vidím kolem plynouti lodičku,
na lodičce mého rozmilého.
Z okénka jsem na milého volala,
bílým šátkem na milého kývala,
v okénku se milému poklonila:
„Sbohem buď, ty mého srdce miláčku,
snad tebe víc do smrti neuhlídám.“

24. Svatební

Rozlila se, rozlila
jarní voda po lukách,
říčná jarní vodička.
U souseda Antonína
velkou škodu nadělala;
bez větru a bez vichru
vrata se otevřely,
a tři lodě vyplouly:
první loď se zlatem,
druhá loď se stříbrem,
třetí loď s hezkým děvčetem.
„Nelituji všeho zlata,
neželím čistého stříbra,
ale líto mi děvčete,
mé rozmilé Antonovny,
mé rozmilé dcerušky.“
U mladého Ivana

v domě velká veselost;
bez větru a bez vichru
vrata se otevřely,
a tři lodě veplouly:
první loď se zlatem,
druhá loď se stříbrem,
třetí loď s hezkým děvčetem.
„Nevážím já sobě zlata,
ani čistého tak stříbra,
jako hezkého děvčete,
roztomilé Antonovny,
mé rozmilé nevěsty.“

25. Těž svatební

Za lesíkem, lesem temným,
za horami vysokými
stádo labutí vylítá,
vylítá i husí stádo;
odtrhla se bílá labuť
 pryč od stáda labutího,
k druhému se připojila
labuť stádu, k šerým husím;
neumí tu labutinka
jako husi pokřikovat;
začaly ji husi štípat -
labuť se do křiku dala:
„Neštípejte, šeré husi!
já k vám vůlí nezalítla,
ale zanesla mne bouře.“

Odtrhla se Theodoruška,
odtrhla se Andrejevna
od hejna krásných děvčátek;
přecházela Theodoruška,

přecházela Andrejevna
do hejna mladých ženušek;
neumí Theodoruška
na hlavě čepeček nosit;
začaly ji baby kárat,
až ji k pláči donutily:
„Nekárejte mne, staré baby,
mezi vás jsem nezajela,
nezajela dobrovolně;
zavezly mne pěkné koně,
pěkné koně Aksenovy,
Aksena Maksimoviče.“

26. Jinoch

Padly husté mlhy na siné moře,
a zlá tesknost v jarobujné srdce;
nescházejí mlhy z siného moře,
nevyhází úzkost ze srdce ven.

Není to hvězda, co se v širém poli blyští -
leč malinký ohníček se tam kouří,
u ohníčku rozestlán koberec,
na koberci leží chrabrý, dobrý jinoch,
přitlačuje šátkem smrtnou ránu,
stírá mládeneckou krev kypící.

Podlé jinocha stojí dobrý jeho kůň,
tluče kopytem v mát' vlhkou zemi,
jak by slovo mluvíti chtěl k pánu:
Ty se posad' na mne, slúhu svého;
dovezu té, dobrý jinochu, k domovu,
k otci, mateři, v tvůj rod, k čeledi,
k malým dítkám, a k tvé mladé ženě.

Jak si tu vzdechnul chrabrý, dobrý jinoch:
nadýmaly se chrabrému křepká nádra,

sklesly jinochovi bílé ruce,
rozcvřela se rána smrtná;
potokem se krev vylila horká.

Promluvil tu k svému koni dobrý jinoch:

„Ach ty koni, můj koníčku věrný,
účastníče nehody mé smutné,
dobrý konateli služby carské,
pověz, pověz ty mé mladé vdově,
že já pojal sobě druhou ženu;
žc jscm s ni dostal v věno šírě pole,
nás že zasnoubila ostrá šavle,
a spat ložila kalená strela.

II.

Maloruské dumky

1.

Pročže já chodil na tu Moravu,
kde krásná dívka dala zábavu;
kde z krásných kvítků věnec spletaia,
a černým okem vše čarovala.

Na ni jen myslím, u ní jen stojím,
a ručinek bílých dotknout se bojím;
k čemu nad jaro ona mně milejší,
když srdce její nad ocel tvrdější?

Já prodal podíl svůj, opustil rodinu,
a samovolně se dal v její družinu:
jak slunce vzešlo, dary jsem jí nosil,
a mou stezičku slzami rosil.

Půjdu v kraj pustý, kde pluh neoře,
tam stěžovat si budu svoje hoře.
Ať slzy padou na tvrdé kamení,
a kamenu vtisknou lásky mé znamení.
Dotud já zůstanu při tom kamenu,
pokud nevzpomeneš o mém sobě jménu;
dotud trpěti budu svou muku,
pokud mi nevzkážeš: „Míti máš mou ruku!“

2.

Za Dunaj stupat poroucí
car, s milou kozák se loučí:
„Ty koníku, můj vraníku,
nes mne poskokem!“

Na koně kozák vyskočil,
ještě se k milé otočil:
„Zdráva buď! k tobě se vrátím
ještě před rokem.“

Dívčina ruce lomila,
těžce plačíc promluvila:
„Ach, jak ty mne zde opouštíš,
v dálný táhneš kraj!“
„Ej, rukou nelom bělounkých,
nepokal očí černounkých,
zdráva buď! já šťastně jedu
s druhy za Dunaj.“

3.

Za horami vysokými
holubi lítají:
já rozkoše nepoznala,
léta ubíhají.

Milého jsem nepoznala,
nemám otce, máti;
k čemu na vás, léta moje,
mám si vzpomínati.

4.

Oj! ty dívčino, ty hrdá a pyšná,
což jsi ty ke mně zvečera nepřišla?
„Jak já mám k tobě zvečera choditi?
nás by sudičové mohli pomluviti.“
Ať si bez rozumu, ať si pomluví,
až jen přijde ta hodinka - však oni oněmí.
Oj! ty dívčino, červená ty růže!
srdce se vynadívát na tobě nemůže.
Oj! ty dívčino, červená kalino!
žes ty mně tak milá, jak se to dělo?
„Oj! ty jonáku, ty sivý holoubku!
nezapomeň, miluj věrně svou panenku!“
Teče voda od mostu, bystro do jezera,
proč jsi ty tak, má panenka, smutná, neveselá?
„Oj! jakpak já nyní mám vesela býti,
milovala jsem jonáka, mám ho opustiti.
Oj! tak jako rybičkám bez vody je těžko,
tak i mně, můj milý! bez tebe je těžko.
Oj! tak jako rybičkám bez vody smutno,
tak i mé srdéčko bez tebe urputno.“
Oj! ty dívčino! přes ty pusté bahniny
podávej ručinku milému do ciziny.

5.

„Maloulínký ty slavíčku!
což ty neštěbetáš?“
„Rád to bych já zaštěbetal,
ale hlasu nemám.
A mlad'ouneký ty kozáčku!
což ty neženíš se? -“
„Rád to bych já oženil se,
ale statku nemám;
statky moje vyhynuly,
co jsem světem bloudil.“
Hoj, ohňové v Romně hoří,
v Tomaně se hláše:
Umřel kozák, umřel kozák
v neděli raničko;
pochovali jsou kozáka
v zeleném křovíčku.
Hoj! můj příteli v Tomaně,
mou mi vyplň vůli,
vyved' mi koně vraného,
a zbraň mou vynes ven.
Ať zařehtá vraný koník
nad hrobem stojecí,
až to uslyší matinka
v chaloupce seděcí:
„Jiže-li mého synáčka
víc na světě není!
Kdybych byla žežhulinka,
letěla bych k němu;
sedla, padla bych na hrobec,
volala bych: kuku!
podej, podej mně, synáčku,
jenom jednu ruku!“
„Chtěl bych já ti, milá máti,
obě dvě podati,

nasypali mnoho země -
nemohu vyndati;
stulila se sladká usta,
nemohu víc mluvit,
zamknuly se jasné očka,
nemohu prohlednout.“

III.

Srbské písně

1. Nic se zatajiti nedá

Dva se na palouce milovali,
myslíce, že žádný je nevidí;
ale palouk zelený je viděl,
ten to stádu bílému povídá,
stádo zase svému pastýřovi,
pastýř zase poutníku na cestě,
poutník vypravuje převozníku,
nato převozník ořešnej lodi,
loď povídá studené vodičce,
a vodička máti milenčině.
Krásná jich milenka takto klne:
„Bodejž palouk víc se nezelenal,
bodejž stádo roztrhali vlci,
a pastýře posekali Turci,
bodejž poutníkovi nohy zpráhly,
převozníka voda zanosila,
lehkou loďku oheň všecku spálil,
bodejž vyschla do kapky vodička!“

2. Jonák a dívka

Oj dívčino, štěpná ty růžičko!
když jsi rostla, nač jsi pohlídala?
Zda jsi rostla hlédajíc na sosnu,
zda na štíhlou hrdovitou jedli,
neb na mého bratra nejmladšího?
„Oj mládenče, mé slunéčko jasné!
nerostla jsem hlédajíc na sosnu,
ni na jedli štíhlou hrdovitou,
niž na tvého bratra nejmladšího -
leč jsem mladá přímo tebe rostla.“

3. Jarní píseň

Zima uchází,
srdéčko moje!
a jaro přichází;
ptáci zpívají,
srdéčko moje,
rozkvetají se růže;
vše se miluje,
srdéčko moje!
a času nemaří;
a ty, zlat'ouunké
srdéčko moje,
drahého pokladu,
času neužíváš,
srdéčko moje,
a mne nemiluješ?

4. Vyplněná žádost

Boha prosí šuhaj neženatý,
by jej v perly proměnil kraj moře,

kde děvčátka chodí pro vodičku;
kde by jej schovaly do záňadří,
pak navlékly na zelenou svilu,
a nosily na bělounkém hrdle;
aby slyšel, každá co mluvívá,
mluvívá-li každá o svém milém,
mluvívá-li též o něm milenka.
Jak si žádal, takto se mu stalo,
proměnil se v perly blízko moře,
kde děvčátka chodí pro vodičku;
schovaly jej sobě do záňadří,
navlékly na zelené hedvábí,
a nosily na bělounkém hrdle.
Slýchával tu, co každá mluvila,
mluvila-li která o svém milém,
mluvila-li též o něm milenka.

5. Milý a nemilý

Kůň se pase na zrosené trávě,
pase chvílkou se, chvílkou poslouchá,
děvčina jak svou matinku prosí:
„Nedávej mne, matko, nemilému;
s milým raděj v hory chci zajítí,
hlohyně jíst, s listí vodu pítí,
kámen studený pod hlavu klástí;
než s nemilým v dvoru se procházet,
cukr jíst, na hedvábí spávat.

6. Soud děvčat

Tři panenky kvítí nasázely,
na vrchu protěž, v dolině bazalku.
Zapás se tam klouček holobrádek,
vytrhával kvítečky panenkám.

Panenky však sítě upletouce,
polapily kloučka holobrádka;
potom nad ním soud držely takto:
první radí, by ho upálily,
druhá radí, by ho prohonily,
třetí radí, by ho oběsily.
Promluví k nim klouček holobrádek:
„Nejsem zlato, byste mne pálily,
nejsem jelen, byste mne honily,
leč jsem jonák; oběste mne tedy
na nejhorším stromu - děvčím hrdlu.

7. Žádost děvčete

Oh, kdybych já studenou
jen vodičkou byla;
věděla bych, kde bych se
nejlíp temenila.

Tam, kde milý přebývá,
pod jeho okénkem,
kde se denně svláčívá,
byla bych praménkem.

Tam by mnou si milenec
horkou žízeň hasil;
potom by mne milenec
na srdéčku nosil.

8. Dva slavíci

Zpívají celou noc dva slavíci
nad okénkem zavdané nevěsty.
Ptala se jich zavdaná nevěsta:
„Vítejte mně, dva mladí slavíci,
jste vy bratří, nebo jste bratrance?“

Odpovědí dva mladí slavíci:
„Nejsme bratří, ani bratránkové,
jen dva přítelové jsme z lesíčku,
Mívali jsme přítele třetího,
mívali jsme, než jsme ho ztratili;
uslyševše, že se nám oženil,
jdem tedy nevěstu jeho poznat,
přeslici jí zlatou přinášíce,
na přeslici egyptské obáslo.“

9. Ranko a Milica

Vítr růži na pole zanosil,
na stan Rankův ji vítr zanosil,
tam, kde Ranko s Milicí se baví:
Ranko píše a Milice šije;
došlo Rankovi papíru k psaní,
a Milici zlaté vyšívání.
K Milici tu Ranko takto mluví:
„Oj Milice, drahé srdce moje!
je-li tobě milé srdce moje,
není-li ti má pravice tvrdá?“
Nato Milice mu odpovídá:
„Věř mi, Ranko, srdce mé, má duše!
dražší mi je milé tvoje srdce
nežli moji všickni čtyři bratří;
měkčí zdá mi se tvá pravá ruka
než nejměkčí čtyry podhlavnice.“

10. Utěcha v vzpomínání

Už-li jsi se, má milenko, vdala?
„Vdala, drahý, i syna zrodila;
tvoje jméno jsem synáčku dala,
by má žalost zmizla, když ho volám.

Nevolám ho: Pod' ke mně synáčku;
ale volám: Pod' ke mně, miloušku!

11. Nejlepší lov

Za svitání ještě jsem byl v dvoře,
a když slunce bylo za horami,
na hory jsem vyšel zvěře lovit;
na vrchu tam pod zelenou jedlí
usnulo a spalo hezké děvče.
Pod hlavou otep jetele mělo,
v nádrech mělo dva bílé holuby,
a na klíně proužkovanou srnku.
Já tu zůstal noc přenocovati,
koně k zelené uvázav jedli,
a sokola na jedlovou větev;
koni jsem dal jetele otýpku,
sokolovi dva bílé holoubky,
a mým chrtům proužkovanou srnku,
sobě ale nechal hezké děvče.

12. Nehlídej, že jsem malá

Dívčino, outlounká milovnice!
miloval bych tě, ale jsi malá.
„Jen mne miluj, chciť i velká býti
ačkoli jsou perličky maličké,
přece nosí se na krku panském;
ačkoli malý pták křepelička,
přec unaví koně i jonáka.“

13. Zle vyplacená služba

Dvě se vody tokem přetýkají,
jedna Sáva, a druhá Morava.
Sáva nosí dříví a kamení,

a Morava kovanou lodičku,
na lodičce bratra a sestřičku;
bratr spl a sestřička vyšívá.
Scstra bratra jehličkou budila:
„Vttávcj, bratře, v Bělohradě hoří!“
Bratr sestře ze sna odpovídá:
„Necht' si hoří, necht' si ohněm shoří;
v Bělohradě tři léta jsem sloužil,
první léto za zbraň světlohladkou,
druhé léto za dobrého koně.
třetí léto za dívčinu hezkou.
Když mne měli zbraní vypláceti,
dali jsou mně zrezavělý rožeň,
když mne měli koněm vypláceti,
starou ztahanou mně herku dali,
dívčinou kdy měli vypláceti,
dali jsou mně starou.“

14. Zasnoubená vévodovi Štěpánu

Dívčina hvězdičku sestrou zvala:
„Vítej, sestro, poutnice hvězdičko,
putuješ-li z východu na západ,
dohlídáš-li do Hercegoviny,
a vidíš-li vévodu Štěpána?
Jsou-li jeho dvory otevřeny,
a ve dvořích koně osedlány,
chystá-li se brzo pro nevěstu?“
Hvězda dolů ticho odpovídá:
„Bud' mi zdráva, děvčino hezounká:
já putuji z východu na západ,
dohlédám až do Hercegoviny,
Vidím dvory vévody Štěpána,
bílé jeho dvory otevřeny,

a ve dvořích koně osedlány,
on se chystá jeti pro nevěstu;
ale ne pro tebe, leč pro jinou.
Tři tě pomluvili námluvníci:
jeden pravil, žes z rodu špatného,
druhý pravil, že jsi hadovitá,
třetí pravil, žes věčná ospalka.“
Rozezlí se dívčina hezounká:
„Ten, co řek, že jsem z špatného rodu,
bodejž neměl po srdci potomků;
který pravil, že jsem hadovitá,
kyž mu hadi srdce ovíjejí,
ve vlasech mu léto přeletují,
a za řádry zimu přezimují;
ten, který mně ospalek nadával,
bodejž devět let po sobě stonal,
a nemohl v nemoci usnouti!“

15. Kralická píseň

Zde nám ukazují
nevdanou dívčinu.
Bud'to vy ji vdejte,
nebo nám ji dejte,
aby jsme ji vdali
za Ivana žáka,
knězova synovce,
který perem piše
z orličího křídla;
tu on zapisuje
všechných děvčín oči,
všech jonáků líce.

16. Co by si která žádala

Usnul Ranko pod jabloní -
kolem jdouce tři panenky
mezi sebou rozmlouvaly:
co by si každá žádala?
Nejstarší z nich promluvila:
„Já bych žádala si prsten“;
a prostřední, ta mluvila:
„Já bych žádala si pásek“;
potom nejmladší mluvila:
„Já bych žádala si Ranka.
Prsten může rozlomit se,
pásek může roztrhat se,
ale Ranko můj, můj věčně.“

17. Hrdost děvčiny

U hory se dívka zastavila,
od jejích se lící hora skvěla,
od lící a věnce zeleného.
Vojsko královské okolo táhlo,
každý z vojska děvče pozdravoval,
krom jednoho mladého šviháka.
Ten k děvčeti dojev se svým koněm:
„Miluj mne, dí, děvčino spanilá!
milujme se, až se nabažíme.“
Odpoví mu děvčina spanilá:
„Jdi jen po svých, mladý ty jonáku!
nemiluji hodnějších jonáků,
což potom vás! královských vojáků.“

18. Vychování

Roste jedle vprostřed Sarajeva,
v šířku roste do půl Sarajeva,
a u vejšku do modrého nebe;
pod ní sedl deveř a snašička,
deveř snaše hedvábný šat krojí,
kabát krojí, na snachu pohlídá:
„Oj snašičko, červená růžičko!
zda jsi rostla na sosnu hleděcí?
nebo na jabloň, strom plodonosný?
nebo bratra mého v mysli nosíc?“
Snacha deveřovi tiše odpovídá:
„Oj devřínku, můj zlatý prstýnku!
nerostla jsem na sosnu hleděcí,
am na jabloň, strom plodonosný,
aniž bratra tvého v mysli majíc,
leč u matky jediná jsem byla:
krmívala mne medem a cukrem;
u večír mne vínem umývala.
o půl noci sladkou medovinou,
za svítánl mlékem a pálenkou,
bych jí zbělela a zčervenala;
budívávala mne švižným prutem,
abych byla štíhlá a vysoká.“

19. Děvče a ryba

Sedíc děvče po kraj moře,
samo k sobě takto mluví:
„Ach! milý a drahý Bože,
širšího-li co nad moře?
delšího-li co nad pole?
rychlejšího-li co nad kůň?
sladšího-li něco nad med?“

a milejšího nad bratra?“

Odpovídá ryba z vody:

„Jaks ty děvče ještě sprosté!

širší než moře je nebe,

delší než pole je moře,

rychlejší než kůň jsou oči,

sladší nežli med je cukr,

milý dražší nežli bratr.“

20. Ovčák a děvčice

Podrženo přeložení P. Hanky v Muse Srbské

Usnula děvčinka dřínku na kořínku,
odtud pak jde stádo, s stádem dva ovčáci,
jeden v míru projde, druhý nechce v míru,
hovori k děvčici: „Vstaniž pak, děvčino!
půjdeme tam dolů na to zlaté pole
zlatou pšenici žat, a se nadežínat.
Jestli mne nadežneš, chci ti dát své stádo,
jestli tě nadežnu, budeš moje milá.“

Vyvstane děvčice: metnou srp na rámě,
odejdou tam dolů na to zlaté pole.

Žali tam pšeničku zrána do večera;
za děvčicí váže devět milých bratří,
za jonákem váže devět milých druhů.

Děvčice našala tri sta a tři snopy,
jonák našal jenom dvě stě a dva snopy.

Hovoří děvčice: „Slyšíš-li, ovčáku!

Nuže, sem s tvým stádem; já tě nadežala.

Prose ji tu pastýř, takto k ní promluví:

„K čemu tobě stáda s tolika ovceci?
když ty trávy nemáš, kde bys je pásala;
ani vody nevíš, kde bys napájela,
ani chladu nemáš, kde bys polednila.“

Hovoří děvčice: „Slyšíš-li, pastýři!
já mám pole, kde bych stádo napásala,
moje hebké vlasy jsou zelená louka,
ano i vody mám, kde bych napájela,
moje černé oči - dva bystré prameny,
chládkem pak mu bude mé černé obočí.“

21. Jelen a víla

Spásá trávu po stráni jelínek -
dnes jí spásá, zejtra postonává,
a pozejtří hořem hořekuje.
Ptala se ho Víla z blízké hory:
„Ej jelínku, lesohorské zvíře!
čím tak velká na tě pošla bída?
jenžto v stráni na zelené trávě
dnes se paseš, zejtra postonáváš,
a pozejtří hořem hořekuješ?“
Jelen Víle tiše odpovídá:
„Sestro má, ty Vílo z blízké hory,
na mne ovšem velká bída pošla.
Měl jsem tady svou rozmilou laňku,
pak mně ušla za horu na vodu,
ušetší mi více nepřichází.
Někde snad po cestě zabloudila,
nebo jsou ji lovci ulovili,
neb mne samého tu ostavila,
a jiného jelena miluje.
Jestli kde po cestě zabloudila,
dej jí, Bože, by mne brzo našla;
jestli jsou ji lovci ulovili,
Bůh je ztrestej mou samou nehodou,
jestli ale jiného miluje,
přál bych, by ji lovci ulovili.

IV.

Vindické písně

1.

Kde jsi chodil za měsíce
po noci;
že jsi porosil střevíce
po noci, po noci.

V zelený jsem šel lesíček
po noci;
kde mnoho lítá hrdliček
po noci, po noci.

Líčka mají červeňouneké
po noci;
zobáčky mají hezouneké
po noci, po noci.

Na ty hrdličky jsem líčil
po noci;
ale jednu jsem jen chytil
po noci, po noci.

Zobek má nejčervenější
po noci,
a tvářičky nejpěknější
po noci, po noci.

Hrdlička ta mne bude milovat
po noci;
spolu věčně budem přebývat,
po noci, po noci.

2.

Žádám tě, ty má panenko,
o zástěrku sena;
bych moh vranku mou nakrmit,
velmiť zemdlena.

Zdaleka přijel jsem, přes vrchy troje,
tam ptáci pějí,
žežhulka kuká, až vše se rozlívá,
a mně spáti nedá.

V.

Vendická píseň

Celá ves se shromážd'uje
k posvícenské radosti;
a každičký se raduje,
jen já hovím žalosti.

Vše, co mne dříve těšilo,
hra, smích, hudeb plesání,
to všecko se proměnilo
v smutek a bědování.

Ach! není tu Hanyanky mé,
srdce co veselila;
s ní smrt radost všelikou mně
najednou uchvátíla.

Jehňátku se podobala,
ji všude v uctě měli;
milá všem lidem bývala,
kteříkoli ji znali.

Hladké mívala tvářičky,
a nad broskev plnější;
oči jasné jak hvězdičky,
usta nad med libější.

Kdož moh na její patřiti
radostné usmívání,
oči by k zemi sklopiti
nemusel u vzdychání.

Nedávno tomu, co jsem s ní
okolo májí kroužil,
my plesali až do noci,
a já polou v nebi žil.

Zde tajně pentlí zelenou
klobouček můj ovila;
a mně ho s tváří veselou
na hlavu posadila.

Ach! kde bylo pomyšlení
tenkrát, kdy jsem ji líbal,
že v černotu se promění,
co zelené jsem nosíval.

Nemáš ty, milá pentličko,
víc s větříčky pohrávat,
budoucně musí místo tvé
flor černý vyplňovat.

Můj buď pokoj na hřbitovu,
tam místo si zakoupím;
a k Hanynčinu ku hrobu
každý večer přistoupím.

Majorán na hrobě zasiji,
kolem lilie vsadím;
růžičkami kříž oviji,
doprostřed postavím.

Z miříku věnec, pentlí tou
zelenou opletený,
do kostela zavěsit dám
na věčné připomnění.

Věneček každé neděle
potom chci navštívit;
jej zhlédna zplakat v kostele,
a zas se zveseliti.

Kyž Bůh mne brzo zavolá,
kyž vyprší i můj čas,
a Bůh mne k sobě povolá
a s Hanynkou spon zas.

I.

Písně příležitostné

1. Posvícenská

Dobré jitro, chaso milá!
budiž veselá;
ač nám byla polní práce
dosti kyselá.

Na to již zapomeňme,
k posvícení se mějme,
a tak všickni s veselostí
tance konejme!

Dnes, jak vidím, bratříčkové,
budem dosti píti;
doufám také na dnešní den
veselým býti:
přijde sem má Madlena,
bude houska kořenná,

a ta mně bude chutnati
při žbáunku píva.

Koláčů mám hrozný uzel,
co mně poslala;
což by mne ta dobrá holka
ráda dostala.

Fintí se a šperkuje,
celá se mně pucuje,
jenom, kde jsem, dost maličko
kdy pozoruje.

To je pravda, že ji rád mám,
tu mou Mařenu,
taky jsem již skrz ni odbyl
krejčouc Rozinu;
ta nerozumí práci,
co patří na sedláky;
a tak se nehodí pro nás,
statné jonáky.

Ale Mařena je ve všech
věcech rozumná,
a jak k polní, tak k domácí
práci šikovná;
tej musím chválu dáti,
taky může obstáti,
jak u pána, tak i ve vsi
zná vyhověti.

Proto jsem jí také ke cti
vystavěl máje,
a ta holka od té doby
má oko na mne.

Ctnostně se vyplatila,
dvacítník položila;

taky jest se u muziky
dost natočila.

Před ní mohou hrát muziky
všecky písničky,
ona umí v každém tanci
stavět nožičky,
pěkně zrovna tancuje,
hlavu vzhůru zdržuje,
a tím taky mé srdéčko
obveseluje.

Ach Mářo, Mařenko milá!
jen buď veselá;
bude tvé srdéčko plesat,
když do kostela
k kopulací půjdeme,
stav manželský přijmeme,
a potom si v upřímnosti
ruce podáme.

Letos, buď Bohu čest, chvála!
je všeho dosti,
žita, jaře i bramborů
taky v hojnosti.

Tak si faldy vycpáme,
nouzi sobě nedáme,
dá Bůh! na podzim se spolu
jistě shledáme.

Hleď jen hodně lnu a pláten
nashromážditi,
svou špižírnu máslem, sejrem
též naplniti:
mouky a krup v hojnosti;
hub - těch bude tak dosti,

drev nanesem, až nám budou
práštěti kosti.

To je trefa, kamarádi,
že jsem chlap silný;
že jsem svému hospodáři
den jak den pilný;
v ničem mu nezahlím,
za kamny se neválím,
ptejte se, jestli myslíte,
že se snad chválím.

Proto jsem sobě též rovnou
vybral děvečku,
spravedlivou, čerstvou, dělnou,
mírnou Máříčku;
my se k sobě šikujem,
prstýnky si darujem,
a tím naši věrnou lásku
si potvrzujem.

2. Posvícenská

Raduj se, kmotře Zdvořáku, budem veselí,
bude u nás posvícení dálbůh v neděli,
vola jsme juž zabili,
prasata jsme pobili,
čtyry husy náležitě jsme ukrmili.

Přijď ty, kmotře, i s kmotřičkou v neděli ráno;
já vás zvu na posvícení, bude vám přáno;
masa dost a jitřnic,
jelita, a ještě víc,
od jídla nebude scházet, věř ty, kmotře, nic.

Jestliže ty, kmotře, s kmotrou taky nepřijdeš,
do oči ti to povídám že šelma budeš;

nebo rád vás uhlídám,
dám vám, co v svém statku mám,
nechci tě víc za kmotra znát, to ti povídám.

Tři hrnce červené řípy mám již vařeny,
dva zlaty jsem k posvícení dal na koření,
jabka máme na sadě,
švestky taky v zahradě,
staré slepice jsou taky ještě v posadě.

Dvanáct liber hovězího masa vařit dám,
sedm hber skopovýho do zelí již mám,
šest liber vepřového,
a čtyry uzeného,
kdo na posvícení přijde, uctím každého.

Devět kachen mám ve dvoře, v louži plavají,
ty mně žádného užitku více nedají,
dám je všechny pobiti,
můžeme je užítí,
však bych je musel vojákům zadarmo dáti.

Vlš-li ty, kmotře, co mně má žena radila,
měla čtyrydvacet kuřat, všechny pobila,
když posvícení máme,
přátelům je sníst dáme;
však na nich na příšerách nic nedochováme.

Po šesti korcích koláčů napekla žena,
čtyry dni jí pomáhala stará Mařena,
když posvícení máme,
každému kmotru dáme,
a který kmotr nepřijde, naň se hněváme.

Píva nemám, než půl sudu, to se ti přiznám,
však u našeho šenkýře dobrý kredýt mám,
mž od stolu vstaneme,

k muzice tam půjdeme,
Co se nám líbit nebude, ven vyženeme.

Ty kluku! Vaňku, pohůnku! z hospody jdi pryč,
my tě tu již mezi sebou netrpíme víc,
nejsi žádný pacholek,
jsi jen ještě pohůnek,
Vávra musí za dvěřma stát, starý pacholek.

Co děláte, muzikáři, jen s chutí hrajte,
bratře! kmotře, a vy, strejčku, notně tancujte,
Janku s Annou zatačej,
Fcrdo s Márou vytáčeť,
muzikářům do cimbálu hned dva české dej.

Dnes a zejtra, po ty dva dny, budem veselí,
aby o tom naši páni taky věděli;
až se dost napijeme,
potom se rozejdeme,
a v outerý na robotu všickni pojedem.

3.

Smrt jsme vám zanesly,
nové léto přinesly,
s červenými vejci,
s žlutými mazanci.
Jaký je to mazanec,
bez kořeni, bez vajec?
Fiala, růže,
kvěsti nemůže,
až jí sám Pán Bůh
z nebe spomůže;
pomozíť jí, Bože
ať kvěsti může.
Svatý - jede k nám,
po věnečku veze nám,

velešínskej panenkám.
Zatoč se, koši,
dej nám po groši;
rozdrhni se, míšku,
dej nám po penížku
na zelenou mísku.
Jestli nám nic nedáte,
tak to na svých hrncích shledáte.
Mlynářova slepice
nazobá se pšenice,
shází všechny hrnce s police.

Tuto píseň zpívají po některých místech na Smrtelnou neděli děvčata, chodíce dům od domu s udělaným pěkným děťátkem. A tuto následující zase o letnicích, hrajíce na Králku. Služka zpívá:

4.

Naše králka bosa chodí,
tluče si nohy o kamení,
své bílé nohy v rose brodí,
prosíme, pomozte
naši chudé králce.
Královna a služka bosa.
Chudá královna, chudý král,
nemají volů ani krav;
prosím, pomozte
naši chudé králce.

5. Kolednícká

Já jsem přišel k vám,
abych řekl vám,
že je dnes koleda,
kdo mi dnes něco dá,

rád to uhlídám.
Kdo mi nedá nic,
ten je z Nezdvořic,
já se na něj zamračím,
jako nedvěd zabučím,
půjdu od něj pryč.

6. Kolednícká

Koleda, koleda, Štěpáne!
co to neseš ve žbáně?
Nesu, nesu koledu,
upad jsem s ní na ledu,
psi se na mne sběhli,
koledu mi snědli;
co mám smutný dělati,
musím jinou žebrati.
Koledu mi dejte,
jen se mi nesmějte;
koledu mi dali,
přece se mi smáli.

7. Kolednícká

Koledníci,
o půl noci,
co chcete u dvora?
„Štědrého večera.“
Paní stará
poskočila,
koledy nám dala:
po zlatým kulatým,
po groši širokým.

8. O Pomlázce

Hody, hody, do sprovody,
dejte červené vejce,
nedáte-li červené,
dejte aspoň bílé;
slepička vám snese jiné
v komoře v koutku
na zeleném proutku;
než se proutek otočí,
korbel ať se piva natočí.

9. Dělaljíce píšťalky chlapani takto říkají:

Otloukej se, píšťaličko -
nebudeš-li se otloukati,
budu na tě žalovati
našemu pánu, děravému žbánu.

Pán sedí pod dubem
s pěkným bílým holubem,
hólubičko, snes vajíčko;
až já půjdu na kopeček,
koupím ti tam cimbáleček,
na cimbálek: tydli, tydli!
na housličky: fidli, fidli!
a na basu: žum dum!
a na bubny: drom bum!

Anebo:

Otloukej se, kozí pysku,
dám ti hráču plnou mísku:
nebudeš-li se otloukati,
budu na tě žalovati
našemu pánu, děravému žbánu atd.

Následujícími verši losují děti hrajíce na schovávačku mezi sebou. Na koho poslední slovo přijde, ten se musí schovávat; tak se to opětuje pořád, a kdo zbyde, ten musí hledat.

10.

Pán mele mouku, v černém klobouku,
paní mele krupici, v chocholaté čepici.
Pán jede z Hůrky, veze okurky,
jedna mu spadla, paní mu ji popadla,
on se za ní honil,
dohonil ji u vrátek, roztrhal jí kabátek.
Netrhej, vždyť jsi mi ho nešil,
šila mi ho švadlena,
šila mi ho jehhčkou,
přítloukala paličkou,
ťuk, ťuk, ťuk, ťuk, ťuk, ťuk!

Anebo:

Skoč, panno, do vody
pro ty černé jahody:
proč bych já tam skákala,
sukmčku si makala.
Kde bych si ji sušila?
U pana Víta.
Vít není doma, jel do Berouna
pro čtyry skopce,
pro pátého berana,
snědli jsme ho do rána.

Anebo:

Liška běží k Táboru,
nese pytel zázvoru:
běž, zajíčku, běž za ní,
pober jí to koření,
zajíc za ní pospíchá,
že jí pytel popíchá.

II.

Zlomky písní a některé krátké

1.

Není na světě bylina,
aby pro něco nebyla:
hledej, má milá, kvítečko,
ať zhojíš moje srdéčko.

2.

Plakala, želela,
když prala šaty,
že jest si zlámala
prstýnek zlatý.
Proč pláčeš, naříkáš
pro prsten zlatý,
však musíš opustit
rodiče taky.

3.

Nebudu te v noci toulat,
budu n radši namlouvat
hezký děvče, černooký,
co má podepřené boky.

4.

Panímámo, jede k nám
pardubickéj písář,
za kloboukem péro má,
jede jako císař,
v jednejs ruce drží papír,

v druhé ruce péro,
však on si mne zapíše
do srdéčka svého.

5.

Proto jsem si kanafasku koupila,
abych se ti, můj Janečku, kroutila,
k tomu také na červenou, na bílou,
aby jsi mně nechodíval za jinou.

6.

Až mně bude sedumdesát sedum,
ještě jednou sedumdesát sedum let,
tenkrát má hlavička
bude šedivět.

7.

Koulelo se, koulelo
červené jablíčko:
komu ty se dostaneš
má zlatá holčičko?
Komu ty se dostaneš,
štěstí tobě přeju,
však já odsud pryč musím,
zejtra odsud jedu.

8.

Jetelíčku náš, líbou vůni máš,
na vedlejším poli
když se všecko bělí,
ty se zelenáš.

9.

V zeleném háječku
milovali se dva,
spadlo na ně dřevo,
zabilo je oba.

Dobře udělalo,
že oba zabilo,
nebude želeť
jeden pro druhého.

10.

Okolo javora teče voda,
napij se, panenke, jak je dobrá:
napij se, má milá, napij se jí,
budeš mít srdéčko uzdravený.

11.

Není tu, není tu, co by mne těšilo,
není tu, není tu, co mne těší,
není tu má milá, panenka rozmilá,
má milá, znejmilejší.

12.

Moravo, Moravo,
Moravičko milá,
co z tebe pochází
chasa roztomilá,
chasa roztomilá,
a děvčátka hezký,
a děvčátka hezký,
ty mluví jen česky,

které jsou škaredy,
ty mluví německy.

13.

Pod', milenko, pod',
pod', mne vyprovod',
vyprovod' mne do zahrádky,
dám ti kytku marijánky,
pod' atd.

Pod', milenko, pod',
pod', mne vyprovod',
vyprovod' mne do hospody,
dáme si hrát skočnou tady,
pod' atd.

14.

Já hezkou holčičku mám,
však za ní nechodím sám;
přicházejí za ní
spoludruzi moji,
já jim v tom vůli nedám,
radši se na vojnu dám.

15.

Leť ty, ptáčku, přes ty lesy,
pozdravuj tam mou milou,
aby na mne nečekala,
že již chodím za jinou.

16.

Můj milej na louce seče,
pospíším za ním hrabat;

až tu travičku shrabeme,
budeme sladce hajat.

17.

Jedou cikáni z Talína, z Talína,
já si jim pohádat dám:
pohádejte mi, cikáni!
kterého dostati mám?

18.

Laštovička lítá,
povídá, že svítá;
jdi, Jeníčku, domů,
pomocť ti nemohu,
já bych byla bita, bita,
já bych byla bita.

19.

Už všechny panenky s trávy jdou,
má panenka ještě spí;
bude-li tak spávat,
až se bude vdávat,
což to bude nehezky!

20.

Co jsou nám Hosiňáci dokázali,
co jsou nám Hosiňáci dovedli!
Oni nám naše holky odváděli,
oni nám naše holky odvedli!

21.

Matičko nebeská,
copak nejsem hezká,
že mne v tom Jiníně žádný nechce?
Já půjdu do světa,
kde štěstí vykvetá,
a tam si namluvím hodné chlapce.

22.

Copak si myslíš, že já se nevdám,
když hedbávného fěrtoušku nemám?
Jestli ho nemám,
jent' si ho zjednám,
tobě se prece podvádět nedám.

23.

Tatíčku starý náš,
šedivou hlavu máš,
dobřeť je vzdycky s námi,
dokud jsi mezi námi.

24.

Jen ty mne, koníčku, pěkně nes,
dostaneš ovíska ještě dnes.
Až ty mne k mej milej doneseš,
potom si hlavičkou zatřeseš.

25.

Za vodou, za vodou, za vodičkou,
voral můj miláček s kobyličkou;
měl ode mne kytičku za kloboukem,
zpíval a zavejskal s velkým hlukem.

26.

Svitá, svitá svitáníčko,
já jsem ještě v hospodě;
koníčky v maštali řehtají,
kdopak je česat bude.

27.

Proč pak jsi, má milá,
tak ráno vstala,
vždyť ještě skřivánek nezpíval?
Záhy jsem vstala,
dosti jsem nerada,
když na mne tatíček zavolal.

28.

Rej, slunéčko, rej,
hory, doly krej,
povyskoč si vejše,
na tej naší střeše
kolo udělej.

29.

Což ten skřivánek od půlnoci zpívá,
což se ten hlásek pěkně rozlívá,
sedne na hájíčku,
zpívá si písničku,
aby slyšela samička milá.

30.

Kdes, holubinko, lítala,
že jsi mne tak dlouho
samotného nechala.

31.

Což se mi, má milá, hezká zdáš,
budeš-li tak hezká, až se vdáš?
Ještě hezčejší, můj znejmilejší,
vem si mne, vem si mne, uhlídáš.

32.

Copak mne, má milá, neznáš, neznáš,
vždyť jsem já z Litice bednář, bednář;
až já ti nadělám víka, víka,
budeš moct přikrývat mlíka, mlíka.

33.

Husička divoká letěla zvysoka,
zavolala na oráče,
aby oral zhluboka.
Já ořu, co mohu, však více nemohu,
plůh mi hloub lézti nechce,
a já nikam nemohu.
Oř, oř, oř, však víc nemůžeš,
máš koničky potrhany,
a kolečka polámany,
s pole jet musíš.

34.

Když jsem šel stezičkou, stezkou,
potkal jsem panenku hezkou,
hezkou, nevysokou,
hezkou, černoookou,
nízkou, nevysokou.
Já jsem se jí počal vyptávat,
bude-li se tento rok vdávat,

ona mi odpovídá,
že je ještě tuze mladá.

35.

Když na ty volthorny troubit budou,
tenkrát mou panenku čepit budou,
také se radovat všickni budou.

36.

Sedláček trávu seče,
kosa mu bráti nechce,
on se však ohlíží,
jestli mu děvečka
brousek nese.

37.

Když jsem já šel od své milé,
svítil měsíček:
Holka, pod' mne vyprovodit
přes ten lesíček.
Jestli ty mne vyprovodíš,
ode mne se něco dozvíš,
to ty se ode mne dozvíš,
že - - -

38.

Růže červená,
krví zkropená,
na zelený stromeček
zavěšená atd.

39.

Nespala jsem,
čekala jsem
až do jedné hodiny.
Ty hodinky pěkně jdou,
pěkně jedna za druhou,
ty hodinky,
klinkylinky,
ty hodinky pěkně jdou.

40.

Jaro se otvírá, kvítí kvete,
žežhulinka kuká v hustém lese,
slavíček v křovíčku
tluče svou písničku,
že já budu nosit šavličku.

41.

Hej, hora, hora javorová -
v javorovej hoře,
tam synáček oře,
jak navoře, tak naseje,
hezké devče sobě vezme.

42.

Chodila po hájku,
trhala marijánku;
co je po marijánce,
když mne žádný nechce.

43.

Když se mně ta láska zrušila,
která mne nejvíce těšila,
kdybich byla sto let živa,
žádnému chlapci bych nevěřila.

44.

Travička zelená,
to je moje poležení,
travička zelená,
to je moje peřina;
jak se pažit' počne pučit,
nechci se víc doma mučit;
travička zelená,
to je moje peřina.

45.

Pase ovčáček
v zeleném háječku,
pase ovčáček
v černém lese:
šla tady má milá,
ta mně potěšila
moje srdce.

46.

Nepůjdu skrz ten les,
kudy ovčáček ovce nes,
půjdu raděj silnicí,
kady chodí řezníci,
kudy šenkýř pivo vez.

III.

Pohádky

1.

Já mám chlíveček,
je v něm sto oveček,
a ještě některá. Hádej, co je to? -

(Makovice.)

2.

Přišel k nám Charvátek,
měl červený kabátek,
na hlavě strup, plné břicho krup.
Hádej, co je to?

(Šípek.)

3.

Visí, visí visatec,
pod ním čouhá chlupatec;
visatec upadne, chlupatec ho popadne.

(Hruška a svině.)

4.

Čtyry rohy, žádné nohy,
chodí to, stojí to;
hádej, co je to?

(Dvěře.)

5.

Dřevo bylo, list mělo,
nosí duši i tělo.

(Dřevěnek.)

6.

Já mám soudeček,
není na něm žádný obrouček,
je v něm dvojí víno,
a přece se nesmíchá.

(Vejce.)

7.

Stojí, stojí žebrák,
má záplatu na záplatě,
ani šev mu není znát.

(Hus, anebo jiný pták.)

8.

Stojí panna na vratech,
o devíti kabátech.

(Cibule.)

9.

Stojí hůlka,
na tej hůlce kulka,
v té kulce na tisíce.

(Makovice.)

I.

Zpěv český

1. Svatební

Ženy jedouce s nevěstou pod praporečkem, zpívají:

Což se mně, má mi - lá, hez - ká
zdáš; bu - deš - li tak hez - ká,
až se vdáš! „Ješ - tě hez - čej - ší,
můj znej - mi - lej - ší; vem si mne,
vem si mne, u - hlí - dáš.

Vem si mne, můj milej, vem, vem, vem!

Hodná hospodyňka jsem, jsem, jsem,

já ráno vstávám,

kravičkám dávám,

kuželíček zapřádám, vypřádám, dopřádám.“

2. Lehkomyslnost

Žito, žito, žitečko!

kdo tě bude žítí?

Můj milej je daleko,

nechce ke mně jíti.

Žito, žito, žitečko!
kdo tě bude vázat?
Můj milej je daleko,
musím pro něj vzkázat.

Matko, matko, matičko!
šelmovství je ve mně;
vezměte vy koštíš'ko,
vyžeňte je ze mne.

Ach vy milé pantofličky,
já jsem na vás těžká;
matko, matko, matičko!
já chci do čepečka.

Zelenej se, doubečku,
zelenej se, doubku!
Jen se na mne nehněvej,
můj zlatej holoubku!
„Já se na tě nehněvám,
jen je mně to líto,
že za tebou jinej chodí,
povídali mi to.“

3. Nevyzpytatelná bolest

Ouvej, bolí mne!
Nevím, co je mně;
vlezla mně housenka do čepice.
Láskou jsem zapálen,
srdce jako plamen,
polez ty, housenko, z čepice ven.

4. Nestálý milenec

Když se ten ovísek vyme-vyme-vymetával,
ještě mne můj milej milo-milo-milovával,

milovával, slibovával,
ach, že si mne vezme za rok-za rok-za dvě léta.

Již se ten ovísek zabě-zabě-zabělává,
a mne tu můj milej zane-zane-zanechává;
zanechává, víc mne nechce,
ach, proto mne bolí-bolí-bolí moje srdce.

5. Lníček na palouce

Což můj dlouhej lníček dělá
na našem palouce?
Má-liž dosti rosy?
Má-li rosy, seberu ho,
půjdu hezky záhy
s milým sbírat dlouhej len.

6. Zahrajte za zdraví!

Ještě mi jednou zahrajte
za zdraví mého děvčete,
za zdraví její, za zdraví mé,
že se milujeme upřímně.

7. Nebudeš má

Rozmarně 2x

Kdy-bys mě-la, má pa-nen-ko, sto o - vec,

a já je-nom za klo-bou-kem ja - lo-vec,

11] ne - bu - deš má, ne - ní mož - ná,

a - ni ti to, má panen-ko, Pán Bůh ne - dá.

Viz 1. díl Slov. národ. písní str. 10

8. Žalost děvčete

Krásně jsem já dcerka
z rodu chudobného,
přece chtít nebudu,
ani si nevezmu
mládence každého.

Mládence každého,
který pyšně chodí,
ten by si nevšímal*)
mé matičky chudy.

Má matička chudá
těžko mne chovala,
za jeden groš, za dva
chleba kupovala.

Když mne vychovala,
lidé nás sužují;
mně i mej matičce
srdce zarmucují.

„Ach dcero má, dcero!
copak jsi myslila,
že jsi se do lásky
tak zamilovala.“ -

Ach, tu moji lásku
neuhasí ve mně
ani ten deštíček,
co se přes les žene;
co se přes les žene,
přes zelené pole -
tamť je vorávalo,
když za mnou chodilo,
potěšení moje.

Já byla upřímná,
ty jsi byl falešný;
Bůh ti štěstí nedá
na děvčátka hezky.

Bůh ti štěstí nedá
na tom tvém statečku,

že jsi mne ošidil
služebnou děvečku.

Služebná děvečka -
což ta mnoho zkusí! -
V službě ledakoho
poslouchati musí.

Když ho neposlechne,
všickni po ní pasou;
jak slovíčko řekne,
je to mezi chasou.

*) V zpěvu se opakuje.

9. Zlato, vrah lásky

Ty hvězdičko tmavá!
kdybys slzy znala,
a měla srdíčko,
má zlatá hvězdičko!
jiskry bys plakala.

Plakala bys se mnou,
plakala noc celou;
že pro věno zlaté
nevěsty bohaté
mne s milým rozvedou.

10. Pohrůžka

Kde jsi, holka, kde jsi,
za černými lesy?
Já se ti šidit nedám,
raděj se na vojnu dám.

11. Podivná láska

Mladého nechtěla,
starého ráda;
zalíbila se jí
šedivá hlava.

„Šedivej dědečku
s šedivou bradou,
neopouštěj ty mne
děvčici mladou.

Tamhle je jabloňka,
já na ni vlezu,
jen jednou zatřesu,
hned zase slezu.

Jsou na ní jablíčka
pěkny, červený,
utrhnu sobě dvě
pro potěšení.“

12. Nepřítomnost a přítomnost milého

Když tě nevidím, zarmoucená chodím,
když tě nevidím, truchliva jsem:
a jak tě uhlídám, veselé srdce mám,
všechněch starostí zbavena jsem.

13. Kanafasky

Vesele

Pro - to jsem si ka - na - fas - ku, pro - to jsem si
kou - pi - la, a - bych se ti,
můj Je - níč - ku, a - bych se ti krou - ti -
la, kto - mu ta - ké na čer - ve - nou,
na bí - lou; a - by jsi mně
ne - cho - dí - val za ji - nou.

14. Ztráta pentliček

V tom na-šem sá - deč - ku jest mno - ho mo -
 dráč - kù, ža - la tam má mi - lá
 ze - le - nou tra - vič - ku, ou - ve,
 ou - vel ze - le - nou tra - vič - ku
 Když je ji na - ža - la, sed - la na ces -
 tič - ku: Já tě bu - du vís - kat,
 můj zla - tej ho - leč - ku; ou - ve,
 ou - vel můj zla - tej ho - leč - ku.

Dálší píseň vynechaje dvě sloky přední, které se k jiné písni náležeti zdají, viz díl první str. 39. V té samé písni po sloce sedmé vlož:

Ani má pásnička,
 ani má suknička,
 to jsem já dostala
 od mého Jeníčka.

15. Kukačka

Když jsem šel od mily,
 klekání zvonili,

kukačka na dubu
zakukala:
Kuku! kuku!
„Můj zlatej holoubku!“
Kuku!kuku!
„Podej mi svou ruku!“

16. Rozdělání ohně

Vstalatě Anička v bílej den,
šlatě do maštale pro oheň.
Zavolala k sobě Jeníčka,
aby jí nasekal dřívíčka.
Popad je sekyrku dřevěnou,
vysekal kolíbku zelenou.
Tu si máš, Aničko, kolíbej,
po jiných mládencích nehlídej.
Vždyť já ti po jiných nehlídám,
vždyť já tě, Jeníčku, ráda mám,

„Sedm trubačů mně troubilo,
dvanáct mládenců mě loudilo.
Trubte mně, trubači, vesele,
pokud mám věneček na hlavě.
Až já ten věneček pozbudu,
do roka vesela nebudu.“

17. Žabka

Anuška konopě močila,
žabka jí do kapsy skočila;
na druhý den
močila len,

žabka jí z kapsičky
skočila ven.

18. Dobrá rada

Alou, za vodou,
vem sobě takovou,
která s matičkou líhá,
žádný ji neobjímá.

19. Šáteček

Tluču, tluču, otevřete,
ztratil jsem šáteček
u děvčete.
Děvčátko usnulo, já také spal,
někdo mně šáteček pod hlavou vzal.
„Nevzal, nevzal, můj Jeníčku,
visí tam v komoře
na hřebíčku.
Přijď ty si, Jeníčku, dnes večer k nám,
já ti ho, a k němu hubičku dám.“

20. Radost z dcery

Koukněte, matinko,
koukněte na mne,
kterak se mládenci
tahají o mne.
Kterak se tahají,
kterak se perou;
máte vy, matinko,
radost nade mnou.

21. Pohrození

Ach děvče, děvčátko rozmily!
nenech sobě bourat čepení;
jestli si čepení bourat dáš,
já si tě nevezmu, uhlídáš.

22. Loučení

Jaké to loučení,
zlaté potěšení,
jaké to loučení s náma bude?

Když od sebe půjdem,
plakat oba budem,
ach, kterak na sebe zapomenem?

Zapomenem přece,
ale kterak těžce,
moje nejmilejší zlaté srdce!

„Jaké to srdce máš,
že mne připomínáš,
že mne připomínáš na rozcházku.“

Snadné vzpomínání,
když nám naši brání,
abych k vám nechodil, že nedají.

„Kdo nás koliv vidí,
každý se nám diví,
kam se veselost naše dělá?“

Za hory, za lesy,
ach má nejmilejší!
za hory, za lesy zaletěla.

Když jsem šel přes pole,
nasil jsem koukole,
vyrostli mně z něho nepřátelé.

Svět se se mnou točí,
každý na mne sočí,
žádněj mně nepřeje černé oči.

23. Sedláček na Bílé Hoře

Sedláček voře na Bílej hoře,
má hezkou dceru, dej mi ji, Bože!
Kdybych já ji dostal,
což bych si zavejskal!
Kdyby ona měla tři sta tolarů,
dal bych ji vozit v krytém kočáru.

24. Travička na mostě

Na tom mostě
travička zelená,
na tom mostě, mostě
tráva roste.

Žala ji dívečka,
je ještě maličká,
já si na ni počkám,
až doroste.

25. Panenka boubelatá

Která je panenka boubelatá,
ta ráda miluje pacholata;
ráda je miluje, ráda je má,
ach, to je panenka roztomilá!

26. Trojí žalost

Trávo, trávo, trávo zelená!
Kdo tě bude, trávo, žít,
až já budu v hrobě hnít?
Trávo, trávo, trávo zelená!

Pivo, pivo, pivo červené!

Kdo tě bude, pivo, pít,
až já budu v hrobě hnít?

Pivo, pivo, pivo červené!

Děvče, děvče, děvče rozmilé!

Kdo tě bude milovat,
až mne dají zahrabat?

Děvče, děvče, děvče rozmilé!

27. Holubička

Vyletěla holubička ze skály,
probudila černé oči ze spaní:
kdyby byly černé oči nespaly,
byly by tu holubičku dostaly.

28. Vybírání ptáků

Jsou, jsou na dubečku ptáčátka,
jsou, jsou na dubečku ptáci:
půjdem na ně,
vyberem je
s mou panenkou v noci.

Vem, vem, má panenko, mošničku,
vem, vem, má panenko, mošnu:
a já taky
malé ptáky
tvé matince pošlu.

29. Zahradnice

Byla jedna zahradnice,
rozmarínu sázela,
sázela ji v máji,
přišly na ni mrazy;

tu plakala, naříkala,
že jí zvadla v máji
rozmarína zelená.

30. Vejčitek

Nejsi, nejsi, jak jsi se dělala,
nejsi, nejsi, jak se děláš;
falešné srdce máš, nic si mne nevšímáš,
kyž se jednou sama poznáš.

31. Krátké rozmyšlení

Pověz ty mně, hvězdičko má,
jsi-li jasná, nebo tmavá?
Jsi-li tmavá, rozjasni se, -
má panenko, rozmysli se!
„Já jsem se již rozmyslila, -
na tebe jsem zapomněla!“

32. Zle vyplacený

Zábavně

1 Ne-ra-dím žád - né - mu ka - ma - rá -
 du své - mu, by šel k pa - nen - ce,
 když o - na ne - chce, po schodech na - ho - ru

2. Jen jsem tam jednou vlez,
 byl jsem bit jako pes
 lískovou holí,
 ach, jak to bolí!
 Nepůjdu tam podnes.

33. Výstraha

Nevěř, holka, hochu nevěř,
 na řešátku vodu neměř;
 mládenec zklamá panenku
 jako léčky holubinku.

34. Ztráta kytičky

Jene, Jeníčku!
kam jsi dal kytičku,
co jsem ti včera dala?
„Já trhal ořechy,
padla mně do řeky,
ona mně odplavala.“

35. Kostelíček na vršíčku

Ty oubocký kostelíčku,
stojíš na pěkném vršíčku!
Vycházejí panny z tebe
jako anjelové z nebe.
Která vyjde nejhezčejší,
ta bude má nejmilejší:
hezkou pannu sobě vemu, -
což budu mít hezkou ženu.

36. Osamělá pastýřka

Na krátce, na dlouze nic mě netěší,
když on tu nepase můj znejmilejší!
Kdyby on tu pás,
bylo by mně snáz,
bylo by mé srdce veselejší zas.

37. Starostlivý milenec

Tamhle za vodou
dvě holky s trávy jdou,
potřebovaly by převezení.

Vstávej, převozníčku,
převez mou dívčičku,
aby mně nepřišla k utopení.

38. Přesvědčený

Já svou panenku znám,
že ji miluju sám,
že mi ji loudějí,
na to zhola nedbám.

39. Snadná pomoc

Nechce mne panenka žádná,
že je má kapsička prázdná:
půjdu od panenky k vdově,
naplním kapsičky obě.

40. Opovržení vdovstva

Jakživa jsem neviděla na buku žaludu,
proč by mládenec opustil svou pannu pro vdovu?
Vždyť je panna vždycky pěkná červená,
vdova chodí ve dva konce shrbená.
Jakživa jsem neviděla jalovce na louce,
proč by panna opustila pro vdovce mládence?
Mládenec je vždycky pěkný červený,
a vdovec je ve dva konce shrbený.

41. K milé jedoucí zpívá

Přenes mne, přenes, můj vraný koníčku,
přenes mne, přenes přes ten černý les,
až ty mne přeneseš,
k mej milej doneseš,
dostaneš k večeři zlatej oves.

42. Ovčáček

Pa se ov - čač - ka v ze - le - ným
há - ječ - ku, pa - se ov - čá - ček v čer - ným le -
se: „Žeň ke mně, má mi - lá, a - bys po -
tě - ši - la mo - je srd - ce.“

43. Jablíčka

Nic nedbám, jen když mám
pod okny zahrádku;
nic nedbám, jen když mám
pod okny štěp.

Jsou na něm jablíčka,
trhá je má dívčka,
jsou sladky, jsou dobry,
jsou jako med.

44. Zamilovaná

Vyšlo sluníčko za horou,
vyšlo sluníčko včerejší:
když já milýho uhlídám,
jak jsem já hned veselejší.

Kde je můj milej, tu jsem já,
zdaleka volávám za ním;

chodím mu naproti zdaleka,
pro něj jen pěkně se strojím.

Pásal můj milej v dolmě,
pásával koníčky vrany;
já v poli žávala travičku
pro jeho koníčky vrany.

Tam za tou hruškou zelenou
večír jsem sbírala klásky,
kde vázal můj milej pšeničku,
jen se mu blejskaly vlásky.

45. Lhostejný

The image shows a musical score for the song 'Lhostejný'. It consists of four staves of music in a 2/4 time signature, with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff begins with a treble clef and a key signature change to one flat. The lyrics are: 'K Rad-vá - no - vu ce - sta ze - le - ná se,'. The second staff continues: 'je tam hez - ká hol - ka, ne - vdá - vá se;'. The third staff: 'vdá - vej ty se, má pa - nen - ko, ne - bo ne,'. The fourth staff: 'co je mně již je - den - krá - te do te - be'. The score ends with a double bar line.

K Rad-vá - no - vu ce - sta ze - le - ná se,
je tam hez - ká hol - ka, ne - vdá - vá se;
vdá - vej ty se, má pa - nen - ko, ne - bo ne,
co je mně již je - den - krá - te do te - be

46. Valach a klisinka

Já mám valacha
lenocha,
on se pase:
až on se napase,
jak on mne donese

k mej milej rozmilej
v černém lese.

A já mám klisinku,
ona má lysinku
pěknou bílou:
až já jí ovsa dám,
až si ji osedlám,
ona mne ponese za mou milou.

47. Zpěv vlaštoviček

Jak nad naší stodolou
laštovičky zpívají!
Zpívají, ach zpívají,
že mi děvče nedají;
nedají, ach nedají
děvče s černýma očima,
se zlatým šněrováním.

48. Ovčák

Ovčák žene z háje,
na moltánky hraje;
potkaltě svou milou
celou uplakanou.
Co pláčeš, naříkáš?
vždyť mě tu ještě máš.
Teprv budeš plakat,
až mne neuhlídáš.

49. Vyslyšený

Stojím pod okny
celý promoklý,
jako myš:

Panenko zlatá!
otevř mi vrata,
jestli smíš?

Ach, jak bych já tě
k nám do chaloupky
pustila?

Když my nemáme
v celém stavení
svítidla.

Dej si, můj milej!
grešli na svíčku,
já dám dvě:
pak se budeme
spolu milovat
až do dne.

50. Upamatování na slib

1. Ko - tá - lej se, ko - tá - lej,
blíč - ko; ko - muž ty se
má zla - tá hol čič

2. „Komuž bych se dostala,
než, Jeníčku, tobě?
Dyť jsi ty mně sliboval,
že já budu tvoje.“

51. Kdo ví, co Pán Bůh dá

Třebas já louky, pole neměl,
přece jsem na světě rád:
Pán Bůh mně může dát,
že budu milovat
děvče jak karafiát.

52. Sen

Snilo se mi této noci,
že má milá je v nemoci,
opadal mi z růže květ,
jejž bych nedal za celý svět.
Zvoňte, zvony, na vše strany;
umřelo mi potěšení.

53. Samé neshody

Dva kohouti v domu,
pes a kočka k tomu,
tvrdý chléb, tupý nůž,
zlá žena, dobrý muž;
kterakpak to spolu
býti můž?

54. Podivné růže

Nad Ouňovici
při tej silnici,
kvetou tam tři růže:

jedna červeně,
druhá zeleně,
třetí kvete modře.

Kýž je mně možná
z té jedné růže
dostat jenom jeden květ,
opustila bych
všecky přátele, -
pro chlapce celý svět.

55. Nejlépe přestatí na jednom

Jak je ta láska zlá,
když mají jednu dva:
jeden ji miluje,
druhej jí slibuje -
nechají tak oba.

56. Zklamaná

Matko, matičko,
zlaté srdíčko!
můj milej jede k nám.
Sednička s domem
nevymetena,
kterakpak vejde k nám?

Matko, matičko,
zlaté srdíčko!
vyjděte k němu ven.

Až já umetu
sedničku s domem,
zavoláme ho sem.

Matko, matičko,
zlaté srdíčko!

můj milej jede pryč.
Cestou širokou,
a nedalekou, -
za tou rychtářovic.

57. Hodný hoch jen jednu miluje

Terinko, bloudíš,
že za mnou chodíš,
a já mám jinou,
ty o tom nevíš.
Kdybys byl hodnej,
chodil bys k jednej,
ale žes nanic,
tak jich máš víc.

58. Rozmarína

The image shows a musical score for the song 'Rozmarína'. It consists of four staves of music in a single system, all written in a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff begins with a treble clef and a B-flat key signature. The lyrics are: 'Jdi, má mi - lá, jdi do le - sa, jsi -'. The second staff continues with: 'li bo - sa, po - dí - vej se, je - li ro - sa.'. The third staff continues with: 'Je - li ro - sa pěk - ná bí - lá, za - se - je se'. The fourth staff concludes with: 'roz - ma - rí - na, bu - de ji sit mo - je mi - lá.' The music ends with a double bar line.

Jdi, má mi - lá, jdi do le - sa, jsi -
li bo - sa, po - dí - vej se, je - li ro - sa.
Je - li ro - sa pěk - ná bí - lá, za - se - je se
roz - ma - rí - na, bu - de ji sit mo - je mi - lá.

59. Vzdorující

Já tu ne - bu - du, vě - ru ne - bu - du,
 ne - bu - du tu slou - žit; je tu má mi - lá,
 vše - cka roz - mi - lá, bu - de po mně tou - žit.

Já tu nebudu, věru nebudu
 tu travičku šlapat; -
 je tu má milá, všecka rozmilá,
 bude pro mne plakat.

60. Vzkázání

Vzkázala mně včera
 šafářova dcera
 ze dvora -
 hop, ze dvora,
 že má lemovanou
 sukni přemovanou
 dokola -
 hop, dokola.

61. Úmysl milenky

Kamkoli půjdeš, můj Jeníčku,
 já s tebou půjdu za vojačku.
 „Co bys tam dělala, hubičko má?
 vždyť bys mne pro vojsko neviděla.“
 Udělala bych se holubičkou,
 snášela bych se ti nad hlavičkou,
 udělala bych se malým ptáčkem,
 snášela bych se ti nad kloboučkem.

Chceš-li mne, Jeníčku, chceš-li mne mít,
nesmíš mně broukávat, ani mne bít;
budeš-li mně broukat nebo bítat,
bude se maminka smutně dívat.

62. Moudré předsevzetí

Ne - bu - du se v no - ci tou - lat,
bu - du si rad - ši na - mlou - vat
hez - ký děv - če čer - no - o - ký,
co má po - de - pře - né bo - ky.

63.

VOJÁČEK

(K. S. Šnajdra)

Z Tábora na horu
vstupuje vojáček;
vedle z lesa jemu zpívá
takto malý ptáček:
„Vstupuješ na horu
vesele, vojáčku;
a na svou si nevzpomínáš
rozmilou Hanačku.
Hanačka nebohá
neustále pláče;
a tvůj synek jako smčce
okolo ní skáče.“

Plač, neplač - Hanačko!
nemohu spomoci;
musím mečem nepřítele
tepat ve dne v noci.

Až s Bohem a mečem
nepřítele potru,
zas se vrátím k své Hanačce,
slzičky jí otu.

64. Jezdec

(K. S. Šnajdra)

Kdo to jede tam od lesa
na koníčku strakatém?
To je hoch můj, znám' ho dobře
po kloboučku kulatém;
po fáboru na kloboučku,
který jsem mu vázala,
když ho vojna bez milosti
z náručí mi vydrala.

Polet', polet' na koníčku,
s radostí na tě čekám; -
ale že se vlevo točíš,
toho smutná se lekám.

Hošík letěl na koníčku,
svou panenku víc neznal;
letěl vedle, bodl koně,
a vidět se víc nedal.

65. Nevěrnost

(J. V. Kamarýta)

Letěl holoubeček
přes naši ves:
medové hubičky
v zobáčku nes,
nes je milému,
ale jinému!
Topte, slzičky,
zrádné hubičky!

Jak tvůj holoubek víc
nepoletí;
až já ho zastřelím,
nedoletí.

Budeš ty plakat,
budeš naříkat:
ropte, slzičky
zrádné hubičky!

Budeš ty plakati
holoubečka;
budu já plakati
pro srdéčka:
i pro to tvoje,
i pro to moje:
Topte, slzičky,
zrádné hubičky!

II.

Zpěv moravský

1. Odměna

Já vím hru - ští - ku pla - nu,
 já si vy - le - zu na ňu;
 vy - le - zu já, na - tře - su, mo - jí mi - lé
 do - ne - su, za je - jí hu - běn - ku švar - nu

2. Jezdec k svému koni

Když já po - je - du přes ten les,
 je - nom mne, ko - níč - ku, pěk - né nes;
 stu - paj a stu - paj, je - nom ne - du - paj,
 do - nes mne, ko - níč - ku, kam sám chceš

3. Patero milých

Před sousedy na potůčku

husy se perou: -

Jdi, synečku, vem šavlenku,

zabij některou.

Milá sedí při stoličku

jako z růže květ,

sama sobě povědala,
že jich měla pět.

Jeden se hů zamiloval,
druhý mu hů vzal,
a ten třetí srdce řeže,
že jí nedostal.

Ten čtvrtý si při muzice
šátečkem točí,
a ten pátý pod okénkem
utírá oči.

4. Hrdá Moravanka

Velmi zdlouha

V ší - rém po - li na Po - do -
lí hruš - ka sto íí

Přes ten prsten tráva roste,
zelená se.

Po té trávě choďá pávě,
perka tratě.

Staň, děvečko, staň z ranička,
zber pérečka do věnečka.

A přijel k nám z Rakús Němec:

Daj, děvečko, daj ten věnec.

„Ež bych já ho Němcům dala,

radši bych ho posekala,

vraným koňům šlapat' dala.“

5. Vršek na závadě

Ty zelený vršku!
ty jsi mně na závadě;
nevidím synečka
chodit' po zahradě.

Ani po zahradě,
ani travěnku kosit':
Pomoz mně, ó Bože,
ten vršek roznosit'.

6. Svatební

Ideme, ideme,
chodníčka nevíme;
roztomilý Bože,
jak my zabloudíme.

Ideme, ideme
přes hory zelené,
budeme tam trhat'
maliny červené.

Ideme, ideme
chodníčka nevíme;
dobří lidé věď'a,
oni nám pověď'a.

Ideme, ideme
tou úzkou cestičkú,
však my tam najdeme
tu hezkou děvečku.

7. Hledající milou

Ho - ry, kop - ce, čer - ný les,
ho - ry, kop - ce, čer - ný les! Ne vi - děl jsem
své pa - nen - ky je - ště dnes.

The image shows a musical score for the song 'Hledající milou'. It consists of three staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The lyrics are written below the notes. The first staff ends with a comma, the second with an exclamation mark, and the third with a period.

2. Kdo jste viděl, povězte,
mé srdéčko zarmoucené potěšte.

3. Já ji viděl přede dnem,
chodila tam po háječku jedlovém.

8. Vzkázka

Bílé husy, bílé,
vysoko letíte,
daleko vidíte!

Zatočte se kolem
nad milého dvorem.
zkažte tam milému,
nech pro mne přijedou,
že se vdávat budu.

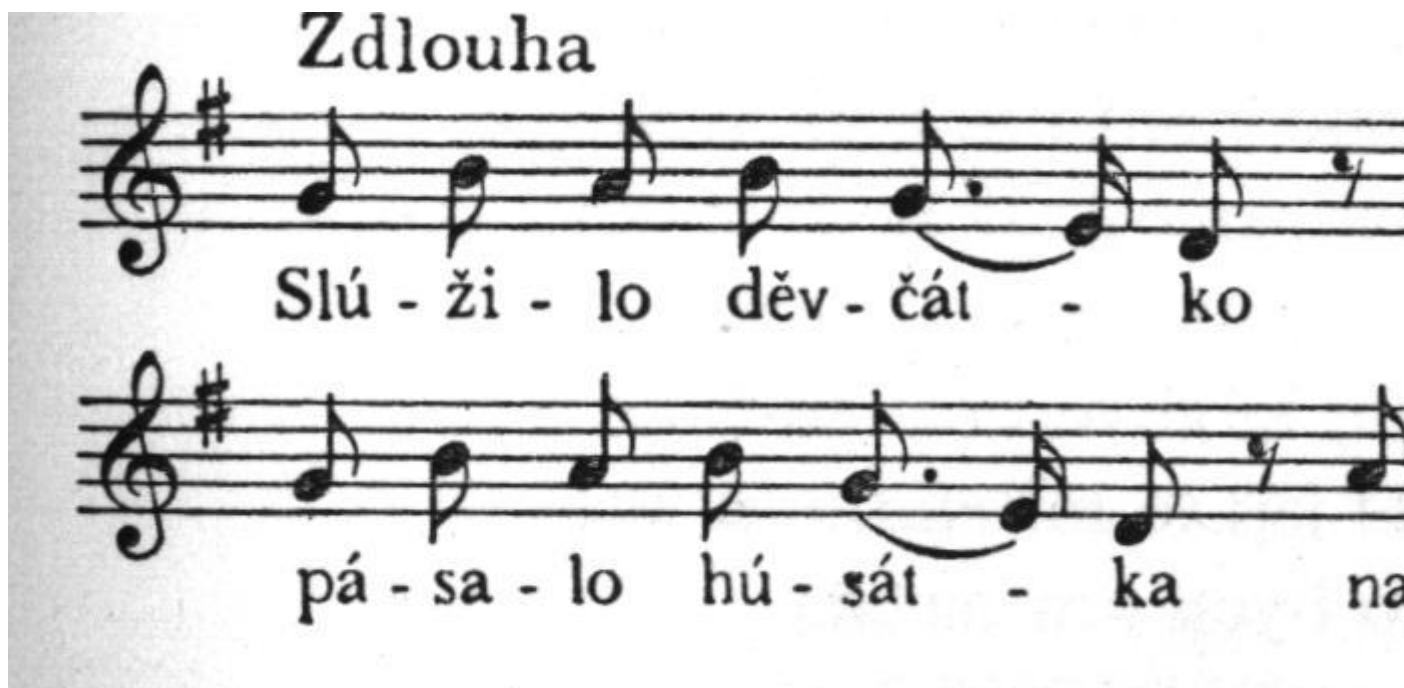
Mají pro mne jeti
koňma čtyřiceti,
vozma padesáti.

Kola perníkové,
košiny cukrové;
koníčky ve zlatě,
můj milý v šarlatě;

bič zlatem spletený -
spletal ho můj milý.

9. Husačka

Zdlouha

Slú - ži - lo děv - čát - ko
pá - sa - lo hú - sát - ka na

A přiletěl k němu černý pták,
rozehnal húsátka po horách.
Co ty, černý ptáčku, havránku,
rozehnals húsátka po zámku.

Co mi moja máti lát' bude,
dy húsátek doma nebude.

Nelajte mi, mamó, nelajte,
radši vy mi svatbu dělajte.

Zabijte tu krávu Jelenu,
dělajte mi svatbu veselu.

Zabijte tu krávu rohatu,
dělajte mi svatbu bohatu.

A strčte ty rohy do zela,
ať je moja svatba veselá.

10. Koničky

Ja, kdybych já veděla,
čí jsou to koníčky?
to bych jim nažala
zelené travičky.

Ja, kdybych já veděla,
že jsou Jeníčkovy,
dala bych jim příbit'
stříbrné podkovy.

Ja, kdybych já veděla,
že jsou to milého,
to bych jim nažala
ovsa zeleného.

11. Píseň vojáka

1. Haj, haj, ha - jič - ku ze le - ný,
již jsem já na voj - nu chy - ce - ný:
na voj - nu mne da - li, pro - va - zy svá -
za - li, ši - ro - ko, da - le - ko,
do svě - ta za - da - li.

2. Haj, haj, zelený hajičku!
již já mám při boku šavličku;
šavlička broušená,

to je moja žena,
ona mne vyseká, když bude potřeba.

12. Odvedený

Těž - ko mne ma - měn - ka vy - cho - va - -
la, těž - ko mne ma - měn - ka
vy - cho - va - - la, z plen - ky na plen - ku,
z ruč - ky na ruč - ku pře - klá - da - la.

Ješče mne v kolébce kolébali,
juž mi o vojně povědali.
Ješče jsem nevyrost, mám byt' voják,
dyž mne odvedli, co mám dělat'?

Dyž jsú mne odvedli s rekrutami -
abych já nechodil za pannami.

Čím se vám, maměnko, odměňuju?
Dy za vás dělat' mám, od vás půjdu.

13. Slaviček

Ještě nevychodil měsíček,
a juž mi zazpíval slaviček.
Zpívaj, zpívaj, můj slavičku!
do dne bílého,
až já půjdu od děvčátka
černookého.

VALAŠSKÉ

14. Výpověď

Hle! tam sbírá ptáče do hnízdečka peří, -
každá panna blázen, co chasníkům věří.

A on sobia myslí, že on je jurista,
já bych tia nechtěla, keď bys měl čtyry sta.

Čtyry sta dukátů, padesát zlatníků,
já bych tia nechtěla, fortelný chasníku.

A ty sobia myslíš, že já tia chtět musím,
takové šuhaje v lelíku nenosím.

Nechod' k nám, synečku dokad ti nekážu,
sica ti chodníček kamením zahážu.

Nemyslíš poctivé, častěj voníš vínem,
nechod' k nám, synečku, my se svadbú minem.

15. Ne jak matka, ale jak srdce

Dycky mi maměnka říkávala,
abych si Valachů nevšímalá;
a já přeci, a já přeci
mám je v srdci;
keď pak jsú Valaši šumní chlapci.

16. Povážlivé děvče

My máme stavení z dobrého kamení -
chodí k nám syneček, nedá pozdravení;
pozdravení nedá, že se na mnia hněvá:
keď sa ty máš hněvat', hněvajme sa oba,
nebudem rozpráviat' celý týden slova,
a když na to přijde, ani půl slovečka,
snad jsem já pro tebe chudobná děvečka.

Mi to, můj synečku, tak mnoho neváží,
třeba jsem dceruška chudobné máteři.
Když budu otvírat, najprv se budu ptát,
stojíš-li ty za to, můžeš k nám chodívat,
co robí tvá milá někdy sa podívat:
nestojíš-li za to? před námi je bláto,
štuchnu tia do něho: tu máš, synku, za to.

17. Vzpomenutí

Za našima humny pěkná rovinečka,
a v tej rovinečce malá zahradečka,
a v tej zahradečce stojí jablonečka,
na té jablonečce červená jablečka.
Červená jablečka po zemi se koulá,
moje potěšení po světě sa toulá.

18. Nová věž

(Hanácká)

Dolina, dolina -
níže Nových Zámků;
stavějó tam věžo
ze samých šuhajků.

Toho nejmladšího
na sám vršek dali,
aby makovičko
z něho udělali.

III.

Zpěv slovenský

1. Jak děvče dostati

Pri halickej cestě
majoránik rastě -
kdo chce děvče mati,
materi se proste!
Materi se proste,
mamce vínka noste;
to moja máť lúbí,
tak vám děvče slúbí.

2. Loučení

Lúčení, lúčení!
ver je to těžká vec,
keď se dvaja rozlučujú,
panenka, mládenec!
Keď sme se lúčili,
oba sme plakali;
oba sme si bĕlou šatkou
líčka utĕrali.
Zomreš ty, zomrem já,
zomreme oba dva,
dáme se my pochovati
do jednoho hroba.
Dáme si napísať
na jednu daštičku:
„Tuto ležia dvaja ludia
o jednom srdĕčku!“

3. Na vojnu jedoucí

Pod Javorníčky
čtyry chodníčky,
cestička;
tu tě něchávám,

a zaněchávám,
Anička!
Červený kantár,
červený kantár,
bělý kuoň;
však je to pekno,
však je to pekno!
Bože muoj!

4. Čeho oči nevidí, srdce oželí

Proti fare mostek
kolébá se,
na něm jetelinka
zelená se;
jetelinka krásná,
někosená -
tady moja milá
odvezená!
Kdo si ju odvezl,
nech si ju má,
nech se len prede mnú
něobjímá,
a keď se objímá,
nech len v noci;
by ho něviděly
moje oči.

5. Pozdní žalost

Bože muoj, otče muoj,
čo som urobila,
že som pre jednoho
všeckých opustila!

Opustila som si
sokola pre páva,
išla bych ho hledat,
něviem, kde sedáva.

Sedáva, sedáva
v susedovom dvore,
v susedovom dvore
na hodbavnej šnure.

Však je ta šnurečka,
však je bars tenučka,
zarezala se mi
do mojho srděčka.

6. Jak ženatým

Něžeň se, šuhajík,
nětreba ti ženy!
Polož si za klobúk
rozmarín zelený.

„Bars si já položím
červenou růžičku,
predci já něnahám
tu moju Aničku.“

Oliva, oliva!
listeček zlatušký!
Něžeň se, šuhajku,
eště jsi mladušký!

Čo ti zvíťezili,
čo se poženili?
Jako tě húsátka
krídla ovesili!

7. Opožděný milovník

Milý:

Už je, milá, bělý den!
jakže puojdem s hanbou ven?

Milá:

Něstaraj se, muoj milý!
vyvedem tě ven humny,
vyvedem tě humníčkem,
prikryjem tě ručníčkem.

Milý:

Ručníček je malá vec,
prijde vetřík, vezme přeč.

8. Známká zamilovaných

„Červená fialka
sedem rázi kvitla -
jak jsi, moja milá,
odo mne odvykla?“

„Belastý ladníček,
sedem rázi kvitneš -
jakože, muoj milý,
odo mne odvykneš?“

Ani tak něhorí
svěca barběrovi,
jako děvče horí
proti frajerovi.

Poznati, poznati,
kdo koho miluje!

Eště je daleko,
a už se mu smeje.

9. Vzdychnutí

Keby mi milý muoj
dneska večer prišol,
jako by se mesiác
so slnčekom zišol.

Ale mi milý muoj
dnes večer nepřijde,
veru se mesiáčik
so slncom nězijde.

10. Marné bránění

Kečkametská brána
pekně malovaná -
prečo ti, milý muoj,
k nám choděvat bránia? -

Něbrante, něbrante,
nám se sobrat dajte;
my se dva lubíme,
sobrat se musíme.

Keď se my mineme,
mine se celý svet:
jako by odpadol
s červenej růži kvet.

Keď se my mineme,
mine se krajina:
jako by odpadol
lístok s rozmarína.

11. Podťatá bříza

Zoťali brezu,
už ju vezú,
už chlapci na ňu
něpolezú.

Už se ta breza
vyvalila,
čo vela lidí
ochladila.

Ej, ochladila,
kym hor stala,
kym ju sekera
nězoťala.

Už se ta breza
nězelená;
už je i s tade
odvezena.

Plakali chlapci
i děvčata,
že je ta breza
ta zoťata.

12. Samé nesnadnosti

Sedem rokov minulo,
ak pán v poli stojí -
neufaj se, má milá,
něbudeme svoji.

„Keby jsi ty krajčír bol
z světa širokýho,
musel bys mi šaty šit'
z kvetu makovýho.“

„Kebych ti já šaty šil
z kvetu makovýho,
musela bys hodbav priasť
z daždu májovýho.“

„Kebych já hodbav priadla
z daždu májovýho,
musel bys mi čižmy šit'
z rohu jeleního.“

„Kebych ti já čižmy šil
z rohu jeleního,
musela bys niti priasť
z klasu ovsenýho.“

„Kebych já niti priadla
z klasu ovsenýho,
musel bys mi postel stlát'
na prostred Dunaji.“

„Kebych ti já postel stlal
na prostred Dunaji,
musela bys na ni chodiť
suchými nohami.“

„Kebych na ni chodila
suchými nohami,
musel bys me kolýsat'
zlatými rukami.“

„Kebych tě já kolýsal
zlatými rukami,
musela bys prisahať
mně stojíc pred pány.“

13. Přípověď

Narováš, mamičko, narováš,
komu to děvčátko vychováš?

„Tobe to, Jeničku, tobe to,
keď ti Bůh zdravě dá na léto.“

Na léto, na léto horúce,
budeme se lubiť na lúce.

Na lúce, na lúce zelenej,
a pri studánce studenej.

14. Moje písne

Pěsně, moje pěsně,
ver vás já velo viem!
Keď já ztato puojdem,
kdeže vás podějem?

Ver vás já zakopem
pod moj' matky stěnu;
keď já ztato puojdem,
slzy me zalejú.

Slzy, moje slzy!
jedna druhú rania:
ver mně v Luboreči
velo krivdy robia.

Robia mi ju, robia,
len jedno dva ludia,
bodajž nědožili
zajtra do poludnia!

Robia mi ju, robia,
len jedno dvě děvky;
bodajž nedožily
zajtra do hodinky.

I.

Zpěv polský

[Pozn. vydavatele: Z nedostatku původních lidových písní položil sem Čelakovský náhradou báseň umělou, pojatou později také do VI. knihy jeho básnických spisů (str. 370) s názvem „Zpěv Pětruchy“ a uvedl ji následující poznámkou: „Nemílo vydavatelé, že již po druhé milovníkům slovanských písní žádné libozvuky z ust milostné prstonárodní Musy polské podati nemůže. Kterých se mu onde doslechlo nebo dostalo, nezdají se dostatečnými býti, aby k pochvale tohoto jádrného kmene posloužily. Od zálesin tatranských až k pramenům šumného Dněpra jaké asi množství vonných kvítků (nemejlí mne tušení moje!) na těchto prostranných luzích vydychuje svůj zápach a čeká na ruce jemného Poláka, aby jen trhal, a z nich pěkný uplétal věnec rodu svému, ztrativšímu bez toho dávné památky druhu tohoto otců svých. V některých starších básnicích polských, jako to v Szymonoviči, v Zimoroviči a.j. namnoze míst pěkní zře národního zpěvu vyskvívá. Z prvního se tuto zlomek klade ze selanky nazvané : Ženci.“ Bude otištěna na svém místě v novém vydání Čelakovského básnických spisů.]

II.

Zpěv ruský

1. Bohatý Surovec

Za starých věků předešlých,
ne za posledních našich časů, -
žil v Rusku Surovec mládec,
bohatýr Surovec Surožanin,
rodem ze Suzdala města,
syn otce kupce bohatého.
Rád on lovíval, za zvěří honíval,
i za husami, za labutěmi,
a za šerými za kachnami.

Jezdít' on zjitra do večera,
a do ust nevzal potravy mládec;
i přijel v poli širém k dubu,
k dubu mračnému, kornatému;
na dubu sedí černý havran,
černý to havran, pták prorocký.
Bohatýr snímá s plecí tuhý luk,
vyndává z toulu kalenou střelu,
na hedvábnou tětivu pokládá,
chtěje ubíti havrana černého,
havrana černého, ptáka prorockého.
Aj, tu k němu černý promluví havran,
černý havran, pták osudopravný:
„Hoj, an tys to Surovec mládec,
bohatýr Surovec, Surožanin!
Tebou-li mne ubíti, zisku nenabýti:
mojímt' masem hlad nezahnati,
mojí krví žízeň nehasiti,
ni peřím mojím se potěšiti;
a já tobě zprávu vypravím,
zprávu vypravím tobě radostnou;
daleko, daleko v širém poli,
a ještě dále v zelených luzích,
tam polem stojí Kurban car.
Se vši svou silou, přesilou,
se svým vojskem přeudatným,
zákopy širokými ozákopen,
návalem zemním ohražen.“
Mládci se srdce rozjařilo,
rozhárala se krev hrdinská,
i bode koně v příkrá bedra,
vzpíná se, skáče dobrý jeho kůň
výše stromů všech stojatých,
málo níže oblaků tihnoucích,

hory doly pouští mezi nohami,
bystré řeky skokem přelítá,
po širých dolinách ocasem stele,
po zemi běží - země drnčí -
z chřípí mu oheň - z uší dým sloupem.
I přicválal ke Kurbanu caru,
jenž stojí polem s vojskem udatným,
a se vší svou silou, přesilou,
návalem zemním ohražen,
zákopy širokými ozákopen.
Přes první zákop Bůh jej přenesl,
přes druhý zákop rychlý kůň přelítl,
a v třetí zákop mládec se svalil,
jeho dobrý kůň v něm se ubřišil.
Přiskočili tu chrabří jinoši,
dvacet jich zdvihá za levou ruku,
čtyřicet zdvihá na pravou ruku,
bez počtu popříč jinochů zdvihá.
Javše jej, vedli k Kurbanu caru,
ke Kurbanu caru, Kurbanoviči.
Mládcovo srdce rozjařilo se,
krev bohatýrská rozskákala se,
zatřásl sebou dobrý mládenec,
všickni se sypou jak list se stromu.
Za vlasy chvátil tu Tatarína,
jedva-li ním máchatí počal,
kde zasáhne - jakby ulice,
kam se vrhne - jakby tržiště.
I prodral se až k bílému stanu,
k bílému stanu, k caru Kurbanu.
Tu ozývá se jemu Kurban car:
„Hoi, an jsi ty Surovec mládec,
bohatýr Surovec i Surožanin!
Pohledni sem, jak stojí v knize:

„An zabráněno vám knížat vraždit,
vám knížat vraždit a carů hubit.“

Dobrý mládec pozamyslí se,
daroval život Kurbanu caru,
a zkotiv hlad a zkotiv žízeň,
zas nazpět cválal do svaté Rusi.

2. Vzpomenutí na domov

Ach, dalece, dalece v širém poli,
stromček tu vyrostal převysoký,
pod tím tu pod stromčkem tráva rostla,
na trávě, na travičce kvetlo kvítí,
rozvíjelo se kvítí, samé modré.
Rozestlán byl na kvítí kobereček,
sedí dva bratříkové na koberci,
sedí dva bratří, oba bratří rodní;
starší sobě pohrával na cimbály,
a mladší píseň takto přizpevoval:
Jak dvou synů nás matička porodila,
otčík jak dvou sokolů nás vychoval,
vychoval, vyživil neuče nás ničemu,
cizí, dálný iinochův kraj vyučil,
cizí, dálný kraj, zahraničná města.
Ach, cizina dálná beze větru suší,
beze větru suší, a bez mrazu znobí.
Nemyslila matička, že nás pozbude,
pozbyla nás, nebohá, jednou hodinkou,
a více nás, matičko, neuhlídáš.

3. Holoubek

Můj siváčku, můj bělounek holoubku!
proč ty ráno z teplého hnízda slítáš,
komu tu svou holubičku zanecháváš?

Nejsem-liž já, můj holoubku, po tvé mysli,
nejsem-liž já po holubím tvém vrkání?

Ach ty mé srdéčko, statečný mládenče!
kam ty, pověz, můj miláčku, pryč odjíždíš?
komu tu svoje děvčátko zanecháváš?
Nejsem-liž já, můj miláčku, po tvé mysli,
ne po tvém-li obyčejí mládeneckém?

4. Žalost žežhulčina a dívčina

Ty doubravo, moje doubravičko,
ty doubravo, moje zelenoučká!
k čemu žes ty ráno zašuměla,
k čemus svoje větve ověsila?
Z tebe, z tebe, z doubravičky milé
ptáčkové maličcí vylétali;
pozdržel se jen jedinký ptáček,
ubohá, žalostná žežhulička.
Kuká ona smutně dnem i nocí,
ani chvilkami se nezamlčí;
žalobu si vede žežhulička
na záhubce sokola jasného,
rozboural on její teplé hnízdo,
a rozehnal její malé dítky,
malé dítky, malé kukavičky,
po jedlinách i po březovinách,
po lese šířím, po ořešinách.

Sedí v světnici smutné děvčátko,
sedí ve vysoké krásná dívka,
pod vyroubeným pod okenečkem,
hořce pláče, jak by řeka tekla,
slzy roní, jak by pramen proudil;
krásné sobě stěžuje děvčátko,
na cizého mládence milého,

že kdy přijel zdaleka neznámý,
ji od otce, máteře odloudil,
že kdy rozmilé zavez děvčátko,
do té cizé daleké krajiny,
ach, do cizé, daleké, neznámé,
že zavez ji, nyní chce opustit.

5. Svatební

(Zpívá se, když matka dceři požehnaní dává)

Ach matinko! co to za prach v poli?

mé srdéčko! co to za prach v poli?

„Mé poupátko! koně poskakují,
má dceruško milá! koně poskakují.“

Ach matinko! hosté na dvůr jedou,

mé srdéčko! hosté na dvůr jedou.

„Mé poupátko! neboj se, nedám tě,
má dceruško milá! neboj se, nedám tě,“

Ach matinko! po schodech jdou hosté,

mé srdéčko! po schodech jdou hosté.

„Mé poupátko! neboj se, nedám tě,
má dceruško milá! neboj se, nedám tě.“

Ach matinko! vstupují v nový pokoj,

mé srdéčko! vstupují v nový pokoj.

„Mé poupátko! neboj se, nedám tě,
má dceruško milá! neboj se, nedám tě.“

Ach matinko! sedli za dubový stůl,

mé srdéčko! sedli za dubový stůl.

„Mé poupátko! neboj se, nedám tě,
má dceruško milá! neboj se, nedám tě.“

Ach matinko! berou se stěny obraz,

mé srdéčko! se stěny ho berou.

„Mé poupátko! neboj se, nedám tě,
má dceruško milá! neboj se, nedám tě.“

Ach matinko! dávají žehnání -
mé srdéčko! dávají žehnání.

„Mé poupátko! sám tě Bůh provázej,
má dceruško milá! sám tě Bůh provázej!“

6. Stavovská

Vychází kovář z kovárny,
nese kovář tři kladiva:
skuj, kováři, skuj korunku,
skuj korunku zlatou, novou,
a z obkrajků zlatý prsten,
a z opilků kuj jehlici.
Pod korunkou budu státi,
prsténkem mne budou snoubit,
jehlicí si připnu šátek.

7. Pomořanka

V městě to bylo, v městě Kyjevě,
žila v Kyjevě bohatá vdova,
u vdovy bylo devět synů,
a desátá rozmilá dcera,
ji bratrové vypěstovali,
vypěstovavše za muž vydali,
za mladého za pomořana,
za slíčného za bojarýna.
Odebral s ni se manžel za moře,
tam rok žili, i druhý prožili,
na třetí rok zastejskalo jim se,
k své máteři vracovali se.
Oni den jedou, i druhý jedou,
na třetí den zastavili se,

oběd vaříce a koně krmíce.
Zlí tu krkavci nepřiletěli,
napadli na ně zlí loupežníci;
pomořanína tu usmrtili,
synáčka jeho v moře hodili,
a pomořanku v zajetí vzali.
Loupežníci spat potom lehli,
jediný z nich nespí, neleží,
nespí, neleží, Bohu se modlí,
a pomořanky se dotazuje:
„Mořanko, mořanko, pomořanko!
z kteréhož jsi ty, pověz, města?
Kdo jest tvůj otec, a kdo tvá máti?
„Já jsem z města, pane, Kyjeva,
v Kyjevě žila bohatá vdova,
devět synů u vdovy bylo,
já nešťastnice byla desátá.
Mne bratrové vypěstovali,
vypěstovavše za muž vydali,
za mladého za pomořana,
za slíčného za bojarýna.“
Tu zvolal on náramným hlasem:
„Vy bratrové, bratrové rodní!
ne mořanína my zařezali;
my zařezali zetě milého;
ne mořanínka vrhnuli v moře,
ale pokrevníka nám příbuzného;
nepochytili jsme mořanínku,
však zajali jsme sestřici milou.
Sestro, sestřičko rodná naše!
nevyzrazuj ty máteři naší,
opět my tebe za muž vydáme,
a lepší věno prvního dáme.“
Promluvila tu sestra slzící:

„Lepšího věna víc mi nedáte;
miléhoť chotě mi nevzkřísíte.“

8. Píseň na družinu

Zlato zvučné trub nerozléhá se tak,
jak kdy promluví bohumilý car:
Nuže! ruští vy dobří jonáci,
rychle sedlejte koně zbujnělé,
opásejte se ostrými šavlemi;
zhoubný nepřítel na svatou jde Rus.
Není Mininů a Požárských víc?
Tenkrát vtasíme meč ocelový,
až vyženeme vraha lítého,
vraha lítého, krvožížnivce.
Jedvaliž náš car slovo vymluvil,
řeky není proud, vln to není šum,
to národ k němu všecken se valí:
Och bohumilý care, otče náš!
vítě Mininů i Požárských víc!
Volně ty u nás zlato, stříbro vem,
i nás všech vezmi do řadů svojích.
Jak za vlast milou druhdy dědové,
tak i my nyní půjdem za tebe;
míloť za tebe hlavu položit.
Tenkrát složíme meč ocelový,
až vyženeme vraha lítého,
vraha lítého, krvožížnivce,
ty otcem budeš sirotků po nás.
Ne růsti trávě na Něvě řece,
ne vládnout zemí ruskou cizincům.
Naši Rusové z kmene slavného
žili v Petrově, veselili se,
všecky zábavy je omrzely,

všickni se hrnou státi v družinách.
I práce naše z mysli vypadly,
ženy, děťátka neobměkčí nás,
vše opouštíme, chvátajíce v braň;
to není orlů let pod oblohou,
ale družiny táhnou k Polocku.
Jak zavítá nás vítěz Vitgenštein:
Hoj, vy udatní, dobří jonáci!
Necht' posloužíme caru bílému,
nedáme vrahům nám se rouhati.
Slavný vítězi, Vitgenšteine náš!
Za tebou povel jíti kamkoli,
každý za tebou i v oheň hotov.
Zahvižděly vráz kule kalené,
všecka vzdychala vlhká země - máť,
i zablesknuly hladké bodáky,
my se potýkali tři dni, tři noci,
spolu s námi šel senátor otec,
a popředu nás všickni vůdcové;
i vskočili jsme v hradby polocké:
před námi běžel vrah náš oupadem.
Krásné nesvítí slunce jasněji,
ale sláva hřmí ruská hlučněji.
Ubíhej kvapem, náš nepříteli!
Nepřipustíme nám se rouhati,
vzhledni, pohledni ty na vojsko své,
tráva roste již mezi žebry jim -
my vyženem vás i z cizích zemí,
vy poznáte nás, an jsme Rusové,
že jsme Rusové, lid bohumilý.

9. Holubička

Jak to na doubku, dvoje holoubků
milovalo se, celovalo se,
křídly sivými objímalo se.
I přiletěl tu sokolík jasný,
holuba ranil, zabil sivého,
sivého holuba, rousnatého.
Krev se po syrém linula dubu,
peří po šírém trouseno poli,
a prach se zvíval po podnebesí.
Tu se roztouží, želem zavrká
holubička sivá pro holoubka,
pro holoubka svého rousnatého.
Promluví mladý sokolík jasný:
„Neplač, i neplač, sivá holubičko,
sivá holubičko, pro svého holoubka.
Já ti zaletím k moři sinému,
přiřenu tobě hejno holubů,
vybereš sobě holuba sivého,
holuba sivého, rousnatého.“
Promluví sivá tu holubička:
„Neleť, sokole, k moři sinému,
aniž hoň ke mně hejno holubů:
víti mi jiný sic bude věnec,
však holoubátkům nebude otec.“

10. Plačící na Dunaji

Dolem z lesa, z lesa hustého,
z lesa hustého osikového
vybíhá koník, koník dobrý,
a za ním jde dobrý mládenec,
cestou přimlouvá svému koni:
Zastav se, postůj, můj koni dobrý,

at' možná tebe napomenouti:
Ty nepí vody z Dunaje řeky;
na Dunaji se dívčina myla,
oblíkala se i zdobila se,
ozdobivši se zaplakala,
a sama k sobě plačíc mluvila:
Toť mezi lidmi lidí nebylo,
kdyžto mne otčík můj provdával
za zloděje, za loupežníka.
On se u večír s lupiči radil,
s půlnoci s nimi na loupež vyšel,
a s bílým jitem se navrátili.
„Pojď, mne přivítej, mladá ženo,
znáš-li koníka uhnaného?“
Ach! uhnaný kůň, kůň otce mého,
pokrvený oděv - mé matinky,
a zlatý vínek sestry milé,
zlatý prsten bratra milého;
ontě byl ubil bratra milého,
svého pokrevníka laskavého.

11. Rodiči oslyšený milou vyslyšen

Ty zpívej, zpívej, mladý skřivánče,
z jara sedící na jihovatce!
Dobry mládenec v žaláři sedí,
píše psaníčko k otci, máteři;
v psaníčku píše nebohý jinoch:
Roditeli můj, otče předrahý!
Roditelko má, máti předrahá!
Vykupte, milí! dobrého jinocha,
vykupte syna z rodu vašeho.
Nechtí otec, máť hlásit se k němu,
i celá rodina jeho se odříká:

z rodiny naší zlodějů nebylo,
zlodějů nebylo, ni loupežníků.
Ty zpívej, zpívej, mladý skřivánče,
z jara sedící na jihovatce!
Dobrý mládenec v žaláři sedí,
píše psaníčko krásné dívčině,
v psaníčku píše nebohý jinoch:
Ty mé srdéčko, krásná dívečko!
ty nejvěrnější milovnice má!
Vysvobod', milá! dobrého jinocha.
I tu hned mluví krásná dívčina:
Ach vy pěstounky, milé matičky,
i vy družky moje, krásné děvičky!
vezměte honem mé klíče zlaté,
rychle odmykejte kované truhly,
naberte peněz, cokoli třeba,
vysvobod'te mi dobrého jinocha,
a milovníka mého věrného.

12. Milencovo hořekování

Ach děvčátko, moje krásno!
u tebe mé štěstí kvetlo,
bez tebe hořem umírám.
Těsně spoutaná zámutkem,
hlavo, hlavo mládenecká!
Dokud teplé slunce svítí,
dokud kvete, trhej kvítí;
víš, milá, že květ blahosti
nejméně mívá stálosti?
Láska - rosa, mžikem hyne;
radost její - chvílí mine.
Jak pírkó se láska vznese,
touha jak olovo tíží.
Ach ty veliká žalosti,

dolehlivá tesklivosti!
Kam se z tesknoty podíti?
Zajdu v lesy žel vyhubit,
půjdu k řekám žalost ztopit,
půjdu v pole hoře krotit,
v oudolinách hoře skončit.
V hustých lesích - touha se mnou,
v proudu řeky - teče slzou,
v širém poli - trávu suší,
v oudolinách - kvítí moří;
od otčíka, od matičky
vzdaluji se, ukrývám se.
Ach ty veliká žalosti,
dolehlivá hnětlivosti!
Kam se z tesknoty podíti?

III.

Zpěv maloruský

1. Jedoucí za milou

Sivý koni, sivý koni,
cos ty zamyslíl se?
Nemáš mého tu děvčátka,
s kterým já těšil se.
Sivý koni, sivý koni!
najež se obroku;
v daleký kraj za děvčátkem
pojedem v poskoku.
Sivý koni, sivý koni,
těžko tobě bude;

pojedeme jakby vítr,
popastvy nebude.

Běž, koníku, běž, koníku,
juž se svečeřívá;
oj za lesem, tam má milá,
tam se rozednívá.

Vidím milou svou kochanku,
dívá se z okence;
skrže mraky a tmy noční
svítí se jak slunce.

Staňme, koni, staňme, sívý,
u chaloupky milé;
tu já volím věčně žítí
u dívky spanilé.

2. Pan Sáva

V Nemírově u vладыky hodoval pan Sáva,
nepomyslil, jaková mu nehoda nastává.

Navrátiv se pan Sáva zas do domu svého,
velí dáti koníkovi obroku dobrého.

Sedí Sáva za stolem, píše drobné psaní,
an děťátko kolíbá mladá jeho paní.

„Podej, chlapče, podej, hochu, podej mně pálenky,
ať vypiji za zdraví rozmilé mé ženky.

Podej, chlapče, podej, hochu, podej ty mně vína,
ať vypiji za zdraví zrozeného syna.

Podej, chlapče, podej, hochu, podej mně i medu,
zabolela hlava má, ztěžka víc vyjedu.“

Kdo to tluče, kdo to hřmotí - Sáva se ohlíží,
aj, to Leší v síni tlukou, k Sávovi se blíží.

„Klaníme se, pane Sávo, čím se zabavuješ?
Z Ukrajiny k tobě hosti, čím je počastuješ?“

„A čímže vás, páni bratří, čím vás častovati,
když vy ke mně přicházíte hlavu s těla brátí?“

„A kdež jsou tvé, pane Sávo, dcerušky hezounké?

„Odvedli Leší, perou jim košilky tenounké.“

„Nastalo boj, milý Sávo, podstoupiti tobě,
ztratit hlavu, Sávo milý, musíš v této době.“

Hučí, hviždí ostrá šavle jako z lesa včelka;
zůstala tu po Sávovi vdova mladá ženka.

244

3. Dumka

Kdybys nepil, a mne nebil,
ráda bych tě měla,
každou neděli bych tobě
hlavičku umyla;
hlavičku umyla,
košiličku dala,
rozčesala tvé kučerky,
a tě políbila.

4. Ukrajinská píseň

Poručila máti
ječmínek mi žáti:
Žni, žni, žni, milá panenka,
žni, žni, žni, milá dušenko!
Já ječmínek nežala,
na mezi jsem ležela:
Lež, lež, lež, milá panenka,
lež, lež, lež, milá dušenko!

Snopeček jsem nažala,
k srdéčku přitlačila:
Tlač, tlač, tlač, milá panenko,
tlač, tlač, tlač, milá dušenko!

Ječmenové zrnéčko
zbodalo mé srdéčko:
Trp, trp, trp, milá panenko,
trp, trp, trp, milá dušenko!

Oj, jáť jsem trpěla,
až jsem celá zemdlela:
Mdli, mdli, mdli, milá panenko,
mdli, mdli, mdli, milá dušenko!

Aby srdce zlěčiti,
kozáka milovati:
Miluj, miluj, milá panenko,
miluj, miluj, milá dušenko!

Chci se, milá máti,
s kozákem toulati:
Toulej, toulej, milá panenko,
toulej, toulej, milá dušenko!

A ještě, milá máti,
chci jej milovati:
Miluj, miluj, milá panenko,
miluj, miluj, milá dušenko!

5. Dumka

Hoj dívčino krásná,
kdes ty voly pásala?
Pod doubkami
s hošíkami,
kde travička krásná.

IV.

Zpěv srbský

1. Děvče líce umývající

Dívčina líce své umývala,
umývající k lícím hovořila:
Kdybych znala, že vás starý bude
líbat, šla bych na zelenou horu,
pelynek bych všecken potrhala,
z něj bych potom vodu vycedila,
a ní bych vás každé ráno myla,
by jste starci, kdy vás líbá, hořkly.
Kdybych znala, že vás mladý bude
líbat, šla bych v zelenou zahradu,
tam bych růže všecky potrhala,
a potom z nich vodu vycedila,
a ní bych vás každé ráno myla,
by jste voněly, kdy mladý líbá,
a voníce jemu milé byly.
Raděj s mladým chci v horách choditi,
nežli se starým po bílém dvoře;
raděj s mladým na kamenu spáti,
než se starým na měkkém hedbáví.

2. Rada milence

Podme, drahá, ať se pomilujem,
kde si řeknem, ať se vynajdeme,
buďto na mé, buď na tvé zahradě,
buď pod mojí, buď pod tvojí růží.
Ty se, drahá, proměníš na růži,
a já zas na bílého motýla:
já pak letmo připadnu na růži;

lidé budou mnít, že růži trhám,
já však líbám děvčinu potajmo.

3. Kalná Dunaj

Oj Dunaji, tichá vodo!
čemu ty tak mutná tečeš;
jelen tě parohem kalí?
čili Mirčeta vévoda?
Nekalí jelen parohem,
ani Mirčeta vévoda,
leč děvice, svévolnice,
každé jitro přicházejíc,
kosatec tu utrhujíc,
a své líce umývajíc.

4. Tři největší zármutky

Slavík ptáček malý
každému pokoj dal,
ach! a mně jonáku
tři zármutky zadal:
první pad zármutek
do mého srdíčka,
že mne neženila
mladého matička.
Druhý to zármutek
na mojím srdíčku,
že vraný neskáčeš
pode mnou, koníčku,
Zas třetí zármutek
srdéčku přidala
moje znejmilejší,
že se rozhněvala.
Hrob mi v širém poli

kopejte hluboký,
dlouhý s čtyry kopí,
a se dvě široký.
Růže nasázejte
za hlavu povýše,
vodu vytemeňte
u nohou poníže.
Půjde-li tu mladý,
ať se růží krásí,
půjde-li kdo starý,
necht' si žízeň hasí.

5. Připomenutí

Víš-li, drahá, jak jsi moje byla,
na mém klíně hrozná slzy lila,
slzy lila, plačíc promluvila:
Ztrestej, Bože, jednokaždé děvče,
jenž na věrnost spolehá mládence.
Tak jako je toto krásné nebe
chvílkou jasné a časem pošmourné,
taková je věrnost mládenecká.
Miluje dí: Vezmu si tě, srdce!
pomilovav: Čekej do podzimku.
Podzim projde, zima se přiblíží,
a on sobě zas jiné namlouvá.

6. Stížnost k fialce

Fialinko, jáť bych tě trhala,
nemám hocha, jemuž bych tě dala,
kdybych tebe Lubivoji dala -
Lubivojtě hrdonosné hlavy;
ont' nenosí kvítí ledajakés:
nosí růži jen a karafiát.

7. Znatel

Oj dívčino, oj Mileno!
posad' se mi na koleno;
však my nejsme hlúza divá,
dobře víme, kde se líbá:
mezi očima vdovice,
mezi nřadry mládenčice.

8. Děvče mládencům posluhuje

Krásnotě podvečír pohleděti
dolů na břeh tichounké Dunaje,
hlučně kde pod rozbitými stany
jonákové žluté víno pijí.
Švarná dívčina jim posluhuje,
švarná dívčina k nim takto mluví,
anto každý k srdci přivinoval
děvče podávající mu číši:
Hoj jonáci, panáčkové milí!
jak všech mohu býti služebnicí,
ne tak všech mohu být milovnicí,
krom toho, jemuž jsem srdce dala.

9. Závďavek pravé lásky prsten

Pod javorem se na louce voda temení,
přichází tu mladé děvče, vodu nabírá,
pode hradby bělohradské vodu donáší.
Mirko na ni s hradeb hodí zlaté jablko:
Vezmi, děvče, to jablíčko, chceš-li býti má.
Dívka zdvihnouc jablíčko mu nazpět hodila:
Nechci tebe, ani jabko, nemysli na mne.
Pod javorem se na louce voda temení,
přichází tu mladé děvče, vodu nabírá,

pode hradby bělohradské vodu donáší.
Mirko na ni s hradeb hodí zlatý náhrdlec:
Vezmi, děvče, náhrdlec ten, chceš-li býti má.
Dívka zdvihnouc náhrdleček nazpět hodila:
Nechci tebe, ni náhrdlec, nemysli na mne.

Pod javorem se na louce voda temení,
přichází tu mladé děvče, vodu nabírá,
pode hradby bělohradské vodu donáší.
Mirko na ni s hradeb hodí zlatý prstének:
Vezmi, děvče, tento prsten, chceš-li býti má.
Dívka zdvihnouc zlatý prsten sobě nastrčí:
Chciť i tebe i tvůj prsten, můj jsi a já tvá.

10. Téhož obsahu

Tři pocestní cestou putovali,
putující potkali panenku;
nabídnul se každý dar jí dáti:
jeden dává přehezku kytičku,
druhý dává zelené jablíčko,
třetí dává zlatý prsten s ruky.
Ten, co pěknou jí podal kytičku,
dovozuje: Děvčátko to moje;
ten, co podal zelené jablíčko,
praví také: Děvčátko to moje;
ten, co podal zlatý prsten s ruky,
praví směle: Pojd' me k rozsudímu,
uvidíme, čí bude děvčátko.
A když přišli na soud před sudího,
tedy sudí všech řadem vyslechna,
takovýto usudek pronáší:
Kytička se pro vůni podává,
a jablíčko přívětivost dává.

ale prsten dává se dle víry:
čí je prsten, toho buď i děvče.

11. Ješitná dívka

Dívčina vodou se brodí,
nohy se jí bělí,
jde za ní mladý jonáček,
hlasitě se směje:
Brod' se, broď vodou, panenko,
ó bys moje byla!
„Kdybych znala a věděla,
že bych tvoje byla,
mlékem bych se umývala,
abych bílá byla;
růží bych se utírala,
červená bych byla;
hedvábím se opásala,
abych štíhlá byla.“

12. Pošlapaný palouk

Oj palouku, zelený palouku!
co jsi, milý, tak záhy polehnul?
Palouk na to tiše odpovídá:
Nevolí mně bylo polehnouti;
za noci mne stádo pošlapalo,
a za rána věnčení svatové.

13. V srdce zebe

Hojně pade sních o svatém Jiří,
ani by ho ptáček nepřeletěl,
a děvče jej boso přebrodivo.
Za ním bratr pantoflíčky nese:
„Nezebe-liž tebe, sestro, v nohy?“

Sestra jemu: Nezebe mne v nohy,
ale zebe v ubohé mé srdce;
ze sněhuť mne zima neprobíhá;
a proniká z máteře mne zima,
že mně dala muže nemilého.

14. Nešťastná

Děvčátko mládenci prsten vracovalo:
Zde tvůj prsten, rod můj nenávidí tebe;
otec ani matka, bratr ani sestra;
v zlou mne ale pověst, milý, neuváděj,
anto jsem sirotek, děvčina nešťastná.
Já bazalku siju, mně pelýnek vzhází.
Ach! ty pelýnečku, hořký můj kvítečku!
tebou nechť se moji svati ozdobují,
až mne přeubohou do hrobu ponесou.

15. Která matku neposlouchá

Matka pěkně Máří pletla,
o pateru, devateru,
pletouc ji napomínala:
Poslyš, Máří, má dceruško!
když ty půjdeš dolů v pole,
dolů v pole, do]ů v kolo,
nepřistupuj k Tomášovi;
Tomáš jonák neženatý,
a tys nevdaná, Mařenko!
Máří matku neposlouchá,
ona vyjde dolů v pole,
dolů v pole, dolů v kolo,
přistupuje k Tomášovi.
Tomáš kolem pokyvuje,
a na slúhy pomrkuje:

Přiveďte ke kolu koně,
i ryzáka i vraného.
Jak to sluhám nařízeno,
přivedli ke kolu koně,
i ryzáka i vraného.
Tomáš vskočil na ryzáka,
Máří vsadil na vraného,
a zaletí přes planiny
jako hvězda po obloze.
Když přijeli na kraj polí,
Tomáš k Máří takto mluví:
Vidíš, Máří, suchý javor?
Na tom tě chci oběsiti,
vrány vypijí tvé oči,
orlové tě křídly ztepou.
Počne Máří naříkati:
Běda, běda mně! pro Boha!
Tak se staniž každé holce,
která matky neposlouchá.
I těšil ji mladý Tomáš:
Neboj se, má milá Máří;
nenít' tamto suchý javor,
ale jsou to bílé dvory:
tam mně budeš pracovati,
tam mi budeš dvory mésti.

16. Kuň nechce vodu píti

Oj děvčinko, má modrá květinko!
zдалis mého koně napojila?
Pojila jsem, ale vody nechtěl,
pohlídaje v druhou stranu Sávy,
kde jonáci žluté víno pijí,
a děvčátka pěkné věnce pletou.

17. Oženěný s vdovou

Kvet', růžičko, nehlídej ty na mne;
já jsem se ti mládenec oženil,
ach, se vdovou, v letech mně nerovnou.
Kudy chodí, muže svého želí:
První muži, poklade můj první!
blaze mně bývalo vedlé tebe:
záhy lehší, pozdě jsem vstávala;
a mne budě v líces celovával:
Vstaň, mé srdce, slunéčko již vyšlo,
vstala také naše stará máti,
dvůr zametla, a vody nanesla.

18. Ovčák a děvče

Slíčné děvče obilíčko žalo
zlatou rukou a stříbrným srpem,
a když bylo okolo poledne,
zazpívala dívčina hezounká:
Kdyby mně kdo snopečky povázal,
dala bych mu moje bílé líce;
kdyby mně kdo přinesl vodičku,
dala bych mu moje černé oči;
a kdo by mně způsobil tu chládek,
celou noc bych mladá s ním přespala.
Myslí děvče, že nikdo neslyší;
ale slyšel ji u stáda ovčák,
rohožím jí snopy hned povázal,
leštinovím způsobil jí chládek,
a studenou vodičku přinesl,
potom mluvil k dívčině přehezské:
Nuže, děvče, dej, cos přislíbilo.
Ale děvčátko jsouc vychytralé,
ovčákovi takto se vymlouvá:

Jdi jen po svých, mladý ty ovčáku!
Za to, žes ty moje snopy vázal,
tvé se ovce na strníšti pasou;
za to, žes mi přinesl vodičku,
sám jsš také studené se napil;
za to, žes mi způsobil chládeček,
sám jsi nabył pod ním občerstvení.

19. Nejhezčí

Vychloubá se žlutý citron při moři:
Podnes není nic hezčího nade mne.
Zaslechnouc to rajská jabloň odpoví:
Malá sláva žlutý citron při moři,
podnes není nic hezčího nade mne.
Zaslechna to nekosený palouk dí:
Malou slávu rajská jabloň zaslouží,
podnes není nic hezčího nade mne.
Zaslechnouc to nepožatá pšenička:
Malá sláva nekosený palouček,
podnes není nic hezčího nade mne.
Zaslechnouc nelíbané to děvče dí:
Malá sláva nepožatá pšenička,
podnes není nic hezčího nade mne.
Zaslechna to mladý jonák svobodný:
Malá sláva jste vy všickni vedlé mne:
oberuť já žlutý citron při moři,
otřesuť já rajská jabka načisto,
pokosímť já nekosený palouček,
požnu lehce nepožatou pšeničku,
i zlíbám tě, nelíbaná dívčino.

20. Sestra zkouší bratra

Co to slyšeti tam z druhé strany?
zvoní zvonové? pějí kohouti?
Není zvuk zvonů, ni kohoutí zpěv,
sestra to svému bratru vzkazuje:
Turecká, bratře, jsem otrokyně,
vykup z tureckých, bratře, mne rukou;
za mne Turci mnoho nepožadují:
tři libry zlata, dvě libry perel.
Ale bratr své sestře vzkazuje:
Koni na uzdu mně zlata třeba,
by byl ozdobný, kdy jezdím na něm;
perel na hrdlo mé milé třeba,
by se líbila mně, kdy ji líbám,
Sestra bratru zas na to vzkazuje:
Nejsemť turecká já otrokyně;
ale, bratříčku, jsem císařovna.

21. Znakové dobrých děvčat

Sarajevo záhy zavírá se,
a za jitřní záře otvírá se,
odevívá Lazar, mladý jonák.
Lazarovi matka radu dala:
Oj Lazare, ty můj milý synu!
kdykoli se díváš na děvčata,
nehleď na obrubu, ani rukáv;
a hlídej jim na chůzi a pohled,
kterak chodí, kterak pohlídají.

22. Žalostné loučení

Vinuto se vinné réví bělavé
pode městem, pode bílým Budínem.
Nebylo to vinné réví bělavé,
ale byl to sličný Jovo s Marií.

Rádi jsou se od dětinství vídali,
od dětinství dospělého do věku.
Když se měli mladí dostat za sebe,
odloučí je necudnice budínská.
Jede Jovo proháněje ryzáka,
stojí Máří držeci se za vrata.
Jovo Máří pozdravuje promluví:
Sbohem zůstaň, má růžičko červená!
„Sbohem jed', můj zelenavý sokole:
před tebou tři hory leží zelené,
na jedné se voda prejšťí studená,
ve studánce číše leží stříberná,
a v té číši najdeš hroudu sněhovou,
vezma hroudu sněhu vrz ji za nádra;
přejeda dědinu první i druhou,
podívej se, srdce moje, za nádra:
jak se hrouda roztanula sněhová,
tak též tane srdce moje za tebou.“

23. Upřímné vyznání

Milé děvče, zlato mateřino!
proč mi tebe kárají a bijí?
Kdybych věděl, drahé srdce moje,
že mi tebe kárají a bijí
skrze moje časté docházení,
mnohem bych tě častěj navštěvoval,
až by tebe matka vypudila,
a ve dvůr můj bílý zapudila.

24. Dědictví

Měsíc hvězdě denici domlouvá:
„Kde jsi byla, hvězdice denice?
kde jsi byla, kde jsi čas mrhala,

čas mrhala po tři dny celičké?“
Denice mu ticho odpovídá:
Prodlila jsem a čas mrhala jsem
nade městem bílým Bělohradem,
dohlédajíc divu velikého:
v díly brali dva bratří dědictví,
Jakšič Dmítar s Jakšičem Bohdanem.
Pěkně jsou se bratří porovnali,
a dědictví v díly rozdělili:
Dmítar v zem se Valašskou uvázal,
v zem Valašskou a v celé Moldavsko,
ještě v Banát do řeky Dunaje.
Bohdan ujal roviny Sirmenské,
uvázal se v ourodné Posávi,
i vzal Srbsko do města Užice.
Dmítar dolní díl bral Bělohradu,
a Nebojši, věži na Dunaji,
Bohdan přijal hoření část města,
a Růžici kostel vprostřed města.
O málo se bratří rozvadili,
ba o málo, spíše říci, o nic:
o vraného koně a sokola.
Dmítar žádá koně dle prvenstva,
vraníka i sokola sivého,
Bohdan obojí mu odepírá.
A když ráno jitro zasvitalo,
Dmítar volá choť svou Angeli:
„Angelie, choti moje věrná!
bratra mého Bohdana mi otrav;
jestliže jej ale neotrávíš,
nečekej mne do bílého dvoru.“
Skočiv rychle na statného vrance,
vezma k sobě sokola sivého,
zvěře lovit do vrchů odjíždí.

Slyševši to choti Angelie,
v zármutku a neveselá sedí,
přemejšlí a sama k sobě mluví:
„Co chce ona sivá zezulička?
Otrávím-li deveře milého,
před Bohem to velikým jest hříchem,
a před lidem potupou a hanbou;
malý, velký na mne ukazuje
řek by: Vizte onu nešťastnici,
jenž deveře svého otrávila;
avšak jestliže ho neotrávím,
nesmím muže čekati do dvoru.“
Přemejšlela, jedno usmyslila:
tudíž sejde do sklepu dolního,
vezmouc s sebou svatební svou číši,
ukovanou ze zlata ryzího,
kterouž byl ji otec podaroval.
Vrchem žlutým naplnila vínem,
pospíchala ku svému deveři,
líbá ruku, líbá lem u roucha,
a před ním až do země se klaní:
„Na tvé zdraví, deveři můj milý!
i ke cti tvé číše bud i víno;
obětuj mi koně a sokola.“
Bohdanu se nad tím rozželilo,
daruje jí koně i sokola.
Dmitar lově po horách celý den,
nemůže se zvěře doloviti;
náhoda jej pod večír přivedla
k zelenému u hory jezeru,
na němž plove kachna zlatokřídla.
Pustil Dmitar sokola sivého,
jenž by chvátil kachnu zlatokřídla.

Ale jedva stihnuta v oblacích,
uchvátivši kachna sokolíka,
a vylomí z ramene mu křídlo.
Když byl viděl Dmítar ubohého,
naručest svůj panský oděv svlékna
vlny dělí po tichém jezeru,
a zachrání sokola sivého:
„Jak je ti, můj sivý sokolíku,
jak je tobě, milý, beze křídla?“
Sokol piště jemu odpovídá:
„Tako jest mně beze křídla mého
jako bratru asi bez druhého.“
Dorazíť řeč srdce Dmítarovo,
jenž byl velel bratra otrávit,
i vskočiv na vrance mohutného,
kvapem pádí k městu Bělohradu,
zdali ještě bratra zastihnouti.
A přijeda na Čekmejský můstek,
vrance mocí k přechodu dohání;
koňovi se nohy probořily,
zlomil vranec obě nohy přední.
I nedbaje Dmítar na nehodu,
sejme sedlo se statného vrance,
na buzikán vrubnatý je vrže,
a pospíchá k městu Bělohradu.
Domů přišed choti přivolává:
„Angelie! věrná choti moje!
neotrávila-lis bratra mého?“
Angelie jemu odpovídá:
„Neotrávilať jsem bratra tvého,
ale s bratrem tebe usmířila.“

Písně králické

25. Popovi

My sem přicházíme
před popovy dvory.
Popovy jsou dvory
borem ohraženy,
borem i javořím;
a po dvořích chodí
mladičká popová,
za popovou chodí
dcerka Sindělíja,
která k matce mluví:
Nuže, milá máti,
podaruj Králice:
dej jasnému Králi
koníčka vraného,
praporečnickovi
praporec ozdobný;
daruj jasné Králce
zlaté naušnice,
a každé ostatní
z růží dej kytičku,
a druhou z fialek:
by byly červené
jako by růžičky;
by byly příjemné
jako ty fialky.

26. Hospodyni

Pod žlutým zaspala
žinka pomerančem;
hospodář ji budí,

líbaje ji v oči:
Vstávej, hospodyně!
Králice k nám přišly,
jdi je podarovat
nemnohými dary:
Králi dej vraníka,
a králce věnečky,
pěkné naušničky.
Praporečnickovi
hedvábnou košili,
a čisté dvořance
prsten pozlacený.

27. Jouce zpívají

Oj višně, višnice!
pozdvihni své větve,
pod tebou tu Víly
divně kolo vedou.
Před nimi Radiše,
bičem rosu střásá;
dvě si Víly vede,
dvě, a k třetí mluví:
Vdej se za mne, Vílo!
U mé můžeš matky
v chládečku seděti,
hebké příst hedvábí
na zlatém vřetenu.

28. Učenci

Ajhle! tuto máte
pilného učence,
sám co knihu učí!
Jemu kniha velí,

by koněm nejezdil,
šavlí se nepásal,
by nepíval vína,
a děvče nelíbal.
Málo dbaje na to,
jak mu kniha velí,
víc na koni jezdí,
rád se Šavlí páše,
častěj víno pívá,
častěj děvče líbá.

V.

Zpěv dalmatský

1. Radoslav

Ranní ještě nezaskvěla zoře,
ni jitřenka pokázala líce,
aj, tu vlaštovice zazpívala,
Radoslavu králi přizpěvujíc:
Vzhůru, králi, vzhůru, Radoslave!
zleť ležeti, denici zaspati;
odpadla ti Lika i Karbava,
rovný Kotar do vody Cetiny.
Jakmile král hlasu porozuměl,
tudíž syna Čáslava přizývá:
Vstaniž rychle, rozmilý můj synu,
ať svoláme vojsko na vše strany;
padlať na nás Lika i Karbava,
znamenité Horvátské království,
i veškeren Kotar do Cetiny,
Bůh pomozí, aby dobře bylo.

Porozuměv otcovým syn slovům,
silné vojsko odevšad svolává,
rychlé jezdce a mladou pěchotu,
dalmatinské vybrané vojíny.
Blahoradil jemu moudrý otec:
Čáslave, můj synu nejmilejší,
pojmi s sebou polovinu vojska,
a před vojskem táhni na Horváty.
Bůh-li tobě přispěje a štěstí,
pokořiti bana Selimíra,
nepleň, nepal vesnice a města,
aniž jaté Latincům prodávej;
podmaň sobě Karbavu a Liku,
vlast tvé matky, její slavné věno;
já pokořím Kotar do Cetiny,
nepleně a nehubě krajiny.
Na rozchod se obě vojska hnula,
zpívajíce u veselém ryku;
hlučně táhnou královští vojíni,
víno pijí, na koních se točí.
Jedno vojsko táhne na Kotarské,
vedeno jsouc králem Radoslavem,
druhé vojsko ku mezem horvátský
mladý Čáslav oddán mu za vůdce.
Málo času bylo uplynulo,
porazí syn bana Selimíra
se vším vojskem jeho mnohočetný:
Vesnice a bílá města pálí,
malé, velké seče, proboduje,
lid zajímá, po vojsku jej dělí,
nepamětliv rady otce svého.
Kotarští se sami pokořili,
Radoslavu králi poklonili;
ale běda! zlý osud jej stíhá,

od něho se vojsko odrazilo,
an jim bránil pleniti Kotarské,
kostely a oltáře vybíjet,
an jim nedal zajaté prodávat,
aniž prznit mladé Kotarkyně.
Ale na tom nebylo jim dosti,
Radoslava koruny zbavivše
na hlavu ji vynesli Čáslavovu. -
Oj nevěro, nikdy tě nebylo!
Korunu syn pochytil otcovskou
vyvolavce rozpouští po vojště,
hlásající od jitra do mraka,
a od mraka až do dne bílého:
Kdo uchvátí starce otce mého,
buď uchvátí, buď přinese hlavu,
královsky jej volím oslaviti,
na divanu k sobě posaditi.
Což když otrok Milutín byl slyšel,
pojav k sobě dvanáct bojovníků,
s nimi táhne v roviny kotarské,
hotov stíti Radoslavu hlavu.
Aj, tu slyšet posestřini Vílu
s vysokých hor mluviti ku králi:
Zlet' seděti, králi Radoslave!
Ejhle na tě dvanáct bojovníků,
v čele jejich otrok Milutínek,
hledající zahubit tě, starče;
v zlout' jsi dobu zplodil syna svého,
který baží po tvé rusé hlavě.
Jedva-li král hlasu porozuměl,
k moři spěchá rovinou kotarskou;
v náruč svěřiv sinému se moři
šťastně skálu studenou dostihnul.
Ach! můj Bože, divu velikého!

Aby bylo komu poslechnouti,
kterak syna stareček proklínal
vprostřed moře na studené skále:
Čáslave můj, drahé dítě moje!
co jsem Boha o tě se nažádal,
nežli Bůh je daroval mi tebe,
za to nyní chceš zahubit otce?
Vzdal ode mne, vzdal se, synu milý!
Siné moře nechť pohlítí tebe,
jakož mne tu pohlítiti hrozí,
na skalině uprostřed siných vln.
Pomrač nad tebou se nebes slunce,
nad hlavou tvou otevři se nebe,
pouštíc blesky na zabítí tebe.
Zem vyvrhni z lůna tvoje kosti,
nezůstaniž po tobě potomka,
štěstí opusť na věky zbraň tvoji,
choti tvá se zaviň v černé roucho,
a tvůj tebe brzo ožel otec;
Dalmácie nezplozuj ti více
žluté víno, ni bílou pšenici;
neb syn otce zahubiti prahne,
svého otce krále Radoslava.
Mezitím, co takto stařec kvílí,
slzami své polévaje líce,
zvětřený se korábec ukázal,
v něm Šlechetni byli Latiníci.
Klna prosí Radoslav jich stařec
nebem, zemí, sluncem i měsícem,
aby do své přijali jej lodi,
a dovezli ku břehům latinským.
Latiníci jsouce laskavého
srdce a Boha se bojecího,
přijavše jej do korábce svého,

vypustili na břehy latinské.
Přišel stařec do Říma bílého,
mladou za choť pojal si Římanku,
která jemu syna porodila,
podle jména mlada Petrimíra;
a když syn byl dospěl u svém věku,
oženil se [s] šlechetnou Římankou,
krásného jenž syna porodila,
Pavlimíra krále slovanského.

2. Asan-Aginice

Co se bělá na zelené hoře?
Jsou-li sněhy, čili jsou labutě?
Sněhové by s hory osáknuli,
labutí by hejno uletělo:
nejsou sněhy, aniž jsou labutě,
ale stan iest vůdce Asan-agy.
V něm on leží lítou ubit ranou;
navštívit ho přijde máť i sestra,
a jen jeho stydlivá choť váhá.
Když bolesti rány ulevily,
vzkázati své věrné velí choti:
„Nečekej mne víc u bílém dvoře,
ani v dvoře, aniže v mém rodě.“
Ta když paní slova uslyšela,
celá hořem proniknuta stála.
Vznikne dupot koňský kolem dvora, -
na věž běží Asan-aginice,
chtěcí oknem vrhnouti se dolů.
Za ní spěší dve milounek dcery:
„Vrať se, matko milá!“ volajíce,
„nepřijíždít otec Asan-aga,
nébrž ujec Pintorovič Beže.“

Vrátivši se Asan-aginice,
bratra za krk upějíc objímá:
„Hle, můj bratře! jakou snáším hanu;
mne odhání od patera dítek!“
Beže mlčí, nemluví ni slova;
ale sáhna do hedvábné kapsy
sestře lístek svobody podává,
za kterým jí volno k staré matce
zas se vrátit a v novo se vdáti.

Ten jak paní lístek uviděla,
dva své syny v čelo políbila,
a dvě dcerky v růžové tvářičky,
jen s synáčkem na kolébce malým
rozloučit se nikoli nemohla;
ale bratr za ruku ji pojma
odtrhnul ji násilím od něho;
a na koně posadiv ji k sobe,
zpět do svého s ní ujíždí dvoru.

Dobrá kněžna, ze slavného domu,
nedlouho tu v svém pobývši rodu,
nedlouho - neminul ani týden,
za manželku jižtě požádána
od mocného imoského kády.

S pláčem ale paní k bratru vece:
„Pro všecko tě, milý bratře, prosím,
provdati mne nechtěj za nikoho;
zchvátila by srdce moje žalost,
kdybych svých kdy uviděla dítek.“
Beže ale nedbav na prošení,
přislíbil ji kády imoskému.

Prosí tedy opět bratra svého,
aby aspoň bílý poslal lístek
imoskému kády v slova tato:

„Pozdravuje tebe tvá nevěsta,
tímto listem žádajíc od tebe,
aby poslal po vyslaných svatech
pro nevěstu dlouhé pokrývadlo,
aby neviděla své sirotky
jdoucí kolem dvoru Asanova.“

Ten jakmile lístek kády zočil,
rychle k sobě svaty povolává,
svaty svolav, jede pro nevěstu.
V zdraví došli svatové k nevěstě,
a ve zdraví s ní se vracovali.

Když však byli u dvoru agova,
zahlídly ji dvě dcerušky z okna,
i dva synáčekové k ní hned běží,
takto k milé matce promluvíce:

„Navrať se k nám, naše matko milá,
pod', matinko, s námi posvačiti.“

Řeč tu slyšíc Asan-aginice,
poprosila svata nejstaršího:

„Zastav koně, bratře, starý svate!
bych své dítky mohla darovati.“

Když u dvora koně zastavili,
svým sirotkům pěkné dary dala:
oboum synům obuv pozlacenou,
každé dcerce hezké dlouhé šaty,
nemluvňátku ale na kolíbce
odeslala batlici hedbávnou.

Na to hledě jarý Asan-aga,
na svoje dva syny takto zvolá:
„Pod'ťe ke mně, moji sirotkové,
když nad vámi smilovat se nechce
vaše matka srdce kamenného!“

To jak slyší Asan-agimce,

bledou tváří sebou na zem vrže,
z bolných ňader duši vypustila
vidouc dítky k otci ubíhati.

VI.

Zpěv volharský

1. Příčina poschnutí hory

Ach ty horo zelená!
proč jsi, horo, povadnula,
povadnuvši valem poschla?
Zda tě, horo, mráz popálil,
zda tě, horo, parno ožehlo?
Mráz mne horu nepopálil,
aniž mne ožehlo parno;
všakže srdce moje vyhořelo:
včera tři mne přešly otroků bidla,
první bidlo mladých Řekyň,
jenž tu jdouce plakaly:
Ach, kdeže naše bohatství?
Druhé bidlo černookých Valašek,
jdouce plakaly: Dukáty kde valašské?
Třetí bidlo volharských mladých chotí,
jdouce plakaly: Ach milá vlasti naše!
ach rozmilé naše děťátka!

2. Přímluva k děvčeti

Děvče mladé, roztomilé!
nechtěj mne minout přes dvory,
zármutku mně nepřidávej;
dosti-liž nemám na vlastním,

což mně činiti i s tvojším?
Děvče mladé, roztomilé!
hled' mi v oči, a já tobě,
ať opíše líce tvoje
na tureckém listu bílém,
ať své matce poukážou,
jaké jsem děvče zamiloval,
jako poupě na zahradě
v podletním májovém čase,
kdy se kvítky rozvíjejí.

3. Sen

Zaspalo děvče, zaspalo
na poli širém u moře,
pod zeleným stromem bobkovým
Zafoukal tichý větříček,
od stromu větev odrazil,
větev děvče uhodila.
Ze sna se děvče vzbudilo,
potichu vítr káralo:
Bodejž se vítr nenavál!
Že jsi mne ze sna probudil,
jaký mně hezký sen se zdál!
Tři tu mladí šli jonáci,
jeden mi šátek daroval,
druhý mi dukát daroval,
třetí mi zlatý prsten dal,
a mne objímaje celoval.

4. Máří a ptáček

Sedí Máří na salaši,
na salaši u okénka,
hezká Máří!

Z hedvábí si šňůrky plete,
perličky na ně navlíká,
hezká Máří!
Mluví s ptáčkem, se slavičkem:
„Oj ty ptáčku, můj slavičku,
hezký ptáčku!
nepěj ráno od svítání,
hezký ptáčku!
Neprobud' mi mého pána,
hospodáře Michajla,
hezký ptáčku!
Sama jsem ho uspávala,
sama ho chci probuditi,
hezký ptáčku!
Půjdu, půjdu do zahrádky,
utrhnu bazalky strouček,
hezký ptáčku!
Omočím jej ve vodičce,
a pokropím mého pána,
hospodáře Michajla,
hezký ptáčku!
Sama řeknu: Vstávej, vstávej,
hospodáři Michajle!
Vstávej na lov, na dvoře tě
družina již očekává.

VII.

Zpěv o sedání

(Krajnský.)

Tamto stojí bílá Vídeň -
co se v Vídni druhdy dělo,

všickni dobře znamenejte.
Vprostřed města na dvořišti
roste širostinná lípa,
Vídeň zchlazujíc svým stínem;
v stínu žlutý stolec stojí,
a sedadla kolem stolu,
vévodové na nich sedí.
Mezi nimi císař vece:
„Myslím, království rovného
našemu že nenajíti.“
Aj, tu přiskakuje Pegam,
hrdě vypustí ta slova:
„Marná chlouba tato vaše!“
A zas dále propovídá:
„Co tu pravím, vévodové!
ni císaře nevynímá:
máte velikou sic říši,
a jonák se v ní nenajde,
jenž by pokusil se se mnou.“
Odpoví mu císař takto:
„O to-liž ti starost běží?
Najdet' se, kdo zkusí tebe!
Domuje ve vlasti krajnské,
na hradě, jenž Kamen slove,
jistě nebojí se tebe.
Křištof slavný náš Lambergar,
bydlící na siné skále,
vejde v ohradu on s tebou.“
Pegam vece: „Pište list mu,
necht' pomina práce doma
sem přicválá na sedání!“
Káže císař zprávy psáti,
a rychlého hledat posla,
jenž by s listem na hrad spěšil.

Jedva prohlásil se císař,
švarný tu mladík přistoupí,
hotov donesti list k místu. -
V pěknou krajinu list nese,
hornaté do krajnské vlasti
Křištofovi k Lambergaru.
S večerem opustiv Vídeň,
spěší zlým co duchem honěn;
jítro mu svítá v Tržiči.
Tluče, hospodáře budí,
zdvořile se jich doptává,
Křištof Lambergar kde bydlí?
Každý pokloní se před ním,
a bez klamu v upřímnosti
prstem mu na hrad pokáže.
Strčiv za čepku list bílý,
nízko před každým se kloní,
dál spěší jak blesk nebeský. -
Stojí stará máť na síni,
sama k sobě takto mluví:
„S ničím dobrým tento nejde!“
I pospíší k synu svému,
Křištofovi k Lambergaru,
moudrou tu mu radu dává:
„Máš koníčka jako ptáčka,
zlatou jen pšeničku jídá,
a slad'ouneké víno pívá;
stoje sedm let u jeslí
nikdy nevyšel na slunce,
nikdy neviděl den bílý.“
Potom mluví k synu dále:
„Co dím tuto, Křištofe můj!
dej na řeč mou pozor dobrý!
V spolku má Pegam dva čerty,

šťastně však oba dva zmůžeš,
nedáš-li se omámiti.
Když na něm uzříš tři hlavy,
nehlídaje na pokrajní,
změří šavli na prostřední.“
I běží v světlou komůrku,
na hlavu posadiv lebku,
opásav se ostrou šavlí,
vskočí na rychlého koně,
ruku máteři podává:
Zdráva buďte, máti milá!
Nyní zatočiv se koněm
mžikem jako blesk ulítá,
nikde nestaví se v běhu;
cvalem přijíždí u Vídeň,
an se k snídání zasedlo;
Ižici Pegam z ruky pustiv
v tato slova mluvit počne:
„Nebudiž tak spěšno tobě,
dosti záhy hlavu ztratíš!
Prodlíti-li líbo tobě,
čili vhod tudíž se bítí,
a svou hlavu nasaditi?“
Jemu Křištof takto vece:
„Neznát' ovšem prodlévati,
který byl včera na Krajsku.“
Jej se opět Pegam táže:
„Kdež příhodné tobě místo?
tu-li na širokém dvoře?“ -
Odpoví Lambergar takto:
„Na poli, kde všickni vidí,
za svou čest se budem bítí.“
Rozjevše se proti sobě,
hlavou proti hlavě trčí,

druh však druha nepokoří.

Promluviv tu Pegam vece:

„Není nad mne mocnějšího,
i tebeť má síla zchvátí;
pro tebe bude koník tvůj
bédovat po polích bloudě
a hledaje pána svého.“

V odpověď mu Krištof na to:

„Není žel mně, leda jedno,
ovšem více nežli tobě,
an tvé paní ušlechtilé
tak mladé již ovdověti;
posléz já o ni požádám!“ -
Z Lambergara krev se leje,
síly mu však neustává.

Po třetí tu zaměřivše,

krutě na se udeřují,

ajta, souboj slavně skončen.

Změřil Krištof hlavu střední,

pustiv mimo dvě pokrajní,

zpříma vrazil na prostřední.

Opravdivou setna hlavu,

na kopí ji rychle vbodne,

vznikne radost po vši Vídni;

cválá Lambergar do Vídně,

hlavu Pegama jarého

po vši Vídni ukazuje.

Promluví tu císař slavný:

„Hrdinský můj Lambergare!
čím mně odměnit se tobě?“

Lambergar mu odpovídá:

„Třech jsem hradů lenovníkem,
učíň, aby moji byli.“

Laskavě mu císař na to:

„Budiž dle žádosti tobě,
dokud rod tvůj nevyhasne.“

VIII.

Veselá svatba

(Starovendická.)

Kdož nevěstou bude?

Sova nevěstou bude.

Sova praví

v opak k oběma:

Jsem šeredná velmi ženská,

nevěstou nemohu být,

já nevěstou nemohu být.

Kdož ženichem bude?

Střízlík ženichem bude.

Střízlík praví

v opak k oběma:

Jsem maličký velmi chlapík,

ženichem nemohu být,

já ženichem nemohu být.

Kdož družbou bude?

Havran družbou bude.

Havran praví

v opak k oběma:

Jsem nadmíru černý chlapík,

nemohu družbou být,

já družbou nemohu být.

Kdož kuchařem bude?

Vlk kuchařem bude.

Vlček praví

v opak k oběma:

Jsem nadmíru hloupý chlapík,
kuchařem nemohu být,
já kuchařem nemohu být.

Kdož číšníkem bude?

Zajíc číšníkem bude.

Zajíc praví

v opak k oběma:

Jsem náramně rychlý chlapík,
číšníkem nemohu být,
já číšníkem nemohu být.

Kdož hudbařem bude?

Bočán hudbařem bude.

Bočán praví

v opak k oběma:

Jsem dlouhý ku podivu hráč,
hudbařem nemohu být,
já hudbařem nemohu být.

Kdož stolem bude?

Liška stolem bude.

Liška praví

v opak k oběma:

Rozplácněte můj ocas,
bude vaším stolem,
bude vaším stolem.

I.

Zpěv český

1. Sestra travička

Žalo děvče, žalo trávu
u panského suchopáru.

Jeli tudy čtyři páni:

„Pojed', děvče, pojed' s námi!“

Já bych s vámi ráda jela,
kdybych tu bratra neměla.

„Bratra můžeš otrávit,
s námi můžeš přece jeti.“

Kterak bych ho otrávila,
když jsem se to neučila?

„Jdi do háje zeleného,
chyt' tam hada jedového.“

Uvař mu ho v teplém mlíce,
usmaž mu ho na rendlíce.“

Můj bratříček z lesa jede,
javorové dřevo veze.

Pod', bratříčku, k snídaničku,
máš usmaženou rybičku.

Jaká jest to, sestro, ryba,
bezocasá a bezhlavá?

Hlavičku jsem sama jedla,
ocásek mi kočka snědla.

Když je bylo po snídání:
Běda, sestro, hlava bolí!

Když je bylo po obědě:
Běda, sestro, to je mně zle!

A když bylo po večeři,
přijeli tam tři lékaři.

Ó vy páni lékařové,
probodněte srdce moje;
tělo dejte pod kamení,
ať ten oheň více není;
a z kamení do kostnice,
ať ta bolest není více.

2. Oklamáný Turek

Na tureckém pomezí
má tam vrátný dceru -
ach Bože, přebože!
kýž já ji dostanu!

Napsal jsem jí psaníčko,
prstýnek dal k tomu,
aby bylo dodáno
do jejího domu.

Jak psaníčko dostala,
dala pantátovi,
aby se podíval,
co v tom psaní stojí.

Pantáta to psaní čet,
smutně sobě vzdychal;
ach Bože, přebože!
smutně sobě vzdychal.

Můj zlatý pantáto!
co vy tak vzdycháte!

Zdaliž v tom psaníčku
něco nalezáte?

Ó má drahá dcero,
kterak nemám vzdychat?
když tě mám Turkovi
do rukou odevzdat.

Můj zlatý pantáto,
toho nedělejte;
mne tomu Turkovi
do rukou nedejte.

Víte co, pantáto,
dejte dělat truhlu;
až Turek přijede,
já umrlá budu.

Aj, Turek do vrat jede,
dceruška mrtvá je;
ach Bože, přebože!
dceruška mrtvá je.

Vytáh Turek šáteček,
utíral si líčko:

Pročs mne opustila,
má drahá perličko?

Koupil jí na rubáš
růžové dykyty:

Pročs mne opustilo,
mé nejdražší kvítí?

Dal jí též hranu zvonit
na turecké zvony,
aby je bylo slyšet
z Turek do Moldavy.

Tureček ze vrat jede,
dcera z komnaty jde:

Provod' tě Pán Bůh sám
do turecké země!

3. Změna úmyslu

Chodila matička,
chodila po louce,
nosila synáčka
na své levé ruce.

Ó synu, synáčku!
co ti mám udělat?
Mám-li tě utopit,
nebo tě vychovat?

Ó milá matičko,
toho nedělejte,
jen mne vychovejte,
na vojnu mne dejte.

Budete chválena
od krále našeho,
že jste vychovala
vojáka hodného.

Tu se nad synáčkem
matka smilovala,
vodám ho nedala,
ale vychovala.

4. Zavedený ovčák

Pase ovčák, pase ovce
v pěkném zeleném klobouce,
pase na kopečku,
v březovém háječku.

Podě dubem znenadáni
dvě panenky stály,

ovčák jim dal dobrý večer,
ony se mu smály.

Jedna byla celá bílá
jako holubička,
druhá k němu švítořila
jako vlaštovíčka:

Pod', ovčáčku, pod' ty s nátna,
vyspi se u nás do rána,
nechej tu své ovce,
ať je pase kdo chce.

Vzaly jsou ho za ručičku,
do hor s nima zašel,
bílé ovce a chaloupku
vicekrát nenašel.

5. Mysliveček

Když jsem šla jedenkrát přes háječek,
ach, přes háječek,
potkal mne na cestě mysliveček.

Slunéčko svítilo, bylo teplo,
ach, bylo teplo,
tenkrát mé srdéčko láskou kvetlo.

Seděli jsme spolu do večera,
ach, do večera,
zastřelil mysliveček jelena.

Nebyl to jelínek, byla laně,
ach, byla laně: -

Vzpomeneš, panenke, brzy na mě.

Po nějakém času trávu žala,
ach, trávu žala:

Kýž jsem myslivečka nepoznala!

Když mákala šaty u rybníčka,
ach, u rybníčka,
naříkala si na myslivečka.

Než jsem já poznala myslivečka,
ach, myslivečka,
byla jsem červená jak růžička.

Nyničko že moje krása je pryč,
ach, krása je pryč,
mysliveček nejde milovat víc.

Mysliveček s jinou na procházce,
ach, na procházce,
děvčátko kolíbá, hořce pláče.

Nechod'te, panenky, přes háječek,
ach, přes háječek,
ať vás tam nepotká mysliveček.

6. Hlas z hrobu

Když jsem šel skrz ten černý les,
žaly tam dvě panny oves.

Je-li tu také má milá?

Je-li ona ještě živa?

Tvoje milá již umřela,
včera rok, co pohřeb měla.

Kdybych věděl tu cestinku,
kudy vezli mou milenku?

Kudy je rosa srážena,
tu je tvá milá vezena.

Třikrát jsem hřbitov obešel,
nikde jsem dvéře nenašel.

Spatřil jsem tam okénečko,
pod ním leží mé srdéčko.

Kdo tu chodí po hřbitově,
kdo tu šlape po mém hrobě?
Šlape travičku zelenou,
sráží rosičku studenou?
Jdi, můj milý, pod podloubí,
má tam hrobař své nádobí.
Vem si motyku a ryčku,
vykopej svoji holčičku.
Až mne vykopáš z hrobu ven,
pak si mne s sebou domů vem. -
Kams, má milá, dary dala,
co jsi ode mne přijala?
Něco jsem chudým rozdala,
něco mé matince dala.
Zlatý prsten matinka má,
jdi, ona ti ho zase dá.
Hod' ten prstýnek do trní,
namluv sobě děvče jiny.
Hod' ten prstýnek do moře,
konec je lásky i hoře.

7. Utonulá

Bude vojna, bude,
kdo tam na ni půjde?
Která má milého
k sobě upřímného,
ta naříkat bude.
A já mám milého
k sobě upřímného, -
kdyby mně císař pán

koníčka daroval,
sedla bych na něho.

Co bys tam, má milá,
co bys tam dělala?
Prala bych košile,
abys chodil bíle,
to bych tam dělala.

Kde bys je, má milá,
kde bys je mákala?
V Dunaji je kámen,
tam bych stála na něm,
tam bych je mákala.

U Dunaje stála,
Dunaje se ptala:
Je-li tak hluboká,
jako je široká,
že by se koupala.

Do vody skočila,
Dunaj ji zhltila,
a tu sobě více,
ach, tu sobě více
spomoci nemohla.

Její bílé nohy
po písku chodějí,
její bílé ruce,
její bílé ruce
břehu se chytají.

Její černé vlasy
po vodě plavají,
její modré oči,
její modré oči
k nebi se zdvihají.

8. Kraličky

V rychtářovic dvoru
koníčky stavíme,
o dary prosíme.

Vyjděte, matičko,
štedrou ruku vemte,
kraličky nadělte.

Čím nás nadělíte,
na zámky to dáme,
pro králku a krále.

Králi vystavíme
z kamení drahého,
ze zlata čistého;

králce vystavíme
z peří pávového,
z kvítí májového.

Vyšla hospodyně,
krále pozdravila,
králku přivítala.

Kázala jim dáti
vajec sedum košů,
a tři kopy grošů.

9. Svatební pohružky

Počkej, holka černooká,
což ty budeš plakat,
až bude po svatbě za tejdén,
budeš ty plakávat každěj den;
počkej, holka černooká,
což ty budeš plakat!

Počkej, holka černooká,
což ty budeš plakat,
až bude po svatbě za měsíc,
budeš ty plakávat ještě víc;
počkej, holka černooká,
což ty budeš plakat!

10. Žnečka

Žni, můj srpečku, žni, jen žni
trávy pro milého koníčky;
koníčky bílé
až na dvě míle
šlapaly s milým chodníčky.
Žni, můj srpečku, k poslední,
vzejtra mne s tebou odvezou,
koníčky bílé
až na dvě míle
s veselou svatbou pojedou.

11. Pozdní bych!

Rozbořené staré zámky
zas se mohou vystavit;
ale co se mně zbořilo,
nemohu víc napravit.
Posekané husté lesy
zas se budou zelenat;
kdož tě ale, můj miláčku!
může z hrobu vyvolat?
Ach, kdybych můj poklad drahý
mohla zpátky dostat,
chtěla bych ho z tvrdé skály
špendlíkem vyhrabati.

12. Nevěrná

Pukejte se, skály, pahrbkové,
neb jsem velmi pobloudil:
ach, děvče mé drahé
není víc upřímné,
jinší mi ji odloudil.

Miloval jsem mou zlatou Liduňku,
miloval jsem nad jiné;
mou lásku seznala,
přec mne oklamala,
a smejšlela na jiné.

Dost jsem se k vám, má zlatá panenka,
dost jsem se k vám nachodil:
a nyní mám za to
darmo šlapat bláto,
když tě jinší odloudil?

Zpyšněla jsi, má milá panenka,
zpyšněla jsi nade mnou,
pro tvé šaty drahé,
zlatem vyšíváné,
pro ty si tě nevezmou.

Copak myslíš, má zlatá Liduňko,
copak myslíš o sobě?
Vždyť jsou ještě jinší,
hezčejší, věrnější,
milá holko, nad tebe.

13. Litující

Pod vršíčkem na dolíčku,
je tam zahrada,
chodí po ní má panenka,
kvítečky trhá.

Když kvítečky natrhala,
tu zaplakala:
Ach, kým jsem tě, můj holečku,
byla neznala!

14. Rozžehnutí

Pod vašimi okny
tece vodička -
pod', milá milenko,
napoj koníčka!
„Nechci, nenapojím,
já se koně bojím,
že jsem maličká!“

Pod vašimi okny
roste olíva -
pověz mi, panenke,
kdo k vám chodívá?
„K nám žádnéj nechodí,
mne se každěj bojí,
že jsem chudobná.“

Pod vašimi okny
roste z růže květ -
pověz mi, panenke,
proč tě mrzí svět?
„Mne svět nic nemrzí,
ale srdce bolí,
plakala bych hned.“

Sklopila očinky,
jako by spala,
a její matinka
z okna koukala:
„Ó má dcero, nestůj tady,

víš, že lidé pomlouvají,
že je to hanba.“

Má zlatá maminko!

to není hanba;

já se se svým milým

rozžehnávala.

Již jsou sliby rozrušeny,

naše srdce rozvedeny,

šavli nosit má.

15. Vzkazka po skřivánku

Letí skřivánek vysoko,
zpívá, že holeček daleko,
dalekoy daleko, ještě dál,
že si můj holeček jinou vzal.

Kopřiva pálí, bodlák píchá,
pověz mu, že tu milá vzdychá,
pověz mu, skřivánku zlatičký,
že rostou po mezích slzičky.

16. Nářek pro milého

Měla jsem milého,
již nemám nic,
a to byl Janíček
rychtářovic;
jiné ho loudily,
mně ho odloudily,
které ho mimo mne
milovaly.

Šla bych si žalovat,
nemám komu,
vím, že tě, Janíčku,

nedostanu;
zajdu mezi lesy,
budu volat: Kde jsi,
kde jsi ty, Janíčku
nejmilejší!

Zafoukej, větříčku,
v pravou stranu,
že mého Janíčka
pozdravuju;
že ho pozdravuju,
za lásku děkuju,
za jeho falešné
milování.

17. Poslední navštívení

Těžko mne matička vychovala,
a z ručky na ručku
překládala.

Ještě mě v kolíbce kolíbali,
již jsou mně o vojně
povídali.

Ještě jsem nevyrost, mám být voják,
když jsou mne svázali,
co je dělat?

Svázali, svázali provazami,
abych já nechodil
za pannami.

Ach půjdu, půjdu já, půjdu přece,
neb jest má panenka
hezké děvče.

Má zlatá panenka v lůžku leží,
ach, kým je mi možná
promluvit s ní.

Já půjdu, zaklepám na okýnko:
Jen pojd' mně otevřít,
má panenko!

Otevři, otevři, dokud čekám,
dokud kabát bílý
ještě nemám.

Což bych já ti ráda otevřela,
kdyby mne hlavička
nebolela.

Jistě tě nebolí, jak se děláš,
ale že v svém srdci
jiného máš.

Háječky se pěkně zelenají,
jinší mou panenku
namlouvají.

Když ji namlouvají, necht' ji mají,
jen ať ji přede mnou
nelíbají.

Kdyby ji přede mnou objímali,
těžké srdce by mně
udělali.

Zatoč se, slunéčko, nad ty lesy, -
že mne má panenka
nic netěší!

Ač mne těšivala, víc nebude,
bude mne těšovat
někde jinde.

18. Do světa jdoucí

Ach, žalost mnějiž nastala,
srdce v těle mne bolí,
že se musím pryč ubírat
přes ty vysoké hory.

Nebude již, co bývalo,
má naděje všecka pryč;
snad již tebe, má panenke,
nespatřím do smrti víc.

Moje cesta smutná bude,
až já odtud pryč půjdu,
a když přijdu na Kalný vrch,
tam sobě vzdychat budu.

19. Odloučená

Husička plavala
po rybníce žárském,
když jsem se loučila
s rozmilým jonáčkem.

Za ty hory černé,
za české hranice
mně panence věrné
odvedli panice.

Bych byla husičkou,
já bych neplavala,
za mým bych miláčkem
přes hory letěla.

20. Překážky vzrnáhají lásku

Vím já jedno okénečko,
tam je moje štěstí všecko,

má milá tam stává,
na mne se dívává
skrz to malé okénečko.

Ne vždy štěstí, taky žalost,
ne vždy smutek, taky radost
v tom okénku bývá,
když se často dívá
po pěšince ušlapané.

Kudy spolu chodíváme,
za ruce se vodíváme,
ku potoku dolů,
po vršku nahoru,
o lásce si povídáme.

Celý den na tebe hlídám,
celou noc po tobě vzdychám,
že k nám více nejdeš,
na mne zapomeneš -
však na tebe nenaříkám.

Ne na tebe, ale na svět,
on by rád nás spolu rozved,
ta matinka tvoje
je neštěstí moje,
přec dám za tebe celý svět.

21. Odkaz

Zlatičká maminko!
co to se mnou bude,
jak to se mnou bude,
až se budu vdávat?

„Neboj se, dítě mé,
ani se neraduj,

tvůj milý ti poví,
mne se nesmíš ptávat.“

22. Do kolečka

Hop, Anko, Mařenko, Kačenko,
do kola, do kolečka!
Která se točívá,
tej se len dařívá,
dlouhej len, pěknej len,
i zlatá konopíčka.

23. Slib milého

Kdyby se tatínek nevadil,
řekla bych, kdo se mnou v sadě byl:
vad'ťe se, tatínku, nebo ne,
byl se mnou můj milý na sadě.

Kdyby jen tatínek nebroukal,
řekla bych, co mně můj milý dal:
broukejte, tatínku, navždycky,
dostala jsem od něj hubičky.

Kdyby se tatínek nedivil,
řekla bych, co mně můj hoch slíbil:
divte se, tatínku, jak chcete,
však vy mne rád ještě vyvdáte.

Slíbil mi můj milý, přislíbil,
kdy mne na rozchodu políbil,
že mne tu u vás víc nenechá,
jen až pšenička se vymetá.

24. Porada

Můj milý si myslí,
že budu plakat,

když on bude cestu
za jinou šlapat:
blázen bych byla,
abych plakala,
pro jedno stvoření
srdce trápila.

V tom našem sádečku
roste koření,
kdo mu nerozumí,
ať se ožení:
ožeň ty se, můj holečku,
vem si k sobě mě,
měl-lis dříve radost,
budeš míti dvě.

25. Štědrost

Teče voda proti vodě,
vítr do ní fouká;
má panenka modrooká
z okénečka kouká.
Ó nekoukej z okénečka,
vyjdi raděj před dům;
dáš-li mi jen dvě hubičky,
já ti jich dám sedum.

26. Dobrá střecha

Mračí se, blejská se,
bude pršet;
schovej mne, má milá,
pod karnáček.
Schovám tě, můj milej,
sebe taky,

abychom oba dva
nepromokli.

27. Poděkování

Již k mej milej
na námluvy jedou,
již jsou tamhle
na kopečku:
Dej ti Pán Bůh štěstí,
moje děvče hezký!
„Děkuju ti, můj Jeníčku!“

28. Hospodářská láska

Jestli mne ráda máš,
vyprodej, kde co máš,
bys mne, milá, z vojny vyplatila;
jestli mne vyplatíš,
na mně to neztratíš,
za to ty zas budeš moje milá.
„Můj zlatej holoubku,
kdybys měl chaloupku,
ještě bych si na tě pomyslila;
ale do podruží,
to mne všecko mrzí,
to mně má matička nedovolí.“

29. Bolest hlavy

Zlatá moje maminčičko,
nebroukejte na mne,
že mne hlava zabořela,
přimluvte se za mne.

Já se přece budu smáti,
až ten ženich přijde,
ale že mne chcete vdáti,
to mi z hlavy nejde,

Ach, to mne ta hlava bolí,
div se nerozpadne;
nepřijde-li znejmilejší,
srdce moje zvadne.

30. Porada

Má milá maminko,
řekněte hnedlinko,
mám-li si namlouvát,
mám-li se vdát?

„Ach zlaté dítě,
soužili by tě,
že ještě neumíš
postel ustlat.“

31. Čím to?

Pěkná jsem,
mladá jsem,
hezky se strojím,
přijdu do hospody,
přeci tam stojím.

A mnohá
ošklivá
byť měla vole,
přijde do hospody,
přece je v kole.

32. Laskavá

Není tak matička dbalá,
jako když mne kolíbala,
zpívávala mně písničky:
Hajej, děvčátko maličký!

Dokud jsem byla maloučka,
kolíbali mne zlehoučka:
a nyní pořáde lají,
že se mnou mládenci hrají.

Nelajte, otče, matičko!
radši mne vdejte brzičko;
v těle mi srdéčko brouká,
z očí prej láska mi kouká.

33. Jasná upřímnost

Tamhle něco svítí,
já tam poběhnu,
bude-li to kvítí,
já je utrhnu.
Nebylo to žádné kvítí,
byl to můj milý,
proto se tak svítí,
že je upřímný.

34. Hezká Marýnka

Já jsem Češka hezounká,
černooká, bělounká;
kdo chce moje jméno vědět,
řikají mi Marýnka.

Žádný neví, jak je mně,
když mne starý obejmě,
jak bych samej šípek jedla,
a do trní nahá lehla.

Žádný neví, jak je mně,
A lecjakýs otrapa
ať si za mnou necapá.
ať neláme našich dveří,
o lásce mi netlampá.

Měla jsem se vloní vdát,
nechtěla mne matka dát,
že jsem ještě tuze mladá,
musela jsem tak nechat.

Já jsem mladá, hezounká,
černooká, bělounká,
kdo chce moje jméno vědět,
říkají mi Marýnka!

35. Fousů netřeba k ženění

Má zlatá matičko, ženit se budu,
já mám hezkou holku, já si ji vemu.
„Nešťastnej mladíku, co se nestydíš,
fousy ještě nemáš, ženit se miníš.“

Na fousy nic nedbám, jen když mám holku,
ta je mně milejší než mísa dolků,
nežli mísa dolků, než dva rozpíčky,
ona má jak nebe jasné očičky.

36. Poctivost

Poctivost, poctivost!
kde tě lidé berou?
V zahradách se nerodíš,
v poli tě nesejou.

Kdyby se ta poctivost
v zahradách rodila,

což by každá panenka
pocitivá chodila.

38. Panenčino naříkání

Nad háječkem, pod háječkem
je strom májový: -
Kam jsi dala, má zlatá panenko,
věnec zelený?
Šel jsem lesem, byl jsem vesel,
zpíval jsem sobě,
uslyšel jsem smutné naříkání
od panenky mé.

„Co je po tej levanduli,
která nevoní!
Co po tobě, můj zlatej holečku,
když ty máš jiny.
Co je po tej rozmaríně,
která nekvete!
Co je po vás, vy nehodní chlapci,
když mne nechcete.“

39. Tajná láska nejhorší

Žádný neuvěří,
co ta láska může,
mnohým mladým lidem
do hrobu pomůže.
Však ale tajená
láska je nejhorší,
když nejvíc miluješ,
přiloudí se jinší.

40. Překážky

Já bych šel za milou, nevím kam,
zarostla mně cesta semo tam:
až já to semotam vymotám,
já tě tam, má milá, nenechám.

Já bych šel za milou, já nesmím,
zarostla mně cesta rákosím:
až já to rákosí polámu,
já vezmu dcerušku i mámu.

41. Výplatek

Hezká by jsi byla,
přes tebe tu není,
jen škoda nastokrát,
že těch peněz není.

„Na peníze se ptáš,
budu-li je mítí,
napřed se mne zeptej,
budu-li tě chtítí.“

42. Mysliveček

Vstávej, myslivečku, je den bílý,
sedlák veze z lesa fůru dříví,
fůru dříví, borovičku,
vyjdi mu naproti na cestičku.

Počkej, myslivečku, povím na tě,
že prodáváš dříví na stojatě,
na stojatě, na stojánce,
peníze posíláš své panence.

43. Sekáč

Sedlák na louce seče,
kosa mu bráti nechce,
on se vždy ohlíží,
do nebe pohlíží,
daleko-li je slunce.

Slunce je napoledne -
má milá, vyprovod' mne,
vyprovod' mne přes les,
já tebe zas přes ves,
potom se rozejdeme.

44. Čiperná odpověď

Na kopečku stromeček, pod kopečkem louka, -
ach, když já si vzpomenu na mého holoubka!

Ach, když já si vzpomenu, ve dne nebo v noci,
tu se se mnou celý svět do kolečka točí.

Jak jest těžko umírat, když bolesti není,
ještě hůře milovat, co k líbosti není.

Co k líbosti bylo, to mne opustilo,
co k líbosti není, samo za mnou chodí.

Včera mně vzkázala jeho panímáma,
abych já na jejího syna nečekala.

A já jsem jí vzkázala za tu její lásku,
aby ho uvázala doma na provázku.

Doma na provázku, na hedvábné šnůrce,
aby nechodíval k chudobné panence.

45. Ty pán, já pán

Když jsi ty, sedláčku, pán,
řezej si řezanku sám,

řezej si drobounkou,
já půjdu za holkou,
řezej si droboulinkou,
já půjdu za panenkou.

46. Dvě hvězdičky

Když jsem k milé chodíval,
hvězdičku jsem vidíval,
a to jednu jedinou.

Nejčko k jiné chodívám,
a hvězdičku vidívám,
vidívám, a zas jinou.

Jedna svítí na východu,
druhá běží ku západu,
kterouž sobě vyvolím?

Ta, co běží, ať si běží,
mne ta jasná hvězda těší,
pod tou život můj složím.

47. Kukačka

Kdes, kukačko, kde jsi byla,
žes tak dlouho nekukala?
Juky, kuky, juky kuky kuk!

Seděla jsem na jedličce,
kukala jsem na myslivce;
juky, kuky, juky kuky kuk!

Zakukala jsem panence,
že se provdá za mládence;
juky, kuky, juky kuky kuk!

48. Zameškání

Co děláš, panenko, co děláš?

Ještěs trávy nenažala,
a již srp tupý máš.

Já jsem již zvoral i zvláčil,
a moje vrané koníčky
nakrmil a napojil.

Co děláš, panenko, co děláš?

Již je slunce za horami,
co řekne tvůj hospodář?

„Nažni mi, můj milej, travičky,
aby se hospodář nevadil,
že jsme si dávali hubičky.

Aby se nevadil, nepomlouval,
žes mi nedal trávy žíti,
že jsi mne šidil a namlouval.“

49. Vyprovázení

Daleko-li ty mne,
potěšení moje,
daleko-li ty mne
vyprovodíš?

Jen kousek za bránu,
já dále nemohu,
však ty, můj Jeníčku,
cestičku víš.

Na koníčka sedal,
ještě se ohlídal:
Navrať mi, má milá,
co jsem ti dal.

Já bych ti vrátila,
kdyby možná bylo,
poslední hubičku,
kterous mi dal.

50. Ponavržení

Jetelíčku, jeteli! -
Má panenko, chcete-li,
půjdem spolu na procházku
na kancelář pro ohlášku,
jeteli, ach jeteli!
má panenko, chcete-li?

Jetelíčku, jeteli! -
Má panenko, chcete-li,
půjdem spolu před faráře,
on nám štolou ruce sváže,
jeteli, ach jeteli!
má panenko, chcete-li?

51. Zrušená láska

Ach mé rozmilé
zlaté okýnko!
pod kterým jsem stával,
na tebe volával:
Spíš-li, hubinko?

Ach nespím, nespím,
dobře tě slyším;
jenomže já tobě,
potěšení moje,
otevřít nesmím.

Když neotevřeš,
s Pánem Bohem lež;

nepůjdu já k tobě,
potěšení moje,
do roka do dne.

A jak rok vyšel,
hned zase přišel,
jenže u své milé
holky roztomilé
lásku nenašel.

Ach holka milá,
co jsi myslila,
že jsi naši lásku,
můj zlatý obrázku,
brzy zrušila.

Já ji zrušila
ne o své vině,
když jsou nás podvedli,
když jsou nás rozvedli
falešní lidé.

52. Šenkýřka

V háječku v dolině
na pěkněj rovině
je tam moje milá,
Andulka rozmilá,
šenkuje ve víně.

„Nesedej, nesedej,
pod', víno nalejvej,
by lidé neřekli,
by si tě nevšímlí,
že jsi ty můj milej.“

Já jsem sem nepřišel
víno nalejvati,

já jsem jenom přišel,
má drahá panenka,
tebe milovati.

Byl jsem ve vězení
sedm let pod zemí,
nic mně tam nebylo,
neb za mnou chodilo
moje potěšení.

53. Lhavý ptáček

Co ten ptáček štěbetá,
co na dubě sedá?
Která panna chlapce má,
že je vždycky bledá.

Ó ty ptáčku, ó ty Ižeš,
nepovídáš pravdu;
vždyť já také chlapce mám,
a přece mám barvu.

Ó ty ptáčku, ó ty Ižeš,
já tam na tě půjdu;
nabiji si flintičku,
a srazím tě dolů.

54. Ošacený chlapík

Já jsem malý pacholíček,
mám jen málo košiliček,
má milá se za mne stydí,
že mne vždycky v jedné vidí.

Nestyď ty se, holka, za mne,
já si koupím zejíra na ně,

na dvě tenky, na dvě tlusty,
jak nás Pán Bůh neopustí.

Vem si ty mne nebo nevem,
já mám kabát jenom jeden,
dvakrát, třikrát obracený,
to jsem chlapík ošacený!

55. Outlé vychování

Chovejte mne, má matičko,
jako mišeňské jablíčko,
chovejte mne, má matko,
jako mišeňské jabko.

Jen až vy mne vychováte,
jak se na mne podíváte,
jakej ze mne bude chlap,
jak si budu namlouvat.

56. Šelma sedlák

Sedlák je šelma velká,
zamazal chalupníka;
potom si pomyslíl,
jak by ho očistil;
hodil ho do rybníka -
očistil chalupníka.

57. Hrozná nehoda

Přenešťastný ten černovský zámek,
přenešťastný ten náš dvůr!
Šel tady Jeníček,
urazil - kramflíček,
jeden celý, druhý půl.

58. Napomenutí

Všecky panenky
k srdci si vemte -
která máte dva,
jednoho nechte;
která jich má víc,
nestojí za nic,
je oblízaná
jak starý zajíc.

59. Zajíc před svatbou

Vlk seče, vlk seče,
liška pohrabuje.
veveříčka nakládá,
komár našlapuje.
Zajíc botky potahuje,
že se ženit bude,
moucha uši nastrkuje,
že na svatbu půjde.

60. Bohatá nevěsta

Jene můj rozmilý, Jene, Jeníčku!
podej ty mně svoji ruku, ručičku;
u okénka sedím, čekám na tebe,
ve dne v noci nespím, myslím já sobě:
Kdyby možná bylo s tebou se sjíti,
jen malou chvíličku se potěšiti;
já jsem děvče hodné od Litoměřic,
jsem k světu podobné, neschází mně nic.
Ančka mně říkají, to je jméno mé,
neboj ty, Jeníčku, se mamičky mé,

nebudeš nic dělat, já tě uživím,
jenom se procházet, to ti přislíbím.

Má matička řekla, že mně něco dá,
bych se nestarala, co pro mne chová:
devět liber mrkve, pytel od mouky,
dva pytlíky vikve, čtyry homolky.

Rozkřápaný hrnec, čtyry vařečky,
mísu planých jablek, zlámané necky,
hodnou dlouhou truhlu bez dna, bez víka,
kterou jí slíbila tetka Hedvíka.

Na tu naši svatbu pan otec nám dá
jednu starou vránu, rohy od vola;
budem všickni zpívat: Jene, Jeníčku!
podej ty mně svoji ruku, ručičku.

Kratší písně a zlomky

1.

Do toho potoka
hlídávají oči,
oči, oči, modré oči;
ony tam hlídají,
na mne se smávají,
oči, oči mojí znejmilejší.

2.

Ach nevím, nevím,
proč se ti líbím,
ach nevím, nevím,
proč mne máš rád.
Bohatá nejsem

a hezká taky ne,
ach, nevím, nevím,
proč mne máš rád.

3.

Ach to moje potěšení,
ono rádo tancuje,
kdy si smyslí, kolem stolu
hupy, hupy, hupkuje.

4.

Má milá hejbala nožičkou,
pořáde točila přesličkou,
koukala na mne a strhala nit,
já se jí smál a byl jsem bit.

5.

Nejčko jste, tatíčku, náš,
jakpak jste miloval,
jak jste se točíval,
dokud jste nebyval náš?

6.

Pekla dolky z bílé mouky,
posejpala perníkem,
podávala Jeníčkoví,
podávala okýnkem.
Jez, Jeníčku, jez také,
však jsou dobré křehounké.

7.

Já jsem holka česká,
jsem z Králové Hradce,
ráda bych se vdávala,
kdybych měla chlapce.

8.

Já mám milou roztomilou,
celou zlatou a spanilou,
ona slouží ve vsi,
žádný tam k ní nesmí,
a jenom já! -

9.

Nade mlejnem,
pode mlejnem
husičky štěbetají.
Já tam půjdu,
prosit budu,
oni mi jednu dají.

10.

Kdo bere truhlici,
a ne svou dívčici,
ta se má co obávat,
že se jí bude toulat.

11.

Jeníčku, přijď vzejtra k nám,
řekni tatínkovi sám,
aby v tom vůli dal,
nám spolu požehnal,

já maminku prosila,
by se též přimluvila.

12.

Jsem ještě svobodné děvče
jako v poli olíva,
srdce v těle mám veselé,
radostí oplývá.

13.

Slaviček ptáček maličký
po stromečku skáče -
když jen si na tě vzpomenu,
srdce moje pláče.

14.

Kdybych já byl sedlákův syn,
jak bych já se hezky nosil,
ale že jsem chalupníkův,
nosím kabát bez knoflíkův.

15.

Nemám kamizoly
ani kabátu,
jakpak nemám plakat
pro tatíčka?
jakpak nemám plakat,
plakat pro tátu?

16.

Jen ty mně, dudáčku, zadu-zadudej,
nebo mně moravské dudy-dudy dej.

„Než bych ti moravské dudy-dudy dal,
radši bych ti na ně zadu-zadudal.“

17.

Jen ty mně, dudáčku,
pěkně dudej, dudej;
jak já ti zaplatím
jako jinej, jinej.
Dám ti krejcar,
grešli, trojník,
jaké ty to budeš
peníze mít!

II.

Zpěv moravský

1. Připomínka

Na mlynářovém stavě bílá husa plývá; -
že z velkého milování málokdy co bývá!
Já půjdu, já půjdu k milé pod okénko:
Vstaň, milenko, má zlatá panenka, otevř mi okénko.
Já ti neotevřu ani tě nepustím,
ty jsi mně slíboval, můj milý synečku, že mne neopustíš.
Že mne neopustíš v mojích mladých letech,
ztratila jsem věneček zelený, neužila jsem světa.
Světa neužila, pannou nenabyla,
a to všecko, můj milý synečku, pro tě jsem činila.

2. Nabídnutí k mlčelivosti

Za malým Dunajem,
tam se husy perú,
vem, synečku, flintu,
zabij si některú.

Ty budeš mět' maso,
já budu mět' peří,
aby jsme věděli,
kde jsme byli kteří.

Nepovídej na mne,
na mne na samého,
škoda by mne bylo,
šuhajka švarného.

Jestli na mne povíš,
málo si zpomůžeš,
já odsud přeč pójdu,
a ty tu zůstaneš.

Já se budu nosit'
na vraném koníčku,
a ty budeš vodit'
chlapca za ručičku.

3. Kravařenka

Pasou krávy, pasou,
ale nevím, kde jsou;
krávy hore hájem,
a já se šuhajem.

Napas se mně, napas,
maliněnka moja!

nebudu já za rok
kravařenka tvoja.

Nebudu, nebudu,
není mně to třeba,
dost jsem se najedla
služebného chleba.

4. Dítky pitákovy

Nepij, synku, nepij,
pamatuj na děti,
na dětičky drobné,
na ženičku rovně.

„Moje drobné děti
při potůčku sed'á,
kalnu vodu pijú,
drobný písek jed'á.“

5. Boj o děvče

Před sousedy na kopečku,
bili se tam o děvčeku.
O kterou? o kterou?
Která měla šňurovačku červenou.

Nerubajte, nesekejte,
mi žalosti nedělajte,
On je můj, já jeho,
já jsem dala mé srdéčko za něho.

Kdo nevěří, nech tam běží,
však tam ještě šavla leží,
krvavá, zrzavá,
utírá ju moja milá šátkama.

6. Zrazený sokol

Vyletěl pták zhůru pod oblaky,
vynášel se nade všechny ptáky,
nade všechno stvoření.

Posadil se zticha na javůrek,
na halúzce on sobě zazpíval
aj, veselú písničku.

A učul ho pan myslivec mladý,
nachystal si páru pistol švarných
na ptáka sucholínka.

Vzal si jednu k svojí pravé ruce,
poranil mu jeho smutné srdce,
do smrti se nezhojí.

Kdyby byla milost mého pána,
zhojila by se sucholova rána
od večera do rána.

Kdybych já měl také okénečko,
zavolal bych na tebe, děvečko,
spíš-li anebo slyšíš.

A já nespím a já dobře slyším,
ale tebe k sobě pustit' nesmím,
suchola doma není.

A ona s ním dlouho rozmlouvala,
až ho ona po řeči poznala,
pěkně ho přivítala.

Vítaj, milý, z daleké krajiny!
vítaj, milý, jak se ti dařilo,
ty moje potěšení?

Ja mně se dycky dobře dařilo,
mé srdéčko na tebe myslilo,
kdy mňa s tebou nebylo.

7. Památka

Zelenej se, zelenej,
travičko zelená.
Kterak se mám zelenat',
když jsem už zelená.
Rozmýšlej se, rozmýšlej,
děvečko nadobná.
Kterak se mám rozmejšet',
když milý přeč jede.
Nejed', milý, přeč, nejed,
pojed' ty radši k nám. -
Co mi, milá, co mi dáš,
když sama nic nemáš.
Ja dala bych ti, dala,
vyšíváný šátek,
a to ty máš, můj milý,
místo všech památek.

8. Tři kavalírové

U našeho jezera stojí lipka zelená,
na té lipence tři slavičkové překrásně zpívají.
Nebyli to ptáčkové, byli kavalírové,
oblíbili si jednu pannu, kterému se dostane?
Jeden praví: Bude má; druhý praví: Jak Bůh dá;
ten třetí praví: Moje potěšení, proč jsi tak smutná?
Kterak nemám smutná být', když si mám jinšího vzít',
já bych sobě vinšovala, kdybych s tebou mohla být'.

9. Při provázení z hospody

Bude ráno, bude,
denička vychází;

solanské pacholky
muzika provází.

Mělas mně, děvuško,
před časem povědět,
že tvé černé oči
na mne nechcú hledět.

Mělas mně povědět,
anebo odkázat,
mé srdéčko svázat,
anebo rozvázat.

10. Vojáci na pochodu

Na kamenném mostě
hrajú panny v kostě,
a hrajú a hrajú,
maměnky jim lajú.

Nelaj, maměnko, nelaj,
jede k nám švarný šuhaj,
na bělavém koni,
šavlenka mu zvoní.

Hore naši dědinu
vojáci maširujú,
potkali děvčinu,
co nesla zelinu.

Jaká to, děvčina,
jaká to zelina?
„Jedna dobromysí,
druhá dětelina.“

11. Pyšnému děvčeti

Když jsem já k vám chodíval
pod ty vaše okna,

nejedenkrát, nedvakrát
košilka mi zmokla.

Když jsem já k vám chodíval,
naduvalas hubu;
již jsi sobě myslila,
že já tvojím budu.

Když jsem já k vám chodíval,
natrčelas pysky;
již jsi sobě myslila,
že já jsem tvůj jistý.

Když jsem já k vám chodíval,
chodívali jiní;
jak jsem já chodit přestal,
přestali i jiní.

12. Následek procházky

Jaro se otvírá,
slunce jasně svítí,
stromy zelenají,
ptáčkové zpívají,
rozvíjí se kvítí.

Má milá panenko,
jsi-li tak upřímná,
pojď, půjdem do háje,
však tam není zima.
Půjdem do háječku,
sednem do chládečku,
tam budem poslouchat',
tam budem rozjímat'
zpěv krásný slavíčků.

A ti slavíčkové
překrásně zpívají; -

budem se milovať,
však tam budem sami.

Panímáma hřeší,
a tatíček laje,
najmladší sestřička
po straně se směje.

Smějú se jí, smějú
její kamarádky;
kordulenska těsná,
kasanka se krátí.

Špaléčky se nížá,
že jsem na nich těžká,
ojaja, přejaja!
musím do čepečka.

Mé bledé pentličky,
na co já vás vážu?
Milý je daleko,
po kým já mu skážu?

Skážu já mu, skážu
po jednom poslíčku,
aby on k nám přijel
na vraném koníčku.

Mé bledé pentličky,
vázat' vás nebudu,
do nejdelší smrti
do háje nepůjdu.

13. I my jak holoubkové

Na tom našem domě dva holoubky sed'á,
vždycky lidé praviá, že se rádi vid'á.

Ludé, milí lidé, nezávid'te toho,
keď je to pěkná věc, když se rádi vid'á.

Když sebe potkáme, huběnky si dáme,
vždycky lidé praviá, že se rádi máme.

Na tom našem dvoře, je tam žalost, Bože,
zabilo šuhaja dřevo javorové.

Ale nezabilo, jenom poranilo,
přec jeho panence bolest' porobilo.

14. Píseň děvčat při děláni sena

U mé matky na dolině,
tam vykvítá konvalije.

Konvalije pěkná bílá,
trhala ju moja milá.

Ona ju trhala zrána,
kdy travěnku kravám žala.

Jak nažala, navázala,
na milého zavolala:

Pojď, můj milý, z druhé strany,
zadvihnouť mi těžké trávy.

Těžká tráva dětelinka,
nažala ju Majdalenka,
Majdalenka ctná panenka.

15. Při trhání lnu

Plela milá, plela len,
troje hony od humen:
Hej nam hej,
že jsem já vyplela len.

Jak záhonek vyplela,
na milého volala:
Hej nam hej,
již jsem já vyplela len.

Pohůnci helekají,
zimy se nelekají,
vesele
že léta dočekali.

Česnek s cibulú sad'ťe,
o meze se nevad'ťe,
co čího,
toho sobě nekrad'ťe.

16. Navštívení

Půjdemy tam, půjdemy pod hájíček zelený,
najdemy tam, najdemy oříšeček léskový.

Donesem ho, donesem svojí milé do lože:
Spíš-li, milá, či čuješ, nebo koho nocuješ.

A já nespím, já čuju, žádného nenocuju,
edem tebe, Jeníčku, na tém vraném koníčku.

17. Náchovek

Čí jsou to kravičky
v tom zeleném háji,
v té zelené březině?
„Ach, moje jsou, moje,
co jsem nachovala,
když jsi ty byl na vojně.“

18. Oráč

Letěla husička,
letěla z vysoka,
pohlídala na synečka,
jak oře zhluboka.
On oře, jak může,
v zeleném úhoře,

koníčky mu ustávají,
a on též nemůže.

19. Pálenska

Pahorečku skleněný!
dobrá pálena v tobě,
Pán Bůh pozdrav palara,
co urobil tebe.

Pálenska, pálena,
paleničko šumná!
ty jsi mně vybrala
po snopečku z humna

20. Vymiňování

Ej, kdybych já měl takovou děvečku,
co by mi chtěla povlaky ušít,
a to sice v zimě z růžového kvítí.

Kdybych ti měla povlaky ušít,
a sice v zimě z růžového kvítí,
ty bys mi musel postýlku udělat',
ale do dřeva neuťat'.

Kdybych já ti měl postýlku udělat',
do dřeva ale neuťat',
ty bys mi musela košulenu šít
bez jehly a bez nití.

Kdybych já ti měla košulenu šít
bez jehly a bez nití,
ty bys mi musel z ovesné slámy
napřást' hedbávných nití.

Kdybych já ti měl z ovesné slámy
napřást' hedbávných nití,

ty bys musela všechny hvězdičky,
co jsú na nebi, sčísti.

Kdybych já ti měla všechny hvězdičky,
co jsú na nebi, sčísti,
ty bys mi musel takový hřebž dělat',
co bych tam mohla vyléztí.

Kdybych já ti měl takový hřebž dělat',
co bys tam mohla vyléztí,
ty bys mi musela z červeného moře
všecku vodu vyléti.

Hanácké

21. Novina

Černé oči, jděte spat,
ve musíte ráno vstát.

Brzo ráno, ranéčko,
spíš než vejde slunéčko.

Slunéčko juž vechází,
má milá se prochází;
prochází se po venko,
donesla nám novinko.

A novinko takovó,
že na vojnu verbujó.

Dež verbujó, budó brát',
škoda chlapců nastokrát.

Té zdravé nám poberó,
a té chromé nechajó.

22. Správnny jonák

Mám já doma štěre koně,
co je po nich, nejsó moje.
Koničke se zhutr hale,
mó mně miló pošlapale.
Pošlapale mně jo naznak,
všecké štěre podkove znát'.
Nedé, Bože, abech umřel,
až zaplatím, co jsom dlužen:
hospodskému za skleničko,
mojej milej za hobičko.

23. Upřímné smejšlení

Stavějó tesaři, stavějó lešení,
abe mně nespadlo moje potěšení.
Moje potěšení, černé oči máte,
a já se vás bojím, že mne oklamáte.
Neboj se, panenke, mého oklamání,
nedal be mně Pán Bůh žádné požehnání.
Žádné požehnání na mojím statečko,
že jsom já oklamal chudobnó děvečko.
Chudobná děvečka, ona statko nemá,
jenom to poctivost', které si zachová.

24. Opis milé

Dobře sis, koničko, dobře sis retoval,
z hluboké voděčke namálos vypluval.
Jel jsem já za miló v uhersky hranice,
nebelo jí roveň v Nitranské stolice.
Běla pěkná, hezká, chodí za nů páni,
měla pěkné líčka jako tulipáni.

25. Přecházka přes můstek

Plučimské mosteček prohébá se,
a pod něm voděnka rozlévá se.

A v té voděnce jsó rebičke,
kdo jich bude lovit', jsó maličké.

Podej mně, panenke, tvé ručičky,
abech já nespádl do vodičky.

Jestli já tam spadnu, utopím se,
a tvoje srdéčko zarmótí se.

III.

Zpěv slovenský

1. SESTRA TRAVIČKA

Ej, masiar, masiar, masiarečku,
zajal jsi mi
jalovečku, jalovečku.

Ej, nebola to jalovečka,
ale bola
frajerečka, frajerečka!

Ej, ač chceš moja milá býti,
musíš brata otrávití.

Ej, jako bychho otrávila?
Na to som se neučila.

Ej, choď do sadu zelenýho,
chyt' tam hada jedovýho.

Ej, a pretni ho na tri kusy,
polož-da ho na tri mísy.

Ej, už muoj bračok z hory leze,
malovanie drevo veze.

Ej, čo to, sestra, za jedenia?
že po všeckom dvore vonia?

Ej, pod' že, bračok, ku stolečku,
jez-že dobrú polévečku.

Ej, až za jednu mísu sedol,
priam na jedno líčko zbledol.

Ej, až za druhú mísu sedol,
priam na obe líčka zbledol.

Ej, choď že, sestra, pre hlavničku,
nech si skloním svú hlavičku.

Ej, choď že, sestra, pre vínečko,
nech obvlaží mé srdéčko!

Ej, kým sestrička s vínom prišla,
už z bratrička duša vyšla.

Ej, ovi, ovi! bělá růža!
nemám brata ani muža!

Ej, brata som si otrávila,
muža som si nedostala!

Ej, ovi, ovi! bělý květok!
nemám brata ani dětok!

Ej, sedí ptáčok v našom sadě,
zpívá píseň o mém bratě.

Ej, zakujte mi v uši kamen,
nech neslyším píseň o něm!

2. Mocnost lásky

To Tarčanskie pole
rovné jako grešla -

po nom se prechodí
moja bělá duša.

Keresturskie pole
rovníe jako peták -
po nom se prechodí
muoj milý neborák.

Prijdi, milý, přijdi,
něverím tě dočkat.
Zažládalo se mi
tvojho líčka boskat.

Prijdi, milý, přijdi,
dleska nebo zajtra,
něodkládaj na to,
že cesta daleká.

Čože je to, prejti
mladýmu člověku
mílu zem, lebo dve,
pre lubost velikú.

Lubost, Bože, lubost!
však je preveliká!
Kde se rozpomuože,
umorí člověka.

Nikdy by já, nikdy
světu něverila,
že by bola lubost
člověka zmorila.

Ale že já teraz
sama sobe verím,
že ledva, preledva
po tom svetě chodím.

Vuola moja, vuola,
kde se mi poděla?

S drobnými ptáčenci
do pole letěla.

3. Střelená kačka

Letěla z vysoka kačena divoká,
šuhajík je strelec, trefil ju do boka;
do pravého boka, do levé nožičky,
horce zaplakala padnúc do vodičky.

Já ubohá matka už jsom dolétala,
už jsom moje děti, už jsom dochovala;
moje milé děti pri Dunaju sed'á,
kalnú vodu pijú, drobný písek jed'á!

4. Bratrská rada

Červený kantár, sivý kuoň -
oženil by se, Bože muoj!

Ožeň se, bratu, vezmi dve,
která bude krajšá, dáš ju mně.

Bol by já blázen dve bráti,
tobe, bratu, krajšu dáti.

Ožeň se, šuhaj, vezmi ma,
já ti budem dobrá gazdina.

Ty mi budeš sudy pobíjat,
a já budem vínce popíjat.

5. Milá pod stráží

Vodička studená,
němuožem prebrodit,
milá je pod vartou,
němuožem k něj chodit.

Čože tebe, milá,
pod tu vartu dali?
Pre tebe, muoj milý,
že jsme se lubili.

Keď jsme se lubili,
zle jsme nedělali,
predci tebe, milá,
pod tu vartu dali.

6. Chytrost ženská

Veje, vetřík, veje,
zticha poduchuje -
kdo koho miluje,
zdaleka se smeje.

Za našimi humny
šestoraký jačmen -
povez-že mi, milá,
koho vidíš račej?

Bola by já blázen
tobe poviedati,
keď já muožem od dvoch
dary odberati.

7. Sladké spaní

Stojí hruška v sadě,
vpoly je zelená;
pod ňo se Hanička
s milým na karty hrá.

Jak se oni hrali,
tak se oni hrali,
od velkej lubosti
oba dva zaspali.

Zaspala Hanička
na zelenom pníčku,
zaspal i mládenec
na jej bielom líčku.

Keby som já mala
klúče od svitání,
nědala by svitat,
krome o poledni.

8. Nářek na milého matku

Pred okienkom zahradenka a v něj trninka,
v té trninke rozmarýnok bielym prekvitá.

Ach jaj rozmarýn!
však já o nom dobre viem;
keď me nechceš, němiluješ,
já ti odpoviem.

Predo dvermi na kamenci, tam jsom stávala,
líčka jsom mu aj us'átka boskovávala.

Ach jaj rozmarýn! atd.

Tvoja máti odkázala, že jsom chudobna,
mohol jsi si takú ziati, čo ti je rovna!

Ach jaj rozmarýn! atd.

Tvoja máti preneš'astná to urobila,
že se nám dvom, párikovi, sobrat nědala.

Bodaj němala
ani noci ani dnia!

Bodaj bola v takom žiali,
jak jsom teraz já!

9. Nedočkavá

„Marča moja,
čekaj-že me!

čekaj-že me tri roky,
kym narosnem veliký!“

Ona něčekala,
len se vydávala:
dala hrušky oberat,
nědala jim dozerat,
za zelena.

10. Vděčná dceruška

Ta já puojdem, ta já,
ta já povandrujem;
komu-že já, komu,
pekně zaděkujem?
Komu by já, komu
pekně děkovala?
Otcovi, materi,
čo me vychovala.

I.

Zpěv polský

Krakoviáky

1.

Z křoví do křovíčka
honí ptáček ptáčka;
a já vám začínám
zpívat krakoviáčka.

Milá mi ta strana,
kde slunéčko vzhodí,

ale ta milejší,
kde Marýnka chodí.

Oči, moje oči,
čemu pohlédáte
v ty strany, kde žádné
naděje nemáte.

Běží voda, běží,
po kaménkách hučí:
kdo vzdychat neumí,
láska ho naučí.

Nikdo neví, neví,
am vědět může,
co mé srdce trápí,
jenom ty, můj Bože.

Ne každému blaze,
kdo zpívá a skáče,
časem sobě také
v koutečku zapláče.

Čemuže mne, Bože,
na světě necháváš,
když mojím žalostem
ulevy nedáváš.

Rád temnými mraky
slzy své pokryju,
nechže nikdo nezví,
v jakém hoři žiju.

Darmo lásku chovám,
bez naděje vzdychám,
ledva jsem rozkvetnul,
žalostí usychám.

Tam včelička letí,
kde jsou sladké květy;

a srdce tam práhne,
kam mne láska táhne.

Běž, hlase, po rose
v kraj milenky mojí,
pověz jí ode mne,
že budeme svoji.

Konec krakoviáka,
přestávám tančiti;
panstvo moje milé,
raďte odpustiti.

2.

Běží koník, běží,
trávka pod ním leží,
přešťastné to děvče,
co hochům nevěří.

Marné mé myšlení,
marné mé vzdychání,
žít s tebou nedáno,
osud mi v tom brání.

Zdali jsem se na ten
bídny svět rodila,
abych život celý
v trápení prožila?

Jedněm slunce jasné
vystupuje vzhůru,
a mně ubožátku
skrývá se za chmúru.

Čemu žití moje,
nebe, prodlužuješ?
čemu nad neštěstím
mým se neslituješ?

Dříve mi zahrají
po smrti při hrobě,
nežli já ustanu
toužiti po tobě.

3.

Modré oči, modré,
co vy za moc máte,
že vy srdci mému
pokoje nedáte.

Sivá holubička,
holoubek sivější -
a můj je miláček
ze všech nejmilejší.

Březová halúzka
ku zemi se sklání, -
neznají mé oči
ještě milování.

V širém poli sádek
trnám otrněný; -
miluj mne, Marýnko,
nebo nemám ženy.

Jedna mne nechtěla,
druhá mne odbývá,
ale třetí děvče
samo na mne kývá.

Nechod' za vdanými,
ulánečku hladký,
budeš v pekle hořet
po samé lopatky.

Tři věci na světě
hojí všechny rány:

vínečko, panenka,
a sáček nacpaný.

II.

Zpěv ruský

1. Bohatýr staroruský

(Pověst)

Počíná se báseň
s hnědákem, sivákem
a s věštím plavákem,
ke cti a ke slávě
oteckému synu,
statnému vítězi,
chrabrému oděnci,
mladoni dobrému,
knížeti ruskému;
jenž všelike síly
seče a poráží,
a Babou Jahou
trhá, posmykuje;
osmrdu Kaštěje
na přívazce drží,
a hada skalního
nohou poslapává,
i děvici krásnou,
odňav hrozným očím,
vyrvav pevným zámkům,
za třidevět moří,
po třicáté zemi
na bělou Rus unáší.

A vyjde-li mládec
na širé pole,
zahvizdne, zahoukne
hvizdem bohatyrským,
křikem mládeneckým:
Hoj! kdežes, můj koni!
hnědáku, siváku.
ty věští plaváku!
Ty stav se přede mnou
jako list před trávou.
Na hvizd bohatyrský,
na křik mládenecký
odněkud tu vzal se
kůň ze siva hnědý,
i ze siva plavý.
Kudy kůň běží,
země zadrnčí,
a kudy kůň letí,
les všecken šumí.
Na poletu koni
z ust plamen soptí;
z černých mu chřípí
živé jiskry srší,
a z uší dým hustě
jako trubami se valí.
Ne dnem, ne hodinou,
brž jediným mžikem
před vítězem stane.
Udatný náš mládec
pohladí siváka,
na hřbet mu položí
sedélko čerkaské,
poponu bucharskou,
na hrdlo uzdečku

z hedbáví bílého,
z hedbáví perského.
Přezky v uzdečce
ze skvělého zlata,
zlata arabského;
v přezkách ozubečky
z modravé ocele,
ocele zámorské:
hedbav se neporve.
ocel se nepohne,
a skvělého zlata
rez se nedotekne.
U dobrého mládce
štít na hrudi,
na pravé ruce prsten;
pod ramenem palice
ze stříbra kutá,
a pod levým meč
perlami vykládán;
bohatyrská mu lebka -
na lebce sokol;
a na plecech toul
s kalenými střelami.
V boji to mládec
i bitec i střelec,
meče se nebojí,
ni střely, ni kopí.
Vyšvihne na hnědáka
smělým se poletem;
i bodá on koně
po příkrých po bedrách
jak po tvrdých horách.
Vzpíná se kůň, skáče
výš temného lesu

k hustým oblakům;
on kopce i hory
mezi nohami pouští,
pole i doubravy
ocasem ustýlá;
běží i letí
po zemích, po mořích,
po dalekých krajích.
A jaký dobrý kůň,
takový i mládec.
Nelze vidět, slyšet,
ni perem vypsati,
co nám báseň praví.

2. Ptačí úřady

Protekalo teplé moře,
slétali se ptáci stádami,
sadili se ptáci řadami,
i tázali se malého ptáčka,
malého ptáčka, modráčka:
Hoj, an jsi ty malý ptáček,
maličký ptáček, modráček!
Pověz ty nám upřímnou pravdu,
vypravuj nám pověsti mořské,
kdo u vás na moři vyššími?
kdo u vás na moři nižšími?
I vypravuje malý ptáček,
maličký ptáček, modráček:
Což jste vy hloupí, vy ruští ptáci!
Všecko ptactvo na moři vyšším,
všecko ptactvo na moři nižším.
Orel je na moři vévoda,
křepelka na moři písařem,

kohout na moři hospodským,
jeřáb na moři vodařem -
to - to dlouhaté nohy,
to - to francouzské šaty,
chodí jakby po ovesném zrnku.
Čížek na moři malířem,
křivonůsek na moři krejčím,
sova u nás na moři hraběnka,
to - to vysoké obočí,
to - to veselé pohledy,
to - to překrásná chůze,
to - to žluté botičky.
S nožky na nožku přestupuje.
vysoké obočí vyhrnuje.
Husi na moři bojaré,
kachny na moři dvořané,
roháči na moři sedláci,
vrabci na moři pacholci,
všude vrabčátko cos urývá,
a bito vrabčátko nebývá.
Labutě na moři kněžny,
strakopoud na moři trubačem,
havran na moři opatem,
živ on nejvíce za mlatem.
Luňáci na moři mniši,
kavky jeptišky, nunvičky,
vlaštovice mladice,
jiříčky krásné děvičky,
vrána spanilá růže,
v zimě vrána po cestách,
v letě vrána po půdách.
Čejka na moři kuchařem,
datel na moři tesařem,
ve všecky stromy dlabe,

chce nám chrám vystaviti.
Sokol na moři loupežník,
na každého ptáka doráží,
a prsy mu proráží.
Sluka na moři krajským poslem,
kukačka vadivá křiklounka;
volavka na moři koláčnice,
čečetka překupnice;
straka fintivá strojna, -
bez koláče nesadí se,
bez milého neloží se,
bez sladkého medu nevstává;
pěšky do kostela nechodívá,
vždy jen v bohatých kočárech,
vždy jen na kolesničce,
vždy jen s koníky vranými
a v zlatém vozíku;
u ní služebníci mladí,
všickni mladí, neženatí.
Ubohý malý ptáček,
malý ptáček modráček
sena kositi neumí,
stádo pásti nemá síly;
hladem já jen umírám.

3. Pomsta

Strouhal ostružky dobrý mládenec,
sbírala ostružky dívčina krásná;
sebravši ostružky na oheň kladla,
a hada pekla, jed z něho dělala,
chtíc bratra svého otrávit.
Potkala bratra uprostřed dvora,
nalívala šálek, nežli požádal,

podávala šálek bratru milému.
„Pí že ty, sestro, připi mi dřívě.“
Již nalívajíc jsem, bratře, pila,
a na tvoje jsem zdraví připila.
Kanula kapka koni na hřívu,
dobrému koni hříva zahořela,
mládec na koni roznemohl se.
I skočil mládec s dobrého koně,
vyňal on z pošvy šavlici ostrou,
srubil se sestry hlavu bujnou:
„Nejsi ty sestra, sestra mi rodná,
ale jsi hadu pod kládou rovna.“
I nabral bratr z hranice dříví,
narovnal dřevo uprostřed dvora,
a její bílé tělo upálil,
až do samého popele spálil;
prach z ní rozmetal po širém poli,
všechněm zakázal plakati, želeťi.
Jak ona nad ním zle učinila,
takové sama odplaty došla
pro svou nenávisť, pro svou ukrutnost.

4. Výklad snu

U večír jsem, matinko, málo pozdřímnu,
i zdálo se mi ve snu o přehrozné hoře,
na té hoře v plamenu bílý kámen ležel,
na kamenu vyrostal keř, rokyta hustá,
a na keři seděl pták, mladý plavý orel,
ve drápech orel držel havrana černého.
Promluví k dceři matka: Dítě moje milé!
já tobě sen vyložím hnedle, dítě moje!
Přehrozná hora ve snu, ta kamenná Moskva,
bílý hořící kámen, to náš Kreml zámek,

a keř, rokyta hustá, to kremelský dvorec,
plavý orel, to otec náš, bohabojný car,
a černý havran krále znamená švedského.
I zvítězí náš mocnář nade zemí švedskou,
zvítězí nade Švedy a krále jich zajme.

5. Plavba donských kozáků

Povýše to bylo města Caricina,
i poníže bylo města Saratova,
proteká tu, polehá tu máť Kamyšenka řeka,
za sebou ona vede kolmé krásné břehy,
kolmé krásné břehy i zelené luhy,
ona ustím vpadá v matičku Volhu řeku.
A po té po bystřině, Kamyšence řece,
plynou tu, vyplývají dva čluny ozbrojené,
hezky jsou člunové byli ozdobeni,
kopími a praporce jakby lesem porostli;
na člunech sedí veslaři, statní jonákové,
stateční jonákové, donští kozákové,
a s nimi též Hrebenští i ze Zaporože:
na nich čepice sobolové, svrch aksamítové,
k tomu šedivé kaftanky, kumáčem podšité,
astrachanské pásy na nich jsou polohedbávné,
prouhovaté košilky se zlatými límci,
zelený safián botky s křivými kramflíčky,
a harasové s rousením dokola punčošky.
Oni vesly veslujíce, písňě prozpěvují,
oni velebí a chválí bohumilého cara,
bohumilého cara, panovníka Petra.

6. Keř rokytový

Ach ty pole moje, pole širé,
i ty oudolí moje široké!

Ty vším, pole, jsi ukrášeno,
i travičkou i jeteličkou,
i kvítečkami, modráčkami.
Však jedním tys, pole, znectěno:
uprostřed tebe pole širého
zhusta vyrostá keř rokytový,
na keři sedí orel mladý,
v drápech černého drží havrana;
i točí z něho krev na vlhkou zem.
A pode keřem, pod rokytovým,
leží ubit dobrý mládenec,
zbit, poraněn i celý zboden.
Ne vlastovičky, ani jiříčky
kolem teplého vinou se hnízda,
vine se k synu rodná matička:
ona pláče, jak řeka plyne,
sestra pláče, jak potok teče,
mladá žena pláče, jak rosa pade:
krásné slunéčko vzejde, rosu vysuší.

7. Napomenutí po smrti

Ach vy hory, vy příkré hory,
ničeho vy jste neporodily:
ani travičky, ni jeteličky,
ani kvítečků, jasných modráčků.
Vy jste jenom porodily, příkré hory,
bílý kámen hořící, převeliký;
na kameni roste rokyta hustá,
pode křovíčkem leží ubit dobrý mládec,
rozmetav svoje ruce bílé,
zamotav svoje kadeře černé;
ze žeber jeho prorostla tráva,
oči mu jasné zasypal písek.

Ne to vlastovka, ani jiříčka
kolem teplého vine se hnízda,
vine se jeho rodná matička:
Ach, což jsem tobě neříkávala,
nevod' se, synu, s holotami,
s těmi holotami, ochlastami;
nechod', můj synu, do hospody carské,
nepívej, synu, zelené víno,
přijdeš ty o svou o hlavu bujnou.

8. Sokol-koráb

Hoj po moři, po moři, moři po siném,
zdruninaj, po moři siném,
plaví se Sokol-korábec plných třicet let,
zdruninaj, plných třicet let,²
nikdy na kotvici Sokol-korábec nestavil se,
nikde ku kolmému břehu nepřirážel,
žlutého písečku ni okem nevídal.
Koráb byl zpředu ustrojen na způsob saně,
a zezadu vystavěn na způsob zvěře.
I napadli na Sokol-korábec loupežníci,
chtíce Sokol-korábec zloupit, rozbítí.
Po korábu se prochází slavný Aleš Popov,
i promluví i zvolá on zvučným hlasem:
Hotujte se, dítky moje, smělí plavci!
Vy se chopte Šavlí, chopte ostrých kopí,
aj, napadli na nás zlí loupežníci,
chtějí náš korábec zloupit, rozbítí.
Mžikem plavci vyskočili s šavlemi, kopími,
loupežníky bili, bodali, rozprášili,
a samého atamana uchvátili,
přikovavše ruce, nohy v město vezli.

² Tak po každém řádku.

9. Ochotná

Na ulici to déšť, to sníh,
to déšť, to sníh, to vánice,
to vánice, metelice:
chumelí se, v oči šlehá,
mne mladou test k sobě volá.

K vůli testi, k vůli otci
ani se s místa nepohnu,
nepohnu a nepošinu.

Na ulici to déšť, to sníh,
to déšť, to sníh, to vánice,
to vánice, metelice:
chumelí se, v oči šlehá,
svekruše mne k sobě volá.

K vůli svekrušce, matičce
ani se s místa nepohnu,
nepohnu a nepošinu.

Na ulici to déšť, to sníh,
to déšť, to sníh, to vánice,
to vánice, metelice:
chumelí se, v oči šlehá,
mne milý choť k sobě volá.
K choti milému, drahému
spěchám, spěchám okamžením,
okamžením, bez prodleníčka.

10. Nešťastný mládec

Ty nešťastný dobrý mládenče,
ty vši potěchy hlavo zbavená!
Již při porodu tobě souzeno

tvoje mladé dny v hoři trávití.
Na kolébce tys matky rodné,
v malých letech otce byl zbaven;
v slzách prošel věk tvůj krásný,
a ve vzdychání mladá léta.
Ty oznobo, ty oznobičko!
ty přívabo mládenecká,
otecká dcero, krásná děvičko!
Tvoje to oči sokolové,
tvoje obočí sobolové,
vrkoče rusé ozdoba tvá,
přiloudily jinocha k tobě,
přivábily nešťastlivého.
On ve krásotě tvé panenské,
on ve mladosti tvé i rozumě
doufal získati otce, matku;
na ustech tvých on se těšival
zámutek, hoře rozplašiti:
i v očích tvých důvěřil se
potopiti klopoty svoje.
Ach, jahůdka jako kalinka
nebývá po věky malinka,
rovně nebýti ubohému
věčně u štěstí a v radosti:
dívčina krásná ta skonala...
Oh ty neštěstí, ty nehodo zlá!
Do čeho že jsi ty uvedla
mladičkého sirotečka,
nešťastného, nebohého?
V ničem mu více zdaru není,
aniž blaha na jasném světě,
již jeho blaho se ukrývá
ve čtyrech deskách v syré zemi.

11. Chod k milence

Což letošní zimu
nepohoda byla,
nepohoda byla,
metelice metla,
všecky stezky zanesla,
ach, nevím cestičky,
kudy k milé jíti.
Já po starých po znamínkách
kolem humna půjdu,
potom se ulicí
dám šerou kačicí,
a po blátě černém
přejdu křepeličkou,
pode vrátky projdu
bělounkou lasičkou,
já na široký dvůr
vejdu hranostajem,
na pavláčku vyletím
jasným sokolíkem,
ve vysokou komůrku
vstoupím dobrým mládcem.

12. Strádajícna

Kdy vycházelo krásné slunéčko,
a kdy zacházel jasný měsíček,
nelítal sokol pode oblohou,
po břehu chodil švarný mládenec,
nespěchal sobě, zvolna pocházel,
do zeleného sadu pohlížel,
v zármutku k sobě promluvil:
Všickni ptáčekové již se prosnuli,
družek s družkou již se viděli,

a křídélkami naobjímali;
jenom jediná má holubička,
labuť bělounká, krásná děvička,
ona přívaba mládenecká,
tvrdě spí nyní ve své komůrce,
snad ani nesní o miláčku svém,
snad ona o mně ani nemyslí.

Srdce moje se rozpučuje,
an se s rozmiíou nepotěšuje.

Děvče vychází z komůrky,
bílé má líce zaplakané,
jasné oči má zakalené,
bílé jí ruce k zemi sklesnuly.

Střela srdce neporanila,
zmije srdce neuštknula...

Krásná dívka promluvila:

Ty měj se dobře, můj miláčku!
na věky dobře, dobrý mládenče!

Večír jsou mne zasnoubili,
zjítra přijedou svatebčané,
povezou mne do chrámu Páně;
jinému oddám já ruku svou,
a věrna mu budu do své smrti.

13. Dotaz zamilované

Ach ty sade, ty můj sádečku,
zelený sade, můj vinohrade!
Čemu ty, sade, raně rozkvítáš,
a rozkvetnuv, čemu usycháš,
čemu listím zemi postýláš?
Tvéhotě času ještě nepřišlo,
tebe já sama, sádku, sadila,
tebe já sama jsem zalívala,

a pro nikoho pro jiného,
jen pro mého hochu milého.
V tobě-liž to, můj sádečku,
slavíček ještě písne zpívá?
Ach, i on již ven vyletuje,
a tebe pustý ostavuje.
Ach, ty milý můj, ty miláčku,
srdce, radost, i můj živote!
Nebude-liž tobě nemílo,
neprotivno-li tvému srdci,
co já se tebe budu tázati:
Čemu ty v náš dům nepřicházíš
čemu mne více nenavštěvuješ?
Čili otec tvůj zakazuje,
čili matinka zabraňuje,
čili já nejsem po tvé mysli?
Miluješ-li... přicházívej,
nemiluješ-li... odřekni se.
Večír jsem mladá, mladičká
dlouho do noci seděla,
do samého do rozednění,
všecky loučky jsem spálila,
všecky družky jsem uspala,
stále tě, milý, očekávala.

14. Stížnost a upokojení

Ach, po síni, síni, po sínci,
po nové síni po mřežované,
chodila tu, pocházela
dušenka, krásná panenka,
ona budila, probouzela
statného dobrého mládce:
Vstaň, probud' se, mládenče milý!

Odvázal se tvůj dobrý kůň
ode sloupu od dubového,
ode kruhu od stříbrného,
i od kroužku pozlaceného.
On se dobyl do sadu mého,
do sadu mého utěšeného;
rozdupal v sadu všecku travičku,
všecku travičku i jeteličku,
rozdupal kvítky, modré kvítky,
se vší kalinou, se vší malinou,
i s jahůdkami i s borůvkami.
Probudiv se mládenec dobrý,
promluvil ku krásné dívce:
Neplač, neplač, dívčino krásná!
slzami nekal jasných očí;
až mně můj Bůh jenom pomůže,
až mne jenom car podaruje,
spolu jiný sad založíme,
kalinu, malinu nasázíme,
i jahůdky, černé borůvky,
i travičku, jeteličku,
i všelike kvítí, modré kvítí.

15. Na výbor ženicha

(Svatební)

Což Nastinčina matinka
nedobrá byla, nelaskavá,
Vasilevnina matička
nedobrá, nepřívětivá.
Posílala svou dcerušku
v pusté bory na jahody:
Vybírej sobě, mé dítě!
z jahod jahůdku,

z kalin kalinku,
z malin malinku,
a z borůvek borůvku.

Což Nastičina matinka
i dobrá byla i laskavá,
Vasilevnina matička
i dobrá i přívětivá.

Posílala svou dcerušku
do pokoje hledět na pány:
Vybírej sobě, mé dítě!
z knížat knížátko,
z hrabat hrabátko,
z vojenských vojenského,
z ouředníků ouředního,
z dvořeninů dvořenína,
neb ze stavu kupeckého.

Jde po vůli její dceruška,
rychlé nožky poklesují,
bílé ruce opadují,
jasné oči se zakalily,
horké slzy se vyronily:
Vybrala jsem si, matinko,
jen ze stavu kupeckého.

(A tu se přiloží jméno ženichovo.)

16. Výklad pohádky

Pověz, děvčátko, u nás co bez ohně hoří?

Co bez ohně hoří, co bez křídel letí?

Bez křídel co letí, a co bez noh běží?

„Bez ohně u nás hoří krásné slunéčko,
bez křídel u nás letí mrakové černí,
a bez noh u nás běží máť bystrá řeka.“

III.

Zpěv maloruský

1. Kdy z vojny se vrátí

Hlukot, šumot po doubravě,
mhla pole hustá pokrývá,
mať syna z domu vybývá:
Jdi mi, synu, s mojích očí,
nechže Turci tebe zajmou.
A mne, matko, Turci znají,
koně mi drahé darem dají.

Hlukot, šumot po doubravě,
mhla pole hustá pokrývá,
mať syna z domu vybývá:
Jdi mi, synu, s mojích očí,
nech Tataré tebe zajmou.
Mne Tataré, matko, znají,
šaty mi drahé darem dají.

Hlukot, šumot po doubravě,
mhla pole hustá pokrývá,
matka syna v dům přizývá:
Pojď, synáčku, do domečku,
umyju tobě hlavičku.
A mne, matko, deště zmyjí,
mne vyčeše husté trní,
a vysuší bujné větry.

Starší sestra koně vede,
a podstarší zbraň mu nese,
nejmladší se bratra táže:
Kdy, bratříčku, z vojny přijdeš?
Vezmi, sestro, hrstku písku,

posij písek na kamení;
přicházívej zoříčkami,
zalévej ho slzičkami:
až ten písek, sestro, vzejde,
tenkrát bratr z vojny přijde.

2. Toužení po vdavkách

Já botičky z safiánu
za dva ruble koupím v krámu,
ostruhama zacvakám,
k sobě hochu přilákám;
hej, hej, stesklo mi se očkama mrkati,
hej, hej, dej mi, Bože, milého se dočkati.

Připnu fěrtuch květovaný,
kolem zlatem lemovaný,
hej, stříbrná prostředma,
nejsem-liž hezká děvčina?
Hej, hej, stesklo mi se očkama mrkati,
hej, hej, dej mi, Bože, milého se dočkati.

Dokud jsem byla mladost,
bylo u mne krásy dost,
ach! a nyní z růže květy
i v zrcadle neviděti;
hej, hej, stesklo mi se očkama mrkati,
hej, hej, dej mi, Bože, milého se dočkati.

Půjdu, barvy nakoupím,
líce sobě nalepím,
tudy líce omladím,
milého si navnadím;
hej, hej, stesklo mi se očkama mrkati,
hej, hej, dej mi, Bože, milého se dočkati.

Vezmu kožich vyšívavý,
sobolinou vykládaný;
mámť já zlaté podkovky,
a stříbrné záponky;
ostruhama zacvakám,
milého si přilákám;
hej, hej, stesklo mi se očkama mrkati,
hej, hej, dej mi, Bože, milého se dočkati.

3. Dumka

Oj ty děvčino, zasnoubena jsi,
a čemuže v smutku postavena jsi?
Oj, jakže já mám vesela býti,
z myslí milého těžko zapuditi.

Oj ty děvčino, Čemuže se trápíš,
proč v noci nespíš, černé oči máčíš?
Oh, černé oči příčinu daly,
duši i tělo i život zajaly.

Korál jsi s perlou, krev s mlékem bělounkým,
dívčino slíčná s očkem milounkým!
Či v krystalové umýváš se vodě,
či tě Bůh stvořil v té krásné úrodě?

Oj znáti, znáti, kdo neženatý,
pěkně si chodí, snadno jej poznati;
oj znáti, znáti, kdo oženil se,
skrčil se, shrbil se, a pomračil se.

Oh, kdo má ženu, přeběda tomu,
ušlapaná stezka do jeho domu.
Ale hůře tomu, kdo nemá ženy,
po noci tluče nohy o kameny.

Běda každému, běda ženatému!
Ale jak hrněčku, tak svobodnému,

zespodu kypí, svrchu přebíhá,
kamkoli se vrhne, štěstí nemívá.

4. Lašek

Tejden mlátila jsem,
dukát dostala jsem,
sama jsem se podivila,
s Laškem jsem ho utratila.

Peněz nelituju,
Laška pomiluju;
na Laškovi kontuš ladný,
na Laškovi pas hedvábný.

Lašek švarný, Lašek milý,
půjdu s Laškem do mohyly,
tam travička zeleňounká,
tam vospím se já mlad'ounká.

Dub, dub zeleničký,
Lašeček můj mladičký;
jak nemám ho ráda míti,
kdy mi s Laškem dobře žíti.

U Laška šavle, u Laška vousy,
jej za muže vyberu si;
Lašek očko má černounké,
Lašek tělo má bělounké.

5. Dobrá hospodinka

Bídu jsem si koupila
ze statečku svého,
milovati muže mám
sobě odporného.

Proč mne, muži, proč mne biješ,
co jsem ti zavedla?

Zda jsem tobě dvě předánka
za rok nenapředla?

Ty mi nejsi žinka,
nejsi hospodinka;
tři dni domek neklizený,
tři dni smeti nemeteny.

Prodej, muži, kravičku,
kup, muži, kobyličku,
budu smeti vyvážeti
v hrobě na tvou hlavičku.

IV.

Zpěv srbský

1. Závistnice

Dva modříny podlé sebe rostly,
mezi nima štíhlvrchá jedle;
nebylyť to zelené modříny,
ni uprostřed štíhlvrchá jedle,
ale byli dva porodní bratří,
jeden Pavel, druhý Radul jménem,
a Jelice sestra mezi nima.

Bratří sestru velmi milovali,
všeliké jí dary donášeli,
konečně i nože okované,
okované stříbrem, pozlacené.

Viděci to mladá Pavlovice,
záviděla své nevěstě dary,
choť dozývá k sobě Radulovu:
„Deveřině, milá posestryně!
neznáš bejlí pro nenávist žádné,

bychom sestru zošklivily bratru?“

Radulova choť jí odpovídá:

„Oj proboha, moje deveřině!
neznám bejlí pro nenávist žádné,
a bycht' znala, nepověděla bych;
i mne bratrové jsou milovali,
milující dary donášeli.“

To jak slyší mladá Pavlovice,
mezi koně na palouk odejde,
na palouce vraný kuň probodne,
jde a mluví k manželovi svému:
„Žel ti, Pavle, žes miloval sestru,
nahoru jí dary donášeje,
zabodla ti vrance na palouce.“

Pavel sestry Jelice se táže:

„Tak-liž tomu, sestro? Bůh tě naprav!“

I zaklíná se bratrovi sestra:

„Ne já, bratře, na svůj tobě život,
na svůj život přísahám i na tvůj!“

Uvěřiltě bratr slovům jejím.

Což kdy vidí mladá Pavlovice,
noční dobou v zahradu se vkrade,
skrytě skolí sokola sivého,
jde a mluví k manželovi svému:

„Žel ti, Pavle, žes miloval sestru,
nahoru jí dary donášeje,
skolila ti sokola sivého.“

Pavel sestry Jelice se táže:

„Tak-liž tomu, sestro? Bůh tě naprav!“

I zaklíná bratrovi se sestra:

„Ne já, bratře, na svůj tobě život,
na svůj život přísahám i na tvůj!“

Uvěřiltě bratr slovům jejím.

Což kdy vidí mladá Pavlovice,

odstraní se večer po večeři,
kradmo vezme nože nevěstiny,
a zabije dítě na kolébce.
A jak ráno jitro zasvitnulo,
pádem běží k manželovi svému,
hořem kvílíc s lícem pomračeným:
„Žel ti, Pavle, žes miloval sestru,
nahoru jí dary donášeje,
zabila ti dítě na kolébce.
Avšak jestli nedůvěříš ve mne,
jdi a vyňmi sám jí z pasu nože.“
Vskočí Pavel hořem rozlícený,
pádem běží do ložnice horní,
ve snu ještě sestra na koberci,
pod hlavou jí nože pozlacené;
Pavel chopiv zlacených se nožů,
vytrhne je ze stříbrných nožen,
hle, tu nože krví omočeny!
To kdy spatří Pavel domovládce,
trhne sestru za rameno bílé:
„Sestro moje, ať tě Bůh ubije!
An zabila koně mi na louce,
a sokola v zelené zahradě,
proč jsi i mé dítě zahubila?“
Sestra bratru svatě se zaklíná:
„Ne já, bratře, na svůj tobě život,
na svůj život přísahám i na tvůj!
Přísahám-li mým věřiti nechceš,
nuž, vyved' mne na široké pole,
zpřipínej mne koňům za ocasy,
roztrhni mne na vše čtyry strany.“
Neuvěřil bratr sestře více,
ale pojav za bílou ji ruku,
ven vyvedl na široké pole,

a přivázav koňům za ocasy,
po širokém rozvlácel ji poli.
Kudy krve krůpěje z ní padly,
tudy vonné vyrostalo kvítí,
a kde sama ubožička padla,
tu se kostel sám sebou vystavěl.

Málo času zatím uplynulo,
stihne nemoc mladou Pavlovici,
prostonala devět plných roků;
skrze kosti prorostá jí tráva,
ve trávě se lité hady loží,
oči pijí, ve trávě se kryjí.

Naříká si mladá Pavlovice,
naříkajíc mluví k manželovi:
„Oj poslyš mne, manželí můj Pavle,
k nevěstinu kostelu mne doved',
zdali by mne kostel neoprostil.“

Vyplňuje Pavel žádost její.
k nevěstinu kostelu ji vede;
leč kdy byli blízko u kostela,
hlas se takto z kostela ozývá:
„Nevkročuj sem, mladá Pavlovice!
ani kostel tebe neoprostí.“

To jak slyší mladá Pavlovice,
pozaprosí Pavla, muže svého:
„Oj proboha, manželí můj milý!
víc mne nevod' do bílého dvoru,
ty mne přivaž koňům za ocasy,
ty mne vyvlec na široké pole,
ať mne živou rozvlácejí koně.“

Uposlechna manželku svou Pavel,
přiváže ji koňům za ocasy,
vyvleče ji na široké pole,

kudy krve krůpěje z ní padly,
tudy rostou kopřivy a trní,
a kde sama závistnice padla,
jezero se náhle provalilo,
po jezeru vraný koník plove,
a kolébka za ním pozlacená.
Na kolébce sivý sokol sedí,
ve kolébce ono pacholátko,
pod hrdélkem matčina mu ruka,
v ruce lesknou tetiny se nože.

2. Kdo upřímně dělí

Vstala jsem ráno na vodu,
našla jsem zlaté jablíčko,
podám je otci k dělení;
otec je křivě rozdělí:
ponechal větší sobě díl.

Vstala jsem ráno na vodu,
našla jsem zlaté jablíčko,
podám je matce k dělení;
matka je křivě rozdělí:
ponechá větší sobě díl.

Vstala jsem ráno na vodu,
našla jsem zlaté jablíčko,
podám je bratru k dělení;
bratr je křivě rozdělí:
ponechal větší sobě díl.

Vstala jsem ráno na vodu,
našla jsem zlaté jablíčko,
podám je sestře k dělení;
sestra je křivě rozdělí:
nechala větší sobě díl.

Vstala jsem ráno na vodu,
našla jsem zlaté jablíčko,
podám je hochu k dělení;
milý je věrně rozdělí:
ponechal menší sobě díl.

3. Koho by ráda

Sen mne trápí, sen mne moří,
usnouti nemohu,
myslíc, za koho mne vdáti
hodlá moje máti.

Vdej se, dcero, za kozaře,
dobře tobě bude.

Nechci, matko, za kozaře,
nebude mi dobře:
kozař po skalách popásá,
snadno vaz si zlomí.

Sen mne trápí, sen mne moří,
usnouti nemohu,
myslíc, za koho mne vdáti
hodlá moje máti.

Vdej se, dcero, za ovčáka,
dobře tobě bude.

Nechci, matko, za ovčáka,
nebude mi dobře;
ovčák chodí hustým lesem,
vlci by jej snědli.

Sen mne trápí, sen mne morí,
usnouti nemohu,
myslíc, za koho mne vdáti
hodlá moje máti

Vdej se, dcero, vdej za kupce,
dobře tobě bude.

Nechci, matko má, za kupce,
nebude mi dobře;
kupec po světě se toulá,
domů nepřichází.

Sen mne trápí, sen mne moří,
usnouti nemohu,
myslíc, za koho mne vdáti
hodlá moje máti.

Vdej se, dcero, za krejčího,
dobře tobě bude.

Nechci, matko, za krejčího,
nebude mi dobře;
krejčí šije tenkou jehlou,
hladové má děti.

Sen mne trápí, sen mne moří,
usnouti nemohu.
myslíc, za koho mne vdáti
hodlá moje máti.

Vdej se, dcero, za oráče,
dobře tobě bude.

Chci, matinko, za oráče,
vím, že dobře bude;
má sic oráč černé ruce,
ale chléb běloučký.

4. Dívka a slunce

Dívčina se hádala se sluncem:
„Skvělé slunce, pěknější jsem tebe,
nejen tebe, brž i tvého bratra,
tvého bratra, světlého měsíce,
i tvé sestry, hvězdy večernice,
jenž po jasném nebi se prochází,
jako pastýř bílé ovce vodě.“

Skvělé slunce Bohu žalovalo:
„Co mám, Bože, s děvčetem počítí?“
A Bůh slunci ticho odpovídá:
„Skvělé slunce, moje dítě drahé!
buď veselo, nebuď tobě hněvno;
snadnoť hrdost dívčí pokoříme,
rozplameň se, ožehni jí líce,
já však těžký připravím jí osud,
těžký osud, švarné v domu švagry,
zlou švegruši a horšího testě:
nad koho se nyní vynášela,
tomu ráda potom si potouží.“

5. Dcera rozumnější

Dokavád jsem u matičky byla,
matička mně často radívala:
Nepí, dítě červeného vína.
nenos, dcero, zeleného věnce,
a nelíbej cizého mládence.
Já pak tomu lépe rozuměla:
vínem moje červenalo líčko,
pod věnečkem plesalo srdéčko,
a cizí hoch dary hojné dával.

6. Sestry bez bratra

Dvě sestřičky bratra nemajíce,
z bělounkého hedvábí jej svily,
z bělounkého, také z červeného.
Vzrůst mu daly z pušpanu štíhlého,
černé oči z dvou drahých kamenů,
za obočí mořské pijavice,
místo zubů perliček dva řady;

pak mu v usta med a cukr kladly:

„ Jez, bratříčku, potom hovoř s námi !“

7. Andělije vrátná

Vysoko se sokol vznáší,
přece vyšší městská brána,
jejíž vrátná Andělije:
sluncem hlavu ovázala,
měsícem se opásala,
hvězdami se ozdobila.

8. Potoužení

Ach má vodičko studená!
I ty růžičko červená!
čemus ty ráno vykvetla?
Nemám tě komu trhati:
trhala bych tě matince,
ach, moje matka pod zemí;
trhala bych tě sestřince,
sestra se moje provdala;
trhala bych tě bratrovi,
bratra mi vojna odňala;
trhala bych tě milému,
niilý ode mne daleko,
za třetí horou zelenou,
za třetí vodou studenou.

9. Také pro mne souzený se najde

Má družičko, milého sestřičko!
pozdrav bratra a polib ho za mne;
zeptej se ho, proč se hněvá na mne:
a konečně což je pak mi po něm,
jenť je dosti vrchů nekosených,

i paniců mladých nelíbaných.
Zlato snadno zlatníka vynajde,
také pro mne souzený se najde.

10. Smrt milých

Dvé milých se velmi milovalo,
na vodě se jedné umývalo,
o jeden se ručník utíralo.
První léto nikdo o nich nezví,
druhé léto již se každý dozví,
dozví o nich otec se i matka.
Matka v lásce milým zabraňuje,
drahé sobě srdce odlučuje.
Milý milé vzkazuje po hvězdě:
„Umři, drahá, večír na neděli,
já, tvůj milý, v neděli za jitra.“
Umluveno, v skutek uvedeno:
milá umře večír na neděli,
milý umře v neděli za jitra.
Vedle sebe v hrob je položili,
ruku v ruku pod zemí vložili,
a do rukou zelená jablíčka;
málo času bylo uplynulo,
hle, nad milým zelený strom roste,
a nad milou červená růžička;
ovíjí se růže kolem stromu
jak hedvábí okolo kytičky.

11. Žehnání

Po celou noc sokol zpívá
na Milanovu okénku:
„Nedli a vzhůru, Milane!
Vdává se ti tvá milenka,

dozývá tebe na svatbu;
jíti-li nechceš na svatbu,
požehnání jí odešli.“
„Ať se nevěrná, ať se vdá!
Jíti já nechci na svatbu,
to jí žehnání posílám:
pacholete ať nerodí,
jak mnoho chleba požije,
tolik ať žluči počije:
jak mnoho vody vypije,
tolik ať slzí prolíje!“

12. Důležité dílo

Oh dívčino, červená růžičko!
nesázená, nepřesazovaná,
aniž chladnou vodou zalívaná,
netrhaná, ani ovoněná,
nelíbaná, neomilovaná!
Smím-liž tebe, drahá, políbiti?
„Líbej, milý, kolikrát ti mílo;
má zahrádka nablízko tvé louky,
půjdu, půjdu květiny zalívat,
ty na louku přijď koně přepínat,
pak mne líbej, kolikrát ti líbo.
Jenom, milý, v líce mne netiskni,
aby matka neznala na tváři.“

13. Damlan a jeho milá

Kolem dvora, Omerova dvora,
zelená nad Sarajevem hora,
na té hoře palouk zelená se,
na palouku kolo rozehráno,
hrajíc v kolu Damlanova milá

celé kolo hlavou převyšuje,
celé kolo krásou zaslepuje.
Počne mluvit k ní z kola Nikola:
„Pokryj líce, milá Damlanova,
dnes ti musí Damlan pohynouti,
pro tvé bílé líce polehnouti.“
Jedvali řeč Nikola vypustí,
zahřmí rána z lesa zeleného,
prostřeleno srdce Damlanovo.
Damlan padá, milá naň dopadá:
Můj Damlane, moje jasné slunce!
pěkně jsi mi bylo svítívalo,
ach, že kvapně za horu zacházíš!
Drahá moje, ty štěpná růžičko!
pěkně jsi ty pro mne rozkvetala,
ach, a darmo; nezdobím se tebou.

14. Sokol budí dívku

Zaspala dívka dřínku na kořínku,
spící sokol budí: Prosni se, dívčino!
slunce se zjasnilo, tvář ti opálilo.
Povstala dívčina, slunce nesvítilo,
přišlo potěšení, dívku políbilo
v červené tvářičky a v nádra bělounká.

15. Lepší panna než vdova

Hadž-Alíči, žalostná ti matka!
An se ženíš, proč se neoženíš?
Tvůj se otec s trojí byl zasnoubil,
ty jen s jednou, a k tomu se vdovou.
U vdovice líce olíbané,
u dívčice jakby líbanlivé;

vdovino ti roucho obnošené,
a dívčino jakby k oblečení.

16. Jeden milý a ten daleko

Temná noci, plná jsi ty mraku!
Srdce moje, plno jsi ty hoře!
Žel mne hněte, pustý jsi mi, světe!
Matky nemám, bych si potoužila,
sestry nemám, bych si postesknula,
jeden milý - ten odtud daleko.
Než on dojde, půle noci projde,
než mne vzbudí, zapějí kohouti,
než políbí, zasvitá svitání:
„Svitá, svitá, pospěš, milý, domů!“

17. Kletba

Dívka sobě louku upravila,
prostřed louky dýně nasázela,
mezi dýně kvítí všelijaké;
každé jitro k kvítí dohlížela,
jednoho dne na ně zapomněla.
I přiloudil Mujo se na louku,
všecko kvítí potrhal děvčátku.
Švarné děvče Muju takto klelo:
„Bůh tě ulož na léta na lůžko,
bych ti mohla k lůžku donášeti:
cukr s moře a fíky z Mostaře,
a jehňátka první najařátka,
zeleniny před kukem kukačky,
raní třešně v medu uvařené:
Choré robě! oslad' usta sobě.“

18. Dárky milému v nemoci

Hop, cup cup cup, rozmilá!
co jsi mi to pravila?
Že můj milý stonavý,
bych mu nesla pro zdraví:
z komárka dvě žebírka,
a z raka dvě stehýnka;
k tomu mušku, z mušky dušku,
a pálenky koflíček,
by se napil Jeníček.

19. U zamilovaných vše jináč

Mládenec jde doubravou,
a panenka zahradou,
milý hází šípkami,
a panenka trnkami;
nechtí, věřte, bojovat,
ale chtí se milovat.

20. Důvod k ženění

Matko milá, ožeň mne mladého,
dokavád mi nezfousatí brada,
nezfousatí brada a podnosky;
potom budou děvčice říkavat,
ukazujíc před matkami na mne:
Ejhle, matko, ze křoví nedvěda,
ejhle, matko, z kapusty zajíce.

21. Pěkné předsevzetí

Ach ty sade, z kořen buď vyvrácen!
i ty, dvorče, plamenem zachvácen!
Dostit' se mi v tobě nastejskalo,

anto chodím samotna po dvorci,
anto spávám samotna na lůžku;
z pravé-li se na levou obrátím,
nikdo z pravé, nikdo z levé strany;
kolem sebe koberec otáčím,
a v koberec zármutek zavíjím.
Nechci déle opuštěna býti,
koupím sobě sokola a koně,
pěkně sobě vypravím koníčka,
odtud přímo k Carohradu půjdu,
sloužit caru devět roků budu,
až vysloužím devět sobě panství,
v Sarajevu bašovati budu.
Pak podivný ustanovím zákon:
za groš hoch a za dukát děvče,
a vdovice za lulku tabáku;
jsouť vdoviny hrnčené střepiny.

22. Pohrůžka

Ty hněvivko, nehněvej se na mne,
jestli já sic rozhněvám se na tě,
celá Bosna více nás nesmíří,
ani Bosna, ni Hercegovina.

23. Cena muže

Dohromady pily tři ženušky vínko,
(slad'oučké vínko, medové vínko,
ale sladší hodina,
která vínko rodila !)*
prvnítě propila tenkou plenu s hlavy,
druhátě propila zlatý prsten s ruky,
třetítě propila muže hospodáře.
Co plenu propila, takto promluvila:

Mám já mladou sestru, pěkně tká a přede,
ta mi utká plenu i tenčí i lepší.
Prsten co propila, takto promluvila:
Mám mladého bratra, dobrého zlatníka,
ukujet' mi prsten i větší i lepší.
Muže co propila, takto promluvila:
Dokud hlavy na mně, muž se snadno najde.

*) Takto se po každém řádku prnzpěvuje.

24. Na zaránu

Ranily si dívky
přes horu na vodu,
na strážci nechaly
dívčinu Margitu.
Vzvolala Margita:
„Utíkejte, družky!
něco v lese hučí,
něco v lese zvučí;
po hučení zdá se
kralevič to Marko,
po zvučení zdá se
Miloš Obiličův.“
I promluví Marko:
„Děkuj Bohu, děvče,
že jsem ochuravěl,
sic vodu večerní
tvá by matka pila,
večír nanošenou,
střepem přiklopenou,
prachem posypanou.
A moje by matka
ranní vodu pila,
ráno nanošenou,

štítem přiklopenou,
kvítím posypanou,
smílem a bazalkou.“

Dodolské

25. Před stavením, kdy hrá Dodola

Modlíme se v nebi k Bohu,
oj dodo, oj dodo le !*)
aby seslal tichou vláhu,
by porosil naše pole,
a pšeničku ozimničku,
i dvoulistou kukuřičku.

*) Tak po každém řadku.

26. Opět když hrá Dodola

Dodola se k Bohu modlí,
oj dodo, oj dodo le!
aby seslal rosnou vláhu,
aby zmokli oráčové,
oráčové, kopáčové,
a po domech dělníkové.

27. Jdouce po vesnici

My běžíme po vesnici,
oj dodo, oj dodo le!
a oblaky po obloze.
My běžíme, oblak běží,
oblaky nás předhonyly,
obilíčko porosily.

V.

Zpěv dalmatský

1. Vuk Brankovič a Miloš Kobylíč

Velekrásné vykvětají růže
v bílém dvoru, Lazarově dvoru;
nikdo neví, která z nich pěknější,
která vyšší, která červenější.
Nejsou v kráse růže to vykvětlé,
leč jsou dcery Lazara slavného,
nade Srbskem rovným panovníka,
z dávných časů vítěze a bana.
Lazar dcery v rody velké vdává:
Vukoslavu Miloš - Kobylíči,
Máru vydá Vuku Brankoviči,
a Milici caru Bajazetu.
Nedaleko Jelinu provdává
za mladého a statného pána,
jenže Jura Černojevič slove,
jenže slavně vévodí na Zentě.
Málo času bylo uplynulo,
tři svou matku sestry navštívily,
jedno sestra Milice nepřišla,
anto car jí Bajazet zakázal.
Sestry vlídně sebe pozdravily,
avšak brzo jsou se povadily,
jednakaždá chválíc chotě svého,
v bílém dvoru, Lazarově dvoru.
První počne Černojevičova
podlé jména Jelina v ta slova:
Nikdy matka hrdinu většího
nezrodila jako mého Juru.

Osvědčuje choť Brankovičova:
Nikdy matka z krve šlechtnější
nezrodila posud bohatýra
jako matka Vuka Brankoviče.
V smích tu dala choť se Milošova,
podlé jména mladá Vukoslava,
v smích se dala, potom promluvila:
Netřeštěte, ubohé vy sestry!
nechvalte mi Vuka Brankoviče,
bojovníka chatrné pověsti;
aniž chvalte Černojevič-Juru,
posledního ze všech bohatýra:
raděj chvalte Miloš-Kobyliče,
jej z Pazaru Nového šlechtice;
bohatýr on nade bohatýry,
jej zrodila matka Hercegovka.
Tu se hněvem Mára rozpálila,
Vukoslavu rukou udeřila,
jakkoli ji lehce udeřila,
krev se z nosu sestře vyprýštila,
I vzchopí se mladá Vukoslava,
kvílíc k dvoru bílému odejde,
chotě svého plačíc přivolává,
Milošovi potichu si touží:
Ó by věděl, milý můj ty pane!
co mluvila choť Brankovičova,
ty že nejsi ze šlechtné krve,
brž ničemník nade ničemníky.
Dále chlubí honosná se Mára,
ty že nesmíš v boji se dostavit
Brankoviči, manželé jejímu,
anto nejsi pravicí bojovník.
Těžce nesa Miloš tuto hanu,
rychle vskočí na nohy hrdinské,

vsedne na kůň sedlaný na souboj,
i dozývá Vuka Brankoviče:
Příteli můj, Vuku Brankoviči!
jako že tě porodila matka.
dostavíš se v souboj mi hrdinský,
uvidíme, bohatýr kdo lepší.
Nic tu Vuku více nezbývalo
leda na kůň k souboji vsednouti,
i vyjeti tam na pole rovné,
kde k souboji místo stanovené.
Aj, tu na se kopím udeřili,
bojná kopí oba roztříštili;
ode beder meče vytasili,
břítké meče oba přerazili;
těžkými se bili buzikány,
z buzikánů péra odlétaly;
i přispělo Štěstí Milošovi,
vrže s koně Vuka Brankoviče,
pak dí k němu: Nuže, Brankoviči!
jdi a věrné choti se vychloubej,
já že nesmím v souboj s tebou jíti.
Mohl bych tě, Vuku, zahubiti,
manželku tvou v smutek zahaliti,
ale nechci; neboť přátelé jsme;
bež se s Bohem a nechlub se více.
Málo času bylo uplynulo,
na Lazara Turci udeřili,
sám na čele jejich Murat sultán,
plení, pálí vesnice i města,
Lazarovi nic tu nezbývalo
než svolávat vojsko na vše strany:
volá k sobě Vuka Brankoviče,
i Miloše reka Kobyliče.

Panské hody káže připraviti,
na hody své panstvo povolati,
a když vínem srdce zveselili,
k panstvu svému takto Lazar vece:
Poslyšte mne, hrdinové moji,
vybraní vy knížata a páni!
My na Turky zjitra udeříme
pode správou Miloš-Kobyliče;
bohatýrtě Miloš nejslavnější,
bojí se ho křesťané i Turci;
necht' nám bude vévoda před vojskem,
a ty po něm, Vuku Brankoviči.
Hněte Vuka chvála ta i kypí
v něm nenávisť proti Milošovi,
událiv se s Lazarem na síni,
mluví k němu skrytě a potichmo:
A nevíš-li, otče, milý pane!
že nadarmo vojsko povoláváš,
anoť zradí Kobylič tě Miloš;
Turky brání, o zradě přemejšlí.
Lazar mlčí, nemluví ni slova,
teprv večer u večeře sedě
z číše zlaté kníže poctu pije,
slze roní, tichým mluví hlasem:
Ne na zdraví císaři, ni caru,
já připíjím zeti Kobyliči,
kterýžto mne zraditi obmejšlí
jako Jidáš svého stvořitele! -
Přísahou se Miloš zavazuje,
dokládá se Bohem Hospodinem,
že se zrady nechce dopustiti,
o nevěře nikdy pomysliti.
A vzhopiv se na nohy hrdinské,
odstraní se pode stany bílé,

do půlnoci slzami oplývá,
od půlnoci boží pomoc vzývá.
A když ráno jitro zasvitnulo,
a denice pojevila líce,
vskočí Miloš na dobrého koně,
tryskem jede u vojsko turecké,
žádá carské na stráži vojáky:
Pověďte mne k caru pode stany.
zradit mu chci vojsko Lazarovo,
i Lazara na živu vydati.
Věřili jsou Turci Kobyličí,
a vedli jej před samého cara.
Klekne Miloš před ním na zem černou,
lem u roucha i kolena líbá,
a nůž ostrý tajně dobyv z pasu,
Muratovi srdce ním proteknul;
pak vytasiv ode beder šavli,
seče kolem bašata, vezíry.
Ach, i jemu štěstí dosloužilo,
na šavlich ho Turci rozmetali.
Cos učinil, Vuku Brankoviči! -
cos učinil, u Boha to najdeš.

2. Svatba vévody Janka

Chtě se Janko Sibiňský ženiti,
mnohé země i města projíždí,
slavnou Bosnu i Hercegovinu,
Dalmacii, Liku i Karbavu,
leč krásnější dívky nenajíti
nade sličnou Jahňu Temešvárku;
žádav o ni i prstenovav ji
ve zdraví se do domu navrátil.
Málo času bylo uplynulo,

ode švagra bílý list přichází:
Nuže Janko, svaty povolávej,
svaty svolěj a přijď pro nevěstu;
ale nevod' Zekula sestřence,
jak se praví, při víně svárlivce.
Jako Janko listu porozuměl,
svého švagra u radě poslouchá,
svaty svolá, jede pro nevěstu,
ale nezve Zekula sestřence.
K Zekulovi matka promluvila:
Čím se děje, rozmilý můj synu,
že tě ujec nezve mezi svaty?
Není divu - ale se obávám,
by nepozbyl pošetilec hlavy,
v zášti živa dlouho s tímto švagrem.
Sedlej, synu, koně nejlepšního,
jenžto stojí podtají ve stáji,
obláčeť se do šatů volharských,
v opodálí za svaty pojížděj,
aby přispěl ujci ku pomoci,
potká-li se s nehodou kde Janko.
Ledva matku Zekulo vyslechnul,
hned poskočí na nohy hrdinské,
osedlá si koně bojovného,
obleče se u šaty volharské,
a v podálí za svaty pojíždí,
nejsa poznán z tlupy od nikoho.
Kdy jsou došli k dvoru nevěstinu,
přidaní jim služebníci vyšli,
berúc od nich koně i oruží,
leč Zekula nikdo si nevšímá.
Všecky svaty do dvora uvedli,
za dlouhé je stoly posadili,
na Volhara nikdo pozor nemá,

an tu sedí na kamenu chladném.
Když se byh vína ponapili,
přineseno na kopí jablko,
i dozývá na hru švagr zetě:
To-li sestřeliti mocen nejsi,
neodejdeš, ni odneseš hlavu,
aniž sličnou odvedeš nevěstu.
Té kdy řeči Janko porozuměl,
udeří se rukou po kolenu:
Hoře mého! Zekulo sestřenče!
pošetilec pozbudu své hlavy! -
Řeč tu černý Volhařín zaslechna,
tiše ticho k Jankovi promlouvá:
Nelekejž se, ze Sibirě Janko,
jáť chci s kopí jablko sraziti.
I vyskočí na koně vítěze,
povyletí jako sokol sivý,
a odstřeliv od kopí jablko,
Janka zprostil pohromy a bídy.
Opět novou hříčku nastrojeno,
devět dobrých koní vyvedeno,
k vévodovi Janku promluveno:
Nyní přeskoč těchto devět koní,
pakliže je, Janko, nepřeskočíš,
neodejdeš, nevezmeš nevěstu.
Opět Volhar k Jankovi promlouvá:
Nestarej se, ženichu Sibiňský,
i zde volím zastoupiti tebe.
Rozletí se jako vlastovice,
i přeskočiv devět dobrých koní,
desátému doskočil na sedlo.
Třetí na to hru ustanovili,
devět mladých děvic vyvedouce,
k vévodovi Janku promluvíce:

Nyní poznej i svoji nevěstu;
pakliže ji poznati nemůžeš,
neodejdeš, neodvedeš dívku.
V těžké se tu Janko zabral myslí,
ale vece Volhařín mu černý:
Nezarmucujž se, ženichu Janko,
já chci tvoji poznati nevěstu.
Svrhna oděv se sebe volharský,
skví se Zekul jako jasné slunce,
pak dolamu svlékna šarlatovou,
rozestře ji přede dívčicemi:
Ujkyně má, Jankova nevěsto!
vezmi sobě prsteny ty drahé,
jiná-li se která daru tekne,
po rameno ruku jí odseknu.
Všecky dívky nazpět ustupují,
a nevěsta blíže přistupuje,
sbírá zlaté s dolamy prsteny,
bílou ruku nimi ozdobuje.
Pojav Zekul za ruku nevěstu,
vévodovi svému ji oddává:
Ejhle, ujče, krásná ti nevěsta,
choť tvá milá, ujkyně má drahá.
I zapláče Janko u radosti,
Zekulovi ticho odpovídá:
Těžko ujci bez svého sestřence,
i sestřenci bez přítele svého.
Pak na odchod svatové se hnuli,
zpívajíce, koňmi harcujícíce. -
Tehdá bylo, nyní se vzpomíná.

VI.

Zpěv volharský

Dívka a janičar

Marfelínko, spanilá děvčínko,
podej koni studené vodičky
z rukou tvojích, z rukou přebělounkých
„Poshov, poshov, carův janičare,
až se zeptám své staré matičky,
dává-li se voda janičaru.“

Marfelínko, spanilá devčínko,
třeba zeptej, třeba se jí neptej,
na ruces mi noc celou ležela,
až mi ruka moje zdřevěněla,
i nemohu na kůň vyskočiti,
i nemohu s koně dolů slézti;
družina mne na kůň vysazuje,
a s koně ssazuje.

VII.

Zpěv vindický

Oučinek slov

Jakmile jsem řekl:
Nač bys mi byla?
ihned své očinky
slzou polila.

Jakmile jsem řekl:
Tys moje milá!

ihned veselého
srdéčka byla.

Popis děvčete

Bílá je co mléko,
červená co krev,
má laskavé očko,
jen smích je a zpěv.

Bílá je co mák,
červená co rak,
jak kamna hoří,
kdož s ní vyleží?

Popěvky

Kdybych já hezkého
mužička měla,
sedíc za stolem bych
na něj hleděla.

Což jsem se já smál,
usmíval,
když jsem karnáček
pozdvihal.

U mé milé nic to nového,
že stále cos stejská a žádá
ve dne ji hlava bolívá,
a v noci kolínka rozkládá.

Jen, muziky, hrejte,
peníze schovejte:

sedmíky jsou vaše,
děvčátka jsou naše.

Hudce se ti chtělo,
budiž ti veselo;
kdy chleba nebude,
hudec ti zahude.

I.

Zpěv ruský

1. Černorouchý nevolník hořekuje

Srdci drahá, kolem jdoucí toho stánku,
kde nevolník černorouchý hořekuje,
mládenec kde proti vůli oholen byl,
ty mně pověz, krásné děvče, čistou pravdu.
Právem-li mne lidé starcem nazývají?
nebo sami již dokonce oslepnuli?
Pod' a sejmi, roztomilá, se mne kuklu,
svleč i černé, můj zlatoušku, se mne roucho,
k mým prsoum ty svou bělounkou přilož ruku,
poslyš, pocit', jak sebou mé srdce hází,
plamenná jak celé tělo krev probíhá.
Setři s lící mých kvetoucích hořké slzy,
rozhlad' sama líce moje jasným okem,
potom pověz, podoben-li já staříku? -
Slitování měj nad smutným mým osudem.
Neprosím tuto mým hříchům odpustění,
ale ty jen bys mne, drahá, milovala.

2. Potok Michajlo Ivanovič

(Pověst staroruská)

V starém sídlu, v Kyjevě velebném
u vlídného kněze Vladimíra
bylo stolování, slavné hody
třem na počtu mladým pobratřencům,
světo-ruským, statným bohatýrům:
a prvnímu v počtu pobratřenci,
bohatýru statnému ruskému,
jenže Potok Ivanovič slove;
a druhému v počtu pobratřenci,
Dobryňovi mládci Nikitiči;
i třetímu v počtu pobratřenci,
Alešovi mládci Popoviči.
Promluví tu Vladimír kněz vlídný:
„Hoj, an jseš ty Potok Ivanovič!
Učiniž mi velemilou službu,
dojed' ty mně k moři ke sinému,
tam na jeho zátoky na teplé,
labutí mi a husí nastřílej,
tož i malých přeletavých kačic,
k mému stolu, stolu knížecímu;
chciť se láskou za to odsloužiti.“
A Michajlo Potok Ivanovič,
nepijet' on ni piva, ni vína,
leč k Bohu se pomodliv vychází.
Ruče vsedne na koně dobrého,
jedva viděn ven ze vrat vyjíždí,
v šírém poli prach za ním ve sloupech.
Kdy přicválal k moři ke sinému,
příkré břehy osuly se ptactvem,
nastřílel on husí i labutí,

tož i malých přeletavých kačic.
A kdy hodlal vraceti se k sídlu,
aj, tu bílou stihne labuť okem,
na labuti peří zlato ryzí,
i hlava se její leskne v zlatě,
leskne v zlatě i v drobných perličkách.
Rychle Potok svůj tuhý luk snímá,
z toulu střelu kalenou vynímá,
luk svůj tuhý pojav do levice,
a kalenou střelu do pravice,
na hedbávnou tětívu ji klade.
Pak za ucho luk tuhý potáhnul,
i kalenou střelu sedmi čtvrtí -
ocelové péra zaskřípěly,
i na luku rohy zazvučely;
již již bylo střelu vypustiti, -
promluví tu k němu labuť bílá,
Avdoťuška Lichovidijevna:
„Hoj, an jsi ty Potok Ivanovič!
Nestřílejže na mne labuť bílou,
přijde čas, kde tobě se odsloužím.“
Na břeh labuť příkrý vychodila,
v děvici se krásnou proměnila.
A Michajlo Potok Ivanovič,
vetknuv ostré kopí v syrou zemi,
a za ostré kopí kůň uvázav,
ujal dívku za bělounké ruce,
i celoval v medová ji ústa.
Avdoťuška Lichovidijevna
tu žalostně k němu promluvila:
„A byť by chtěl mne za choť pojíti,
věz, že komu dříve z nás umříti,
druhu za ním živu jíti ve hrob.“

Bez meškání Potok Ivanovič,
vyšvihnuv se na dobrého koně,
v tato slova s děvicí se loučí:
„Poslyš medle, Avdoťuško milá!
Kdy se v sídlo kyjevské vrátíme,
a kdy zvony zavzní na nešpory,
buď hotova, buď mi připravena
ku příchodu do slavného chrámu,
tam přijmeme zasnoubení svoje.“

Potok koněm zatočiv ujíždí
ku Kyjevu od moře siného.
Avdoťuška Lichovidijevna
letí bílou labutí ve Kyjev
k otci svému i k milé matičce.
A nikde se Potok Ivanovič
neomeškal, ani koněm postál,
přec Avdoťa Lichovidijevna
dříve něho v domovu se octla,
a pod oknem mřežovaným sedíc,
na milého jezdce se usmívá.

I diví se Potok Ivanovič,
i diví se jeda po ulici:
„Nikde nestál, ni jsem se omeškal,
aj, a dříve v domovu se octla! -“

Když ke dvoru přijel knížecímu,
tudíž vrátní zvěstují stolníkům,
a stolníci knězi Vladimíru
o příjezdu Potoka Michajla.
Kníže velí k pavlači mu jeti -
ihned Potok s koně na zem skáče,
koně váže u pavlače krásné,
ubírá se v světlé večeřadlo,
k obrazu se Spasitele modlí,

ukloní se knížeti i kněžně
a klaní se na vše čtyry strany.
„Zdráv buď, vlídný kníže Vladimíre!
Jak jsi velel, tak jsem službu konal,
nastřílel jsem labutí i husí,
tož i malých přeletavých kačic,
sám pak sobě namluvil nevěstu,
sličnou děvku Lichovidijevnu.
O nešporech dnes mně v chrámu býti,
a s nevěstou zasnoubení vzíti.
Náš ty kníže, vlídný Vladimíre!
učinil jsi dnes z milosti velké
třem na počtu hody pobratřencům,
ó, by nyní mně jednomu ráčil,
Potokovi mně Ivanoviči
k svatbě dáti hlučné stolování!“
A již v chrámě v zvony udeřili,
a již Potok na nešpor odchází;
i Avdoťa Lichovidijevna
ustrojená, sličně ozdobená
do chrámu se na nešpor ubírá.
A kdy nešpor byli odslyšeli,
jde Michajlo Potok Ivanovič,
pokloniv se všem popům ve chrámě,
s Avdoťušskou vstoupit v zasnoubení.
Popové se sňátku radující,
pode věncem oba zasnoubili,
a takýto slib od obou vzali:
Komu dříve z manželů umřítí,
druhu za ním živu ve hrob jíti.
I vychází Potok Ivanovič
z Páně chrámu se svou mladou chotí,
s Avdoťušskou Lichovidijevnou;

na široký na dvůr ji uvádí
k laskavému knězi Vladiniíru,
vstupuje s ní v světlé večeřadlo;
kníže vesel, kníže byl radosten,
velí hostím za stoly sednouti,
i Potoku s chotí přisednouti.
Kuchařové jídla přinášeli,
jídla z cukru a nápoje medné;
pili, jedli, hosté si hověli,
před knížetem sebe veličili.
Již k večeru den se svečeřívá,
krásné slunce za hory zachází,
a Michajlo Potok Ivanovič
do komnaty na spaní odchází;
v komnatu jej panstvo provodivši
rozjelo se í pěšky rozešlo.

S mladou ženou, s pěknou Avdoťuškou,
dlouho žíti Potoku nedáno,
bylo žíti - roku půldruhého.
Avdoťa se těžce roznemohla,
večír stůně, o půlnoci slabne,
a za jitra se světem se loučí,
slib žádajíc od manžele svého,
od Potoka od Ivanoviče.

Kdy za jitra zvoněno na jitřní,
Potok zprávu smutnou popům dává
o skonání své mladé manželky.
Přikazují popové mu sborní
ihned tělo na saních přivéztí,
a ve kobkách chrámu postaviti.
Počali jsou mohylu kopati
po hlubině na dvaceti sáhů,
po šířině na dvaceti sáhů;

scházeli se popi se žakovstvem,
i s církevním se vším duchovenstvem,
Avdotíno tělo pohřebali.

Aj, tu Potok ve zbroji i s koněm
v tuž mohylu hlubokou se pustil.
Dubovým je stropem pohradili,
na strop písek žlutý nasypali,
nad mohylou kříže postavili,
toliko jsou místa ponechali
pro provazec ke zvonu vedoucí.

A Michajlo Potok Ivanovič
stál v mohyle na koni mohutném
od poledne až do půle noci;
tu pak hrůzy bohatýra jaly,
oheň znítiv rozžehuje svíčku,
a když chvíle polunoční přišla,
plazů divých naň se množství řítí,
řítí naň se posléz saň ohromná
ohném soptíc, tělo ožehuje.

Leč Michajlo Potok Ivanovič
prostý bázně meč ostrý dobývá,
ostrým mečem lítou saň protekne,
setne hlavu, a hlavou tu počne
Avdotíno tělo potírati.

Ajta divu, divu velikého!

Nebožka se z mrtvých probuzuje.

Tu se Potok uchopí provazce -
slyše zvoník na zvon udeřiti,
spěší ku mohyle Avdotíně,
provazcem se k zvonu potrhává,
pravověrný lid se k chrámu sbíhá,
všickni na to v podivení patří.

A Michajlo Potok Ivanovič
řve v mohyle hlasem velehrozným;

mohly tu rychle rozrývali,
v jámu dlouhé spustili žebříky,
z mohyly jsou Potoka vytáhli
s dobrým koněm i s chotí oživlou.
Pověst došla kněze Vladimíra,
i k popům se zprávy ty donesly,
svatou vodou sňatek obnovili;
veleno jim po starému žítí,
a když Potok tak živa zestárnul,
a zestárnuv s světa se odebral,
podlé slibu popové dávného
kázali s ním ženu pochovati,
v syré zemi živou zakopati.
Obou jména věčně tím se slaví,
takt' se stalo, věk tak dávný praví.

3. Chlouba - Zhouba

(Z ruských Starobylých skladání)

Dokud časové líbí mládci hováli,
dokud se roznášela jeho čest a chvála:
sám Bůh mu laskav býval, hosudar milostiv,
otec, matka jinocha chovali jsou v lásce,
rod nemohl se na něm dosti vynadívát,
sousedé, pokrevní jej ctíli, darovali,
druhové, tovaryši k němu přijížděli,
na radách se radíce, moudře rokující
společně o službě carské, o službě vojenské.
Jahůdka s cukrového stromku odkanula,
s kadeřové jabloně větvev odpadnula -
dobrý se mládec otce, syn se matky spustil,
ach, nečasy veliké nastaly jsou mládci:
Bůh hněv na něj položil, car mu nemilostiv,
otec, matka jinocha nechovají v lásce,

a rodina naň více nechce pohlédnouti,
sousedé, pokrevní jej nectí, nedarují,
druhové, tovaryši jej nenavštěvují,
na radách se radíce, moudře rokují
společně o službě carské, o službě vojenské;
nyní ho velké hoře a žalost osedla.

Ze žalosti té mládec, z hoře velikého,
odešel dobrý mládec on do své konírny,
vybral si tu dobrého koně, vystálého,
položil na kůň uzdu, sedélko čerkasské,
a vskočiv na dobrého koně, vystálého,
odjížděl dobrý mládec v cizí, dálné kraje.

A když byl přijel mládec k řece Smorodině,
jarý se mládec řeky takto dotazuje:

„Pověz mi, bystrá řeko, kde tu konské brody,
kde můstky kalinové, přívozy bezpečné?“

Ozve mu bystrá řeka člověčím se hlasem,
člověčím takto hlasem, usty krásné dívky:

„Povím já bystrá řeka tobě, mládku dobrý,
kde brod, kde kalinové můstky, i kde přívoz;
leč z brodu mi konského plat po dobrém koni,
z přívozu plat mělkého po sedlu čerkasském,
z můstku kalinového po udatném mládci,
i tebe nešťastného takto já propustím.“

Přejeltě statný mládec Smorodinu řeku,
a když ujel za řekou as na druhou míli,
on sprostým rozumem svým takto se vychloubá:

„Pravilo se o bystré řece Smorodině,
že nelze jí projítí pěšci ani jezdcí,
však bystrá řeka louže dešťové špatnější.“

A za ujíždějícím vychloubavým mládcem
v zápětí volá bystrá řeka Smorodina,
člověčím volá hlasem, usty krásné dívky:

„Nešťastný! ty zapomněl za řekou jsi bystrou
dva soudruhy srdečné, dva ocelné nože,
v cizích krajinách dálných zbraně dobré třeba.“
I obrátil se mládec k řece Smorodině,
nelze mu navrátiti za řeku se bystrou;
nepoznal dobrý mládec víc brodu konského,
neviděl více mládec přívozu jistého,
aniž kalinového více můstku našel.
Pustil se na bezedné mládec na hlubiny,
kůň prvním krokem stoupil - po břicho zatonul,
kůň druhým krokem stoupil - po sedlo čerkasské,
a třetím krokem stoupil - hřívý neviděti.
I zvolá v slova tato mládenec hynoucí:
„Ty matko, bystrá řeko, řeko Smorodino!
čemuže ty mne topíš, mládce nešťastného?“
Promluví bystrá řeka člověčím jazykem,
člověčím to jazykem, usty krásné dívky:
„Neblahý ty mládenče! netopím já tebe,
leč topí tebe chlouba vlastní, tvoje zhouba.“
Utonul mládec v Moskvě řece Smorodině,
vyploval jeho dobrý kůň na příkré břehy,
přicválal koník dobrý k mateři a k otci,
na oblouku u sedla napsaná cedulka:
Utonul mládec v Moskvě řece Smorodině.

II.

Zpěv maloruský

1. Osirelá

Oj, letěla žežhulička
přes pole a háj;

pustila strakaté píрко
na tichý Dunaj.

Oj, jak tomu strakatému
pírku na Dunaji -
tak i mně tu osiřelé
v cizím dálném kraji.

Oj, pustím já prsten zlatý
po příkré hoře -
pošla léta má se světa
jak list po vodě!

2. Hrob v cizině

Stojí javor nad potokem,
k vodě nachýlil se;
přišla bída na kozáka,
kozák zarmoutil se.

Nechyl ty se, javorečku,
ještěs zeleňounký!
Nermuť srdce, můj kozáčku,
ještě jsi mlad'ounký!

Těžko se mu nechýliti,
voda jej podmývá;
těžko se mi nermoutiti -
srdce hořem splývá.

Oj, odjíždí kozák mladý
mezi Moskovany;
z javora na koni sedlo,
sám koníček vraný.

Odjel kozák k Moskovánům,
tam žalostně zhynul,
se svou milou Ukrajinou
na věky se minul.

Jak si žádal - na vysoko
hrob mu naházeli;
jak přikázal - kalmu mu
v hlavách nasázeli;
ptáčkové tam přiletují,
zobají kalinky;
kozákovi přinášejí
zprávy od rodinky.

III.

Zpěv srbský

1. Šetrnost

Zpívala bych, ale nesmím sama,
hocha mého zbolela hlava.
Slyšel by mne, těžké by mu bylo,
pak by řekl: Málo o mne dbalá!
A já dbalá, duši bych zaň dala,
kudy chodím, na srdci ho nosím
jako matka malé nemluvňátko.

2. Trávník zapálen očima

Co ty kouře nad Trávníkem městem?
Zdali hoří, nebo mor ho moří?
Či ho Jahňa očima zažehla?
Aniž hoří, ani mor ho moří,
však ho Jahňa očima zažehla:
dva jsou krámy nové vyhořely,
nové krámy i hospoda nová,
i stolice, kde sudí soudívá.

3. Děvče popisuje své líce

Oj děvčino, Smederevko!
ohledni se ke mně dolů,
abych viděl líce tvoje.
Ó mládenče, červenej se!
Šel-li jsi kdy v krám kupecký?
viděl-li jsi list papíru?
Takové ti líce moje.
Šel-li jsi kdy do hospody?
červené-lis víno viděl?
Takové jsou tváře moje.
šel-li jsi kdy dolů v pole?
viděl-li jsi trnky zralé?
Takové jsou oči moje.
Šel-li jsi kdy krajem moře?
viděl-li jsi pijavice?
Takové obočí moje.

4. Tíže dívčích kleteb

Umřel Konda matčin jedináček,
líto matce Kondu zakopati,
zakopati dvoru opodále;
odnesla jej v zelenou zahrádku,
zakopala v žlutém pomerančí,
každé jitro k němu docházela:
Syne Kondo, zem-li tobě těžka,
těžky-li jsou desky javorové?
Odpovídá ze země jí Konda:
Ach, není mi, matko, země těžka,
nejsou těžky desky javorové,
ale těžké jsou mi děvčat kletby:
sám Bůh slyší, zavzdychne-li která,

zem se třese, zakleje-li která,
Bohu líto, zapláče-li která.

5. Žádost Děvčiny

Ubožička, bych byla vodička!
Chtěla bych se, chtěla temeniti
blízko Sávy, blízko řeky chladné,
kudy plovou lodě s obilíčkem,
viděla bych mého rozmilého,
kvete-li mu na veslu růžička,
nevadne-li v ruce mu hvozdička,
již jsem smutná v sobotu trhala,
a v neděli rozmilému dala.

6. Jahňa poslednice

Bože milý, divu velikého!
Porodila matka devět děvčat,
a desátý plod nosíc pod srdcem,
Boha prosí, aby dal chlapečka.
Když se bylo času naplnilo,
rodí matka i desáté děvče,
a když ku křtu měli dítě nesti,
kmoch se staré matky dotazuje,
jakým jménem má se dítě zvát?
Stará matka zlostně odpovídá:
Zvi se Jahňa, necht' ji Víla vezme!
Jahňa rostla štíhlá a vysoká,
líce její červené a bílé;
a kdy Jahňa na provdání byla,
ve vědercích vodu nosívala,
po zelné hoře chodívala.
Zvolá jednou skalní na ni Víla:
Oj, poslouchej, lepotvárná Jahňo!

Odhod' vědro do zelené trávy,
pospěš za mnou u horu zelenou;
bylať nám jsi matkou darována,
ještě ležíc kmotrovi na rukou.
To zaslechnouc Jahňa poslednice,
hodí vědro do zelené trávy,
jde za Vílou u horu zelenou,
za ní chvátá ostařelá matka:
Vrat' se domů, Jahňo poslednice!
Odpoví jí Jahňa poslednice:
Vrat' se ty, ty boží odpadlice,
ana jsi mne sama Vílám dala,
mne maličkou kmotrových na rukou

7. Naděje

Ach můj Mijo, kdes byl této noci?
Blaze, matko, kde jsem byl, mi bylo:
uviděl jsem dívčinu překrásnou,
ohlédla se, usmála se na mne,
zdálo mi se, že by pošla za mne.
Zaprosil bych, však jí matka nedá,
unes' bych ji, tuhá stráž ji hlídá.
Blízko domu mandlový strom roste,
vyšvihnu se na strom mezi větve,
kvílet budu jako zezhulička,
tesknit budu jako vlašťovička,
vzdychat budu jako mladá vdova,
plakat budu jak za milým děvče,
dokavad se matka neobměkčí,
a mně krásnou dceru nedaruje.

8. Milý vdovu těší

Ach ty vdovičko, má holubičko!
neroň slzičky, nekal očičky;
pod' raděj se mnou, pod' do mé vlasti,
pěkné se perly v mé vlasti rodí,
matka je sbírá, do klínu vkládá,
do klínu vkládá, nevěstě chystá,
až jí nevěsta do domu přijde,
by jí na hrdlo perly navlékla.

9. Jovo a milá

Jovo koval u mostu koníčka,
viděla ho milá z okénečka,
vidouci ho růží posypala,
posypavši ticho promluvila:
Ó můj drahý! opásej se pevně.
ať ti růže skrz pás nepropadne,
jinému tvá milá nepřipadne!
Dnes v noci jsem sen podivný měla,
hnědý kuň tvůj sám polem pobíhal,
kalpák tvůj se válel na bojišti,
střely se ti cestou rozsypaly.
Jovo milé tiše odpovídá:
Miluj, miluj, drahá duše moje!
Cos počala ty mne milovati,
všecko štěstí všude mne potkává
jak na cestách, tak i u kupectví.

10. Skvostné lůžko

Mandlový vyrostá stromek štíhlý, vysoký,
pod ním spává Mehmed-aga s mladou Fatimou,
černá zem a rosná tráva jejich peřina,

přikryvadlo jasné nebe a hvězdy skvělé,
podhlavnice bílé ruce sobě vespolek.

11. Mladičkový manžel

Ach, což jsem se zaříkala,
zaříkala, zpřísahala,
že mladého si nevezmu;
xa přec Bůh mi dal mužička
mladičkého, sprostičkého.
Já mužička vypravila,
za kozami odpravila;
když se večír svečeřilo,
vsecky kozy domů přišly,
niiůj drahý se nenavrátil.
Vezmu kužel i vřetýnko,
jdu ubohá muže hledat;
a když přijdu na ouhorec -
kozy mi ho zahrabaly,
nožičkami zatlapaly.
Vyhrabu můj poklad drahý,
zastrčím ho do zástěry,
odnesu ho v dvorec bílý;
položím ho na ohniště,
prysk oharek, ožehnul ho,
achich, běda! ožehnul ho.
Položím ho pod polici,
kvočna mi ho oklovala,
achich, běda! oklovala.
Položím ho na polici,
kočka mi ho poškrabala,
achich, běda! poškrabala.
Položím ho na ulici,
přilít luňák, odnesl ho,

achich běda,! odnesl ho;
och nešťastný, zlý luňáku,
neodnášej muže mého!

12. K svatům

Hoj, dva svatové, dva námluvníci!
kam vy spěcháte, čeho hledáte?
„My dva spěcháme, dívku hledáme.“
U nás je dívka nezasnoubená.
„My k vám přijdeme dívku zasnoubit.“
Vy k nám přijdete, my ji nedáme.
„Ba věru dáte, rádi ji vdáte.“
Až sám test' přijde, sukni přinese.
„Sám test' k vám přijde, sukni přinese.“
Až ženich přijde, prsten přinese.
„Sám ženich přijde, prsten přinese.“
Až družba přijde, věnec přinese.
„I družba přijde, venec přinese.“

13. K ženichovi a nevěstě

(Na prstenu)

Rozvaž, ženichu, rozvažuj,
po tvé-li myslí nevěsta;
pakli ti není po myslí,
vsedni na koně, ujížděj,
ať není pozdě želeťi:
Oh blude, cos mne ománil
ve dvoru ještě tchynině.
Rozvaž, nevěsto, rozvažuj,
ten-li po srdci tvém ženich;
pakli ti není po srdci,
shod' s hlavy věnec, ubíhej,

at' není pozdě želeť:
Oh blude, cos mne omámil
ve dvoru ještě matčině.

14. Při prstenování nevěsty

Ach sousedko, naše společnice!
společnice, naše nevěrnice!
Zdali jsi nám včera nepřisáhla,
že se nikdy nevdáš za cizince,
že cizinskou ruku nepolíbíš,
že na ruku nedáš cizí prsten?
Ty pak nyní půjdeš za cizince,
ty, sousedko, cizí ruku líbáš,
ty na ruku cizí prsten dáváš.

15. K ženichovi

Milan kuje na Bosně koníka,
nekuje ho, čím se koně kují,
ale kuje olovem a stříbrem,
on ho kuje, a kůň vyhazuje.
Milan koni potichu domlouvá:
Postůj, koni, postůj, můj koníčku!
Jestli, koni, s dobrou přijedeme,
blahost bude pro tebe i pro mne:
uplete ti jesle javorové,
a do jeslí nahází ti kvítí,
za den jísti, za dva skákat budeš.
Pakli, koni, se zlou přijedeme,
hoře bude pro tebe i pro mne:
uplete ti jesle jalovcové,
nahází ti hořké čemeřice,
za den jísti, za dva stonat budeš.

16. Dozývání svatů

Chystejte mi se, Pomoravané,
Pomoravané, Podunajané,
pro nevěstu sličnou pannu.

Vzhůru, kume, vzhůru, starý svate!
Vás dozývá ženichova matka,
byste záhy přivedli nevěstu,
která nosí v záňadří slunéčko,
a v rukávech skvělou měsíčinu.

17. V bytu nevěstině

\
Zlaté kusy na hrad dorážely,
a svatové k dívce přicházeli.
Ovšem dívka svatů se nadála,
přes celý den bazaličku sela,
předvídajíc svůj osud manželský:
„S manželem-li blahý život bude,
s večera mi bazalička sejde,
do půlnoci propletat se bude,
s jítrem sama v kytky se uvije.“
S manželem jí blahý stav nastává;
aj, s večera bazalička sešla,
do půlnoci propletávala se,
a na jitru v kytice se vila.
Dostal každý svat kytku bazalky,
sám pak ženich spanilou nevěstu.
Družbovi se kytky nedostalo, -
promluvila spanilá nevěsta:
Nehněvej se, rozmilý můj družbo!
pro tebeť já hodlám lepší kytku,
lepší kytku, moji společníci.

18. Když nevěstu vedou

Mlč a neplač, ty milá nevěsto !
Dosti tvoje napláče se matka,
dost napláče, dosti se natouží,
vidouc družky tvoje vodu nosit,
mezi nimi hezká Růže není,
Růže není, ani vody v domě.

19. U ženichova bytu čekající svaty

Hoj orlové, orlové!
let-li váš byl vysoký?
Let-li váš byl vysoký,
hled-li váš byl široký?
Svaty-li jste viděli?
Vedou-liž vám nevěstu?
Zdahž štíhlá, vysoká?
Zdaliž bílá, červená?
Chvěje-li se nový věnec na nevěstě?
Červený-li praporec se krouží nad Kumem?
Zdráv-li koník jabkovitý pod ženichem?

20. Na příchod jezdců

Pade rána, jezdec k nám přijíždí,
pade druhá, jest to jezdec druhý,
pade třetí, vojvoda se blíží.
Vojvodo náš, kam jsi poděl svaty? -
Zpozdili se po moři jedouce.
Vojvodo náš, kdo byl převozníkem?
Převozníkem jim nevěsta byla;
všecky svaty na věnci převezla,
ženicha na prutu rozmaríny.

21. Na odchod svatů s nevěstou

Ohlédni se, lepá Květo, matka tě volá.
Nemohu se ohlédnouti, ani ozvati;
v dům svěstin mne sivý koník tryskem unáší.

Ohlédni se, lepá Květo, otec tě volá.
Nemohu se ohlédnouti, ani ozvati;
v dům testův mne sivý koník tryskem unáší.

Ohlédni se, lepá Květo, bratr tě volá.
Nemohu se ohlédnouti, ani ozvati;
k devržům mne sivý koník tryskem unáší.

Ohlédni se, lepá Květo, sestra tě volá.
Nemohu se ohlédnouti, ani ozvati;
k zelvicem mne sivý koník tryskem unáší.

22. Králevič Marko a Víla

Pojížděli jsou dva pobratřenci
po Miroči, po tom krásném hvozdu;
jeden z jezdců králevič je Marko,
druhý jezdec vojevoda Miloš;
kopí v ruku oběma bojovná,
oba jedou na bujarých koních,
vespolek si jak dva pobratřenci
bílé líce z lásky líbajíce.

Nato Marko na Šarci zadřímá,
a pak mluví k svému pobratřenci:
„Ach můj brachu, vojvodo Miloši!
těžký sen mi oči obkličuje,
zpívej, bratře, obvesel mi srdce!“

Vojvoda mu Miloš odpovídá:
„Milý bratře, králeviči Marko!
rád bych z lásky tobě pozpěvoval,
ale večer mnoho pil jsem vína

na pohorí s Vílou Ravijoilou;
tu mně Víla byla zahrozila,
jestliže mne zpívati zaslechne,
že na místě chce mne ustřeliti
i do hrdla, i do srdce živa.“
Ale vece králevič mu Marko:
„Zpívej, bratře, ty neboj se Víly,
dokud stává králeviče Marka,
dokud pod ním Šarec vidavítý,
a v rukou mu Šestiperec zlatý.“
Počne tedy Miloš popěvati,
krásnou písni Marka veseliti
nejpěknější z našich starodávných,
o jakémsi králi, jak sidlíval
v Macedonsku druhdy veleslavném,
a jaké si záduší stavíval.
Marko sobě libuje u písni,
leč se kloní na oblouk u sedla;
Marko dřímá, Miloš pozpěvuje.
Zaslechši ho Víla Ravijojla,
Milošovi z lesa odzpěvuje -
Miloš zpívá, Víla se ozývá.
„Pěkné hrdlo Milošovo carské,
pěknější je než u samé Víly.“
Rozhněvá se Víla Ravijojla,
i odskočí do Miroče hvozdu,
napne luk - a naň dvě bílé střely,
jednou raní Miloše u hrdlo,
druhou raní u srdce junácké.
Zvolá Miloš: „Ochich matko moje!
Běda, Marko, Bohem pobratřenče!
Ach, mne, bratře, ustřelila Víla;
zda jsem neděl tobě, že neradno
pozpěvovat po Miroči hvozdu!“

Tu se Marko ze spaní vytrhna
skočí rychle s koně pihaného,
dobře Šarci popruhu utáhne,
Šarce koně objímá i líbá:
„Nuže, Šare, pravé křídlo moje!
dostihni mi Vílu Ravijojlu,
čistým tě chci stříbrem podkovati,
čistým stříbrem, také ryzím zlatem;
do kolen tě hedvábím pokryji,
a od kolen střapce do kopyta;
mezi hřívou vepletu ti zlato,
ozdobím tě perlami drobnými.
Pakliže mi nedostihneš Víly,
obě ti chci oči vyloupati,
Íšecky čtyry nohy podlomiti,
tak v bídě zde tě ostaviti;
otloukej se od jedle do jedle
jako Marko já bez pobratřence.“
I vyskočí Šarci na ramena,
cválem pádí po Miroči hvozdu.
Víla vrchem hvozdu uletuje,
Šarec středem hvozdu poskakuje.
Nikde sluchu ni zraku o Víle;
až konečně Šarec Vílu zhlédna
se tří kopí do vysoka skáče,
a se čtyry kopí na podálí,
brzo Šarec dostihoval Vílu.
Vidouci se Víla u nesnázi
prchá bídná k nebi pod oblaky;
tu zatočí Marko buzikánem,
obuch letí, kam ho Marko měří,
bílou Vílu do plecí udeří
ta se valí na zemici černou;
on ji počne bít buzikanem,

nalevo ji zprava přehazuje,
šestiperem zlatým udeřuje.
„Čemus, Vílo, ať tě Bůh ubije!
ustřelila pobratřence mého?
Zjednej býlí onomu junáku,
hlavu sice nepozvedneš více.“
Počne Bohem bratrovat ho Víla:
„Bohem bratře, králevici Marku;
v nebi Bohem, a křtitelem Janem!
Nech mne živu do hvozdu pojítí,
ať nasbírám po Miroči bejlí,
a zahojím rány na junáku.“
I jsa Marko pro Boha milostiv,
a na srdci hrdinském žalostiv,
živou Vílu do hvozdu propustí.
Bejlí sbírá po Miroči Víla,
bejlí sbírá, často se ozývá:
„Hned ti přijdu, Bohem pobratřence!
Nahledavši po Miroči bejlí,
rány Víla junákovi léčí:
pěkné hrdlo Milošovo carské,
a pěknější, než kdy jindy bylo;
zdrávo srdce v Miloši junácké,
ba zdravější, než kdy jindy bylo.
Zmizí Víla u Miroči hvozdu,
Marko jede se svým pobratřencem.
Projížděli kraje na Poříčí,
a Timok jsou vodu přebrodili
u Břehova, dědiny veliké,
pak setkli do krajů Vidinských.
Ale Vílám vypravuje Víla:
„Ó poslyšte, milé družky moje!
nestřílejte po horách junáka,
dokud pověst králeviče Marka,

dokud pod ním Šarec vidovitý,
a v rukou mu šestiperec zlatý;
co jsem smutná já jdnes vytrpěla,
že jsem sotva život uchovala.“

23.Králevič Marko a loupežník Musa

Víno pije Musa Albanezský
v Carohradě v bílé krčmě sedě;
a když vínem osvítil se Musa,
opilý tu počne hovořiti:
„Devět brzo roků odplynulo,
v Stambolu co cara obsluhuji,
a nedal mi koně, ani zbraně,
oděv nový, ani obnošený.
Ale, jako pevná u mne víra,
k přímoří se vzdálím rovným krokem,
kolem moře přívozy zastoupím,
i silnice k moři sahající;
věž vystavím přímoří nablízku,
v věž narážím hřeby křivolaké,
zvěsím caru kněze i poutníky.“
V opilství co Turek koli mluvil,
vystřízlivěv skutkem vykonával:
k přímoří se rovnému oddálil,
přívozy a silnice zastoupil,
kudy vezli carovy poklady,
na rok celý, málo tři sta břemen;
ty zadržel sobě Musa všecky.
Věž vystaviv blízko na přímoří,
kolem věže hřeby křivolaké
věšel caru kněze i poutníky.
Přemnohých se car žalob doslechna,
Čupriliče naň vezíra vyslal,

a s vezírem tři tisíce vojska.
Jedva ale k přímoří přitáhli,
všech rozprášil Musa po přímoří;
Čuprihče vezíra uchvátiv,
zavázal mu ruce nazad v tejlo,
a nohy mu zespod koně svázav,
zas jej caru v Carohrad odeslal.
Car svolávat kááže bojovníky,
přislubuje poklady nesmírné,
kdo by zhubil loupežníka Musu.
Ale kdo se naň odhodlal koli,
do Stambolu víc se nenavratil.
Radí posléz Čupriličův chodža.
radí caru želem stíženému:
„Velký pane, care nad Stambolem
ó, by bylo králeviče Marka,
věř, zhubil by loupežníka Musu.“
Car nevolně popříč naň pohlédnul,
an na víčko slzy mu nastoupily:
„Jdi mi s očí, chodžo Čupriličův!
proč vzpomínáš králeviče Marka?
Zpráchnivělyť, ach, i kosti jeho!
Ouplně tři léta uplynuly,
co jsem sám jej vrhnul do žaláře,
do žaláře pevně zamknutého.“
Odpoví mu Čupriličův chodža:
„Hospodine, care milostivý!
čím jonáku odměnil bys tomu.
jenž by přivedl na živu ti Marka?“
Dí v odpověď car mu velemocný:
„Odměnil bych na Bosně vezírstvem,
bez proměny na celých let devět,
ni haléře nebeíra poplatné.“

I vskočí na lehké nohy chodža,
otevívá od žaláře vrata,
ven vyvádí králeviče Marka,
před slavného cara jej uvádí.
Vlasy visí do černé mu země,
půli stele, půli se pokrývá,
nehty jeho - orati by mohl
Zhubila jej vlžina ode zdí,
že počerněl jako šedý kamen.
Mluví car ku králeviči Marku:
„Marku milý, tys-li to na živu?
„Jsem, můj care, a u velké bídě.
Car mu na to řadem vypravuje,
co již zlého natropil mu Musa;
pak se táže králeviče Marka:
„Důvěříš-li v sebe, Marku milý!
odebrav se na přímoří rovné
zahubiti loupežníka Musu?
Odměním ti, jak jen koli ráčíš.“
Odpovídá králevič mu Marko:
„Bopomozi! care hospodine!
zhubila mne vlžina ode zdí,
že nemohu na oči prohlédnout,
jakž mně s Musou souboj nastoupiti?
Dřív mne usad' někam ho hospody,
počastuj mne pálenkou a vínem,
dej do vůle tučné skopoviny,
a bílého chleba pšeničného,
bych pohověl několik dní sobě,
pak oznámím, souboj-li nastoupím.“
Car tři mladé zjednal lazebníky,
jeden myje, druhý Marka břije,
a třetí mu nehty odřezuje;

uhostí ho do hospody nové,
velí dáti, co se jemu líbí.
Sedí Marko tři plné měsíce,
a když trochu život ponapravit,
car se táže králeviče Marka:
„Již-li, Marku, důvěřuješ v sebe,
hroznáť bída k mým doráží uším
žalujíc na proklatého Musu.“
Marek na to k slavnému dí caru
„Dej přinesti kus suchého dřínu
z podlahy, kde devět let se sušil,
ať se zkusím, stačuje-li síly.“
Podají mu kus vyschlého dřínu,
zmačkne Marko dřevo v pravé ruce,
rozpukne se ve dvě, puká ve tři,
ale voda necedí se žádná.
„Bopomozi! care, není času.“
I promine ještě měsíc celý,
a když Marko, zotaviv se málo
cítíl sebe k souboji statečna,
zas požádal kus suchého dřínu.
Když dřív Marko v pravé ruce zmačnul,
praskne dřevo na dvě, praskne na tři,
a dvě kapky vody vyskočily.
Promluví tu k svému Marko caru:
„Přišla chvíle souboj nastoupiti.“
Pak odejde k Nováku kováři:
„Kuj mi šavli, Nováku kováři,
jakous nikdý posaváde nekul.“
Třicet podá kováři dukátů,
a odejde v hospodu zas novou.
Pije víno tři dny, pije čtyry,
pak se staví zase u Nováka:
„Ukuta-liž šavle má, kováři?“

Když vynesl šavli nově kutou,
jej se Marko Králevič otáže:
„Je-liž dobrá, milý můj Nováku?“
Novák Marku směle odpovídá:
„Zde ti šavle, zde ti kovadlina,
sám si okus, šavlice-li dobrá.“
Máchnul šavlí pravou Marko rukou,
a udeřiv ní na kovadlinu,
kovadlinu na půle rozštípil.
Ptá se dále kováře Nováka:
„Zdař tě Bůh, můj kováři Nováku!
Koval-liž jsi někdy lepší této?“
Věrně jemu kovář odpovídá:
„Ovšem lepší ukoval jsem šavli,
lepší šavli lepšímu jonáku;
když odcházel Musa na přímoří,
takpvou jsem ukoval mu šavli,
udeříš-li ní na kovadlinu,
ani tříšťka zdravá nezůstane.“
Tu rozlítiv králevič se Marko
v hněvu vece k Nováku kováři:
„Vztáhni ruku, Nováku kováři,
vztáhni ruku, ať ti šavli platím.“
Ošálence had potajmo uštknul,
vztáhne pravou ošálenec ruku.
Švihna šavlí králevič tu Marko
odťal jemu ruku po rameno.
„Zde plat tobě, kováři Nováku,
by nekoval horší, ani lepší,
tuto vezmi sto kusů dukátů,
těmi živ se za života svého.“
Darovav mu sto kusů dukátů,
vsedne rychle na bujného Šarce,
jede přímo k rovnému přímoří,

kolem jezdě ptá se po Musovi.
Přirání si Marko v jitro jedno,
an z klisury pode Kačaníkem
nalit Musa loupežník vyjíždí,
na vraníku nohy křížem maje,
buzikánem hází do oblaků,
zas ho chytá rukama bělýma.
Přiblíživ se jeden ke druhému,
Marko vece k loupežníku Muse:
„Bloude Muso! ukloň mi se z dráhy,
buď se ukloň, buď to se mi pokloň!“
Odpoví mu Musa Albanezský:
„Projdi, Marko, neponoukej k svádě,
nebo sestup se mnou víno píti;
věř, že tobě ještě se nevyhnu,
ačkoliv tě rodila královna
na salaši na měkkém koberci,
v čisté hedbáví tě zavíjela,
a kalounem zlatým povíjela,
odchovavši medem tě a cukrem.
Mne však bědná rodila Arnautka
mezi stádem na železu chladném,
do černé mne kouně zavíjela,
ostružinou drsnou povíjela,
odchovavši kaší mne ovesnou;
však při tom mne často zaklínala,
bych se z cesty nikomu nevyhnul.“
Uslyše to ze Přílipu Marko,
zaměří svým bojovníckým kopím
do prostředu uší Šarce svého,
v prsy bloudu Musovi jonácké.
Zachytí je Musa na palici,
a vytrhna kopí za se mrští.
Pak napřáhne své bojovné kopí,

zmířiv ránu na králevce Marka;
zchytí kopí Marko na palici,
přerazí je na tři poloviny.
Tu kované šavle vytasivše
lítým během ženou proti sobě.
Máchne šavlí po Musovi Marko,
zchytí ránu na palici Musa,
přerazí ji ve tři poloviny.
Pak zašvihne rozjařen svou šavlí,
ránu veda po králevci Marku,
ale Marko palicí nad čelo -
i odrazí šavli mu od jilce.
Šestiperné palcáty dobyvše,
oba na se křepce udeřují;
na palcátech pera odrazivše,
v zelenou je odhazují trávu.
Na ručest' se s dobrých koní vrhou,
popadnou se za jonácké kosti;
stíhají se po zelené trávě,
napadá tu jonák na jonáka,
sprostý Musa na králevce Marka,
darmo snaha povaliti Marka.
Darmo snaha Musu povaliti,
zápasili v letním dnu do půldne,
Musa bílou pěnou opěněný,
králevič i bílou i červenou.
„Ustaň!“ volá loupežník tu Musa:
„Vrhni stoje mnou neb vrhnu tebou!
I jme se ho Marko porážeti,
avšak nelze sklonit Musu k zemi,
Marka Musa loupežník uchopiv,
udeří ním do zelené trávy,
a na prsy mu klekne jonácké.
Vzúpí hlasem králevič tu hrozným:

„Kdes v dni dnešním, posestřině Vílo!
kde jsi nyní, bodež tě nestalo!
Ty mně křivě jsi se zapřísáhla,
kdy se v těsnu se životem octnu,
že mne vyrveš z hubitelských rukou.“
Aj, tu Víla z oblaků se jeví:
„Jakto, bratře, králeviči Marku!
zda jsem smutná výstrahu nedala,
by v neděli svádu nepočínal?
Hanbať dvěma naproti jednomu,
proti tobě kde hadi potajmo.“
Hledí Musa k lesu a k oblaku,
hlas ten odkud, hádaje, pochází.
V tom vydobyv skrytě Marko nože,
rozkůle ním Musu loupežníka
od slabin až do bílého hrdla.
Umíraje Musa tiskne Marka,
že se jedva vydobyl zpod něho;
a kdy Marko mrtvého prohlíží,
hle! tu v těle tři jonácké srdce,
trojí žebra, jedny za druhými.
Jedno mu se srdce umořilo,
a druhé jako by rozskočilo,
a na třetím lýtý had mu dřímá;
an ze spaní had se probuzoval,
již po ladech mrtvý Musa skáče.
Promluví tu k Markovi had takto:
„Děkuj Bohu, králeviči Marku!
včas že nebyl probuzen jsem ze sna,
kdybyť Musy na životě stálo,
víc než tři sta bēd by tě napadlo.“
To kdy Marko králevič byl spatřil,
slzy lícech po bělých proléval:
„Oh! běda mně, pro Boha milého!

an jsem zhubil lepšího nad sebe.“
Usekna pak loupežníku hlavu,
a metnuv ji Šarcovi v píčovník
do bílého Stambolu pospíchá.
Hodí hlavu před slavného cara,
car uleknut povskočí na nohy,
i dí Marko králevič zasmáv se:
„Nebojiž se, care hospodine!
jakž by chtěl jej živa dočekati,
jenž od mrtvé hlavy odskakuješ?“
Car mu vydá tři břemena zlata,
s nimiž Marko do Přílipu odjel; -
Musa pohřben jest na Kačaníku. -

24. Svatba Chajkuny, sestry Luboviče Bega

Krásnějšího, co svět světem stojí,
nikdy ještě kvítku nevykvětlo,
jako vykvet za našich tu časů,
uprostředu rovin Nevesínských
v dvoru velkém Luboviče Bega;
jako děva Chajkuna vykvetla,
milá sestra Luboviče Bega.
Krásna tě, krásnější být nemůže:
zrostu štíhlého i vysokého,
v tváři sněžné a růžové barvy,
jak by v jarním času dopoledne
proti slunci tichému vyrostla.
Její oči - dva drahé kameny,
její obočí - pijavky mořské,
a pavučí - křídla vlaštovičí;
rusé vlasy - střepení hedvábné,
usta - nádobka jak plná cukru,
zuby bílé - dvě perel pořadí,

její ruce - labutí peruti,
bílá nádra - dva holubi siví;
krása ta se její rozhlásila
po vší Bosně i Hercegovině.
O ni mnozí prosí ženichové,
mezi všemi dva znamenitější:
jeden věkem sešlý Mustaf-aga
z krajiny nablízko Novohradu,
a z Udbině mladý Zuko, druhý;
oba jedním večerem se sešli
na námluvy ku krásné děvici.
Stařec tisíc dukátů podává,
a krom toho zlatou medenici.
Ovinutý had na medenici,
na hlavě mu svítí drahý kámen,
při kterém se může večereti
o půl noci jako o poledne.
Zuko podal dvanácte dukátů;
víceť nevynáší statek jeho
kromě šavle a statného broně,
kterýmiž se živí po krajině
jako sokol křídly po oblacích.
Bratr k sestře jal se promluvíti:
„Ó Chajkuno, rozmilá mi sestro!
tebe matka hned jak porodila,
pro manželství již ustanovila.
Nyní mnohý o tě žádá ženich,
mezi všemi jsou nejvznešenější
přibravší se do dvoru našeho:
jmenovitě starý Mustaf-aga
z Novohradské krajiny bohaté.
Medem, cukrem chce krmiti tebe,
aksamitem šatit a hedvábím;

nesmírněť jsou statky Mustaf-agy.
Jménem Zuko z Udbině jest druhý:
nemá ale pod nebem ničeho
kromě šavle a statného broně.
Vyvol sobě tedy, milá sestro!
pak opověz, za koho chceš jíti.“

Sestra bratru skromně odpovídá:
„Po tvé budiž vůli, rodný bratře!
zaň já půjdu, za koho mne provdáš:
raděj bych však mladého jonáka,
třeba neměl pod nebem ničehož,
nežli starce, byť i v zlatě seděl:
neoblažít' stříbro ani zlato,
oblaží jen, co je komu mílo.“

V tom však bratr sestru neposlechna
připoví ji proti vůli její
Mustafovi, starci z Novohradu.
Na svůj dvůr se Mustafa odebrav,
tudíž svaty k průvodu svolává,
pozve také Zuka Udbiňského
k nešení před svaty praporečku.
I odejdou svati vystrojení
kupně pro nevěstu velekrásnou.

Přibravše se k dvoru nevěstinu
tři celé dny v domě proseděli.
A teprva čtvrtého dne slíčnou
odváděli provdanou děvici.
Od dvoru když málo poodešli,
rovným polem právě putující,
slíčná k svému družbovi nevěsta
skrytě v ucho takto promluvila:
„Družbo milý, prstene můj zlatý!
kterýž jest mi snouben za ženicha?“

Družba tiše odpoví nevěstě:

„Dívko milá, Chajkuno nevěsto!
ohlédni se z pravé v levou stranu,
tamo zočíš slarce šlechetného,
jenžto sedí jako velký sudí
na nizoučkém červeném sedadlu;
bílá brada prsy mu pokrývá.

Mustaf-agatě to s tělem, duší,
kterýž tobě snouben za ženicha.“

Tu nevěsta nazpět okem mrští,
a jej zhlédnouc zavzdychla srdečně;
pak se družby dále dotazuje:

„Kdož jest onen mládenec na broní,
ve svých rukou praporec nesoucí?
černé maje vousy zakroucené?“

Družba takto v odpověď jí vece:

„Onen mladík Udbiňský jest Zuko,
kterýž žádal za tebe u bratra,
žádaje však tebe neobdržel.“

To nevěsta slyšíc na zem padne;
všickni svatové ji pozdvihují,
naposled i starý Mustaf-aga,
ale žádný zdvihnout ji nemůže -
až pak Zuko Udbiňský přistoupiv,
a praporec vrazil v zemi černou,
svou pravici děvici podává.

Aj, tu ona sama se pozdvihši,
se Zukem se vzchopí na běloně.

Mžikem Zuko zatočiv koníkem
letí přese všechny rovné pole
jako hvězda po zjasněném nebi:
což když viděl starý Mustaf-aga,
i zařičel hlasem velehrozným:

„Co hlídáte, ozdobní svatové!
an mi lotr unáší mé děvče,
co hlídáte, jemu nebránice?“
Hlasitě tu svatové zvolali:
„Necht' si nese krahujec křepelku,
necht' unáší, necht' bude i jeho:
ty však odjed' do bílého dvora,
takovéť pro tebe není děvče.“

IV.

Zpěv chorvátský

1. Marko a Turci

Vysoká skála - bílý hrad,
v něm se prochází Marko mlad
se svou milou Alenčicí,
krásnou tureckou děvčicí.
Za jitra záhy jsou vstali,
vesele se procházeli,
i šli jsou na chodby vysoké,
otvírat alkýře široké.
Alenka takto promluví:
„Mhla hustá leží na poli -
však cože to? Či, Marku, zříš,
jak táhne se k hradu blíž a blíž?“
Jí mladý Marko odpoví:
„To žádná mhla není na poli,
turecké to koně supají,
k nám v hosti Turci cválají.
Až přiženou se pode hrad,
jim vyjdeš naproti do vrat;

a budou-li se po mně ptáti,
po turecku se přimlouvati,
dej odpověď jim takovu:
Mladý je Marko na lovu,
a nevrátí se z lesních her,
až někdy zejtra podvečer.“

Ke hradu Turci harcují,
otvírat pannu spatřují;
pravici jim podávala,
levicí je objímala:

„Vítejte, Turci, do domu,
mladý je Marko na lovu;
a nevrátí se z lesních her,
až někdy zejtra podvečer.“

Když usadil se každý host,
dává jim jídla, vína dost;
Alenka Turkům připíváj
za nádra víno podlívá;
přitom unáší pilně zbraň
sedmnáctkrát jim v tajnou schráň.

A šavli brousí Marko mlad,
až se otřásá světlý hrad.

Tu jeden Turek takto dí:

„Cože to tam nad námi hřmí?
Zajisté Marko jest doma,
na brusu jasnou šavli má.“

I vskočí mu Alenka v řeč:

„Mladýť Marko odjel přeč;
a nevrátí se z lesních her,
až někdy zejtra podvečer.

Nahoře slepice hrabou,
na půdě vejce tam nesou.“ -

Zas Turkům víno připívá,
za nádra sobě poclívá.
Vtom Marko na síň vyskočí,
z pošvy mu šavle zabřinčí -
všecky jesi Turky posekal,
jen jeden pod stůl se schoval.
I prosí takto odtavad:
„Poshov, ó poshov, Marku mlad!
nade mnou smilování mej,
mně ubohéma život přej!
Propusť mě domů ve zdraví,
můj hlas tě šíře proslaví,
uslyší každá dědina,
jaký jest Marko hrdina.“

Dí Marko: „Nenajde ouírpnost
turecký u mne nikdy host.
Chci sice živa tě pustiti,
leč zdrávu tobě nebýti.“
I vytahnuv ho z podstolí,
nepěkně s Turkem zápolí:
přelámal všecky kosti v něm,
vyvrhnul jemu oči ven;
na kůň ho rychlý uvázal,
svůj praporec mu v ruku dal,
řka: „K svému caru s tím se klid’,
a jemu ode mne vyřid’:
bylo-li by mu s líbostí,
nech sám též u mne pohostí -
se mnou-li jednou se změří,
co Marko umí, uvěří!“

OJ hradu Turek skokotá,
a hloub do Turek klopotá,
an car u okna stojící

jej vida volá carici:

„Oj pojd' sem, pojd' sem, ženo má!

nastává chvíle veselá:

s praporcem Markovým jedou,

snad také jej k nám přivedou.“

Když Turek před hrad přijel byl,

turecký car se zveselil,

a hned se jezdce takto ptal:

„Jakžes u Marka hodoval?“

„Byly to hody, care můj,

dí Turek - sám Bůh polituj!

Chci raděj s čsrtem spolčiti,

nežli u Marka hostiti:

přelámal všecky kosti mi,

vyvrhnul z hlavy oči mi,

na kůň mě rychlý uvázal,

svůj praporec do ruky dal;

a vzkazuje ti, líbo-li,

bys k němu přijel na hody,

že sám pak, až se s ním změříš,

co Marko umí, uvěříš.“

2. Baroda

Mluví pán k panoši svému:

„Rychle ohledej mé rány!

Jsou-li rány mé krvavy,

pro hojiče mi doběhni;

ale jsou-li rány černy,

pospěš hrob mi vykopati,

hrob široký a hluboký.“

První ránu prohlížeje

viděl panoš až do mozku;

druhou ránu vyšetřuje

viděl mládec až do srdce.

Promluví tu pan Baroda:

„Když se k rodině mé vrátíš,

budou se tě na mne ptáti:

Kde šlechetný jest Baroda?

Ty rei jen: Zadu přijíždí.“

A když panoš vykopal hrob,

hrob široký a hluboký,

káže takto mu Baroda:

„Dobře okuř mě jalovcem,

pevně oblož trninami,

ať mé tělo šerí vlci

nevyhrabou, nerozervou.“

3. Král Matiaš před peklem

Širokým polem prostranná

k hřbitovu cesta šlapaná,

král Matiaš tou cestou jde,

těžká žalost mu srdce rve.

Potká ho starý poutníček,

nebeský sám náš tatíček.

- Copak tě, králi, potkalo?

tvou duši smutkem projalo? -

- Bůh zaplat' ti za útrpnost!

Jakž já nemám míti žalost?

Má milá - mnoho tomu let -

opustilatě tento svět,

a nyní se mi zjevila,

že v pekle hoří, pravila.

- Pusť mimo, králi, zármutek,

vykonej nábožný skutek,

jdi na trh, kup si housličky,

a hraj před peklem písničky.

Když pak pohraješ minut pet,
promluví takto satanáš:
Ten hudec je král Matiáš -
jakýže plat ti, hudče, dám?
Ty pak dej takto odpověď,
že odplatu si vezmeš sám.
I šel na trh Matiáš král,
a koupiv žluté housličky
bral k peklu se, a tamo hrál
před peklem pěkné písničky.
Leč sotva pohrál minut pět,
dí takto vrah náš satanáš:
Ten hudec je král Matiáš -
jakýže plat ti, hudče, dám?
Slyš, satane, pekelný králi,
já odplatu si vezmu sám.
Pojav za ruku milou král,
z horoucích pekel s ní se bral,
a když vycházel z brány přeč,
vypustí milá tuto řeč:
Bud' klete, peklo, do věka
ať není v tobě člověka!
To sotva dopověděla,
hned zase v peklo sletěla:
Bud' klete toběj jazyku!
jenž stále blepceš ze zvyku,
teď věčně budeš hořeti,
na věky věkův trpěti.

4. Navštívení

Žene milý koně
dolů od Radhoně.

Na pravé mu ruce
sívý sokol sedí;
za kloboukem milý
prut má rozmarýny;
koníček zařehtal,
milá z domu vyšla.

- Kam, má nejmilejší,
postavím koníka?

- Postav ho, milý můj,
do naší konírny.

- Kam, má nejmilejší,
sokola mi dáti?

-- Dejže ho, milý můj,
v mou komůrku světlou.

- Kam, má nejmilejší,
vsadím rozmarýnu?

- Vsaďže ji, milý můj,
za má bílá ňádra.

Kůň žere ovísek,
sokol hladí křídla,
rozmarýna kvete,
milý milou líbá.

5. Podivná nemoc

„Hlavu zavažte mi, matičko,
lože připravte mi hnedlíčko!

Mne muselot' děvče uřknouti
u svatého Jiří na pouti,
tváříčky mělo červené,
vrkoče pěkné pletené.

Vystavte, matko, kostelík,
nech přijde na mši, kde kdo jest -
nech přijde na mši kde kdo jest,
snad také přijde má milá.“

Ke mši jest přišel, kde kdo byl,
děvčete jen tu nebylo.

„Kopejte, matko, studnici,
pro vodu půjde, kde kdo jest -
pro vodu půjde, kde kdo jest,
snad také přijde má milá.“

Pro vodu přišel, kde kdo byl,
děvčete jen tu nebylo.

„Dejte mi hranu zvoniti,
přijde se modlit, kde kdo jest -
přijde se modlit, kde kdo jest,
snad také přijde má milá.“

Modlít se přišel, kde kdo byl,
a jeho milá nejprvé:

Divný mi to jest umrlec,
usmívá se přes příkrovec!
Nohy jeho poskakují,
ruce jeho objímají;
hle, ruce mne objímají,
a ústa v ústa líbají.

6. Kde se spí nejlépe?

Vítr věje, sněhy seje,
mne peřina nic nehřeje.
Matka se dcerušky ptala,
zdali vedlé ní by spala?

Nechci, nechci, drahá máti,
těžko vedlé vás mi spáti:

krátká duchna, dlouhá noc,
a mne zebe celou noc.

Vítr věje, sněhy seje,
mne peřina nic nehřeje.

Matka se dcerušky ptala,
zda by vedlé otce spala?

Nechci, nechci, drahá máti,
těžko vedlé otce spáti:
krátká duchna, dlouhá noc,
a mne zebe celou noc.

Vítr věje, sněhy seje,
mne peřina nic nehřeje.

Matka se dcerušky ptala,
zda by vedlé sestry spala?

Nechci, nechci, drahá máti,
těžko vedlé sestry spáti:
krátká duchna, dlouhá noc,
a mne zebe celou noc.

Vítr věje, sněhy seje,
mne peřina nic nehřeje.

Matka se dcerušky ptala,
zda by vedlé bratra spala?

Nechci, nechci, drahá máti,
těžko vedlé bratra spáti:
krátká duchna, dlouhá noc,
a mne zebe celou noc.

Vítr věje, sněhy seje,
mne peřina nic nehřeje.

Matka se dcerušky ptala,
zdali při milém by spala?

Ano, ano, drahá máti,
lehko při milém mi spáti!

Dlouhá duchna, krátká noc,
mně bude teplo celou noc.

7. Milá z deváté země

Mářka žala, Mářka žala
trávu dětelmu...

Hm hm, ja ja -
trávu dětelinu.

Zlatým srpem, zlatým srpem,
rukama bělýma.

Co nažala, co nažala,
vše koníkům dala.

Pijte, jezte, pijte, jezte,
mého bratra koně!

Pojedete, pojedete
do deváté země.

Najdete tam, najdete tam
milou bratra mého.

Co má milá, co na hlavě?
Plápolavé pentle.

Co má milá, co na nádrech?
Cinkající ženkle.

Co na rukou, co na rukou?
Prsteny se blyští.

Co na nohou, co na nohou?
Střevíčky se lesknou.

Což na těle, což na těle?
Suknička jí šustí.

Šustí sukňě po dvorečku
z žlutého hedbáví.

A dvůr mete, a dvůr mete -
koště - peří páví,
hm hm, ja ja -
koště - péří páví.

8. Svoboda

Zpívá ptáček zjara v pomorančí,
naň se dívá kráJovna ze zámku:
Polet', ptáčku, leť do zámku ke mně!
U mne budeš zobati lahůdky,
cukr jísti, sladké víno píti.
Při mém synku budeš sedávati,
sedávaje zpívati mu písň.
Nechci, nechci, králová, já k tobě!
Ty bysi mě zavřela u zámku:
byt milejší v zeleném mi háji,
i milejší zob žlutá pšenicka,
a můj nápoj čerstvá jasná voda,
zazpívám si, kdy a jak mi líbo.

9. Rada

Žlutá vlha pěkně zpívá
prostřed háje zeleného.
Po ní pase mysliveček,
chtěje bídnou zahubiti.
Nestřílej mě, myslivečku,
daruj život, mládenečku!
Chci tě za to vyučiti,
jak bys měl se oženiti.
Nebeř sobě staré báby;
stará bába velká žalost.

Nebeř sobě mladé vdovy;
tuze zlatě mladá vdova,
Vezmi sobě pěknou pannu;
pěkná panna v srdci radost.

10. Mlýnové lásky

Oj pole, moje pole,
rovina široká -
na poli zelená se
mi jabloň vysoká.

Na jabloni vyrostlo
jablíčko červené:
povrch jablíčko rdí se,
a vnitř je zelené.

Podobna jabku tomu
je Minka má milá:
po lesích jest jak růže,
a v srdci truchlivá.

Prostřed jejího srdce
dva mlýny klepají,
a lásku jen a lásku
pořád přemílají.

V.

Zpěv dolnolužický

1. Slavičí buzení

Chodil jonák s děvčetem,
oba krev a mléko;

lesíček jsou prošli,
do zahrady došli.

Na zahradě jabloňka,
jsou na ní jablíčka
z jedné strany zelené,
z druhé strany červené.

Pod jabloň si sednuli,
až jsou oba usnuli:
„Kdo nás bude buditi,
až se bude dníti?“

„Sedí slavík nad náma,
ten maličký ptáček;
ten nás bude buditi,
až se bude dníti.“

Slavík zpívá vesele
po háječku zeleném,
všecek háj se rozlehá,
zelená tráva polehá.

Svitá, svitá, bude den,
červená zoře pudí sen;
kdo podlé své milé spal,
čas má, aby honem vstal.

Čas má od své milé jít,
také ona od něho;
od hezké je velký čas,
od ošklivé dávno čas.

2. Vyřídívý holoubek

Bělonohý můj holoubek
zrána do pole lítával,
v okně zlatníka se ptával,
zdali je hotov prstének.

„Dávnotě hotov prstének,
třeba ho jen zaplatiti,
tolar za něj položit.“
„Tolar zaň já rád chci dát,
mé milé ho darovat:
na její malou ručičku,
a na prst její bělounký.“

3. Vychytralá milá

Šlapaná je stezička, -
a kdo je ji vyšlapal?
Vyšlapal ji švarný hoch
chodívaje na hru k nám.
Večer na hru přicházival,
zjitra ze hry odcházivai.
Chystali se naň, chystali,
všickni mládenci bukovští,
chtěli jsou ho polapiti,
a chtěli ho zahladiti.
Slyšela to jeho milá
ve své nové komůrce,
ve své nové komůrce
na své bílé postýlce.
„Och ty moje milá, milá!
jak mně odtud domů jíti?“
Chci ti dobrou radu dáti,
chceš-li jen mne poslouchati.
„Poslechnu radu podanu,
jen když domů se dostanu.“
Obláčela ho, obláčela
v zelenou sukničku;
vázala mu, přivázala

svou bílou zástěrka;
pásala ho, opásala
svým páskem hedbávným;
hlavu pokrývala, pokryla
bělounkým čepením.

I poslala ho, poslala
pro čerstvou pro vodičku:
„Ty vrátný, milý vrátný můj,
propusť mi tu holčičku.
Pusť s mostu mi tu panenku,
ať mi dojde pro vodu,
ať mi vody přinese
čerstvé od studánky.“

„Dlvnátě to dívčina
v zelené té sukni,
po jednom boku ostrý meč,
po druhém dva nože!“

Milý s mostu dolů jde,
vesele si vejská,
a líbezně zpívá:
Děkuju ti, má panenko,
žes mi ochránila
moje mladá léta,
za to musíš mojí býti.

4. Zkušena

Stojí tam lípa v oudolí,
ona se pěkně zelená,
ona se chvěje semo tam,
jak na ni větrík zaduje.

Milý odjíždí do vojny,
milá si těžce vzdychala.

„Kdy v letní zkvétou růže čas,
k tobě, milá, se vrátím zas.“

Na léto růže zkvétaly,
z vojny milý se nevrátil.

Dívčina ryla v zahradě,
milý domů se vracoval,
jeda po lesu zeleném
a po tom poli veselém
v černý se plášť zaobalil,
by ho milá nepoznala.

„Bůh pomáhej ti, děvčátko!
Což ty tady sama ryješ,
čemuže ty tak smutná jsi?
Hněvá se otec, matička,
či ti milý odpověděl?“

„Otec, matka se nehněvá,
aniž milý odpověděl.
Včera sedm let minulo,
co můj milý do vojny jel,
ještě posud se nevrací,
ach, a snad nikdy nevrátí.“

„Nevěř mu, nevěř, dívčino,
on se tam s jinou zasnoubil.“

„Až se tam vrátíš někdy zas,
vyříd' mu mnoho dobrého,
by si vzpomenu na slova,
která jsme někdy mluvili,
co jsme si někdy mluvili,
vše jsme upřímně mínili.“

„Nevěřiž, nevěř, dívčino,
což, kdybych já ten samý byl?

Já chtěl tebe jen zkoumati,
jiného-li posud nemáš.“

„Jakž bych mohla jiného mít,
když stále srdce toužilo,
a oči stále plakaly,
by se navrátil můj milý.“

5. Podarky

Po dvoře děvče hezoučké
chodilo v sukni tenoučké;

hlavičku sobě hladilo,
na ni věneček stavilo.

Hoch milý jede ke dvoru
na bílém koni nahoru.

Jezdec si myslí, zdvořile
jak by promluvil k své milé.

Promluví slovo nebo dvě:
kde má stavit svého koně.

Ved' ty ho, milý, po dvoru,
v mého tatínka zahradu;

tam jemu ovsa nasypej,
tam také vody mu nalej.

Milá vodičku vážila,
ručka její se blyštěla
těmi prsténky zlatými,
které na trhu dostala,
které jí milý daroval,
těm druhým na vzdor kupoval.

6. Holoubkové

Matka dceru zaplétala
každý boží svátek,
a kdykoli zaplétala,
po každé dcerku kárala.

Matka se rozhněvala,
dceru zavřítí kázala
do nové komůrky:
Seď tu, nezdárná, rok a den,
až ti hoch vyjde z mysli ven.

Z mysli milého nespustím,
dokud ducha nevypustím;
má mne můj milý, má mě rád,
musím i já jej milovat.

Přiletěli jsou, přiletěli
dva mladí holoubkové,
z vysoka jsou přiletěli,
na nízce jsou usednuli,
na panenčinu komůrku.

Co ty nám, milé děvče, dáš,
když ti okénko otevřeme,
když ty milého uhlídáš?

Ach, což mi platno uhlídání,
když mi není s ním rozmlouvání!

Když ti neplatno uhlídání,
bude ti milý k rozmlouvání.

Pojali jsou se za ručku,
vedli se spolu na lůčku,
tam na palouček zelený,
kvítečky jsou si trhali,

věnečky si uvíjeli,
zlehoučka se ovíjeli,
laskavě se objímali
tam na paloučku zeleném.

7. Svatební

Přede Hezkejch novým dvorem
stojí lípa zelená,
pod ní sedí švarné děvče,
dva věnečky uvilo:
jeden bude samo míti,
druhý hodlá hochům dáti,
samo míti,... jíti, ...býti,
k zasnoubení v jednom jíti,
zasnoubenou ženkou býti.

Do vsi jedouce svatové
na zelené hůrce stáli,
ptali jsou se lidí, ptali,
kde ten Hezkejch nový dvůr.
„Když byste ho rádi viděli,
my chceme vám o něm pověděti,
a také vám ho ukázati.“

Svatové jedou ke dvoru,
děvče běží v novou komoru:
„Matičko, milá matko má,
braňte vy svatům do dvora!“
Jakže mám já jim brániti,
když jsi jim sama slíbila,
bílou ruku jsi navdala,
svůj zlatý prsten zavdala.

Svatové ke dvoru přijeli,
před Hezkejch dvorem se stavili:
„Matko, vrata nám otvírej!“

Matka vrata otvírala,
dcccruška svaty vítala:
„Vítám vás, mládenci, pospolu,
jen toho mého o sobě.“

Svati do světnice vkročili,
všickni se za stůl posadili.
Anička otvírá okeničky,
za oknem utrhší dvě růžičky,
mládencům je na stůl položí:
Tu máte, mládenci, růže dvě,
ty já vám dávám k posledu,
víc vám je dávatí nebudu;
budou jiné holky dávatí,
vy musíte s nimi tancovati.

Vedli ze světnice nevěstu,
ona tak žalostně plakala,
bílě svoje ruce lomila:

Dobrou noc, matičko má milá,
díky vám, že jste mne šetřila.

Dobrou noc, otče můj milý,
díky vám, že jste mne šatili.

A dobrou noc, mladší sestro má,
díky ti, že jsi mne milovala,
žes mi ten věneček se ctí dala.

Dobrou noc, hezká děvčata,
všechněm vám dávám dobrou noc;
více vy mne neuzříte
v routovém vínku zeleném,
v bílé mne roušce uvidíte.

8. Doma a tady

Co jsem já ubohá dělala,
že jsem se mladičká provdala,
ach ty můj Bože, ó já nebože!

Doma jsem mívala jáhly s mlékem,
tady bych přijala chleba s vděkem,
ach ty můj Bože, ó já nebože!

Doma jsem mívala husté krupky,
tady mi dávají jedva slupky,
ach ty můj Bože, ó já nebože!

Doma střevíčky s pentličkami,
tady jedva nosím s řeménkami,
ach ty můj Bože, ó já nebože!

Doma jsem chodila jak jeptiška,
tady budu chodit jako dížka,
ach ty můj Bože, ó já nebože!

Doma jsem chodila huj, huj, huj,
tady budu chodit pfuj, pfuj, pfuj,
ach ty můj Bože, ó já nebože!

„Přece jsi říkala: Peníze mám!
Kde je, ženuško, máš? teď se té ptám,
ach ty můj Bože, ó já nebože!“

9. Hříšnice

Přišla švarná děva
pro vodu ke studni,
přišel k ní jakýs starý muž,
jakýs starý, všecek šedý:
„Děvče švarné, dej se mi napítí.“
Strejče starý, voda ta není čistá,
plnátě dubového listí.

Švarné děvče, voda ta je ovšem čistá,
ale ty jsi nečistá.
Vím, že můj Bůh je nade mnou,
on mi mé těžké hříchy odpustí.
Švarné děvče! jdi v neděli ráno na mši,
budou ti tvé hříchy odpuštěny.
Děva ta na mši šla,
za ní tráva schla,
proti ní se kamení pukalo.
Děva ta šla na hřbitov,
devět se hrobů otevřelo;
děva ta šla do kostela,
devět duší za ní kráčelo,
starší jí na šíji skočila,
vaz nešťastnici zlomila:
To máš, matko naše,
tys nás devět usmrtila,
a přec posud ve věnci chodíš,
a hříšnému světu sloužíš,
tomu zlému a nedobrému!

10. Pohnůtka k pláči

Hoši koníky sedlali,
děvče žalostně plakalo.
„Čemu ty pláčeš, děvčátko?“
Jakže já nemám plakati,
tatíka mám, ten z Polska je,
a matku mám, z Uherska je.
Děti jsou všechny maloučké,
do pasu velké, hezoučké:
maloučké jako malinky,
hezoučké jako kalinky.

11. Odbytí

Ach ty moje milá milenko,
kdeže jsi ty byla?
Ať jsem byla, kde jsem chtěla,
v zahradě jsem byla.
A co jsi tam dělala?
Věnečky jsem vila,
jeden tobě, druhý sobě,
třetí mému milému.

Litevské národní písně

1. Přípověď lásky

Přijď, má panenko,
na jaře v máji,
kdy divy kvetou
v matčině sádku:
kolem záhonků
zelená routa,
a ve prostředku
lilie sněžné.

„V máji utrhnu
pestrou kytičku,
tu já odešlu
k svému miláčku;
nepodám sama,
aniž po družce,
severním větrům
dám ji převátí.

Přijď, můj miláčku,
na jaře v máji,

kdy divy kvetou
v otcově sádce:
kolem zahrádky
zelené štípky,
a ve prostředku
samé jabloňky.“

Potom utrhnu
já dvě jablíčka,
ty dvě odešlu
k svému děvčátku;
sám nepodám je,
ani po jiném,
teplými větry
dám je převáti.

2. Dceruška vyprovodivší milého

Jitrem ráno, raničko
vstávalo slunéčko,
a pod skleněným okénkem
matinka seděla.

Ptám se já tě, dceruško,
kde jsi pocházela?
a kde věneček mlžička
tobě porosila?

Jitrem ráno, raničko
šla jsem pro vodičku,
můj tu věneček mlžička
jistě porosila.

Není pravda, dceruško,
křivá to slovíčka;
svéhoť jsi ty rozmilého
polem provázela.

Pravda je to, matinko,
věrná jsou slovíčka,
s rozmilým sobě slovíčko
jsem pohovořila.

3. Pomluva

Záhy jsem vstala,
všecky zasela
zelené majoránky.

Já řídce sela,
hustě mi vzešly,
a pěkně zpupeněly.

Z jejich jsem listí
vila věnečky
z naší vsi pro děvčátka;
z jejich jsem kvítků
pletla kytičky
z naší vsi pro mládence.

Jdu po vesnici,
u stěn poslouchám,
s milým mne pomlouvají.

„Nermuť srdéčko,
drahá panenka,
ta pošlapej slovíčka.

Stromoví povadne,
listí opadne,
nás přestanou pomlouvat.“

4. Milující

Teče na potůčku
čistá vodička;
u potůčku,

u studánky
co panenka truchlíš?

Jakž mi netruchlíti,
jak mi netoužiti?

Nic mé oko
nevidělo,
co chovám v srdéčku.

V noci bez spaníčka
řekla jsem slovíčka,
že nikdy se
a na věky
od něho neodloučím.

Raděj ať se duše
od těla odloučí,
než abych se
já kdy měla
od mládence mého.

5. Upřímné vyznání

Kdy jsem šla do sadu liliového,
patero, šestero na mne se dívalo;
kdy jsem šla ze sadu liliového,
patero, šestero kloboučky smekalo.

Kdy jsem tančila s hochy švižnými,
bílou mi na půl zástěrku roztrhli.
Nikdo se neptal: čí to děvčátko?
A ledakam mne do kouta povrhli.

Kdy jsem ale tančila s mojí miláčkem,
tu mne na rukou nosili mladičkou.

6. Věrná láska

Po návsi jdouc,
vodičku nesouc,
zaslechla jsem hnědé koně
řehtati ve stáji.

Postavím vědérka,
odevírám dvířka;
hle, tu můj miláček
ve stájence pláče.

Čemu pláče můj miláček,
čemu jezdec švarný?
Jen' jsem přislíbila
nikdy svoji lásku
k tobě nezrušiti.

Čistá voda, čistá
ve čistém potůčku:
věrná láska, věrná
ve věrném srdéčku.

7. Pomluva

Pojď, můj miláčku
všemi pomlouvaný,
jako růže v sadu
každým trhávaný!
Všickni tě trhali,
v kytku uvíjeli,
přátelům tě dali,
aby tě kárali.

Pojď, má panenka
všemi pomlouvaná,
jak lilie v sadu
každým trhávaná!

Všickni tě trhali,
v kytku uvíjeli,
přátelům tě dali,
aby tě kárali.

Mluvili, žes taká...
že jsi ledajaká,
ba že jsi v hospůdce
věneček ztratila,
a zlatý prstének
s hochy protančila.
Můj posud věneček
v matčině komůrce,
můj zlatý prstének
na mé bílé ruce.

8. Milující

Kam půjdu, co počnu, kde ji uhlídám?
Jak svému srdéčku pokoj navrátím?
Plakat budu vzpomena na její lásku,
až snad svoje srdce od ní odvrátím.
Cestku jsem vyšlapal k ní chodívaje,
potok jsem vyvážil přecházívaje;
i vrátím se, půjdu opět k děvčátku,
té lásky obnovím milou památku.

9. Pohrdání vdovcem

Pod otcovým oknem,
skleněným okénkem
vykvetala olíva.
Kvetla, vykvetala,
listím zachvívala,
černé olívky nesla.

A její olívky,
zrnka začernalá,
voněly co rejnské víno.

Kdybych já věděla,
že dostanu hocha,
nové bych mu šaty šila.

Šila, vyšívala,
kvítky kvítkovala,
stříbrem vykládala.

Kdybych já věděla,
že dostanu vdovce,
pouta bych mu připravila.

Ruce, nohy bych mu
spínati kázala,
do věže hodit ho dala.

Nic by neznamenal,
kdy dnové, kdy noci,
kdy zima, kdy léto líbé.

10. Vdovec

Vdovce sobe vezmu,
překvapím vdovečka!
Proměním se v štičku,
strakatou rybičku.

A já poplovu
v jezera a moře,
tam se pod zeleným
rákosím ukryji.

Vdovec přichází
sít' hedbávnou nesa,
sít' chce zatáhnouti,
a mne zaloviti.

Pilně pozor dává,
laskavě promlouvá:
„Ta strakatá štička!
hled', pěkná děvčička!“

11. Ztracená ovečka

Včera, včera, za večera
ztratila se má ovčička;
hej, kdož mi hledat pomůže
mou ovečku, mou jedinkou?

Šla jsem prosit Denici;
mne Denice odbývá:
Ráno ohníček Slunci
musím rozdělávat.

Šla jsem prosit Večernici;
Večernice mne odbývá:
Musím večír lůžko
pro Sluněčko stlávat.

Šla jsem poprosit Měsíček;
Měsíček mi odpovídá:
Mečem mne rozpúlili,
smutno je líce moje.

I šla jsem prosit Sluněčko;
mně Sluněčko odpovídá:
Devět dní hledat ji budu,
a na desátý nezajdu.

12. Ztracený ovčáček

Večír včera z večerečka
najala jsem si holečka,
by mou ovečku pásal.

Nevím, kam se děl s ovečkou,
či ho voda pohltila,
nebo za hory mi ušel.

Kdyby za hory byl ušel,
poznala bych po stopičkách,
a po rychlém kroku jeho.

Kdyby do vody byl padnul,
voda zkalená by byla,
na ní by plovat klobouček.

Pastýřové, pasáčkové,
neviděli jste ovečku
mezi lesy, mezi plesy?

13. Úmluva

Panenko moje,
mladičko moje,
z lásky jsi mi přislíbila
košiličku šíti.

Můj ty holečku,
ty můj mládenče!
Sestřižená i došitá,
ale ještě nevyšitá
košilička tvoje.

Panenko moje,
mladičko moje,
až ty budeš volky pásti,
přižeň na dražičky.

Tu mne nalezněš,
tu na tě počkám
na paloučku, na rovině,
v bílém jetelíčku.

Můj ty holečku,
ty můj mládenče,
až budeš koníčky pásti,
přižeň na dražičky.

Tu mne nalezneš,
tu na tě počkám
pod vrbami zelenými
u čisté studánky.

14. Skřivánek

Aj skřivánku, skřivánečku!
čemu nehnízdiš na loukách?
čemu neplesáš na lánech?
Jak mně hnízdiš na loukách?
jak mně plesati na lánech?
Všude po mně číhají,
všude mne vyhánějí.
Pásli stáda pastouškové,
orah pole oráčové,
ti jsou po mně číhali,
ti jsou mě vyháněli.

15. Věneček

Jaké divy, velké divy!
Sil jsem routu, růže zkvetly!
Pleť, děvčátko, pleť věneček,
z routy zelené věneček!
Jdi, panenke, pro vodičku! -
A kdy jsem šla pro vodičku,
zafučel severní vítr,
i odvál mi můj věneček
 pryč na moře, na hlubiny.

Tři mládenci na palouku,
síkli seno na palouku.
Kdo z vás mojím milým bude?
kdo doplove pro věneček?
„Já chci tvojím milým býti,
pro věneček doplovati,
tam na moře, na hlubiny.“
Blízko břehu můj věneček,
blízko u dna mládeneček;
na mé ruce můj věnec,
na prkénku mládenec.

16. Matinka předoucí

Dlouho jsem se včera zpozdila,
a hle, matinka má nespala,
slabounce dračka jí doutnala.
matinka lníček spřádala.
Tenounce, matinko, vypřádej,
hodně daleko mne vyvdávej!
„Před' ty jen, dceruško, tenčeji,
a já vyvdám tebe dáleji.“

17. Rybářka

Pohled', děvče, z okénečka,
jaký vítr věje?
Jaký včera, dnes ten samý
větříček severní.
Kdybych mohla na lodičce
moře přeplýnouti,
přivezla bych si hedbáví
a zelenou routu.

Hedbávím bych praporeček
vyšila rybákům;
a z routičky zelené bych
pletla sobě vínky.

18. Ztroskotaná loďka

Mořem po jezeru
ubíhej, lodičko,
k vršku vysokému,
kde mé děvče roste,
pokoj kde srdci mému!

Bouře se strhla,
ledovec rozbil
snědou lodičku;
kroupy plachty roztloukly
i černou palubičku.

A já sám ubohý
ledva život zachoval
pod černým kloboučkem,
Doplaval jsem k břehu,
utonul klobouček.

Tam děvče stojí
čekajíc na mne;
kanou na routičky,
kanou po tvářičkách
horké jí slzičky.

19. Loďka

Šel jsem na borka
kmeny porážet
na roubení lodičky.

Již jsem vyroubil
černou lodičku,
osmihrannou lodičku.

Na každou hranu
vsadil jsem lípu
o devíti větvičkách.

Na každé větvi
dvé milých ptáčků
líbezným pěje hláskem.

Ej bratře, bratře,
milý bratříčku,
kamž loďkou zatočíme?

Čili k dvorečku,
čili k městečku,
či tamto do vesničky?

V malé vesničce
malá děvčátka,
však veliká je láska,

Nedostanu-li,
kterou si žádám,
počkám na zrostající.

A nedají-li
vyrostající,
vezmu mladou rybařku.

Ej, rybařova
snědá dceruška
trojí neumí dílo:
tenounce přísti,
a hustě tkáti,
a stávek připraviti.

Jen ráno vstává,
v loďce sedává,
bílé ruce umývá.

20. Vrba

Aj koni, koníčku!
můj hnědý koníčku!
Čemu nechceš jísti
čistého ovísku?

Čih perna tobě
ta daleká cesta,
daleká cestička,
dvě stě mil a více?

Řek jsme devatero
plovouc přeplovali,
ještě v tu desátou
sebe pohřížíme.

Na břehu koníček,
pod vodou bratříček;
bratříček se topě
vrby zachytil se.

Aj vrbo, vrbičko,
ještě zelenáš se?
Nemáš se zelenati
déle toho léta!

Však já tě podetnu,
otesám tě z větví,
a z tvého dám kmene
prken nařezati,
malých prken bílých.

Z prkýnek udělám
bílou kolébčičku

pro mé děvče mladé,
a z větviček твоjích
dám stáje pokládati
pro hnědého koníčka.

21. Ztráta podkoviček

Vedl jsem za jitra
napájet koničky,
v brodu jim propadly
zlaté podkovičky.

Ej děvčátko, lilijátko,
nosíc vodu ráno,
bedlivým okem vypátrej
zlaté podkovičky,

Ej mládenče na koníčku!
kterou jsi jel cestou?
Jedna cesta přes potůček,
a druhá k děvčátku.

Ej děvčátko, lilijátko,
štíhlé jsi vyrostlo!
Čím se orosil veneček
na tvojí hlavičce,
čím prstének zrezovatěl
na bělounké ruce?

Parní dnové orosili
věneček na hlavě,
v těžké práci zrezovatěl
prstének na ruce.

22. Nepracovitě děvče

Mělt' jsem já koně, koníčka,
ač malého, - přec hezkého.

Ten nosíval mne mládence,
mne i můj oděv vojenský.

Do vrchu klusem běhával,
s vrchu ouprkem se hnával.

Přes potoky skákal skokem,
přes jezera plaval tokem.

Potkal jsem cestou panenku
k práci neplatnou, nedělnou,

Neuměla tence přísti,
tence přísti, hustě tkáti.

Měl jsem karabáček švižný,
tence, zhusta upletený.

Tím se děvče naučilo
tence přísti, hustě tkáti.

23. Příhoda v lese

Až pojedu bojovat,
dám si koně podkovat,
a na ostro okovat.

Když jsem jezdil po lesíčku,
lesíček projížděje,
holubičky stříleje,

skočiv s koně tu jsem usnul
v lůně děvčete milého,
na rukou liliových.

A procítna nenašel jsem
stříbrné mé podkovičky,
ani pentli na kloboučku.

Kdo jste našel, zas vydejte,
mně té hanby nedělejte,
a děvčátku mému.

24. Nejmilejší dárek

Přešel jsem sto mezí, přešel jsem více,
bez uzdy, sedla a bez třmenu,
přijel jsem do hájku, do březového,
Kýž by se sklonila v háječku bříza,
v rose její bych myl svoje líce.
aby zbělelo a zčervenělo,
kvetouc jak růže v otcovském sádku.

U routového, majoránkového
sádku jsem potkal svoje děvčátko:
Panenko moje, mladičko moje!
jakéž ty pro mne dárečky chystáš?
Zelené routy uvinu v kytku,
a nejskvostnějších přivinu kvítků.
Byť chatrníčký, nejchatrnější,
přec lásky dárek nejlaskavější.

25. Odkaz a prosba

Jel jsem horem borem,
nařezal jsem travičky,
krmil jsem koníčka
u černé lodičky.

Travička povadla,
unaven koníček,
dnes tam nedojedu
do zelené vísky.

Ty milé děvčátko,
moje lilijátko!
neslyšelas v boru
řehtati koníčka?

Třeba já slyšela,
slyšet jsem nechtěla,
ještě u matinky
ráda bych pobyla.

Chci matince staré
ještě lůžko stláti,
ještě lůžko stláti,
hlavičku hladiti.

Prosím tě, matičko!
ctihodná matičko!
nezasnub dcerušku
ženichovi zlému.

Jestli mne zasnoubíš
ženichovi zlému,
často k tobě přijdu
plakat k hoři tvému.

Jestli mne zasnoubíš
ženichu dobrému,
časem jenom přijdu,
z lásky porozprávím.

26. Podřímnutí

Dej, chlapče, uzdu
koníčku hnědému
se stříbrným udidlem.

A já pojedu
tamto do vísky,
kde poklid srdci mému;
kde vysoké domy,
kde světlá okénka,
a zelené okenice;

mezi vraty klenky,
pode okny břízy,
na dvorci jetelička.

Hle, tu ona vychází
z liliové zahrádky,
přihlazujíc si vlásy.

Nehlad' hlavičku,
nehlad', panenke;
kde pospala jsi sobě?

Já jsem usnula,
já si podřímla
pod keřem liliovým.

Větrky vějíce,
liliemi chvějíce,
mé vlásy rozcuchaly.

27. Jízda k tchánovu dvoru

Běž, běž, koníčku,
hnědý koníčku,
k palouku zelenému.

Jen až přiběhneš
k zelené louce.
napaseš se na louce.

Běž, běž, koníčku,
hnědý koníčku,
k potůčku hlubokému.

Jen až přiběhneš
k čistému proudu.
do vůle napojím tě.

Běž, běž, koníčku,
hnědý koníčku,
ke tchánovu dvorečku.

Jen až doběhneš
k tchánovu dvorci,
tam sobě postojíme.

Pletouc věnečky
děvče vychází
ze sádku routového.

Sem se podívej,
moje děvčátko,
jak se třese koníček.

Tak pod věnečkem
budeš se třásti,
až povedou tě ke mně.

Však rozplyneš se
jako voštíček,
až mně po boku půjdeš.

28. Nemocná nevěsta

Březovinou,
borovinou
poskakoval se mnou
můj hnědý koníček
ke tchánovu dvorečku.

Dobrý den i večer!
milá tchyně moje,
co dělá děvče moje,
a jak se má mladička?

Oh stůně, stůně,
a těžce stůně,

tamto v nové komůrce,
na zelené postýlce.

Já hned po nádvoří
v pláči se k ní ubíral,
a přede dvírkami
slzy s očí utíral.

Jal jsem ji za ručku,
nastrčil prstének:
Líp-li ti, děvčátko?
Ozdravne-liž srdéčko?

Neozdravnu více,
nebudu chotí tvou,
ty smutek neponeseš,
hledět budeš za jinou.

Tu těmi dvírkami
ven mne poneseťe,
tam těmi hosti pojedou.
Líbí se ti děvčátko?
Líbí se ti mladička?

29. Labutě

Jel jsem po mostě,
můj kůň splašil se,
s koníčka jsem upadnul.

Ach, tu mi bylo
měkoučké lůžko
čistá, jasná vodička

Já se pozdvihnul,
kolem ohlídnuť,
zmizel mi můj společník.

Já sám v žalosti,
smuten koníček,
co sobě, ach, počítí?

I přiletěly
tři labutičky
ze sadu královského.

Hle, ty usedly
tři labutičky
na hrobeček bratříčkův.

U noh mu labuť,
u hlav mu labuť,
labuť po boku sedla.

U noh nevěsta,
u hlav sestřička,
a při boku matička.

Truchlí nevěsta
po tři neděle,
sestřička po tři léta.

Cti nejhodnější
ale matička,
dokud na ní hlavička.

30. Sirotek

Do lesa mě poslali,
do lesa na jahůdky,
do lesa na borůvky.
Jahůdky jsem nasbírala,
borůvky jsem natrhala,
odešla jsem na kopeček,
na matinčin na hrobeček;
hořce jsem si poplakala
pro milou matinku.

„Kdož to pro mne pláče?
kdo po mém hrobě šlape? -“
Já, matinko, tvá jedinká,
tvá jedinká sirotinka!
Kdož učeše moje vlásky,
kdo umyje moje líce,
kdo dá laskavá slovíčka?
„Jdi domů, dceruško!
tam jiná matinka
učeše tvé vlásky,
umyje tvé líce,
tam s milým budeš mládencem
mluvit laskavá slovíčka.“

31. Stesk sirotka

Já ubožička!
Já sirotička!
Dávno uvyklá
nouzi okoušet;
ó kdybych měla
jenom matičku
orodovničku!
Spí na vysokém
dávno vršíčku,
na jejím hrobě
z routy rosička
jasně se leskne
jakby ze stříbra.

32. Děvče u mlejniku

Hučte, hučte,
moje žernůvky,
snad nemelu samotna.

Mlela jsem sama,
zpívala sama,
točila sama mlejnkem.

Jak ti, miláčku,
padla do mysli
já ubohá děvečka?

Vždyť jsi ty věděl,
ty můj srdečný!
že ve dvoru nebydlím.

Až po kolena
do kalužinky,
až po ramena
v kalnou vodičku -
nešťastní dnové moji!

33. Nevěsta sirotek

Jak jsi připadnul
na mne sirotka,
ó můj dobrý miláčku?

Nemám, ach nemám
otce, matičky,
aniž kde příbuzného.

V lesíčku roste
zelený doubek,
ten není mojí otcem.

Kmen ten není otec,
větve nejsou ruce,
listy nejsou slovíčka.

„Neplač, děvčátko,
mé lilijátko!
pro smutek dnů předešlých.

Umíš-li jen přísti,
za stávečkem tkáti,
a louku pohrabati?“

Umím já přísti,
za stávkem tkáti,
i louku pohrabati.

34. Sirotek

Na zátoce z hloubky moře
vystupuje skála,
na té skále na vysoké
zelená se doubek.

Tam já mládec doplavit se,
zachytil ho v paže:
Proměň zelený se doubku
v milého mi otce!

Změňte se, vy svíží větve,
v bílé jeho ruce;
proměň zelené se listí
v laskavá slovíčka.

Ach, já mládec odcházeje
žalostně jsem plakal;
neproměnilť se mi doubek
v otčíka milého.

Ani zelené ty větve
v bílé jeho ruce;
aniž zelené to listí
v laskavá slovíčka.

35. Ospalá nevěsta

Matičko moje, staříčko moje!
po sladkém sníčku toužím.

Dceruško moje, mladičko moje,
jdi do nové komůrky.

Matičko moje, nemožno spáti,
tu snička požívati.

Řehcí koničky, drnčí konírna,
nemožno tu usnouti.

Jdi, má dceruško, jdi, má mladičko,
do routové zahrádky.

Matičko moje, nemožno spáti,
tu snička požívati.

Větříčky vějí, routičkou chvějí,
nemožno tu usnouti.

Ejhle! srdečný hoch můj přichází,
s vyplísněnou přichází.

Hubinko moje, mladičko moje,
nebaž po sladkém spaní.

Vyspíš se, vyspíš, panenka moje,
jen dočkej k svátkům noci.

Odpočineš si, mladičko moje,
u stávku tkávajeci.

36. Loučení nevěsty

Tam v zahrádce kvetou majoránky,
zde v zahrádce kvetou tymiánky,
a kde naše stávala sestřička,
tu vykvetly kvítky nejpěknější.

Proč hlavičku chýlí mé děvčátko?
proč mladička ji moje opírá?
Zdali nejsou v květu dnové tvoji?
tvé srdéčko lehké a radostné?

Ač jsou v jarním květu dnové moji,
ač mi lehké posavád srdéčko;
přece líto mi dnů jara mého, -
dnes mladost má na konec dochází.

Po zeleném dvorci jde děvčátko,
v bílých rukou věneček svatební:
ó můj vínku, můj šerý věnečku,
na daleko se mnou tobě jíti!

Sbohem buďte, rozmilá matičko!
Sbohem buďte, rozmilý tatínku!
Sbohem buďte, rozmilí bratříčkové!
i vy sbohem, přemilé sestřičky.

37. Sestřička

Hezoučká naše kde sestřička stála,
tu routy kvetly, tu lilie kvetly,
tu si sestřička smutně naříkala.

Co kvílíš, kvílíš, sestřičko mladičká?
Nejsou-liž jaro posud tvoji dnové,
zda není slíčný mládec tvůj miláček?

Ač jsou jaro posud moji dnové,
ač je slíčný mládec můj miláček,
přece líto dnů těch srdci mému.

Do cizího kraje mám se pustit,
svou matinku předrahou opustit, -
oh, nepřejte, vy šerí kohouti!

Raději mi tuto noc prodlužte,
abych mohla déle zde pobýti,
a s matinkou slovíčko mluvíti.

I nepěli šerí kohoutkové,
i mohla jsem déle tu pobýti,
s mou matinkou slovíčko mluvíti.

38. Loučení nevěsty

Vypověděla jsem své matince
před polovicí léta - letíčka.

Hledej, matinko, sobě děvčátko,
sobě ke stávku, ke kolovrátku.

Dost jsem napředla Iníčka bílého,
dost natkala se plátna tenkého.

Dost se nadržla bílých stolečků,
zelených nametla dost se dvorečků.

Poslouchala jsem dost svou matinku,
třeba poslouchat nyní svegrušku.

Dost jsem pohrabala sena na louce,
dost nanosila nových se hrábí.

Ó routový můj zelený věnečku!
již dozelenáš na mé hlavičce.

Mé pleteníčko zelenohedbávné,
již se doblyštíš na teplém sluněčku.

Ó moje vlásky, mé žluté vlásky,
nezplápolá vás větérka vání.

Na navštiveníčko přijdu k matince,
ne pod věnečkem, ale pod čepečkem.

Ó můj čepečku, ty můj tenounký,
což ty zašustíš větrem províván.

Mé květované vyšíváníčko,
což ty na slunci budeš se lesknout.

Má pleteníčka zelenohedbávná,
na zdi visíce mně slzy vzbudíte.

Moje prsténky zlatozlatické,
v truhle ležíce zrezovatíte.

39. Věno

U matičky já miloučké
jedinká dceruška,
k dílu jsem se nelenila,
těžké práci podrobila
jak druhé děvečky.

Mně-li velela matinka
za svitání vstáti,
já poslechla, záhy vstala,
na ohníčku přichystala
pro ni snídaničko.

Mně-li velela matinka
tenké vlákno přísti,
já poslechla, hurtem předla,
tenké příze jí napředla
na tisíce pásem.

Mně-li velela matinka
tenké plátno tkáti,
tu já tkala, hustě tkala,
plné truhly nastřádala
plátna tenoučkého.

Již se veze moje věno
do cizího kraje,
již na dvou, na třech vozičkách,
o pěti, šesti koníčkách,
s všemi svatebčany.

Kde se kola zakrojily,
praskly prostranečky,
strhaly se prostranečky,
tužbou sklíčeno srdéčko
mladého děvčátka.

Jdu po síni, po komůrce,
podlaha se houpá,
hupem houpá podlažička,
hrkem za slzou slzička
roní se po lících.

40. Jedouce s nevěstou

Teplí větérkové
od západu váli,
liliemi zachvívali;
jeli tu, jeli
s milou dceruškou
k háječku zelenému.

Vzhůru, za sestrou,
synové moji,
odvezenou stíhejte.

I dohonili
milou sestřičku
u samého háječku.

Jeli po borkách,
drnčely borka,
řinčely jim udidla.

Ej vrať se, vrať se,
milá sestřičko!
po tobě matka touží.

Však se nevrátím,
vy bratříčkové!
můj vínek jí odešlu.

A kde, sestřičko,
snědá sestřičko,
kde budeš nocovati?

Stojí na vršku
zelená lípka,
pod ní můj nocleh bude.

A tamté lípky
zelené listí
mou bude podhlavnicí.

Skláněla ke mně
lípa halúzky -
kde matčiny jste ručky?

Schvívala na mne
své květy lípa -
kde matčina slovíčka?

41. Dnové panenství

Rostou v sádku kleničky,
pláčí v sádku routičky,
pláčí, pláčí, želí
prvních dnů mladosti.

Líto-li ti tetičky?
či staříčké matičky?
Či ti líto, panenko,
dníčků jara tvého?

Není líto tetičky,
ani staré matičky,
líto mi jen, líto jenom
dníčků jara mého.

Jdi, matinko, zdaleka,
nes můj vínek v opodálí;
sama víš, že nositi
nebudu jej více.

42. Při svatbě

Patero šesterem,
šestero paterem
kvete v zahrádce
krásných růží.

Dobře si vědomo,
a také svědomo,
která panenka
k práci se má.

Nežli šla k tanci,
chystala stávek,
přišedši od tance
skládala plátno.

Patero šesterem,
šestero paterem
kvete v zahrádce
krásných růží.

Dobře si vědomo,
a také svědomo,
kterýžto mládenec
k práci se má.

Nežli šel k tanci,
plůh si uchystal,
přišed od tance
oře políčko.

Patero šesterem,
šestero paterem
kvete v zahrádce
krásných růží.

Dobře si vědomo,
a také svědomo,
která panenka se
k práci nemá.

Nežli šla k tanci,
věneček vila,
přišedši od tance
v zahrádce spala.

Patero šesterem,
šestero paterem
kvete v zahrádce
krásných růží.

Dobře si vedomo,
a také svědomo,
který se mládenec
k práci nemá.

Nežli šel k tanci,
ostruhy čistil,
přišed od tance
o plot se opřel.

43. Příchod k zlé svegruši

Dvá mi průvod bratříčkové dali,
dvě sestřičky vínek upravily,
a můj mladý, můj miláček drahý,
s líčka mého slzičky otíral.

Neplač, neplač, mladičké děvčátko,
upokoj své sklíčené srdéčko;
dost se nalkáš, nežli tu uvykneš,
zde svegruška nebude matička.

Vedli jsou ji do nové komůrky,
za zelený stolek posadili;
když za stolem seděla nevěsta,
svegruška se na ni škaredila.

Rozpletete moje pleteníčka,
sejmete můj routový věneček.
Berte, vemte můj svatební vínek,
v jaké jste mne soužení uvrhli! -

Není tolik na routách lístečků,
jak na nás dvou nevěrných slovíček.
„Pade listí s routiček ve sádku,
spadnou teskné i naše slzičky.“

44. Jinák u matky, jinák u svegruše

Slunce zachází, večer nablízku:
Pojďte, proved'te mne, bratříčkové,
přes oseníčka a po paloucích.
Ihned vyjeli ji provázejíce,
po květné louce pokřikující:
Nuže, sestřičko, milá chlubičko,
nachlubila ses dost u matinky,
jakž hněvnou krotit budeš svegrušku,
jak udobřívati tuhle matinku?

Přivstanu sobě bez buzení,
rozdělám oheň bez poručení,
oheň rozdělám milé svegruše,
vody nanosím této matince.

Mýdlem jsem prala, bych byla bílá,
sklenky jsem drhla, aby se leskly:
a nyní v domě milé svegrušky
právati již budu slzičkami,
sušívati srdečným vzdycháním.

45. Každý se mnou laje

Každý se mnou laje,
nikdo mne nehájí,
svegruše i muž mne kárá,
bijí bez lítosti.

Nekárej mne, můj mužičku,
otci budu žalovati.

Šel můj otec po dvorečku,
měl v ruce uzdičku:

Kárej zetě, vyučuj ji!

Byla tvá, dceruško, vůle.

Každý se mnou laje,
nikdo mne nehájí,
svegruše i muž mne kárá,
bijí bez lítosti.

Nekárej mne, můj mužičku,
sestře budu žalovati.

Šla sestřička přes dvoreček,
v ruce nesla svůj věneček:

Cos, sestřičko, učinila?

I mně prchli dnové jarní.

Každý se mnou laje,
nikdo mne nehájí.

Šel bratříček po dvorečku,
v ruce ostrou šavli nesa:

Ejže, muži mé sestřičky,
čemuže jí ubližuješ?

Slítne tvá hlavička

jako kapustička,

pokanou krůpěje krve

jako s růže listí.

46. Nemilá přípověď

Jakmile za jítva vstávám,
bílé ruce si umývám,
již milý přede mnou stojí,
na srdéčku mém se točí,
na hnědém sedě koníčku.

Oh tatínku, co jsi myslil?
Zahubil jsi mne mladičku
přípověděv svou dcerušku
v dům svegruše jedovaté.

Mlč, dceruško, nemluv více,
nezmiňuj se o tom více!
Nebylat' má vůle,
tam ve vaju zemi -
ratam dadi ratam dadi atd.

47. Zlý Sňatek

Běda, běda, Bože milý!
co si mladý mám počítí?
S děvčetem mne zasnoubili,
k ničemu se nechce míti.

Ej děvčátko, lilijátko!
čím se odějeme?
Není příze, není plátnci,
není ani oděvadla.

Ej mužičku na koníčku!
o to nestarej se!
Jsou v komůrce tři chmeláky,
jeden pod hlavu vložíme,
na druhý se položíme,
třetím odějeme se.

Ej děvčátko, lilijátko!
čímž se nasytíme?
Není chleba, není soli,
není omastečku.
Ej mužičku na koničku!
o to nestarej se!
Rostou hříby, doubravníky,
to náš omasteček.
Sbírej psino, milá psino,
děvče mé! -

48. Tanečnice

Co jonáček pláče!
co mladičkový pláče?
Pláče dostav nevěsticí
velkou tanečnici.
Kdy druhé předly,
k práci se měly,
tu moje panenka
skákala v hospůdce.
Kdy druhé tkaly,
kdy druhé šily,
tu moje panenka
v komůrce líbě spala.
Kdy druhé bělily,
plátna prostíraly,
stál tu mé panenky
v koutku kuželíček.

49. Stará plátenice

Na vršku jíva,
pod jívou studánka;

šla jsem pro vodičku,
našla jsem maticku,
s matickou jsem promluvila
laskavé slovíčko:
„Vítej! jak se máš, dceruško?“

Usty jsem řekla,
v srdci myslila,
že bych poznala
milou matinku
mezi plátenic tisícem.

Bílý má kuželíček,
hebounké vlákno,
a nové motovidlo
stará plátenice.

50. Klenka

Ej, zelená se chladivá klenka
před vrátky otcovými.

Dozelenáš se, chladivá klenko,
tímto létem, letíčkem.

Mám dva bratříčky, ti se chystají
kleničku podetítí.

Což uděláte z haluzí mojích,
a co ze kmene mého?

Z tvojích haluzí bělavé sánky,
u nich hnědý koníček.

A z kmene tvého černou lodičku,
tu na vodu pustíme.

Jestli daleko vy mne vyvdáte,
nebudu děkovati.

A jestli zřídka mne navštívíte,
budu hořce plakávat.

Navštěvovali mne bratříčkové
neděli každou zrána.

V zimě na sánkách s hnědým koníčkem,
a v letě na lodičce.

51. Při navštívení

Má dceruško, Simonuško,
kdes vzala chlapečka?
Dam dali dali, dam dali dali,
kdes vzala chlapečka?

Má matičko, ctná hlavičko,
dostal se mi ve snách.³

Má dceruško, do čehož ho
máme zavinouti?

Má matičko, ctná hlavičko,
v strakatou sukničku.

Má dceruško, Simonuško,
kam ho položíme?

Má matičko, ctná hlavičko,
v poli na rosičku.

Má dceruško, Simonuško,
čím ho nakrmíme?

Má matičko, ctná hlavičko,
slunečním mazancem.

Má dceruško, Simonuško,
kam ho odpravíme?

³ V zpěvu na způsob sloky první se vždy opakuje.

Má matičko, ctná hlavičko,
k vojsku bojarskému.

Má dceruško, Simonuško,
jakým pánem bude?

Má matičko, ctná hlavičko,
bude atamanem.

52. Na uvítanou bratra

Pij, bratříčku
můj milovaný,
v mojím srdéčku
stále chovaný!
Zřídka na místu
jsem tě vídala,
ale po celý čas
v srdci chovala.

Nedej, bratříčku,
kvěsti té číši,
nedej té číši
listěti listím.

Nech kvete žitičko,
nech kvete pšenička,
nechej doubečky
listěti listím.

53. Dušička mládencova

Běž, běž, lodičko,
po bystré Němence!
Dones mne k pahorku,
k zelenému doubku.
Tam otec můj, otec drahý,

spí u vysokém hrobečku!
Otcí svému si potoužím,
zlý kterak mi otčím činí,
bolestných jmen nadává,
a mne z domu vyhání.

Běž, běž, lodičko,
po bystré Němence,
ke dvorci zelenému!
V zeleném dvorečku
tři zvedené panenky:
jedna stávek chystá,
druhá tence přede,
třetí hedbávím vyšívá.
Která hedbávím vyšívá,
mou bude milenkou;
a tu-li já nedostanu,
umru od žalosti.

Kdeže mne pochováte,
až umru od žalosti?
Tam v liliové zahrádce,
pod růžovým křovíčkem.

Přicházejí mladé dívky
v neděli za jitra
sobě vít kytičky.
Trhejte, milé panenky,
kdekoli vám líbo:
jenom kvítku netrhejte
s křoví růžového.

Přišla i mladá sestřička
v neděli boží za jitra,
poupě růžové utrhlá
s křoví růžového.

„Aj, líbě voní kvítko,

to růžové poupátko!“
Plačíc promluví matinka:
Není růžové to kvítko,
ale z mládence dušička,
který umřel od žalosti.

54. Vystěhovanci

Dnes pivíčko pijem,
vzítra se stěhujem
do uherské země.

Tam řeky jsou víno,
tam zlatá jablíčka,
tam lesové ráje.

Což budem dělati
v té uherské zemi?

Město vystavíme
ze drahých kaménků,
ze slunce okénka.

A kdy navrátíme
z uherské se země?

Až pokvetou kůly,
až porostou skály,
a na moři stromy.

55. Píseň vojenská

Dnes o bídě nic nevíme,
zítra se krví brodíme.

Aj, budeš-liž, můj koníčku,
strachem pode mnou se třásti?

Polskou zemi jsme projeli,
Polákům jsme se vysmáli.

Pruskou zemi jsme projeli,
Prušany jsme celovali.
Pěkné děvice Polanky,
pěkné mladice Prušanky.
Kdy jsme táhli Gdanským městem,
gdanské ohrady se třásly.
Kdy jsme táhli Gdanským městem,
gdanští pánové se třásli.

56. Do vojny jedoucí

Jitrem ráno, raničko
nakrmím koníčka,
a na usvitě
s východem slunce
domov musím opustit.
Tu můj tatíček
při mém boku stojí,
staříčkový tatíček
k srdci se mému vine,
přistoupiv ke mně mluví,
mluvě mne napomíná,
napomínaje pláče.
Neplačiž, tatíčku,
neplačiž, staříčkový!
Jako zdrav odjíždím,
ve zdraví se vrátím,
tebe nezarmoutím.
Ej můj koníčku,
hnědý koníčku!
kam že poskakuješ?
V kterou stranu řehtáš?
Kam ty mne poneseš?

Odtud do vojny,
do cizé vlasti!
Tam poběhneš,
tam mne poneseš!
Perná-liž ti bude
daleká ta cesta?
Tento pytel s ovískem?
A tento mladý jezdec
s blyštícím se kordem?
Ba, perná bude
daleká cesta,
noc ta plná mraku,
zelené pohořiny
i ty černé močály.

57. Váhavý na vojnu

Jed', jed', bratříčku, nedli déle,
nedej koníčku státi déle!
Nedej koníčku se vkořeniti,
a listí zmoknouti a orošeti.
Dobře tak, bratříčku, dobře na tebe!
Otcc, matinku neposlouchati,
mladým sestřičkám se posmívati!
Dostals šavlenku, hezkou panenku.
„Až já na vojnu od vás potáhnu,
kdo vyprovodí, kdo mne potěší?“
Bubny rachotné te vyprovodí,
trouby mosazné, ty tě potěší.

58. Vojačivé děvče

Ej, vojáci vojačili,
v zvučné trouby zatroubili
do vojny táhnouce.

Zlatá matinko moje!
nechej mne s nimi jíti,
s vojáky vojačiti.

Má dceruško, má mladičko!
na vojnu si nežádej!
Perný, perný chléb vojenský -
dnes jsou zde a zítra kde.

Drahá hlavičko moje,
nic já nedbám, přece půjdu,
vojačit s vojáky budu.

Má dceruško, má mladičko,
kamž se poděje tvůj vínek?
routový tvůj vínek?

Zlatá matinko moje,
větrík mým zašustí vínkem,
v slunci zaskvějí se moje vlásky.

Má dceruško, má mladičko,
a kde budeš nocovati?
Kdo ti nocleh bude přátí?

Drahá hlavičko moje,
na zelených paloucích,
na vysokém pahorku.

Má dceruško, má mladičko,
čím si budeš lůžko stláti,
čím se budeš přikrývati?

Zlatá matinko moje,
rosičkou ustýlati,
mlžičkou přikrývati.

59. Na vojnu jedoucí

Kohout již pěje, vstávej, synáčku!
musíš na vojnu jeti.

Kdy jsem odjížděl naší uličkou
kolem našeho domku:

Sbohem tu buďte, otče, matičko,
bratříčkové, sestřičky!

Když jsem odjížděl, as na půl cestě,
slyšel jsem děla hučet.

Skákej, koníčku! vidím své bratry,
Bůh s vámi, bojovníci!

Byť všecka země na nás se valila,
byť králové všickni ve krvi zplývali,
beze strachu my dostojíme,
snad přece zvítězíme.

60. Slavná smrt

Čemu otec zarmoucen staříčkový?

On do vojny vyslal syna svého:

Můj synáček je mladičkový,
nezkušený a sprostičkový.

Jen mužně stůj,

a se nestrachuj,

na praporec svůj pozoruj!

A jestliže padneš,

zemřeš oslavován,

budeš ve hrobě vzpomínán!

Tu družstvo přijíždí, naši společníci,
jak syn v boji můj, jak sobě počíná?

„Již na sebe pálí, již seče vojsko,
tu zbraň leží, tu setba mečů!“

Jen mužně stůj,
a se nestrachuj,
na praporec svůj pozoruj!
A jestliže padneš,
zemřeš oslavován,
budeš v hrobě vzpomínán!

Tam lehnul, tam spí můj synáček,
na hrob jeho kane rosička.

61. Havran

Černý havran přiletuje,
bílou ruku pokazuje
se zlatým prsténkem.

„Ptám se já tě, ptáčku,
ty černý havránku!
kdes vzal tu bílou ruku,
kde ten zlatý prstének?“

U velké byl jsem bitvě,
kde hrozné boje vedli,
kde z mečů ploty pletli,
zbraní kopali jámy.

Tam potokem krev se lila,
tam nejeden syn polehnul,
tam nejeden otec pláče.

„Acli, ach, to můj prstének,
můj hoch se víc nevrátí,
roní se mé slzičky.“

62. Žalost sester

Labutě hejnem kraj přelétly,
jezdce do bitvy přizývajíce.

Mnoho vyjelo mladých bratříčků,
a u nás není, kdo by jel s nimi.

Bratříčku jeti - nedejme jeti,
raděj sedlejme otci koníčka.

Jedna sestřička bratra oblačí,
druhá sestřička vrátka otvírá.

Ach ty bratříčku, kdy se navrátíš
k červené růži v otcově sádku?

Až rozpučí se - k vám se navrátím!

Růže rozkvetla v neděli ráno.

Nejde, nejede milý bratříček,
pojd' me, sestřičko, čekat bratříčka
na vršku u plotu jesenového.

Přešly jsme hory, přešly doliny,
odhradily jsme plot jesenový,
nebylo nikde vidět bratříčka.

Běží koníček, cválem přibíhá,
zlaté mu třmeny po stranách visí.

Pojd' me, sestřičko, chyt' me koníčka,
koně chytíme, a se zeptáme:

Koni, koníčku, bratrův běhunče!
kde jsi našeho nechal bratříčka!

Bratra vašeho rána zabila,
mne do šírého pustili světa.

Devatery jsem řeky přeploval,
tuto desátou po dně podploval.

Ach běda, Bože, náš milý Bože!
kdož nám pro bratra truchlit pomůže?

I dí slunéčko se naklonivši:
Já vám pro bratra truchlit pomohu;
po devět jiter v mraky se skryji,
a na desáté ani nevyjdu.

63. Nevěrný měsíček

Na jaře nejprvnějším
pojal Měsíc Slunéčko.
Slunéčko ráno vstává,
Měsíček loučky dává.
Měsíc se nebem toulá,
Jitřenku si namlouvá.
I rozhněvav se Perkun,
mečem ho půlí rozt'al:
Slunéčko proč opouštíš?
Jitřenku si namlouváš!
sám po noci se touláš!

64. Denice

Denice svatbu strojila;
Perkun branami vjížděl -
dub zelený roztříštil.
Z dubu krví se linoucí
potřísněno roucho moje,
pokropen můj vínek.
Plačíc sestra Sluneční
po tři léta sbírala
lístečky povadlé.

Kde, drahá matinko,
vyperu své roucho,
kde krev z něho vyždímám?

Dceruško, má mladičko!
k rybníku odejdi,
v nějž devět padá potůčků.

A kde, drahá matičko,
usuším své roucho?
kde vysuším na větru?

Dceruško, v té zahrádce,
kde devět kvete růží.

A kdy, drahá matinko,
obléknu svoje roucho?
kdy bílý šat donosím?

Toho dne, dceruško moje,
kdy devět zaskvěje se sluncí.

65. Zpustlá zahrádka

Zpívej, sestřičko!
Čemu nezpíváš?
Čemu o dlaň hlavičku,
o ruku podepíráš?

Jakže mám zpívati?
Jak vesela býti?
Přeškoda mé zahrádky,
zahrádka moje zpustla.

Routy zdupané,
růže servané,
lilie rozmetané,
setřena i rosička.

Zdali vicher bouřil?
či se řeka vzdula?
Zdaliž Perkun hřímal,
a bleskem potíral?
Vicher nezabouřil,
nevzdula se řeka,
aniž Perkun hřímal,
bleskem nepotíral.

Bradatí muži,
Mořanínové,
k břehu připlouli,
v sad se vedrali.

Routičku zdupali,
růžičky servali,
lilie rozmetali,
i rosu setřeli.

Ach, tu já sama
jedva neklesla
pod routovou halúzkou,
pod šerošerým vínkem.

66. Dívka v cizině

Zeměličko, Květeličko,
kde vsadím keř růžový?
„Na vysokém pahorečku
blízko moře, u jezera.“

Zeměličko, Květeličko,
kde otce, matku najdu,
opuštěné já ubožátko?
„Na vršek jdi, na vysoký
u moře, u jezera.“

Aj, z keře růžového
strom veliký vyrostnul,
větve k oblakům se pnuly;
vylezla jsem k oblakům
po těch větvích růžových.

Potkala jsem mládenečka
na božím koníčku.

Mládenečku na koníčku,
neviděls otce, matičku?

Děvčátko moje mladičké,
sejdi tamto na podhoří,
tam tvůj otec, tam tvá máti
sestře svatbu vystrojují.

I sejdu na podhoří:

Dobré jitro, tatínku,
dobré jitro, matinko,
proč jste mne mladou vyhnali
mezi cizé lidičky?

Hle, jaké vám zrostlo děvče,
samo našlo kolébčičku,
kde se dítě radovalo.

67. Pomořané

Laima křičí, Laima ryčí,
bosa běhající po horách. -
Na horu vystoupivši
uhlédla jsem tři rybáky
Pomořany blízko moře.
Neviděli jste bratříčka
na vysokém moři?
Ej děvčátko, lilijátko!
u dna moře hlubokého
utonut spí tvůj bratříček;

písek hryže jeho líce,
vlna vlásky mu promývá.
Pomořané, kmotříčkové,
nevylovíte bratříčka
z moře hlubokého?
Zač jej máme vyloviti? -
Jednomu dám pás hedbávný,
druhému dám prsten zlatý,
třetímu nemám co dáti,
s třetím pak smluvím se sama,
s mladým korábníkem.
Korábník je muž statečný,
umí lodí spravovati
po větru i proti větru.
Jak se vyhneš, uvaruješ
před nepřátely svými? -

68. Jezero zamrzlo

Hle, divy se, velké divy dály:
v letním čase jezero zamrzlo.
Kde hnědého napojím koníčka?
Kde vypláknou lipové věderce?
Den sluneční udělila Laima,
rozhrály se ledy na jezeru.
Tu hnědého napojím koníčka,
tu vypláknou lipové věderce.
Bratr koně od bojarů koupil,
vzal bratříček z podhoří nevěstu.
Čemu řehtá ten hnědý koníček?
Čemu pláče ta mladá panenka?
Řehtá koník po zeleném ovse,
pláče děvče pro dny jara svého.

69. Studánka

Pode klenkou studánečka,
čistá v ní vodička,
zjitra zde umývá líce
sluneční dceruška.

Pode klenkou u studánky
jsem si líce myla;
ach, a svůj jsem do vodičky
prsten upustila.

Přišli boží synáčkové
se sítí hedbávnou,
vylovili můj prstének
z hluboké vodičky.

Přijel ke mně mládeneček
na hnědém koníčku,
měl koníček jeho hnědý
zlaté podkovičky.

„Přístup blíže, děvče,
blíže sem, mladičko,
slovíčko promluvíme,
myšlénku pomyslíme,
kde potok nejhlubší,
kde láska nejhlubší.“

Nesmím, mládenečku,
vadila by se matinka,
vadila by se stařinká,
dlouho bych nepřišla.

70. Slunéčko

Milé Slunéčko, boží dceruško,
kdes tak dlouho meškalo,

kdes tak dlouho pobývalo
od nás se odloučivší?

Za jezerem pod vršíčkem
sirotky jsem ostříhalo,
pastýřečky ohřívalo.

Milé Slunéčko, boží dceruško,
kdož ti ráno, kdo ti večer
ohníček rozdělával,
a kdo lůžko ustlával?

Denice, Večernice:
Denice oheň rozdělala,
Večernice lůžko stlala.
Mnoho dítek mojích,
mnoho dáreků mojích.

71. Vlkova svatba

Jede nedvěd, jede,
soudek piva veze,
aby vlčku
nebožáčku
vystrojil svatbičku.

Ježek námluvčím,
liška družbou byla,
a zajíček
nebožáček
musí povozniti.

Tchoř pivíčko vaří,
vrabec zaměšuje,
zezulička
nebožička
chmel na várku snáší.

Vůl polena štípá,
pes umývá hrnce,
kocouřeček
nebožáček
na pečenky shání.

Čáp na harfu hraje,
nedvěd vytrubuje,
ženich vlček
pln radosti
kozu k tanci zove.

Jestli po libosti -
s kmotrou zahopcujem;
pakliže nelíbo -
roztrhám kmotříčku.

„A tvá bude kůže
na kožich pastýři,
jenž mne pase
po jetýlku
po ovísku.“

72. Hostina

I vařil vrabeček pivíčko, vrabec,
dam dali, dali dam,
pivíčko vrabec.

Na hostinu všecky si ptáčky svolal,
dam dali, dali dam,
si ptáčky svolal.

Vrabec tu na skočnou sovičku vyzval,
dam dali, dali dam,
sovičku vyzval.

I šlápnul panence sovince na prst,
dam dali, dali dam,
sovince na prst.

Sovička jde k soudu, do plůtku vrabec,
dam dali, dali dam,
do plůtku vrabec.

73. Mysla

Ej, poslala mne moje svegruška
pro zimní máje a pro sních lešní.
Potkala jsem se, plačíc žalostně
v poli s jonákem, mladým ovčáčkem.
Kadyž ty chodíš, děvčátko moje?
i čemu pláčeš, mladičko moje?
Ej, poslala mne moje svegruška
pro zimní máje a pro sních letní.
Jdi, mé děvčátko, milá mladičko!
jdi do háječka a tamto k moři.
V háječku najdeš zelenou sosnu,
z té si nalámeš zelených včtví,
a morské pěny naber svegrušce:
to zimní máje a toť sních letní.